

توں، کہانی تے میں

کتاب داناں: توں، کہانی تے میں
لکھاری داناں: کرامت علی مغل
اشاعت: اوّل
پہلی وار: اگست 2016
کمپوزنگ: شاہد شفیق
قیمت: 400 روپے

Email: kraamaat@gmail.com

Ph.No. 0333-4306384

لکھاری نال رابطہ: ڈاکٹر کرامت مغل
شعبہ پنجابی، گورنمنٹ اسلامیہ کالج، ریلوے روڈ، لاہور

کرامت مغل

TOUN, KAHANI TAY MEIN

(Collection of short stories)

By

Dr. Kramat Mughal

Price: 400/-

Email: Kraamaat@gmail.com

Ph. No. 0333-4306384

Address: Punjabi Deptt. Govt Islamia College,
Railway Road, Lahore.

زر شاہد پبلشرز..... لاہور

ترتیب

11	توں، کہانی تے میں	-1
22	بھار	-2
30	ہوائی شے	-3
35	یوٹی	-4
48	معجزا	-5
57	بھٹکھا	-6
61	نہیں	-7
68	وٹڈ	-8
75	عبادت	-9
80	اک کہانی ہور	-10
88	گجھلاں	-11
96	آپ	-12
105	اک سُر	-13

انتساب

”مینیو“ دے ناں

شہزاد قبیلے دا کہانیاں کار۔۔۔ کرامت مُغل

میرے اک دوست دا آکھنا اے ”اپنے گھر آون والے کاواں نوں چوگ پایا کرو۔ ایہناں نے گھر ملے ہوندے نیں۔“

کاں گھر ملدے نیں یاں نہیں، کہانی اپنے آپ نوں لکھوان لئی ضرور کہانیاں کار دا انتخاب کردی اے۔ کرامت مُغل اوہ خوش قسمت کہانیاں کار اے جنہوں کہانی نے آپ چُنیا اے۔ اوہ قلم نوں شمشے وانگ ورت کے تازا خیالاں نوں تے نوں بکلیاں سوچاں تے ون سوئے ویشیاں والی کہانی دی نہر کھنڈا پیا اے۔ ایہو جے حالات وچ جتھے کہانی پڑھنا وی اوکھا ہووے۔ روزی روٹی دی بھجج دوڑ ساہ نہ لین دیندی ہووے۔ کہانی تے اوہ وی پنجابی کہانی لکھنا سراسر گھاٹے دا سودا ہووے۔ اتھے پنجابی کہانی لکھنا تے لکھدے ای جانا اک جہاد وِگی گل اے۔ کرامت مُغل ایہ جہاد کُری جا رہیا اے۔ اوہ نہ صرف خُدا کہانی لکھدا اے سگوں دو جیاں کولوں وی کہانی لکھواندا اے تے ”رویل“ وچ چھاپدا وی اے۔ ایہ ساڈے دوواں دے مُرشد جمیل احمد پال ہوراں دا فیضان اے۔

کسے مغربی نقاد نے آکھیا اے کہ ہر وڈے تخلیق کار دے اندر اک مرد تے اک عورت دے جذبات احساسات وی لُکے ہوندے نیں تاں جو اوہ اندر لی کشمکش نوں سامھلے لیا سکے۔ کرامت مُغل نے وی اپنے اندر ایس توں چُک کے، اپنے ڈونگھے مشاہدے تے تجربے نوں ورت کے عورت بارے کھلھ کے لکھیا اے۔ اوہدے بیلے تلوندر سنگھ نے وی مرد تے عورت دے تعلق بارے بڑیاں چنگیاں کہانیاں لکھیاں

117	آخری عورت	-14
125	اگ	-15
133	نکھیرا	-16
145	سُدھ بدھ	-17
154	لکار	-18
160	زہریلا	-19
166	کلوتری	-20
173	برف	-21
182	برائے فروخت	-22
189	رتجھ	-23
205	کلا کار	-23
216	وس	-24
223	سراپا	-25
225	دوہٹن	-26
227	بھیت	-27
229	ون وے	-28
238	توبا	-29
246	سیک	-30
252	کدوں، کویں تے کتھے	-31
262	اذان	-32

نیں۔ ایہ اک بیل دی دادو جے اُتے اثر وی ہوسکدا اے تے دوواں دا اپنا اپنا مشاہداتے تجربا وی۔

ہوسکدا اے اوہ جگ بیتی نوں بڈ بیتی بنا کے صیغہء واحد متکلم وچ ایس لئی لکھدا اے کہ جہناں دی کہانی اے اوہ ناراض نہ ہو جاوے۔ ساڈے اتھے لکھی گل نوں خُدا اپنے اُتے فٹ کر لین دا بھیڑا رواج وی تاں ہے۔ اُنخ ایہ گل صیغہء واحد متکلم وچ کہانی لکھن تک ای محدوداے۔ کہانیاں لکھن لگیاں اوہ کسے مصلحت تے دوچتی دا شکار نہیں ہوندا۔ میرا خیال اے کہ کرامت مُغل دا اپنا اک وکھرا اسلوب وی اے۔ اوہ اسلوب جتھے جدھر ویکھو کرامت مُغل ای نظر آندا اے۔ اوہ دے سرجے ہوئے کردار جدوں سوچن تے خدکلامی کرن تے آندے نہیں تاں حد اداں ٹپ جانداے نہیں ایہ پنجابی کہانیاں وچ اک اگانہ ودھاؤ قدم اے۔ کرامت مُغل دیاں کچھ کہانیاں جنی سوکھیاں نال لکھیاں گئیاں نہیں اوہ سوکھیاں نال سمجھ وچ نہیں آندیاں۔ ایسے لئی تاں میں آکھاں گا کہ کرامت مُغل دیاں کہانیاں چل دیاں پھر دیاں بس یاں ریل گڈی وچ سفر کر دیاں، پڑھن والیاں کہانیاں نہیں۔ ایہ تاں پوری یکسوئی نال رات دی چُپ چان وچ پڑھن والیاں کہانیاں نہیں۔

ہزارستان دی الف لیلادے شہزادی شہزادوں اچنی جان بچان تے زندا رہن لئی ہر رات اک کہانی سنانی پیندی سی۔ کرامت مُغل مینوں اوہ سے قیلے دافر دنگدا اے۔

اوہ خُدنوں زندا رکھن لئی تے اچنی ماں بولی نوں مرن توں بچان لئی کہانیاں لکھدا اے۔

میرا خیال اے اپنے ناں دی لاج رکھ دیاں ہو یاں کرامت مُغل پنجابی کہانیاں وچ دے

کنڈیاں بھرے میدان وچ اپنیاں کہانیاں دیاں کرامتاں پیا دکھاندا اے۔

اللہ کرے ایہدے پیر کدے نہ تھوکن

علی انور احمد

جولائی 2016

”توں کہانی تے میں“ داسفر.....

ایف سی کالج وچ پڑھ دیاں اک کہانی لکھی تے جھکدیاں جھکدیاں اپنے محترم اُستاد جمیل احمد پال ہوراں نوں ویکھن واسطے دتی۔ اوہناں نے کہانی اپنے کول رکھ لئی تے کہانی سویرا انٹرنیشنل دے اگلے شمارے وچ لگی ہوئی سی اوس ویلے تاں اسیں جیوں ہواواں وچ اڈن لگ گئے۔ اقتدار کرامت چیمہ طارق بھٹی، کامران عاجز تے شاہد محمود بھٹی ہوراں اگے ساڈے جویں ٹور بن گئے۔ ایہ مجلس وارث شاہ دے سارے کامے سن جہناں نے مل کے فارمنائٹ پنجابی کڈھیا تے ایہدے وچ ہور وی پڑھیا اپنے طور اُتے رل گئے۔ اوہناں نے پنجابی وچ لکھنا شروع کر دتا۔ مجلس وارث شاہ دے صدقے ای پنجابی پڑھیاں دی اجہی کھیپ تیار ہو گئی جو اگے جا کے پنجابی زبان و ادب نال جُودے جُودے ایہدے سیوک بن گئے۔

ایف سی کالج لے علم و ادب دا اہم مرکز سی جہدے توں پڑھیاں بہت کچھ سکھدا۔ اسیں کہندے ہوندے ساں کہ ایف سی کالج ای اصل معنیاں وچ کالج اے کیوں جے اوہ علمی تے ادبی ماحول بہت ڈھکواں سی۔ ڈاکٹر ریحان صدیقی ساڈے پرنسپل سن جہناں نے مادری زبان واسطے کم کرن والیاں دی حوصلہ افزائی کیتی تے پڑھیاں دے حوصلے ہور بلند ہوندے گئے۔

”بتلی“ کہانیاں دی کتاب وچ کالج ویلے دا پڑھیاں عشق دیاں گلاں تے سماج دیاں کڑتاں نوں موضوع بنا یا جہدے بعد کئی نویں رنگ سامنے آندے گئے۔ جویں جویں حیاتی گزارا

حیاتی دیاں گڑنتاں دے کئی رنگ سامھے آندے گئے جو کہانیاں داوی جھٹا بن جان دے نہیں۔ کسے نے آکھیا سی کہ کہانیاں کائوں رب وانگوں ہونا چاہیدا اے ہر کہانی وچ ہووے وی تے نظر نہ آوے۔ ایس لئی ایہ کہانیاں میریاں ہوندىاں ہویاں وی میریاں کہانیاں نہ س مجھیاں جانیاں ایہ کہانیاں ہراوس دی کہانی اے جو جیندا اے جو سوچدا اے تے جو اپنے آل دوالے توں کسے نہ کسے طرحاں متاثر ہوئے بغیر نہیں رہ سکدا اے۔

کہانیاں زندگی دے نال ای نیں سگوں کئی وارتاں لگدا اے کہ کہانیاں ای زندگی نیں۔ ارج سوشل میڈیا دا دوراے جہدے وچ کتاب نوں پرائنہ رکھ دتا گیا اے پر کتاب ارج دے سوشل میڈیا نال میل کھاندىاں اجی اہمیت وی بنا ندی جا رہی اے۔

کہندے نیں تارو ہمیشا ڈب کے مردا اے تے من تارو کدے ڈب کے نہیں مردا اے۔ ایسے طرحاں کہانیاں کائوں ایہ کہانیاں اے جدوں اوہ اپنے توں دور ہوندا اے یاں جدوں اوں نوں ساہ آنا بند ہو جاوے۔ کہانیاں۔ بہت ساریاں ہن جو لکھیاں نیں رسالیاں وچ چھپیاں نیں۔ اوہناں وچوں کجھ کہانیاں دا پورٹھا ڈے سامھے اے۔ ایس پراگے واسطے علی انور احمد ہوراں نے ڈھیر ویلا کڈھیا۔ پروف پڑھے، کئی صلاحواں دتیاں۔ اوہناں دا حدوں ودھ شکر گزار آں۔

کرامت مغل

14/08/16

kraa.aat@gmail.com

تُوں کہانی تے میں

لوجی آؤ فیر تہانوں میں اپنا اندر دکھاو ن لگا جے جہنوں میں اینا لکو کے رکھیا ہو یا سی کہ میں آپ وی کدے کدے دیکھن تُوں لُہن تُوں ترس جاندا ساں۔

میریاں اکٹھاں وچ اج وی اوہ سارا منظر سامنے اے۔ کچیاں کندھاں والا گھراج وی یاد اے۔ اوہ نم دیاں نمولیاں تے اوہ نانی دے ہتھاں دی گھبوی لُس لُس کردی روٹی..... کینیاں ای پیزیاں توں ودھ سوادی سی اوہ..... جے ایہ گلاں دسن لگاتے کئی دیر لگ جاوے گی، کئی ای وارا کٹھاں بھج جان گیاں تے گل آ جا کے حوالے نال ای بھدی اے اوہ حوالا سی میری خالادی گڑی عابدہ دا۔ اج وی یاد اے اوس توتے رنگ دا سوٹ پایا سی تے چٹا ڈوریا۔ اوہ تے میں مسال کوئی تُوں تُوں ورھیاں دے ہوواں گے۔ اودوں حالات بہت دکھرے سن۔ اودوں انٹرنیٹ تے کیبل نے بالاں تُوں اینا میچور نہیں سی کیتا جے اج کل دے بال ہن۔ اسیں سارے کزن مل ملا کے نائکے پنڈ دیاں گلیاں بھوندے رہندے۔

اک دہاڑے پتا نہیں عابدہ دے دل وچ کیہ آیا..... میں اودوں ٹیوب ویل کول کھلوتا ساں۔ اوہ آئی تے بند مٹھی میرے ول ودھان دیاں کہیا۔

”ایہ بادام دیاں گریاں پھڑ۔“

میں اوہدی مٹھی تُوں ہتھ وچ بھر دیاں کہیا۔

”کیہ ہو یا؟“

”اچھا چل ہن مینوں ایہناں گریاں چوں اک گری دے۔“

میں ایوں ای سرسری جے انداز نال اک گری اوہنوں پھڑا دتی، اوہ گری تُوں چبان دیاں میرے ول تک رہی سی۔

”تے تُوں میرا چنگا دوست ایں۔“

”کویں؟“

”کیوں جے جہڑی گری تُوں مینوں پھڑائی اے، کھوائی اے اوہ مٹھی اے۔“

”جے کوڑی ہوندی تاں؟“

میں حیران وی ہو رہیا ساں تے دل وچ ہس وی رہیا سی۔

”اچھا ہن گریاں مینوں پھڑا دے۔“

میں اوہنوں ساریاں گریاں پھڑا دتیاں۔

اوہ اپنیاں تلیاں وچ گریاں تُوں دبا کے رگڑن دے بعد میرے ول اک گری ودھان دی بولی۔

”ایہ گری تُوں کھالے۔“

میں گری کھالی۔

”مٹھی اے ناں؟“

”ہاں“

”تُوں میرا گُوڑھا متراں تے میں وی..... اسیں دوویں گُوڑھے متراں۔“

میں اوہنوں سچ ایس لئی نہیں سی دسیا کہ میں اوہدے نال گُوڑھا پن مکافا نہیں سی چاہ رہیا۔ اوہدی پھڑائی ہوئی گرمی کوڑی سی تے میں کوڑی گرمی تُوں ای مٹھی آکھ دتا۔ ہُن کدے کدے ایوں خیال آندا اے جدوں میں اوس تُوں ویکھھا اوہ دو بچیاں دی ماں اے تے اپنا گھر بار چلا رہی اے۔ لگدا اے اوہنے وی اوس ویلے کوڑی گرمی تُوں ای مٹھا آکھیا ہونا اے۔ جے اوہنوں جھوٹھ وی بولنا پیا سی تے اوہ جھوٹھ مینوں سچ توں وی ہوتا پیا را لگدا اے۔

جوس کدے جتن واسطے کجھ نہیں رہندا، ایوں ای کدے ہارن واسطے وی کجھ نہیں ہوندا۔ مینوں یاد اے اودوں مینوں گھروں اک رُپیا ملدا اسی جہدے وچ میں دُپہر تُوں کجھ کھانا وی ہوندا سی تے جوڑ جوڑ کے مہینے دی یارھاں رُپے فیس وی دیتی ہوندا۔ صرف یارھاں رُپے کڈی وڈی رقم ہوندا سی میرے واسطے۔ جے کدے میں نان چھو لے کھانے ہوندے تاں جدوں بہتی بھکھ لگی ہوندا، میں کتیاں ای دناں دے جوڑے پیسے نال کدے کدے تھوڑے جے چھولیاں نال دونان وی کھالیندا ساں۔ اجیہا سوادا ج کسے وی مہنگے تُوں مہنگے ہوٹل دے کھانے وچ نہیں ہوندا اے۔ فیراہ ویلا وی یاد اے جدوں میرے کول نائیون دے بُوٹ ہوندے تے بڑی خشکی تے بھاو نال میں گلا توڑ کے اٹھا رہاں رُپے جوڑ سکیا پر جدوں میری ماں نے پتا نہیں کہڑی گتھلی کھولی سی کہ اوہ پنچھی کر لے۔ اوہ کالے نائیون دے بُوٹ جہدے اُتے لال رنگ دے ٹمکے وی سن میں کتے جوش و خروش نال پیراں وچ سجائے لنڈے دیاں جراباں نال تے کمال ہو گیا۔ سردیاں وچ تے میں شان نال ای اٹھدا بہندا ساں سکول وچ۔ پر گرمیاں وچ اک اداسی چھا گئی۔ واپسی ویلے تپدی سڑک تے اپنی گرمی کہ پیراں نال جیوں کسے انگارے لادتے ہون۔ اوہناں دناں وچ گرمی وی حدوں ودھ ہوندا سی۔ میں لے راہ تُوں نکا نکا کرن لئی اپنے ای پڑا بچائے ہوئے سن۔ سیٹھ دی کوٹھی دے سامھے لگے ٹھنڈے پانی دے گولر

کول کھلوا اے پانی پینا اے تے بُوٹاں تلویاں تے وی سٹھا اے۔ انجے ای امام بارگاہ دے گیٹ دے سامھے لگی پیری دے رُکھاں پیٹھ جا کدے بہ وی جاندا تے فیہ جامع مسجد توں تھوڑا جیہا اُرائے تُوں دے رُکھاں پیٹھاں ٹھنڈی ٹھنڈی چھاں دا سوادا لینا۔ کدے کدے تے میں اپنیاں ایہناں ٹھکانیاں تے بُوٹ وی لاہ دیندا ساں انج پیراں نوں ٹھنڈک مل جاندا..... اودوں تاں سوادا ای آگیا جدوں مینوں لنڈے دے دچوں چڑے دے بُوٹاں دا جوڑا لہ گیا۔ فیہ ہولی ہولی گل اگانہ ودھ گئی تے فیہ بہت بھر مار وی ہوئی۔ ون سوہیاں بُوٹاں تُوں خریدیا۔

مہینے مہینے پان مگروں لاہ وی سٹیا کیوں جو اوہ ہُن ان فیشن نہیں سن رہے۔ پراج وی اوہ نائیون دے بُوٹ یاد ہن تے اوہناں بُوٹاں دے نال جُوے اک اک لمھے تُوں میں کویں بھل سکتاں وال۔

”کرامتی کتھے اے؟“ اوہ مینوں انج ای بلاندے ہوندے سن تے اوہناں داناں محمد سرور اے۔ مینوں اوہناں کولوں بہت ڈر لگدا۔ اپنا ڈر کہ میں کدے کدے اوہناں تُوں ویکھ کے سبق بھل جاندا ساں، کنتین لگ جاندا تے میرا قصور بس اپنا ای سی کہ میں اوہناں کول ٹیوشن نہیں ساں پڑھدا۔ اٹھویں کلاس وچ جدوں اسیں ہوئے ساں تے سبھ توں پہلاں محمد سرور ہوراں ای حکم سٹایا۔ ”جہنے جہنے اگانہ سائیس پڑھنی اے اوہ میرے کول ضرور ٹیوشن پڑھن،“ پر میں اوہناں نوں کویں دسد میرے کول تے فیس جوگے پیسے نہیں، ٹیوشن دے پیسے لیاہا کسراں ممکن ہو سکدا اے؟ تے ایسے ای ناممکن تُوں سرور صاحب ممکن کرنا چاہندے سن۔ ساگوان دا ڈنڈا میرے واسطے ای بنیا لگدا سی۔ جدوں سویرے سویرے دُھند بھری سویر وچ میں سکولے جاندا تاں پہلا پیر پڑا ای سرور صاحب دا ہوندا۔ کلاس وچ تن لایاں سن تے ہر لاین دے پہلے منڈے تُوں بلایا جاندا سی۔ اوہدی کاپی چیک ہوندا تے فیہ اوہ منڈا اپنی لاین دی کاپی چیک کردا پر میری واری سرور صاحب دا فرمان ای بدل جاندا۔

”کرامتی اُرائے آ۔“

میں کنڈا کنڈا انگریزی دی کاپی لے کے اوہناں کول جاندا۔

مینوں لگدا جیوں اوہ اک اکھ نال کاپی ویکھ رہے ہن تے دوجی اکھ نال مینوں کنڈیاں ویکھ

رہے ہیں۔

فیر اوہ کاپی چیک کردیاں کردیاں رُک جاندا لگا کے ساگوان دی سوٹی پھڑدے تے فیر نہ اوہناں توں پتا ہوندا کہ کتھے مار رہے ہن تے نہ مینوں پتا ہوندا کہ اگلی سوٹی کتھے وجی اے۔ لتاں باہواں لک گئے گوڈے ہر تھاں تے سوٹی ورسائی جاندی۔ لاساں میرے جسم دے نال جیوں جڑ جاندیاں سن..... میں کدے وی گھر آ کے نہیں سی دسیا کیوں جو مینوں پتاسی میرے گھر والیاں مینوں ہور لاساں پادینیاں نیں۔ بلکل اُنجے ای جیوں اج میں کسے توں ہس کے ویکھاں تے اوہ موند تے وٹ پادیوے۔

اوہ دن 31 مارچ داسی تے سرور صاحب ساٹوں لہر رہے سن۔ ”کرامتی کتھے اے؟“ ساڈی کلاس دامنٹر جدوں ساڈے کول پیغام لبایا تے میں دل وچ آکھیا اج تے نتیجے دادن اے۔ اوہناں اج وی کٹھا ہونا اے۔ شاید میرا رزلٹ خراب آیا ہونا اے کیوں جو میں ٹیوشن نہ پڑھن والا ساں تے فیر لایناں بنا لیاں گئیاں۔ ہیڈ ماسٹر صاحب دا خطاب ہون توں پہلاں مہمان خصوصی دا تعارف کروایا گیا جہڑا اج کل قومی اسمبلی وچ اے۔ او دوں اوہ کونسلر ٹاپ دا کوئی عہدار کھدا سی۔ فیر جدوں دکھ دکھ کلاس دا نتیجہ ہور ہیاسی دل دکھ دکھ کر رہیاسی۔ ساہمے سارے اُستاداں دی لاین سی تے میں سرور صاحب توں ویکھیا، اج اوہ بہت ای غصے وچ سن۔

”رول نمبر 722“

”رول نمبر 722 نے نہ صرف اجی کلاس سگول پورے سکول وچ وی پہلی پوزیشن حاصل کیتی اے کیوں جو اوہناں نے 850 وچوں 793 نمبر حاصل کیے ہن جہڑا کہ کوئی وی بچا حاصل نہیں کر سکیا۔“

پورا پنڈال تاڑیاں دی گونج نال بھر گیا۔

”رول نمبر 722، کلاس ہشتم بی سٹیج تے آ کے اجی شیلڈ تے سرٹیفکیٹ وصول کرن۔“

ہیڈ ماسٹر صاحب نے جدو جی وار پکاریا تے مینوں پچھلے منڈے نے گج ماری ”جاوی تیرا رول نمبر اے۔“ تے پتا نہیں کہڑی طاقت مینوں سٹیج تک لے گئی۔ مہمان خصوصی نے مینوں شیلڈ دین توں بعد مصافحا کیتا تے ایسے توں سرور صاحب وی سٹیج تک پہنچ گئے۔ اوہناں نے سبھدے ساہمے مینوں کلاوے وچ لے لیا۔ ہیڈ ماسٹر صاحب اپنے سکول دے پڑھیاں دی تعریف کر رہے سن۔ میریاں اکھاں وچ ہنجو بھرا آئے تے میں دُور کھلوتے پڑھیاں دے نال آئے ماں پیوتے رشتے داراں ول ویکھیا۔

میرا کوئی وی نہیں سی آیا..... پر

اج سرور صاحب مینوں میرے سبھ گھگھ لگ رہے سن۔ میرا جی کر رہیاسی کہ سرور صاحب اج فیر میرے تے بے دھیانے ای سوٹی ورسائی جان پر پتا نہیں کیوں اوہ اج اپنے نال سوٹی لیانا بھل گئے سن۔

”حقیقت ہے“ ایہ میری مس رینا دانتکیا کلام سی۔ اوس دن ہیڈ ماسٹر لیس نال اوہناں دا کوئی جھگڑا ہو گیا۔ شاید کوئی کمیٹی دا جھگڑا سی۔ میری مس رینا روئی سی تے فیر اوس دن اوہ چھیتی ای سکولوں چلی گئی۔ مینوں اج وی اجی مس رینا دیاں اکھاں یاد ہن۔ فیر ایہو جہیاں اکھیاں مینوں اپنے پڑھیاں ہون دے دور توں اگانڈہ لنگھ جاوون دے بعدوں ویکھنیاں پچیاں۔ میں او دوں انگریزی میڈیم سکول وچ پڑھاندا ساں۔ رینا چنگا ماحول سی اوتھے۔ بڑے جھے ہوئے بچے سن تے سبھ توں ودھ تے موجاں میریاں سن۔ میں دسویں کلاس دا انچارج ساں تے اوہناں دے دو پیپر ایڈ انگریزی دے تے ایسے طرحاں نوویں دے وی میں دو پیپر ایڈ انگریزی دے لیندا ساں پر اوہناں دا انچارج میں نہیں ساں۔ دن وچ چار پیپر ایڈ پڑھانے تے فیر ویکھاں رہا۔ تھوڑے ای دنوں بعد جدوں پرنسپل نے ایہ ویکھیا کہ میں

ویلھا ویلا کھٹا آں تاں اوہنے مینوں نکلیاں کلاساں دیاں کاپیاں دی ری چیکنگ واسطے حکم دے دتا۔ فیر میں اُتلی منزل تے وی جان لگا۔ اک دیہاڑے ایوں ای اُتلی منزل توں اُرانہ پُراٹھ تکدیاں میں اک کپڑے دھونڈی کڑی دیکھی۔ موٹی جہی کڑی سی۔ لیڑا سروں اُتریا ہو یا سی اوہنوں شاید ایس گل دی پرواہ ای نہیں سی۔ سویر دے دس گھو جے دا ٹائم ہونا اے۔ اوہنے سوچیا ہونا کہہ ایس ویلے کوئی چھت تے ہوندا اے پراج ایس سکول والیاں نے موسم دی تبدیلی پاروں آل دوالیوں چن چک دتی تے شاید اوہ ایہنوں نہ دیکھ سکی ہووے..... میں اوہنوں تکدار ہیا..... تکدار ہیا..... جدوں اوہ کُجھ کپڑے دھو کے سکلے پان لئی اُٹھی تاں اوہنے مینوں دیکھیا تے فٹ اوس دُپٹے نوں لکھیا لیا اپنے دوالے۔ میں اپنا دھیان ایوں پھیر لیا جیوں میں اوہنوں ایوں ای سرسری جہیا دیکھیا ہووے۔ میں ہور چھتاں ول دیکھن لگا۔ ایوں ای ساڈی گل بن گئی..... کیوں جو اوہ چھت اُتے کوئی نہ کوئی کم ضرور کر رہی ہونڈی نہیں تاں کوئی اخبار پڑھی بیٹھی رہندی۔ کدے کدار اوہدے نال اک بہت موٹی جہی زنانی وی ہونڈی۔ بعدوں پتا لکیا اوہ موٹی جہی زنانی اوہدی تائی اے۔ اوہدے اپنے ماں پیو فوت ہو چکے سن۔ تائی نے اوہدی پرورش کیتی۔ اوہنوں ایف اے تک تعلیم وی دوائی۔ بعدوں ایہ ساریاں گلاں مینوں اوہدے بارے سکول وچ نکلیاں پچیاں دی آیا باجی نے دسیاں سن کیوں جو اوہدے گھر اوہناں دا آنا جانا سی۔ اک دیہاڑے اوہنے مٹھے چاولاں دی پلیٹ وی گھلی سی تے فیر کُجھ دیہاڑے چھڈ کے اک دیہاڑے اپنے ہتھاں دے بے رس گلے وی کھوائے سن۔ کدے سوادی سن اوہ۔ پر میں تے کسے ہور بھال وچ ساں۔ اک دیہاڑے اوس توں میں تصویر منگوائی..... کئی کوجھی..... نہیں بس نازل جہیا چہرہ سی۔ ایوں دُوروں جُسا کُجھ ٹھیک لگدا رہیا۔ مینوں کوئی ہتہا چنکا نہ لگا..... تے آیا باجی نے جیوں میرے چہرے دے تاثرات پڑھ لئے ہون تے اوہنے دسیا کہ اوہدی منگنی تائے نے اپنے پُتر نال کر دتی اے جہدا لک بُٹیا ہو یا اے پُترن پھرن جوگا وی نہیں..... میں اگانہ کوئی ان دیکھی نہ دیکھن دی تا نگھ وچ ساں تے فیر زندگی وچ اک واری اوہ مینوں ملی..... میں کہیا کُجھ کہ۔

میں کہیا کُجھ کہ۔

میں فیر کہیا کُجھ کہ۔

حنید ابس تینوں.....

تے جدوں مینوں اخبار دی نوکری لئی سکول چھڈنا پیا سمجھ کُجھ ٹُٹ گیا۔ ساریاں تنداں میں کُجھ لھیاں۔ نواں ماحول، نویں لوک، میں کوں پراچیاں نوں گل لائی رکھدا تے دو گومہیاں مگروں جدوں آیا باجی آئے تے دسیا کہ آیا باجی تے ایس گل توں ناراض سن کہ جدوں دا سکول چھڈ کے آیا ملن نہیں آیا۔ اوہ وی شاید نہ ملن آ دندی پر اوس مینوں دسیا کہ حنید نے بجلی دیاں تاراں نوں اپنے گل نال لالیا..... میں اوس ویلے کافی اُنیندرے وچ ساں۔ آیا باجی چلے گئے۔ ویلے نے پتا نہیں کیہ مینوں کیتا ہو یا سی۔ میں دُوبے دیہاڑے اُٹھیا تے فیر نہ چاہندیاں دی مینوں ویلے دے نال کلیاں ای دوڑا پے رہیا سی.....

میرا سر کہند اے کہ کُجھ گلاں دی سمجھ چالھی ورھیاں بعد آ دندی اے تے جہڑیاں گلاں دی فیرو سمجھ نہیں آ دندی اوہناں نوں سمجھن دی کوئی لوڑ وی نہیں ہونڈی۔ ایہ گلاں اودوں یاد آ دندیاں ہن جدوں میں اپنے والوں وچ پہلا دھولا دیکھنا آں۔ فیر جدوں پُڑ پُڑی دے وال پٹے ہوئے سن تے پتا نہیں کیوں مینوں اک سنبندھ وچ جنھ دتا گیا تے اوہ سنبندھ سی اپنے آپ توں وکھرے کر دین دا سنبندھ۔ کسے نال ویاہ کر لین دا سنبندھ مینوں وی نبھانا پیا کیوں جو میں جس معاشرے وچ رہنا آں اوتھے ویاہ ہونا ضروری سمجھیا جاندا اے۔ تے میری بیوی..... کہندے نیں اوہو جہی ای بیوی ملدی اے جسراں دا بندا آپ ہووے پرا یہ گل شاید کدھرے کدھرے ای دیکھنی ہووے۔ میری بیوی دے خیال تاں میری ماں ورگے سن۔ جدوں میرا بچا ہو یا اوہ بہت خوش سی۔ میرے توں وی ددھ خوش پر جدوں اوہ اک سال دا ہو یا تاں اوہنوں پتا نہیں کیہ ہو یا رب نے اوس نوں اپنے کول بلا لیا۔ مینوں ہن دی انج لگ رہیا سی جیوں مینوں کسے نے اُنیندرے وچ سارے خیالاں نوں حقیقت دارنگ بھر دین لئی

آکھیا اے۔ میں اوہنوں اپنے ہتھوں تے پائی قبروں ول لے گیا تے جدوں ساریاں نے میرے توں میرا بچا پھڑکے ای دفنان لئی اگانہ ودھایا تے فیرومی میری اکھوں نے کوئی حرکت نہ کیتی بس بڑ بڑکتی جا رہیا ساں جیوں اکھوں نے کئے ای جنازیاں نوں دُفن ہونداں دیکھیا ہووے۔ پراوس ویلے مینوں اپنے توں ودھ وکٹوریا دا بچا یاد آرہیا سی۔ وکٹوریا ہاں اوہی عیسائی کڑی جھوں اوہدے خاوند نے گھروں کڈھ دتا اے۔ ماریا کٹیا سی چری جوسی۔ بہت چرس پیندا سی۔ لوکی اوہداناں گھٹ تے ”بہاڑ صاحب“ دے نال نال بہتا جاہدے سن تے وکٹوریا پتا نہیں کدھر ٹر گئی۔ کیوں جے اوہدے مایاں نے آکھ دتا سی جا توں جدھر مرضی رہ اسیں اپنیاں دوجیاں گڑیاں دا سوچے یاں تیرا کلنک نال رکھیے۔ فیروم دوناں بعدوں ای وکٹوریا گلگیاں وچ پھردی گھمدی رہندی سی..... اپنے مریل جے بچے توں سینے نال لائی پھردی ہسدی ہوئی جھلی جہی گڑی بن گئی اوہ۔ تیجے چوتھے دن لوکاں دیکھیا اوہدا بچا مویا ہو یا سی تے مرے ہوئے بچے توں ای اوہ اپنے سینے نال لائی پھردی۔ فیروم دوناں نے حقیقت دیکھی تے پلس نال مل کے وکٹوریا کولوں بچا کھو کے دفنایا، اوہ اوہی رات دُبارا قبر وچوں بچا کڈھ لیا ای جدوں اگلے دن لوکاں مریا بچا گندا بچا ڈراوا بچا دیکھیا تے کئی توہ لعنت پئی سی وکٹوریا تے۔ پراوس ریا توں کیہ پتا سی کہ ایہ لوک کیہ نہیں تے لوکاں توں کیہ پتا سی وکٹوریا کیہ اے؟

میں جے ہن پچھانہ جانا وی چاہواں تے نہیں جاسکدا۔ میں ہن اگانہ جانا وی چاہواں تے فیرومی اگانہ نہیں جاسکدا۔ اک تھاں تے رُک جانا، رُک جانا نہیں۔ میں تے اپنے آپ اپنے ول تک پہنچن دی بہت کوشش کیتی، نہیں پہنچ سکیا۔ شاید ہوراں نے وی انج کرن دی کوشش کیتی ہووے پراوہ وی کدھرے راہ وچ ای گواچ گئے ہون۔ ہاں جے اوہناں توں کجھ لھیا وی ہووے تے اجہیا لھیا ہووے کہ اوہ کسراں کسے توں دسدے شاید گواچ جانا ای دراصل سبھ کجھ لھین داناں اے۔

انج جدوں میں اوہناں گلگیاں چوں لنگھ رہیا سی جہدے وچ میں زکا جہیا..... بیگ نہیں سکولی بستہ ہواں گا تے بہتا مناسب اے پائی جا رہیا ہوندا ساں تے اوس بیگ دیاں تیاں میرے گُوے

گُوے لے موڈھے توں چھل دیندیاں سن۔ جدو جے پچیاں ول دیکھنا ساں تے اک احساس جہدا اوس ویلے کجھ وی نہیں سی پتا، جگ جاہد سی۔ اوہناں کول نوں نوں سوٹ تے بوٹ ہوندے سی پر میری ماں دی تے تُوں نائیون دی بختی پائی..... بنگل لپیٹی کویں بڑے موہ نال مینوں سکول پھڈن جانندی فیروم دوناں مینوں چوانی ملدی سواد آجاندا۔ سبھ کجھ جویں مینوں ای مل جاندا۔ اودوں سکول وچ بابے دی ہٹی توں چوانی دیاں دالاں ملدیاں ہونداں سن تے اوہی چھٹی ویلے میں دالاں ای کھانیاں ہونداں۔ کدے کدار جے دالاں نہ کھان توں جی کرداتے میں چوانی دیاں تیج گولیاں لے لیندا تے اپنے سواد توں بدل لیندا پر جدوں سنی آئی تاں سبھ کجھ اوپرا جاپیا۔ اوہدی پسند میری پسند بن گئی۔ اوہ کدی گچک کھاندی ہوندی سی تے کدے لالی پاپ تے میں وی اوہی کھانا شروع کردتا۔ ساڈے گھر توں اگانہ..... اگلی گلی وچ اوہ نوں نوں آئے سن..... جدوں ہن وی یاد آ وندا اے تے سنی اوئی ای نیکی وکھائی دیندی اے۔ مُنڈیاں ورگے وال تے چھتے نوں نکور دند تے اوہدیاں اکھوں انج دیاں سن جویں تُو جے بال دیاں ہونداں نیں۔ لشکریاں کجھ لھسن دی آس نال ایدھر ادھر تکدیاں..... اوہ میری بڑی گورھی مہتر بن گئی تے سنی دی ماں میری ماں دی سہیلی بن گئی۔ ہن میری ماں تے اوہدی ماں سبزی منڈی توں جانداں تے میں وی تے کدے کدار سنی دی نال ہوندی۔ سانوں دوہاں توں منڈی جانا بہت چنگا لگدا سی کیوں جو کھان توں بہت کجھ لھ جاندا سی۔ جے اک مالٹا ہوندا تے کدی سنی دی ماں تے کدے میری ماں نے سانوں دوہاں توں ادھ ادھ کر دینا سی۔ جیوں اسیں اوہناں واسطے بہت کٹھے ساں تے سانوں اوہ کدے وی نہ بھلدا یاں سن.....

پراوس دن تاں حدای ہوئی۔ گل کوئی وی نہیں سی۔ کوئی اک رُپے دی گل سی۔ میری ماں نے سنی دی ماں کولوں اُدھار لیا سی تے دو گُو دناں مگروں دوہاں وچ تُو تکار شروع ہو گئی۔ میری ماں آکھے میں اک رُپا دے دتا اے۔ سنی دی ماں آکھے پیسے کوئی ملے ای نہیں۔ فیروم لائی اتھوں تک ودھی کہ میری ماں نے سنی دی ماں دی سبزی اپنے تھیلے وچوں کڈھ کے اوہناں نوں پھڑا دتی تے رون ہاکی ہو

کے اک رُپیا پرس وچوں کڈھ کے دے دتا..... سنی دی ماں سنی تُوں لے کے فروٹ منڈی ول چلی گئی تے میری ماں پرانہ گوشت والیاں دکاناں توں قیما لین گئی۔ میرے واسطے انہونی ورت گئی۔ جدوں میں اجنی ماں نال واپس آ رہیا ساں میں اگانہ ویکھیا پر لے پاسے نالے دے دوجے پاسے۔ اوہنے ہتھ وچ مالٹا وی پھڑیا ہو یا سی پر اوہ کھا نہیں سی رہی۔ کدے کدے اجنی ماں توں لُک میرے ول ویکھ لیندی۔ اوہدی ماں نے لفافے وچ سبزی تے مالٹے رکھے ہوئے سن۔ ایدھر میری ماں نے تھیلے وچ قیما تے آ لور کھے ہوئے سن تے مینوں اوس ویلے اک رُپیا بہت یاد آ رہیا سی جس پاروں ایہ ساری لڑائی ہوئی۔ میں اوہدے ول بڑ بڑکتی جا رہیا ساں تے ہُن اوہ وی میرے ول بھوں کے ویکھ رہی سی۔ ہُن اوہنے ماں دی اُنکل پھڑی ہوئی سی تے آسیں سکولوں ای سدھے سبزی لین چلے گئے ساں جس پاروں ساڈے دوہاں دے بستے وی لک نال لٹک رہے سن۔ اج مینوں بستے دیاں تتیاں بہت چُھ رہیاں سن۔ اجبیا بھار لگ رہیا سی جیوں کسے نے ہمالا چکن دا کہ دتا ہووے تے میں اوہدے ول ویکھیا۔ اوہ گلی دی ٹکر دے نیڑے پہنچ چکے سن تے میری ماں تُوں کوئی پرواہ نہیں سی۔ میں دو قدم ودھ کے ماں دے برابر ہو یا۔ ماں تُوں ویکھیا پر اوہ اپنے دھیانے گھر دے بُو ہے ول ویکھ رہی سی۔ کجھ ای قدماں دا فاصلا سی ساڈا اپنے گھر دے وچ تے جدوں سنی ٹکر مُڑن لگی میں اوہنوں ٹاٹا کرن وانگوں ہتھ ہلا دتا۔ اودوں اوہ میرے ول بند کی ماں دے نال گلی وچ غائب ہون توں پہلاں اپنے نکلے ہتھ اُنجے ای ہلا رہی سی جیوں میں ہلایا سی۔ فیرا اوس دیہاڑے مینوں اپنا گھر دوزخ ورگا لگ رہیا سی پر مینوں ایہ دوزخ سہا پیا تے اِنج لگدا اے اج تیک وی مینوں سبھ کجھ نہ چاہندیاں ہو یاں وی سہا پیندا اے۔ کدے کدرا سنی دا اوہ نکا جیا ہتھ ہلدا دکھائی دیدا اے تے روح جت دیاں سیراں کرن لئی کدھرے ٹر جاندی اے۔ اپنی دُور جتھے سنی اے تے میں آں۔ اک رُپے دا کوئی جھگڑا نہیں۔

ہاں تے فیرا وہی گل ہوئی ناں! اندر دی گل اندر ای رہی تے ایوں ای میرا اندر تر بھک تر بھک گیا تے نالے بے اندر کجھ دی نہ ہووے تے فیرا باہر کیہ رہ جاندا اے۔

بھار

پچھانہ مُڑ کے ویکھیں تان کنیاں ای پہیلیاں ان سلیجھیاں ہو یاں ملدیاں نہیں۔ جدوں روندر آ یا تان مینوں بہت چنگا لگا۔ میں اپنے گھر دا اک کمر اوہدے واسطے صاف کروا دتا۔ کرائے اُتے گڈی لین داوی انتظام کر لیا۔ کالج توں وی چار دنوں دی چھٹی لے لئی۔ اوہ پہلی وار جو آ رہیا سی۔ میں مسلم تے اوہ سکھ۔ ایہ تے میں کدے سوچیا ای نہیں، اوہ ایہناں شیواں توں بہت اگانہ نکل چکیا سی۔ بہت چنگا کہا کجا زائینا چنگا کہا کجا کہ اپنیاں کہا عیاں دی کدے وی اپنے موهوں تعریف نہ کردا۔ ایم ایس سی اکناکس کیتا ہو یا، دو تے دو چار کرن والا مضمون پر اوہ کہانی لکھدیاں اک تے۔ اک ای لکھدا جس پاروں مینوں اوہدے خیالاں داوی تے اوہدا وی فین بنتا پئے گیا۔ جدوں آسیں فون اُتے اک دُوجے تُوں ای میل ایڈریس دسیا تان فیر ہفتے دی رات تُوں آسیں کنا کنا چر چیتنگ کردے رہے۔ اوہدی اک دھی تے اک پُتر اے۔ اوہ بھارت دے اک بنک وچ ملازمت کردا اے۔

اوہدے وڈے ایدھر دے کسے پنڈ دے واسی سن۔ جدوں پنجاب دی ونڈ ہوئی تان اوہ

چھڈ چھڈ کے اودھر چلے گئے۔ اوہ اپنی پورے جہانوں جاندیاں ہوئیاں اودھے دل وچ اک ای کسک رہی کہ اوہ اپنے گھر توں نتھے اوہنے جنم لیا، دیکھے۔ شاید اودھی سوچ توں توڑ چاڑھن لئی رُوندر نے ای ایہ سارا کم کرنا سی۔
رُوندر اخیر آئی گیا۔

میں اوہنوں ست سری اکال کہ کے جی آیاں توں آکھیا تاں بارڈر اُتے ایدھر اودھر مشکوک جے کھلوتے بندیاں وچوں اک بند امینوں اک پاسے لے جا کے اپنا تعارف کراون لگا۔ اوہ پنجابی دے اک اخبار دار پورٹر ہون دادو دیداری۔ جس اخبار دار پورٹر ہون دادو دیداری اوس اخبار دے چہرے توں لے کے مالک تک سمھناں توں میں جاہد اسماں۔ اوہ جھوٹھ بول رہیا سی تے میں اوس توں ایہدا احساس دوائے بغیر گل سن رہیا ساں۔

”ٹسئیں اوہنوں السلام علیکم کیوں نہیں کہیا“، اوہ میرے توں پچھن لگا۔

پر اناہ اوس جھوٹھے رپورٹر نال کھڑے جھوٹھے فوٹو گرافراں نے میرے یار رُوندر دیاں تصویریاں بنا عیاں شروع کر دیتیاں۔ اوہناں نے اوہنوں آکھیا کہ اخبار وچ جی آیاں توں آکھن لئی چاہیدیاں نیں۔ ایس توں پہلاں کہ اوہ میرے توں ہور گجھ پچھد امیں اوہنوں بڑی کاوڑ نال آکھیا
”میں اوہنوں ست سری اکال کہ کے ای جی آیاں آکھنا اے۔“

”پرساڈے وچ.....“ اوہ گجھ ہور کہنا چاہندا سی کہ اودھے فوٹو گرافر متراں نے سانوں آ گھیریا۔ اسیں کتھے جا رہے ساں؟ کیوں جا رہے ساں، پچھن لگے۔ اوہ اپنے ولوں ”ڈیوٹی“ کر رہے سن۔

اوہ کے کانفرنس دے سلسلے وچ اتھے آیا سی۔

اک پلے جے پروگرام وچ میں اوہنوں لے کے گیا۔ بڑیاں گلاں ہور ہیاں سن اوہتھے۔ اوہدے پنڈ وچ وسدی زنانی وی آئی سی تے یونیورسٹی دی اک پڑھیاردی گول مٹول جہی، کسے ہوئی،

مڑھکے نال بھٹی اندروڑی..... میں رُوندر نال اگے ہوندے پروگرام بارے گل کرن لگا۔ اوہ تن دناں بعد نویں ہور ہے پروگرام بارے گل کرن لگا۔ مس نازیہ دے ناول دی نئی جہی تقریب سی۔ دوجے ملکوں آئے پروہیاں دی رلت نال تقریب توں ودھیا جاہیا جاند اے۔ چار اخباراں وچ فوٹو لگ جاندی اے۔

اوہنوں میرے وانگ عورت اپنے دل کھچ پاندی اے..... اوہ عورتاں توں گوہ نال دیکھد اتے دیکھد ای رہندا۔ حدوں ودھ اوہدیاں تحریریاں وچ عورتاں دا ذکر ہوندا۔ اندر دی گل گجھ ہور سی۔ اوہ صرف گلیں باتیں ای سی نہیں تاں اوہ وی ون وومن مین ای سی۔ صرف مشاہدیاں نال ای گل کرداے۔ ایسے لئی میں اوہنوں کہندا کہ تیری تحریر وچ اکوز نانی دی گل وارو نہیں آئی چاہیدی۔ اوہدی سوچ نہ دھنی سی نہ دھی۔ ایس لئی اودھے سامھے میں کسے وڈے نقاد وانگ گلاں کردا تے اوہنوں دلیلاں نال سمجھاون دی کوشش کردا رہندا..... تے اخیر اوہ ایس گول چکر توں نکل کے وڈے چکر وچ پھس گیا۔ اودھے ذہن تے فلا بازیاں ماریاں ویلے دی واگ توں کھچیا تے اپنے ہتھیں کر لیا۔ اگلے دو مہینیاں وچ اوہدیاں اگے پچھتے تن کہایاں نے تھرتھلی پادتی۔

اسیں اکوای تصویر توں کئی طرحاں دیکھ سکے آں ایس لئی جو ٹسئیں سوچ رہے ہوندے اوہ تہاڈے نال والا تہاڈے توں بلگل وکھرا سوچ رہیا ہوندا اے۔ پسینے وچ بھٹی ہوئی گول مٹول توں میں جس زاویے توں دیکھ رہیا ساں میرا جی کیتا رُوندر اوس زاویے توں نہ دیکھے۔ اوہ اودھی مڑھکے نال بھٹی قمیض اوس تھاں توں نہ دیکھ لوے جس تھاں توں میں دیکھ رہیا ساں۔ اوہنوں دیکھ کے کسے تپدی ہوئی ریت دی یاد آون لگی سی کہ رُوندر کول آکھلوتی دا جسم میرے ہور نیڑے ہو گیا۔

”ٹسئیں رُوندر اوجی؟“

”آہو.....“ رُوندر داساہ تھوڑا تیز ہو یا۔

”پرساڈے وچ کیوں؟“ رُوندر نے بڑے سہج نال پچھیا۔

”میں تہاڈیاں کہانیاں پڑھیاں نہیں۔“

”اچھا جی.....“ روندر کافی خوش ہو رہی تھی۔

”میں تہاڈی کہانی پڑھ کے اِنج لگا.....“

اوه تیزی نال اک ساہ کچھ کے بولی سی ”جیوں میں کسے گواچے ہوئے تُوں لہ لیا اے۔“

میریاں اکھاں وچ جیرانی دودھ دی گھٹدی جارہی سی۔

”میں سدھی یونیورسٹی توں اتھے آ رہی آں۔“ اوہنے اپنے پرس تُوں مڑھکے نال گئی ہوئی

کچھ توں باہر کڈھیا۔ ”میرے کول تہانوں دین لئی کچھ نہیں.....“

اوس گول مٹول مڑھکے نال بھجی نے اپنے پرس دی زپ کھولی تے روندر دے پیراں پٹھ سارا

کچھ لڈ دتا۔

”لپ اسٹک“

”ٹشو پیپر“

”لپ پنسل“

”نکا برش تے نکا جہا شیشا“

”میک اپ کٹ“

”کچھ سکے تے ہزار ہزار دے نوٹ.....“

اوه دے لئی ایہ ساری گل کاینات سی تے روندر لئی نوبل پرائز ورگا انعام..... اوس سبھ کچھ تاں

کہ دتاسی سبھ کچھ تاں دے دتاسی۔ میں روندر دیاں اکھاں وچ گلیڈ وویکھے جیوں کسے تُوں اپنے توں

وکھ کرن لگیاں یاں دیر بعد ملن لگیاں ہوندا اے۔ اک اچھا رشتا جتوں کسے وی زبان دی لوڑ نہیں

ہوندی۔ کوئی وی زبان جذبیاں دی کھید تُوں پورا بیان نہیں کر سکدی۔

ساڈے نال اوه گول مٹول وی رل گئی جہدا ناں رمیاسی۔ ایم فل دی ڈگری لئی اوه تھیسر لکھ

رہی سی۔ ساڈی کرائے تے لئی گڈی وچ اک ہور سیٹ پڑھون لگی..... میرے نال جمال صاحب

پہلے ای اگلے سٹاپ توں پٹھن والے سن پر رمیاسی جینز دی پیٹ تے سفید گڑتی نے پھس کے بیٹھ

جاون دی پہلے ای اجازت دے دتی ہوئی سی۔ میں روندر دے مشاہدے تے اپنے تجربے بارے سوچدا

سفر وول توں دھیان اُکا ہٹا دتا۔ جمال صاحب ہوراں تُوں راہ وچوں نال بٹھالیا گیا۔ اوہناں دا اوس

پاسے شادی ہال اے جتھے روندر لئی اوتھوں دے دوستاں نے دعوت کیتی ہوئی سی۔ دالاں سبزی والا کھانا

کیوں جے اوه کسے طرحاں وی گوشت تُوں ہتھ نہیں لاووندا۔

مگدے سفر وچ روندر تُوں ونڈ توں بعد وچ کتاباں دی صورت ء حال بارے دسن لگا کہ

میری دادی کہندی سی کہ فساداں ویلے جو ونڈ ہوئی تاں بہت کچھ کھل پکڑ گیا۔ سڑکاں تے گلیاں وچ

کتاباں رُل رہیاں سن تے لوکاں وی کتاباں تُوں مسلم کتاباں سکھ کتاباں تے ہندو کتاباں وغیرا داناں

دے دے کے راہوں وچ کھلا ریاسی۔ جہناں پاسے کدے وی کسے نے دھیان نہیں سی دتا۔ ہر کسے

داودھ توں ودھ زمین تے زن سائھن ول دھیان ہو رہی تھی۔ اوه دے وچ کوئی دھرم داناں نہیں لے

رہیاسی۔ کئی چکلے تے اوہناں فساداں دے بنائے ہوئے نیں۔ کئی وڈیاں بستیاں وچوں جد لوکی ایدھر

اودھر گئے تاں کم کرن والیاں تُوں دے گئے۔ ایسے لئی تاں ”خاندان“ والیاں گلگاں مگدیاں جا رہیاں

نیں۔

شادی ہال توں ہوندیاں ہویاں اسیں روندر دے پنڈ وچ جاوڑے پرنس اوه روندر دے

کہن دا ای پنڈیسی۔ اک چنگا بھلا شہر بن چکیا اے۔ اچھا شہر جتھے شوں شوں کردیاں موٹراں کاراں

پہیٹھاں شرٹاں پائی پنجابی لوک تے اوہیاں گوزنیاں دے مغربی پہنواے دل تُوں موہ رہے سن۔

روندر اپنے نال لیا نندے کیرے نال فوٹو کچھ رہیاسی اتھے کھلوکے..... اتھے بہ کے.....

”روندر کیہ ہو گیا تینوں.....“

”یار میرے پڑکھاں دا پنڈ اے۔“

”بستی وچ کھچ ہوندى اے، رمیانے میرے ول ویکھیا، گجھ دیر بعد فیروندریاں اکھاں ول گھوریا۔ اوہ دُور تیکر کھلے بازاریوں ویکھ رہیاسی۔ ایس ویلے اوہنوں ساڈے توں ودھاپے ایس علاقے بارے چیتا سی۔ میں اوہیاں اکھاں وچ اجہی چمک ویکھ رہیاساں جیوں کسے بال توں اوہدی پسند اکھڈو نال گیا ہووے، جہدے لئی اوہ رونداریا، ولکدار ہیاتے ضد کردار ہیا ہووے۔

روندر رمیا توں دسن لگا ”اتھتھے میری ماں دا بھرار ہنداسی۔ پورے پنڈ دا ڈچو دھری۔“ شادی ہال والا جمال بولن لگا ”میں اوہنوں ویکھیا سی۔ جھلا ہو گیا۔ گلیاں وچ جھل وللیاں ماردا پھرے۔ روڑے نال روڑا مارے تے کدے روڑ چک لوے، کدے سٹ دیوے..... آون والیاں نے اوس توں سبھ گجھ کھوہ لیا.....“

”میری ماں نے اوہنوں ایس لئی چھڈیا، روندرنے اک درش توں محفوظ کیتا، اوہ اک گڑی چھتھے ساڈے نال نہیں ٹریا۔ پراخیر عمرے میری ماں توں ایہد احساس ہو یاسی..... ہُن تے ساڈا گھروں کدھرے نہیں ہوتا۔“ روندرنے ہوکا بھریا.....

میں رمیا توں نال لے کے دوجے پاسے ٹریا۔ اوہ پہلی وار ایس علاقے وچ آئی سی۔ اتھتھے دی سبھ توں مشہور شے کیہ اے؟ اتھتھوں دی مٹھیائی کھوان واسطے میں اوہنوں لے گیا۔ جمال صاحب تے روندرفونو گرائی کرن وچ زجھ گئے۔

جد اسیں پرت رہے ساں تاں میں ویکھیا روندر گڈی کول کھلوتا شہر ول نون کھلدے دروازے دی فونو گرائی وچ رُجھیا ہو یاسی۔ اوہدا گیٹ اپ دس رہیاسی کہ اوہ اتھتھوں دا نہیں ایس لئی اوہنوں پچھانا کوئی اوکھا نہیں سی۔ سڑک دے دوجے پاسے توں سکلیاں لکڑاں دی گنڈھ چکی، دوڑکے اک جھرڑیاں والی زنانی اوہدے ول توں نسی تے دھڑام کر کے گنڈھ پٹھاں ماری۔ اوہدے ایس طرحاں سڑک پار کرن نال کئی گڈیاں نے چی می..... کر کے بریکاں لائیاں۔ اک موٹر سائیکل والا تے اُلرای پیاسی۔ میں نس کے اوہنوں سہارا دتا کیوں جو اسیں روندروالے پاسے ای کارول توں آ

رہے ساں۔

”اوپتر توں کدھروں آیا ایس؟“

”بے بے میں فلانے پنڈ دا آں۔“

”اوہ کہو.....؟“

روندرنے اپنے پنڈ داناں دسیا۔

”کیہ چیتے کروا دتائی“ بے بے نے سر اُتے ہتھ ماریا۔

”کیہ حال اے میرے پنڈ دا.....؟ وڈی حویلی دا کیہ حال اے؟“

”بے بے اُنج ای کھلوتی آ۔“

روندراوس بے بے دے کول سی۔ اوس بے بے نے دو ہتھ وچ روندردے چہرے توں

لیا۔ مٹھے اُتے پٹیا۔

”بے بے سکھسی ایس.....؟“

”پتر کدوں جانا اے؟“ بے بے نے اوہدے سوال دا کوئی جواب نہ دتا۔

”بے بے دو دنوں بعد۔“

”چنگا..... میرے پنڈ توں نظر نہ لگے۔“ بے بے نے جیوں کسے شے دا کوڑا گھٹ بھریاسی

”بڑے اوترے لگے پھر دے نیں۔“

”بے بے توں دسیا نہیں.....؟“ روندرنے فیر چکھیا۔

میں ساہمے کھلوتی ٹھریاں والی زنانی ول ویکھ رہیاساں۔ کھلا جہیا گڑتا پائی کئی تھاواں توں

مگھورے ہوئی پتی نال اوہ کھلوتی رب دی اک عجیب تخلیق دی دس پارہی سی۔

”بے بے! سردارئی ایس.....؟“

ٹھریاں ہو رہیاں ہو گئیاں۔ اوہنے بکھاں اُتے اُنگی رکھ لئی تے چُپ ہو جان دا اشارا کیا

جوں گہ رہی ہووے کہ ایہ گل دُبار نہ چُکھے۔

شاں کردی وڈی بس ہارن و جانندی لنگھی.....

”وے پتر! ایہ بالن دی گنڈھ تاں چکا دے۔“

میں اگے ودھ کے ہتھ پوایا تاں مینوں اوہدے بھارتوں ودھ بھار جا پ رہیاسی جس نوں

اوس اسانی نال چک لیا۔

ہوائی شے

چُپ چُپے اسیں ٹرے۔ میں موٹر سائیکل سٹینڈ ول گیا۔ کالج سٹائٹا ہو یا پیاسی۔ جنوری وچ ای فرسٹ اتر تے سیکنڈ اتر دے پڑھیار گھراں توں نس چکے سن۔ حالے کل دی گل اے میں جدوں کلاس پڑھار ہیاساں تاں پڑھیاراں دے موندہ اُپر چیتا ودھدی ہوئی ویکھ وی رہیاساں کیوں جے ایس ویلے اوہی پڑھیار کالج وچ موجود سن جو حدوں ودھ فکر مند ہوئی بیٹھے نیں۔ اوہ کالج صرف پڑھن ای آوندے نیں۔ ساڈا کالج لاہور شہر دے مرکز وچ اے جتھے سویرتوں لے کے شام تیکر کھا بے چلدے رہندے نیں۔ پورے بازار وچ کریانے دیاں دکاناں اک دو ای نیں..... بہتیاں دکاناں تاں اوہ نیں جتھے کھان پیون دیاں شیواں بن رہیاں تے وک رہیاں نیں۔ ایہو وجھا اے کہ ایہتھوں دے پڑھن والیاں دا بہتا دھیان کھان پیون ول ای ہوندا اے۔ بہت زیادا پڑھا کو قسم دے پڑھیار ایس کالج وچ موندہ ای نہیں کردے کیوں کہ اوہناں ہور ناں کالجاں دے اُچے میرٹ دی وجھاتوں اوہتھے جانا ہوندا اے..... خیر میں موٹر سائیکل نوں ریڑھدا ہو یا خالد محمود ہور اں کول آیا۔

اوہناں تُوں نال بٹھایاتے اسیں کالجوں باہر نکل آئے۔ لکشمی چوک وچ جا کے اسیں سمو سے کھا دے۔ خالد ہوراں نوں ایس دُکان دے سمو سے بڑے پسند نہیں تے فیر شدت پسندی دے خ اتے دے سرناویں نوں لے کے گلاں کرن لگے۔ گلاں کر دیاں کر دیاں اسیں دنیا جہان دے فلسفیاں ہار اپنا و تیرا رکھیا ہو یاسی تے ایس ویلے اپنے آپ توں دکھ کوئی ہور سانوں بچ ای نہیں سی رہیا۔ اسیں اُڈویں جہی نظر سڑکاں اُپر کھلری ہوئی مخلوق ول مار دے جھڑی اک پل اندر ای اجہی بھیڑ بن جان دے میں جو کسے نوں وی فرقے مذہب یاں نسل دے نال اُتے وڈھ ٹک سکدے میں۔

ساڈا پنڈھ اک کتاباں والی دُکان تیکر مٹکاسی۔ دوویں ای کتاباں والی دُکان ساہمے جا کے مطمئن جے ہوئے اندر کھلن والے دروازے ول ودھے۔ ایہ اک پوش علاقے دی دُکان اے جھڑی کسے ارب پتی سرمایا کار نے بنائی سی۔ اوہ باہروں پڑھ لکھ کے آیا ہو یا اے۔ اوہنے سبھ توں ودھ انگریزی کتاباں باہروں مٹگوا کے وچنیاں شروع کر دتاں نہیں۔ چھوٹی گھنٹے ای دُکان کھلی رہندی اے۔ دُکان اندر ای اک کنٹین اے فوٹو کاپی دی دُکان وی او سے دُکان اندر ای اے جس کر کے کافی مسئلے حل ہو جان دے میں۔ اسیں مرکزی دروازے دے نال ای اپنے وڈے سارے میز اُتے کھلریاں کتاباں ول ودھے جس اُپر دس رُپے توں لے کے ہزار رُپے تیکر دے مٹل والیاں کتاباں سن۔ جان دیاں ای اسیں پھر ولا پھرالی لا دتی۔ گاہک آوندے جاوندے پنے سن۔ گڈیاں والے وڈیاں گڈیاں والے لینڈ کروزر تے ہور پتا نہیں کہڑے کہڑے برانڈ دیاں گڈیاں وچوں بال تے زنانیاں نکلدے۔ انگریزی بولدے انگریزی سٹائل وچ جیوندے جاگدے ہوئے۔ اوہناں دے پہناوے توں پتا لگدا اے کہ اوہناں نوں پہناوے دی اکا پرواہ نہیں اے؛ بس اینا ای جانی جاوے تاں کافی ہووے گا کہ ساڈے وسیب توں او پرے او پرے لگدے ہوئے پرواہ میڈیا دی واچھڑناں جیوں ہر گھر تیکر او پرے نہیں رہ گئے سن۔ چلدیاں چلدیاں میں فکشن کارزول نوں ودھ گیا تے میرے ہتر ہوری سیاسی رنگ نال چچیاں گلاں باتاں نال رجیاں چچیاں کتاباں دی بھال وچ جٹ گئے کیوں جے

اج کل اوہ ایسے ای سرناویں بیٹھ اپنا اک آرٹیکل لکھ رہے میں۔ اوہ اکثر کالج ویلے ویلے ایسے دے ای نوٹس تیار کر رہے ہوندے میں۔ اوہ کتاب دے چاہواناں وچوں اک نہیں۔ مٹگواں کتاب تے لایبریری دی کتاب اوہناں نوں وار انہیں کھان دی ایس لئی تاں اوہ اجہی خرید کے پڑھن اُتے یقین رکھدے میں۔ کتاباں تے زنانیاں..... دکھ دکھ رنگاں تے خشبوواں وچ او تھے موجود سن۔ کوئی کتاب نیپال دی اے، کوئی امریکا دی، کوئی سویڈن توں آئی اے تے کوئی گوانڈھی دیساں ایران افغانستان تے بھارت توں آئیاں نہیں۔ اوہناں دے دکھ دکھ کاغذ دکھ دکھ لکھائی تے سرناویں آندیاں جان دیاں سواہیاں ول دھیان گھٹ ای پئے رہیا سی۔ جے کوئی چھوواں جہیا پرفیوم یاں باڈی سپرے ہوندا تاں آپ مہارے اودھروں نگاہ اُٹھ جان دی۔

کتاباں کھٹیاں کر کے اسیں دوویں کاؤنٹر اُپر جا کھلو تے۔ کاؤنٹر اُتے اسیں اوس کاؤنٹر میں نوں کتاباں دے کے نویں آئیاں کتاباں تُوں جھات مارن لگے۔ آل دوالے ہور وی لوکی اپنیاں کتاباں چُن کے لے آئے سن۔ اوہناں نے وی بل بناوے۔ خالد محمود ہوراں نال اک سوانی آ کھلوتی۔ اوہ کوئی اُن جھکی جہی لگدی۔ کھلا جہا گروتا تے تنگ پچاما پائی اوہ گلے وچ اک باریک جے دُپے نوں پانا بھل گئی تے اوس نوں جیوں کوئی پرواہ ای نہیں اے۔ اسیں دوہاں نے اوس تُوں ایوں دیکھیا سی کہ دوہاں نوں ای پتا نہ چلے کہ اسیں اوہنوں دیکھ رہے آں تے شاید پتا اوس جھلی جہی تُوں وی نہیں چلیا ہونا۔ اوہ خالد محمود ہوراں دی سائیڈ اُتے کھلوتی رہی۔ انگریزی ناولاں دی اک وڈی کھیپ نویں آون کر کے اوس نے سڈنی شیلڈن دے ناولاں نوں چُٹیا ہو یا ہووے۔ میں اوہدیاں کتاباں ول گُوڑھی جھات ماری اے۔ اوہنے بڑے ای سلیقے نال کتاباں نوں اُتے تھلے رکھیا ہو یا اے تے ساڈیاں دوہاں دیاں کتاباں دے رکھن وچ اوہ سپین وی نہیں۔ کتاباں نوں شاپنگ بیگ وچ رکھ کے بل دے کے اسیں باہروں آ جان دے آں۔ پوش علاقے دیاں سڑکاں اُتے لگے ہور ڈنگزول دھیان جاندا اے تاں اپنے گھر دے آل دوالے دے نکلے نکلے ڈھابے چیتے آوندے میں تے

اوہناں اُپر لگے نکلے نکلے لوہے دی پتری اُتے ونگی جہی لکھائی نال لکھے دُکاناں دے مالکاں ولوں دُکانوں توں دتے گئے ناں دکھائی دیندے نیں۔ خالد محمود ہوری کتاباں دی چون بارے دسدے دسدے آکھدے نیں ”یارا وہ ویکھی سی؟“ میں اوہناں دی کوئی گل نہ سمجھ سکیا۔

”کہڑی کتاب؟“ میں سمجھیا شاید اوہ کتاب بارے آکھ رہے سن۔

”یارا وہ گڑی ہرے گڑتے والی..... جہدے گلے اُتے گلہابی کڈھائی ہوئی پئی سی۔“

”اوہ کہڑی تہاڈے نال کھلوتی سی؟“ میں اوہناں توں پچھدا ہاں۔

”ہاں یارا وہی.....“ اوہ اچھی گل سُناندے ہوئے جذباتی ہو بہندے نیں ”صاف

سُتھر معصوم جہیا چہرا اسی اوس گڑی دا۔ اوہنے کوئی وی مصنوعی شے نہیں سی ورتی ہوئی۔ میک اپ تاں بہت دُور دی گل اے.....“ اوہ اچھی گل کر کے لفظاں نوں لٹا کر دے ہوئے ہور تر کھا کری جا

رہے سن.....“ ”حالے تاں اوس نے اپنیاں لُو واں تک وی صاف نہیں سن کیتیاں.....“ یارا وہ

تاں.....“ اوہناں دے اجو کے دور دے سبھ توں ودھیا تے مہنگے موبایل دی گھٹی وجی سی۔ میں موٹر

سائیکل نوں بئے لایا تاں جے اوہ صاف سُنائی دے سکے۔ ”جی جی میں لے آواں گا.....“ ہاں سبزی

وی مینوں یاد اے.....“ خالد محمود ہوری بول رہے سن۔ ”اک ملکی ڈبل روٹی تے چھ آٹیاں دے نال

ہورتاں کچھ نہیں لیا.....؟“ شاید دوجے پاسیوں اوہ آئی ہووے، نہیں!“

”ٹھیک ہو گیا۔ میں سمجھیا شاید بالوں واسطے مکھن مک گیا اے۔“ خالد محمود ہوراں نے

اخیر لا سوال پچھیا، اگلے اڈھے سیکنڈ وچ اوہناں نے فون بند کر دتا۔

”چلایا موٹر سائیکل“ خالد محمود ہوری بولے نیں۔

میں کچھ لمے انتظار کیتا تے فیر آپ ای کچھ بیٹھا ”اگے کیہ بنیا اوس ہرے گڑتے والی

دا..... اوہدے لُو واں نوں وی ویکھیا سی؟ واقعی ارج تیکر اُنج دی سوہنی صورت ایس شہر وچ تاں نہیں

دکھائی دتی.....“

”ہاں یار۔ اوہدیاں لُو واں تک وی صاف نہیں سن تے اوہ رچ کے اپیل کر دی پرسا نوں

کیہ؟“ ”اک بیکری ول اشارا کر دیاں اوہ آکھن لگے ”ایہدے کول روک دے موٹر سائیکل۔“

میں بیکری دے اُکا ساہمے کھلو کے موٹر سائیکل دے سو بیچ وچ پھسی چابی گھما دتی۔

بوٹی

”میں کیہ جیون نوں محسوس کرنا، مینوں تے انج لگدا اے میں ایہ جیون پہلاں وی کدھرے ہنڈا چکيا آں۔ کجھ وی او پرانہیں لگدا، مینوں لگدا اے ایہ دن ایہ راتاں ایہ سبھ راتاں اک وار میں ہنڈا چکيا آں۔ ہنڈا اندا کیوں نہ۔۔۔۔۔ میری کھڑی مرضی سی۔۔۔۔۔ بس جیون سی۔۔۔۔۔ ساہ سی تے میں۔۔۔۔۔ ہاں ہاں اوہ میں ای ساں، جو یں داہن آں سگواں ایسے طرحاں دا۔ اودوں مینوں میری وی سمجھ نہیں سی۔ ہوندی وی کو یں شاید اودوں سمجھاں توں بہت دُور دُور رہندا ساں تے بڑا چنگار ہندا ہوندا ساں اپنا آپ ہنڈا لیا۔“ ایہ اوس دا اک رنگ، جو اوس نوں چڑھیا ہو یا سی۔

چُپ تے گُرُپ۔

”نہ رہیا ساہ نہ رہیا میں۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔“

اوہ بچپن توں ای اپنے آپ نال سوال کردا آرہیا اے۔ کرے وی کیوں نہ اوہ دے کول

سوال بین ای بہت زیادا۔ اوہ وی سوال جو اوہ دے نال نال ای جو یں وڈے ہوندا جارہے ہن۔ اوہ بوٹی نوں چتھدا اے، قیے ورگی ہوئی بوٹی جو اوس نوں ہسپتال وچ کسے خیراتی ادارے ولوں لہھی بریانی دی اک پلیٹ وچوں ملی اے۔ اوس دادل کسے چرتوں بوٹی کھان نوں کر رہیا سی پر کون لے کے آندا؟ اوہ اپنے آپ نال سوال کر کے جواب آون توں پہلاں ای بوٹی چتھن دا جتن کردا اے۔ بوٹی اوس دے سنگھوں پیٹھاں نہیں لنگھ رہی اے، کدے کدار بوٹی توں نکلن والا سیلا مادا اوس دے سنگھ وچ ڈگدا اے تاں اوس نوں کسے چرتوں بھلے ہوئے سواد نوں چیتے کرن وچ بہتا چرنہیں لگدا۔ ”ایہ وڈا گوشت اے“ اوہ خُدا نوں دسدا اے۔ چاؤل دی اک بُرک پلاسٹک دے بنے ڈسپوزابل چیچ راہیں بکھاں نال مونہ وچ رکھدا اے۔۔۔۔۔

اک نرس کول آ کے کھلوندی اے ”بہتیاں مرچاں تاں نہیں نیں۔۔۔۔۔“ اوہ بہت اُچی اواز وچ بولدی اے، اک رات، ادھی گُور ات ویلے اوہ اپنے کسے پینڈویا رنال گلاں کردی ہوئی اُچی اُچی بول رہی سی۔

”ہلا۔۔۔۔۔ ہلا۔۔۔۔۔ نی۔۔۔۔۔ مینوں سبھ پتا اے چاچی نوں تاں میرے تے الزام لاون دے بہانے چاہیدے نیں میں تاں پرویز نال بس شہرتک گئی ساں۔ اوہدی گھر والی نوں بچا ہوون والا اے اوہدی طبعیت خراب سی، اوہنوں نال لے کے گئی ساں نی۔۔۔۔۔“ ایہ سبھ گلاں اوس نے اکو ساہے کہیاں سن، تے جتا کُوا چا اوہ بول سکی اوس نے بول دتا۔ لیبارٹری توں نکل کے تشکیل نے وی اوس نوں دیکھیا فیرو جے لمے اوہنے لیبارٹری دا بوہا مکمل طور تے بند کر دتا جو یں کوئی اوس واسطے اچرج گل نہ ہووے۔

لیبارٹری دا بوہا ہوئی جہی بند ہو یا تے اندر دی دُنیا باہر دی دُنیا واسطے گواچ گئی۔ اوس دا ہلا۔۔۔۔۔ ہلا بولنا ایہ دس رہیا سی کہ اوہ کسے دُور دراز دے پنڈ توں آئی اے تے اپنے ورگے ای کسے نال گل کر رہی ہوئی اے۔ نرس دیاں گلاں توں اوس نے ایہ اندازا لایا کہ ایسا کوئی پرویز ناں دے

علاج مفت کیتا جاندا رہیا فیر ہو علاج معالجے واسطے وی ڈاکٹر رکھے جاون لگے۔ ایس ویلے حالات کجھ خراب تے ہین پر نہ ہوون توں بہت حد تک بہتر ہونا ہی بہت اے ہور نہیں تاں ماٹیاں نوں مرن دا بیج ای لہجہ گیا اے۔ ماٹیاں دا کہڑا ہرج پورا ای ہو جاندا اے۔ کجھ ٹھیک وی ہو کے جاون لگ جانداے نیں۔

اوہ وی تاں اپنے پھپھڑیاں دی وجھا توں پریشان سی تے اوہناں دے علاج واسطے ای اتھے آیا سی۔ اوس دا جس دن چیک اپ ہو رہیا سی تاں اوس نے دیکھیا کہ کویں ایس سسٹم دے وچ مریضاں نوں ٹریٹ کیتا جاندا اے، جنوراں وانگ، خیراتی ہسپتال وچ زندگی آ کے بہت ہوئی ہو جاندی اے اپنی ہوئی کہ کھنہ وانگ اک پھوک نال اڈن لگ جاندی اے۔ ”let us try to build home here“ اوس نے اپنے آپ نوں آکھیا تے اوس نوں لگیا کہ اوہ پہلاں کدی وی اپنے آپ نوں نہیں سی ملیا، اج اوہ اپنے ول نوں آون لگ گیا اے۔

اتھے آ کے اوس نوں زندگی نال پیار کرنا آیا اے۔ ہن اوہنوں انج گدا اے کہ جویں کوئی سزائے موت دے قیدی نوں پیار کرن لگ بیٹھے تے اوس قیدی نے اگلے کسے دن مر جانا ہووے۔ اوہنوں زندگی نال انج دا پیار تاں کدے وی نہیں سی ہويا۔ موت توں اوس نوں کئی وار اودوں ڈر لگیا جدوں اوہ حالے دسویں وچ ای پڑھدا ہوندا، شام نوں اکثر ویلے اوس نوں اپنے دادے دی دیکھ بھال واسطے حکم مل جاند اے۔ اوس دے دادے نوں بیڈسول ہو گئے سن اوس نوں اوہ صاف کرنے پیندے۔ کجھ دنوں بعد دادے نے منجی اپری پیار ہننا، واش روم وچ جاون دی وی ہوش مک گئی تاں ایہ زمرے واری وی اوس دے موڈھیال اپر آ ڈگی۔ اوہ اوہناں نوں دھوندا صاف کرداتے اپنے رب کولوں آخری ویلے چنگا ہوون دی دعا کردار ہندا۔

اوس دے سامنے اک دیوار نال بیڈ پیاسی جس اُپر وکھ وکھ مریض اوس دے سامنے آندے

تے جانداے رہے۔ اک وار تاں اوس نوں دکھ نال نیندر نہیں سی آرہی۔ اوہ اٹھیا تے باہر نوں ٹر پیا کو

اک انٹینڈنٹ اوس ویلے وار ڈوچ موجود سی جوٹی ہوئی دوویل چیئرز نوں جوڑ کے خراٹے لے رہیا سی۔ اوس دن پوری وار ڈبھری ہوئی سی ہر بیڈ تے کوئی نہ کوئی موجود کوئی ستا پیتا تے کوئی وار ڈوچ اندر دے ماحول دا جائز لے رہیا ہووے۔ اوہ ہوئی جہی اٹھ کے باہر نکل آیا، باہر رات داسماں اوس نے دو دنوں بعد دیکھیا، ایمر جنسی دے باہر رش سی کسے نوں ہننے ہننے چیک اپ واسطے اندر لیجا جا رہیا، اوہ وی اندر نوں ٹر پیا، اوہنوں انج لگن لگا جیوں اوہنوں کجھ وی نہیں ہويا۔ اندر کوئی وی ڈاکٹر موجود نہیں سی۔ اوس نوں یاد آندا اے کہ کویں اوہ تے اوہدے مٹر گلاں کردے تے لڑدے ہوندے سن کہ ترقی پسند سوچ نے معاشرے نوں بہت بدل دتا اے۔ کجھ مذہب نال تبدیلی دی مشعال بال دیندے۔ ایدھر دی اودھر دی ہوندی رہندی انارکلی دے کھوکھے والے دی چاہ اوس دن بہتی وک جاندی۔۔۔۔۔ اندر ایمر جنسی وچ اک لاش پئی ہوئی سی اوس نوں اوہدے وارث باہر نوں لیا رہے سن شکلوں دوویں بھرا لگدے سن۔ لاش دا چہرا ڈھکیا ہويا، اُٹھریا ہويا ڈھڈتے حدوں ودھ بھاری جسم، جس نوں چکن لئی دا ہوا زور لگ رہیا سی۔ لاش اوہناں لیا کے باہر رکھ دتی، ایہ ہسپتال دے کوریڈور وچ پئی سی اوہ دوویں اوس لاش کول سن، اپوں لگدا سی اوہ ایس موت واسطے بہت پہلاں توں ای انتظار کر رہے سن، اوہناں دا ایہ انتظار پورا ہو گیا۔ اک ایسوپولینس لین واسطے نکل گیا حالے اوس نوں گھنیاں کوئی بیچ گومت ای ہوئے ہونے کہ انتظامیہ نے رولاپاک کے لاش نوں اوتھوں چکوا دتا۔ اوہنے کجھ ہور لوکاں نوں تولا کر کے لاش باہر ول نوں جانداے راہ ول نوں رکھ دتی تاں جو ایسوپولینس والا آئیگاتے اوہ ایتھوں ای چک کے ایس لاش نوں لے جاون گے۔ اوس رات انتاں دی ٹھنڈ رہی جو آندے اگلے دن ودھدی جاون لگی۔ اوہ کجھ دیر تاں ایمر جنسی وچ چکر لاؤندار رہیا اوس نوں اوہ کمر بند ملیا جہدے وچ اوس نوں وڈا انجکشن لگا کے پھپھڑیاں وچوں پانی کڈھاندا ہونیاں پڑموت ورگی جا پن لگی۔ فیر ایس توں اگانہ اک کمراسی جہدے وچ اوہ اک داراچی نانی نوں لے کے آیا سی اتھے انڈوسکوپی ہوندی اے پورے ہفتے وچ صرف اک دن تے اک لمی ساری لائن لگی ہوئی، مریض بے حال جیے

اوتھوں دیکھ رہے سن، اوس ویلے زندگی اوبدے انگ انگ وچ اپنا رنگ دکھاندى رہی۔ اوس نے انڈوسکوپي دے عمل نوں تکلیا تاں اوس نوں اوہ احساس پھردا نہیں سی ہو سکيا جوج اوہنوں ہوندا اے۔

”اوتھوں موت دے عمل توں گزرن واسطے تیار ہوون لئی جینا تے پینا اے“ اوہ اپنے آپ نوں دس کے مُرُ آندا اے۔

لاش باہر گیٹ ول نوں جاندے راہ ول، پئی ہوئی اے۔

اوس نے سردی کارن اپنے ہتھ کچھاں وچ واڑے ہوئے سن۔

دُھند ودھدی جارہی اے۔

ایمرجنسی وچ رش مک چکيا سی۔

”آپ کو کتنی بار کہا ہے یہ کھڑکی نہ کھولا کریں“ سانولی جہی نرس نے آکے حکم سنایا سی اوتھوں لگا شاید کسے مریض نے ایہ کھڑکی کھول دتی اے۔ جیوں، اوس نے ایمرجنسی ول نوں کھلدی کھڑکی بند کیتی تے اوس نوں احساس ہويا کہ اوہ تاں اپنے بیڈ توں ہلایا وی نہیں۔۔۔ دُور ایمرجنسی والے پاسے تاں لائٹ وی نہیں جگ رہی اے۔ کھلی کھڑکی توں اوہ آپ ای باہر نوں دیکھن لگ گیا سی اوہ شاید کوئی بند کرن لگیا ٹھیک طرحاں بند نہیں سی کر سکيا، کیوں کہ شاموں شام ای ایس نوں بند کر دتا جاندا اے، اکثر ویلے تاں مریضاں دے نال آئے لوک آپ ای ایس نوں بند کر دیندے ہن تاں جو کسی تک چڑھی نرس نوں کجھ نہ کہنا پوے۔ کیوں کہ جے اوس تک چڑھی نے بولنا شروع کر دتا تے فیر ادھی رات تیکر اوہ بولدی ای رہندی اے، جس نال پوری وارڈ ڈسٹرب ہو ہو جاندى اے۔ اک اجہی ای ڈسٹرب ہوئی رات نوں ایمرجنسی توں شفٹ ہوئی مریضاں نوں سامنے والی وارڈ وچ شفٹ کیتا جا رہیا سی تاں اوس نے دیکھیا ویل چنیر اپر اوس دی دھون اُتری ہوئی سی اوہ جیوں ادھ موئی جہی ہووے۔۔۔۔۔ ایہ اک وڈی وارڈ سی جس نوں دوھیاں وچ ونڈتا گیا، اک پاسے زانانا تے دو جے پاسے مردانا حصا بنا دتا گیا ایس پاسے تے اوس پاسے نوں دوھیاں وچ ونڈتا گیا اے، وچکارا ک وڈا

سارا شیشے دا بوبا اے، جو سارا دن تے کھلا رہندا اے پر راتی زانانا حصا والا بوبا بند کرن دا فرض اوتھوں دی اک نرس کردی اے۔ اوس دن اوہنوں ویل چنیر تے پئی ادھ موئی جو زانانی دسی سی اوہ کوئی ہو نہیں، سگوں اوس دی مامے دی دھی شائلہ اے، جس نوں اوس نے بھر جوانی وچ دیکھیا ہويا سی اوہ اوس نال ویاہ وی کرنا چاہندا پر اوس نوں اوس بینک دے کیشئر نال پیار ہو گیا جتھے اوہ کم کردی سی۔ ساری رات اوس دے سامنے اوہ ساریاں گلاں دا آؤنا اک فطری عمل سی پر اوہ بعدوں ایس دے باوجود وی گھوک ستا رہیا۔

اوس دا کوئی نہیں سی نہ دھی نہ پتر، فیر کون اوس دی دیکھ بھال کردا اوہ تاں سویر نوں کجھ کھان پین واسطے وی کسے داتر لا کردا تے کینٹین توں منگوالیندا۔ کینٹین والیاں دا اپنا (نکا) چھوٹی کدی کدرا چاہ۔ بسکٹ دا آرڈر لین آجاندا۔ اوس نوں ہن تاں کافی دن ہو گئے سن، ڈاکٹر دو دنوں بعد آندے رپورٹاں دیکھدے تے اگے کیہ کرنا اے اپنے اسسٹنٹ نوں دس کے اگانہ چلے جاندا سن۔ اوہناں دے اسسٹنٹ وی اپنی مرضی نال ای ادھر آندے۔

اوتھوں حالے تک خون تھکن توں چھٹکارا نہیں سی ملیا، اوتھوں ایہ سبھ نڈھال کر کے رکھ دیندا سی، اوہ گھروں کیہ کردا جا کے نہ کوئی پچھن والا نہ دسن والا۔ اک دن اوہ اپنے چچیرے بھرا دے گھر چلا گیا، اوس بھرا نے اوس نوں اپنے گھر دا اُپرلا کوشا دے چھڈیا۔ اوتھے وی اوہ انج ای پیا رہندا چھت نوں گھور دایاں فیر اپنے بیٹے کل نوں سوچدا سوچدا بے ہوشی جہی حالت وچ پیار ہندا، گھر داملازم آکے دُپہراں نوں اک سکی روٹی تے اوبدے واسطے مخصوص کیتے کپ وچ کاواں دے اتھرواں ورگی چاہ رکھ جاندا۔ فیر اک دن اوس نے عید دادن گزاریا، ایوں جیوں کوئی سوگ وچ بیٹھا ہووے۔ فیر اوس دن اوہنے سوگ نوں اپنے آپ ای مُکا دتا جو اوہ کئی درھیاں توں مکا نا چاہندا رہیا۔

اوس دن اوس نوں اوہ یاد آگئی..... اوس نے سوچیا

”اوہنے مینوں نیا گرافال دے کول کھلو کے، کھڑے تے مسکراہٹ لیا، سیلفی بنا، مینوں

بے سُر ت ہوئے سریر دی بڑی دیر بعد اُنگل پئی۔۔۔۔۔ تے اوبدے اپنے ول ای چکی
گئی۔۔۔۔۔
اودھر ہولی ہولی شامکد نوں ہوش آون لگی تاں ڈاکٹر ایں نے کسے معجزے بارے گل کرنا
شروع کر دتی۔۔۔۔۔
پوری وارڈ وچ ہماری تاں سی پر کوئی مویا نہیں۔۔۔۔۔ تے اوہ انج محسوس کر رہی اسی کہ اوہ ایہ
سبھ پہلاں وی ہنڈا چکیا اے۔۔۔۔۔ اک چتھی ہوئی بوئی داسوا داس دے آل دوالے کھلن لگا تاں
اوہ بے سُر تے ول ودھن لگ گیا۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔ ہر پاسے اک لمی پُچ رہ گئی۔۔۔۔۔

معجزا

”مٹھی وچ ریت قید اے“
”نہیں“

”ریت وچ میں قید آں“

”میں تے ریت“

”ریت تے میں“

دوویں اک دو بے نال جھوٹے دوویں اک دو بے توں وکھ دوویں اکو جے دوویں اپنی ہوند

اپنی تلاش وچ اک دو بے دے قیدی۔

”اسیں دوویں ازاد آں“

”اسیں دوویں قید آں“

”نہیں؟“

کرائے تے زُردار ہیا ہووے اوہنوں جدوں اپنیاں جڑاں لہر ہیاں ہوون اوہ مکمل ہوندا جاندا اے۔ کرائے دارتوں مالک بنن داسفر دوزخ توں جنت دے سفر وانگ اے جہڑا ہر کوئی کرنا چاہندا اے۔ میں حاجی ہوراں نال کوئی دو کو وارملیا ڈھنی تک داڑھی تے اوہ تھہ پھیر دا گل کردار ہندا۔ اوہ ڈیفنس وچ رہندا اک وزیر اوہدا کرن لگدا جس کر کے اوہدی زمین تے ای اک وڈے ہاؤسنگ پراجیکٹ دا ٹھیکے دار بن گیا، وکھری لاین وچ مسیت، قبرستان، سینما نال ای مارٹ دی تھاں حالے اُجاڑا اے۔

کچھ دیر بعد مسیت دی نینہ رکھن ویلے حاجی ہوراں دی ٹنٹی دیکھی نہیں جاندی، اوس واسطے اوہ آپ ای کم کر رہیا، کہند اسی کہ اک معمولی جہیا مستری ساں پر جدوں مسیت دی نینہ توں بعد دے کم دی اُساری دا ویلا آیا تے اوہ کنکر بیٹ آپ بنا نندا دکھالی دیندا سیمنٹ دیاں بوریاں چک چک کے لیا نندا تے اپنے آپ نوں بہت اہم سمجھدا کہ اوہ اک نیک کم کر رہیا اے۔ اوہدے ذہن وچ جہڑی گل اڑ جاندی اے اوہ اوس اُپرا ہی قائم رہندا اے بھاریں اوہ گل غلط ای کیوں نہ ہووے۔ اک وار مزدور کولوں میں اوس دے بارے پچھیا کہ اک عام مستری کوں ڈیفنس ورگی ایلٹی کلاس وچ جاندا اے فیر اوہ آسمان ول موڑ کر کے کہند اسبھ رب دیاں ای کرہیاں نیں۔ اسیں کہ سکدے آں۔ واقعی رب دیاں کرہیاں اگے کیہ ہوسکد اے۔

مسیت دی نینہ رکھدیاں ای دو تین دنوں تک اک پاسے دیاں دیواراں اُسر گئیاں سن۔ شہر دے بہت سارے امیر کبیر علاقیاں توں ودھ کے سندر مسیت بناون داسپنا حاجی ہوراں نے دیکھیا اے جہدے وچ بھرویں طریقے نال عربی طرز دے آرٹ نوں دکھایا جاوے۔

مسیت دی عمارت اُسر گئی اے۔

قبرستان خالی پیا اے۔

نہ کوئی سکول بنیا اے نہ لائبریری دی سوچ اے۔

ٹاویں ٹاویں ہوو گھراں دیاں بنیاداں وی رکھیاں جا چکیاں سن۔

”کیہ اسیں دوویں ازاد قیدی آں؟“

”اکلاپے نے مینوں میرے تک آون لئی سفر واسطے تیار کر لیا اے۔ میں اپنے ول داسفر

شروع کر لیا اے ایس طرحاں اپنے آپ توں بہت دور ہو گیا آں۔“

میرا پنا آپ میرے بہت نیڑے ہوندا جا رہیا اے اینا نیڑے کہ ساڈے وچ دوئی دا فرق مٹدا جاندا اے۔ انسان نوں سکھ سکون دیندا اے پر دکھ اوہنوں دکھ دی پچھان کراندا اے تے سکھ دی وی۔ اپنے آپ نوں لکھن دی تاکگھ میری ایویں ای شروع نہیں ہو گئی ایہدے واسطے مینوں بہت دوڑنا پیا۔ میں اپنے آپ توں دور ہوون دی بہت کوشش کیتی تے کدے لگا دی میں اپنے آپ توں بہت دور آ گیاں۔ پراگلے ای پل سبھ کچھ مک جاندا فیر اوہی واء ورو لے فیر اوہی راتاں دیاں اُسل وٹیاں شروع ہو جانداں نیں۔ راتاں نوں گھٹ دکھالی دیون والے شہراں دے آسمان تے کھلے تارے پٹھاں اُلانی منجی تے کنیاں سوچاں مینوں گھیر لیندیاں..... میں اودوں وی کچھ وی نہیں ساں ہُن وی کچھ نہیں۔

گھر وچ ہونداں وی میں گھر نہیں ہوندا۔

ایہ مکان مینوں راس نہیں آیا۔

ایہ ہاؤسنگ سوسائٹی شہر توں دس میل دی وٹھ اُپر بنائی گئی اے۔ شاید پنجواں گھر ساڈا اسی پوری ہاؤسنگ سوسائٹی وچ اودوں نویں گھر بن رہے سن۔ ٹھیکے دار اکو ای سی بہت ہشیار بہت گلاں کرن والا۔ تہانوں کھڑے کھلو تے وچ جاوے۔ حاجی سی تے بھلا جہیا ناں اوہدا حاجی شیر علی ہر ورھے ہور کدھرے جاوے نہ جاوے حج کرن ضرور جاندا۔ پوری ہاؤسنگ سوسائٹی نوں بناون دا ٹھیکا اوہدے کول اے۔ ادھی رقم ایڈوانس دیون توں بعد اسیں گھر دی رقم دیاں باقی قسطاں دینیاں سن تے فیر ای ایہدے لینٹر پینا۔ دروازے کھڑکیاں لگنیاں تے چھ مہینے وچ ایہ کم مکمل ہونا اندر لانا خیر لا کرا تیار جتھے سامان لیا کے رکھیا جاسکد اسی تے حاجی ہوراں دی منت کر کے اسیں اتھے آوندیاں تھوڑا بہت سامان وی اندر لگا دیندے تاں جو قبضہ ساڈے واسطے جلدی ممکن ہو سکے کیوں جے بہت سارے فراڈ ہو رہے نیں۔ جہڑا بندا

میں دُور دُور تک نظر مارن لئی چھت اُتے چلا جاندا، لینسٹر دے پے جاوَن مگروں اُتے جاوَن وچ کافی سوکھت ہوندى تے سکون ملدا۔ حالے آل دوالے فصلان لگیاں ہونیاں سن۔ سامھے گھراں وچ کجھ لوکاں نے آکے وسوں اختیار کر لئی۔ ڈاکھانے دے محھے دے اک وڈے افسرنال میری دعا سلام ہوئی۔ ساڈے مکان دے وچکارا ک خالی پلاٹ دی وِتھ تے اوہ آکے وسیا اے۔ اوہ دے نال ای شاہواں دا گھر جہناں نے آندیاں ای اپنے گھر اُتے پنجالا کے کالا جھنڈا لہرایا، سبھ نے اوہناں نوں شاہ صاحب کہنا شروع کر دتا۔ دو گلیاں دی وِتھ تے ٹکر والے گھر وچ میڈم جمیلہ آگئی جو کسے ویلے اک سکول وچ سائینس ٹیچر رہ چکی سی۔ ہُن مگدی جوانی نوں سنبھالنے لئی کریمیاں نوں ورت ورت کے اوہدے چہرے دی تختی ہور واضح ہو گئی اے تے اپنیاں سخت لُواں نوں چاہندیاں وی چھپا نہیں سکدی۔ اوہنوں اپنے آپ نوں لکاوَن توں ودھ دکھان دا شوق اے۔ ایسے لئی تے اوہ اکثر اتھے ای آکے بہ جاندى تے اپنے باور دی ملازم نوں چاہ دا آرڈر دے کے آندی۔ میراوی ویلا چنگا گزرن لگا۔ دیوا جھدا جھدا جولائ دیندا اے اوہدے وچ بھر پور طاقت موجود ہوندى اے تے میڈم جمیلہ وی اجمیا ای جھدا دیوا سی۔ اوہدے نال میریاں گلاں شروع ہوندىاں تے مگدیاں ای نہ۔ جد اوہنوں پتا چلدا کہ میں اک صحافی آں تے اوس نے بہت نشئی دکھائی۔ ایہدا اکوای پر فیوم اے جو پچھلے ترن دناں توں میرے تک نوں زخمی کر رہیا اے۔ اگلے دن آندی واری میں اوہدا پر فیوم بدل چھڈیا۔

کالے بدل ٹھنڈیاں ہوواں دا موسم شروع ہو گیا۔ میراہرو ویلے ای ای جی کردا اے کہ جدوں مینہ پوے تے تھنڈی ٹھار تھاں تے ہوو۔ کھلے آسمان تھلے دور دور تک کجھ دکھالی نہ دیوے تاں سواد ددھ جاندا اے۔ اخیر میرے ایسارے سُننے اودوں سچ ہو گئے جدوں آسین ایس نوں مکان وچ آوے، جہدے گیٹ توں باہر نکلدیاں ای تھیں قدرت دے ہور نیڑے آ جاندا اے۔

آل دوالے دی ابادی ودھن لگی اے نوں گھراں دی تعمیر مکمل ہو چکی سی۔ حاجی ہوری ایس سال دا سارا کم کرن مگروں حج والے مہینے توں پہلاں ای حج کرن لئی چاچے سن۔ کیوں کہ اوہ اتھے لہنا

چرگزارنا چاہندے سن۔ نوں گھر دی نشئی کہنوں نہیں ہوندى۔ نوں علاقے وچ نوں ہاؤسنگ سوسائٹی وچ ہر کسے نوں اپنی اپنی پٹی ہوندى اے۔ کوئی کسے داجا نوں نہیں، کوئی کسے دا غمخوار نہیں، کوئی عمید شہرات نہیں، ایہناں وچوں بہت سارے اچھے وی سن جہناں نے ریٹائرمنٹ بعدوں گھر لیا۔ اوہناں دی نوں نسل ایس گھرنوں نوں سروں وسارہی سی اوہ وچارے اکثر اپنے اپنے گھراں دے وڈے وڈے گھیاں سامھے اپنی گُرسی رکھ کے بہ جاندا اے۔ وچوں کجھ اوہ لوک وی موجود سن جو اپنے دُکھاں نوں لکون لئی ہسی جاندا اے۔ اوہناں دے اکلاپے وچ کئی وار بنجواہناں دیاں تھڑیاں وچ ای آکے گواچ جاندا اے۔

میں وی جدوں فیہر بہتا ای دکھی ہوندا تے ٹی وی لاکے بہ جاندا یاں فیہر میڈم جمیلہ جہڑی ہُن میرے واسطے صرف جمیلہ ای سی آ جاندى۔ آسین سامھے بے اک نکلے چہ پارک وچ پتھر دے چمکیلے پنچ تے بہ جاندا اے۔ اوہنوں سینڈ وچ بنانے آندے سن۔ ہولی ہولی اوہدے پھلکے جہے سینڈ وچ مینوں وی سوادى لگن لگ پئے۔

ٹی وی آن کیتا، میں چھندے دا گانا ویکھیا تے چینل دی دوڑ ول سدا رک گیا۔ گوریاں چٹیاں دے نال نال کالیاں شاہ..... چھندے دے بول سمجھ آون نہ آون اوہناں دے جذبات وچ کھبیا ای ساں کہ موبائل فون دی واہریشن ہون لگی۔ میں جیب توں موبائل کڈھ کے کن نال لایا ”مسیت مکمل ہو گئی اے کل نوں مولوی آیا سبھ سوسائٹی دے رہن والیاں نوں ملتا چاہندا اے..... اوہدا اک شاگرد سنہیا دے کے گیا اے“ میں اگوں ہونہ ای کیتی کہ دروازے دی دستک نال اوہدی اواز سُنی ”تیرے کول آندا ای ہونا اے۔ کل مینوں نال لے کے جائیں، اکٹھے چلاں گے۔“

میں فون بند کر دوازا کھول کے نکلے جہے مولوی دے کجھ بولن توں پہلاں ای آکھ دتا کہ کل آسین آ جاواں گے تے اوس نے مغرب دی نماز دے بعد داویلا دیا۔

حالے کن من ورھنا شروع ہوئی۔

میں جمیلہ دے گھر دے ڈرائنگ روم وچ بیٹھا ساں۔

مغرب بعدوں دا ویلا سی مسیت وچ ہون والی تقریب دا آندیاں ای اوہنے کافی واسطے
چھیا۔ ایس کو سے جے موسم وچ اوہدے روں ہار ہتھاں دی جی کافی توں ودھ سواد دنیا دی شاید ای
کسے ہور شے وچ موجود ہووے گا۔

اوہ میری نموشی سمجھدی سی۔

مینوں اوہدیاں گلاں وی سمجھ نہیں سن آندیاں۔

ساڈے دوہاں دے ہتھ وچ کافی دے مگ نیں تے باہر ورحدے مینے نال تیز ہواواں نے
رنگ وی دکھانا شروع کردتا اے۔ اوہ مگ نال ای کھڑکی تے شیشے کول جا کھلوتی باہر دا منظر دیکھن لگدی
اے۔

”بارش مینوں اپنے آپ وچ نہیں رہن دیندی“ اوہ مینوں اپنے کول آں لئی گردن اُلا رے
اشارا کردی اے۔ اوہدے کھے کن دا چھید کئی ورھیاں توں بند ہون کر کے صرف اک نشان دی صورت
وچ باقی رہ گیا اے۔ اوہ اوہناں عورتاں وچوں اے جہناں دے سدھے وال ہوندے نیں ملائم چمکدار
ہتھ توں تلکھدے ہوئے.....

اوہنے ڈرائیگ روم وچ پیابائی ڈیفنسی نیشن پلازما وی آن کینا تے کھلیاں والاں نال
میرے دل ریوٹ کنٹرول ودھانڈیاں کہیا ”لے اچھی مرضی دا چھینل لالے بارش نے کافی دیر لاچھڈنی
اے فیرک کے بولی“ باہر بڑے گوڑھے بدل نیں“

”تیری چوائس وی ماڑی نہیں“

پہاڑاں بیاباناں اُتے ڈاکومٹری فلم چل رہی تریہائے جنوراں پکھیاں بارے کافی
جانکاری ملی گجھ جنور اچھی ای نسل نوں نوچن لگ پیندے۔ بھکھ تے تریہ نال اچھی تھاں توں دور ہو
جاندے نیں۔ بدل زور نال گرجدا اے تے اوہ چھینل بدل دیندی اے اک بہت وڈے پہاڑ دی اک
کھوہ توں بہت گہرائی وچ پانی ڈگن دی اواز سن کے میں اوہدے روں ورگے ہتھ نوں اپنے ہتھاں وچ

پھڑ دیاں چھینل بدل دتا۔

اوہنوں وی ایہ چھینل پسند آیا۔ کئی دیر توں پی سکی دھرتی تے جل تھل ہوگئی اوہ شیشے وچ کھلو
کے جوڑا بنا کے تیار ہون لگی۔ ایس کافی دیر کر بیٹھے ساں فیرووی کافی ویلا سی کوئی مغرب گو ویلے مسیت
واسطے ہور ہی تقریب وچ چلے گئے۔ اوہ چٹے عبا وچ آج تو کھلے گلابی پھل دی طرحاں لگ رہی اے۔
گل بعدوں کردی تے ہس پہلوں پیندی اے۔ آج دیکھن دا انداز وی دکھان دا انداز لگدار ہیا۔ ایس
حاجی شیرعلی دے چہرے دے نور دی گل اُکا نہیں کیتی جھڑی کہ سبھ او تھے موجود کر دے رہے۔

پہلی بارش توں بعد کوئی پندرھواں گونڈن گز رے سن کہ مین گیٹ دے کول جی کیاری لاگے
کھلوتا میں دیکھیا دیوار وچ اک دراڑ پے گئی۔ فیر ایہ دراڑاں ودھن لگیاں۔ آل دوال دے سبھ گھراں
وچ انج دے کم ہون لگے گجھ تاں وچا رے اونے پونے گھراں نوں وچ کے نکل گئے پر میں تے جیلہ
گجھ حد تک مستقل مزاج رہنا چاہ رہے ساں شاید ایہدے وچ ساڈی نیڑتا وی موجود رہی سی۔ سامنے
ڈاکھانے دے وڈے افسرنوں ایس غم نے دل دے دورے تک چچا دتا۔

میرے گھر دی کسے دیوار تے جد کوئی دراڑ پیندی تاں مینوں لگدا میرے دماغ وچ دراڑ پے
گئی اے۔ میرے جیسے وچ جیوں کوئی جان کڈھن دی کوشش کردا۔ اوہدھر حاجی شیرعلی ہوری عمرے تے
گئے تاں او تھے سعودی عرب وچ ای اپنا نواں ٹھیکالے کے کم شروع کر بیٹھے۔ سوسائٹی والیاں قانونی
چارا جوئی لئی دو دو ہزار اکٹھے کیتے۔ مقدمہ مارج ہو یا پرکار روئی اگے ودھن داناں ای نہلیا اوہدھر بارشاں
نے ہڑدی شکل وچ اُجاڑاں پائیاں شروع کردتیاں۔

جیلہ نے اک کرائے دی بلڈنگ لے کے او تھے بالاں دی پڑھائی دا سلسلا شروع کرن
واسطے منصوبہ بانانا شروع کردتا۔ سویرے جانڈیاں ہو یاں اکثر میں ای اوہنوں نال لے جاندا تے اخبار
دے دفتر آندا واپس وی لئی آندا۔ ساڈی دوہاں دی چنگی بھڑی سی پر اندروں اندری ایس وی
تھوڑے بے چھین ہوندے جارہے ساں۔ جیلہ دے نال والے گوانڈھی نے ایس گھر دے ای مسئلے نوں

بہتا سرتے سوار کر لیا تے ہن اوہ پرائیویٹ ہسپتال وچ لہا پیا اے۔ جد جہیلہ نے ایہ سبھ دیکھیا تاں اوہنے اپنے آپ نوں مصروف کر لیا جس واسطے اوہنے کرائے تے ای بلڈنگ لے کے کم شروع کیتا۔

پورے ملک وچ ہوون والی تباہی نال بہت سوگ جہیا دل نوں چنہر گیا۔ رڑھدے رڑھدے گھر، لوک، سرمایا، زیور ایہناں دیاں خبراں جڑوا کے دل اُتے بھار جہیا پے گیا۔ ایہ جو یاں خبراں چھپ کے لوکاں تیکر جا پڑ دیاں سن۔

میں تے جہیلہ نے ایس شور شرابے والے شہرتوں دُور چھٹی دے دن نوں گزارن دا فیصلہ کیتا۔

اوہ اپنا سینڈ وچ میکرنال رکھی اک ڈھلا ڈھالا بریک لباس پاکے آ بیٹھی جس نال اوہ ہوروی من کھویں ہو گئی۔ ایس شہرتوں دُور ہون دے جارہے ساں تے انج لگ رہیا، جو یں ڈپریشن ساڈے توں آپ ای کسے کچے رنگ وانگ اُتردا جا رہیا اے۔ جو یں تئیں رب دے نیڑے ہون دے او دنیا تہا نوں ہوروی سوہنی لگدی اے کیوں جے خالق دی تخلیق وچ وی خالق دے جھلکارے ملدے رہندے نیں۔ ساڈے دوہاں دے موبائل سیٹ بند پئے سن۔ ایہ جہیلہ دی ضد اے کہ گھروں نکلن توں پہلاں ای اوہنے اپنے کپڑیاں والی الماری دے اک کونے وچ بند موبائل رکھ دتا۔ رات نوں ایس کوئی نوں گو وے واپسی دا پروگرام بنا یا جد ایس سوسائٹی دے لاگے پہنچے تاں اوہنے پانی ای پانی..... سارا کجھ رڑھ بھڑ گیا۔ دُوروں ای ساڈی گڈی نوں روک دتا گیا۔ دریا دا بند کمزور ہون کارن صبح ای ٹن والا سی جہنوں مناسب منصوبابندی نہ ہون کر کے اپنا کم دکھانا پیا۔

ساڈے دوہاں دیاں اکھاں وچ آئے ہن جو غائب ہوئے، ایس ہوٹل وچ جا بیٹھے تے کجھ دیر بعد اپنے مضبوط ہون دے اعصاب ہون کر کے کافی حوصلہ آ گیا۔

ٹی وی دانیوز چینل لایا بریکنگ نیوز وچ ساڈی وستی نوں دکھایا جاندا رہیا۔ یارھاں بارھاں فٹ پانی۔ سبھ کجھ رڑھ گیا تے پوری وستی اک دریا داروپ دھا رگئی۔ ایہ کیہ؟ پوری وستی وچ مسیت دی

چھت تے مینار صبح سلامت کھلو تے سن۔ وزیر ہوری ہیلی کاپٹر نال پورے علاقے دا دورا کر دے پئے سن جہناں نال کئی فوٹو گرافر، کیمرامین تے مشہور صحافی سن جہناں نے سویرے خبراں وٹھیاں سن۔

ساڈی وستی بارے خبر مُلک دے سبھ توں وڈے سبھ توں بہتے وکن والے تے سبھ توں بہتے مشہور اخبار وچ لگی اے اوہدے نال فضا توں لئی گئی تصویر وی موجود سی جہنوں اُگھڑواں کر کے لایا گیا سی۔ دُور دُور تک پانی ای پانی دکھالی دے رہیا سی تے وچکار مسیت دی چٹی عمارت دکھالی دتی نال اُبھرا ہوا بیٹا روئی۔

”پوری وستی پانی نال رڑھ گئی۔ کجھ نہیں بچیا، صرف خدا دا گھر معجزاتی طور تے بچ گیا۔“

خبر پڑھ کے میں تے جہیلہ اک دو بے نوں ایوں دیکھ رہے ساں جو یں دوہاں نوں معجزے دی سمجھ آ گئی ہووے.....

بھٹکھا

نال دے گھر والے ویڑھے وچ روٹی بناندی زنانی دے ہتھاں دی اواز نے میری بھٹکھ
 توں دگنا کر چھڈیا تے مینوں اجئی گھر والی تے وی غصا آن لگا۔ ہر چوتھے دن پکیاں توں اداس ہو
 جاندی اے۔ سویرے اٹھدی ای آکھن لگی ”میں اجئی ماں کول جانا اے“ میں پہلے وانگ اوہنوں پیکے
 جان دی اجازت دے وتی تے دفتر جان لکیاں سٹاپ تے بس اُپروی بٹھا آیا۔ جانداں ہویاں اوہ
 بہت اداس تے چُپ سی۔ سویرے ناشتا وی ٹھیک طریقے نال نہیں سوکیتا۔
 ناشتے دے خیال نال فیر میرے ڈھڈ وچ بھٹکھ نے اُسل وٹے لیے شروع کردتے۔ روٹی
 بناندیاں ہویاں زنانی دے ہتھاں دی اواز بہت سہانچا پن لگی۔ میں اپنے تصور وچ گورے گورے
 ہتھاں دے وچ گول روٹی نکی توں وڈی ہونداں دیکھن لگ پیا۔ میرے خیال وچ روٹی نکی توں وڈی
 ہوندی جاندی تے توے تے پے کے سڑدی جا رہی سی۔

ایس ویلے جے شائستہ میری بیوی گھر ہوندی تے اوہنے اپنے گورے ہتھاں نال

بڑیاں سوہنیاں روٹیاں پکا کے میرے کول لیاہیاں سن تے فی مینوں کول بٹھا کے کھوایاں وی سن۔ تے روٹی
 کھاندے کھاندے میں کئی واری اوہدے مڑھکے نال بچھا جسم دیکھن تے اوہنوں پیار نال اپنے نال رل
 کے کھان دیدعوت دیتی تے اوہنے بہت خوش ہو جانا سی۔ بعدوں میں اپنے زمال نال اوہدے گورے
 چٹے مکھڑے توں مڑھکا صاف کرنا سی تے اوہنے اپنیاں سُندر اکھاں کئی وار اُتے تھلے کر گیاں سن۔

جہڑی زنانی دے ہتھاں دی اواز روٹی بناندیاں آ رہی سی اوہ وی میری بیوی دی سہیلی اے۔
 ساڈی گوانڈھن اے راج کے چٹھی اے تے ہر اک نال بڑے اخلاق نال پیش آندی اے۔ میں اک دو
 وار اجئی بیوی نال اوہنوں گلاں کردیاں سنیا سی تے اک دن اوہنے تے اوہدے خاوندے نے ساڈی
 دعوت دی کیتی سی جہڑی اسان قبول کر لئی سی۔

اوہنوں کتاباں پڑھن دا بہت شوق سی۔ اوہنے مینوں کئی انگریزی دے ناولاں دی کہانی
 بڑھے تھوڑے جے لفظاں وچ سُنائی تے میں اوہدی عقل دی داد دین توں بغیر نہ رہ سکیا۔ اوہاناں فرح
 سی۔

فرح دے خیال نے میری بھٹکھ وچ کافی حد تک گھانا کر چھڈیا تے مینوں اجئی بیوی دی یاد
 آئی۔ اوہ پیکے اپر گئی ہوئی اے۔ کدھرے واقعی اوہدی ماں بہت زیادہ بیمار نہ ہووے۔ لوک آکھدے
 میں خاب سچے وی ہو جانداں نیں۔

میرا جی کیتا اجئی بیوی توں فون کراں۔ اوہنوں آکھاں وکھ میں حالے تیکر بھٹکھا بیٹھا
 ہو یا آں۔ تینوں تے پتا اے ڈاکٹر نے مینوں بازاری کھائے توں روکیا ہو یا اے کہ اوہناں وچ مرج
 مسالا بہت زیادہ پایا گیا ہوندا اے۔

اکھاں اگے اک دم انھیر اہچیا آ گیا۔ شاید بھٹکھ ودھ گئی سی۔ میں اُٹھ کے اک گلاس
 ٹھنڈے پانی دا پیتا۔ گوانڈھ توں روٹیاں پکان دی اواز اے وی آ رہی سی۔

فیر اک دم اک بچا روٹیاں پکان تے بچے دے روون دی اواز نال اک مرداویں اواز

گوئی:

”تینوں پتا اے میں رات دی ڈیوٹی تے جانا اے ایہوں ٹوٹیوں سنبھال میں کپڑے بدل

لوں“

نال والے گھروں روٹی پکان دی اواز آئی بند ہو گئی۔ بچے ٹوں چپ کران لئی زانی دی تھھی
جہی اواز وچ گاؤن دی اواز آون لگی۔ بہت سُر ملی اواز معلوم ہو رہی سی۔ فرح گاوی بہت چنگا لینی
اے۔ میں سوچیا۔

کچھ دیر بعد فیر اک دم مرد دی اواز گوئی۔ ”حالے تیکر روٹی نہیں لیا کے رکھی۔ جلدی
کر.....“

روٹی دے ذکر نے میری بھکھ ٹوں دُبارا زندا کر دیتا۔ منجی تے لیٹ گیا تے سوچیا تھوڑی دیر
بعدوں چاہ ای بنا کے پی لوں گا۔ سویر دے پئے ہوئے ڈبل روٹی دے سلاکس نال کھا کے گذارا کر
لوں گا۔

بچے دے رون دی اواز آئی تے مینوں یاد آیا، آج توں دو سال پہلاں ایہناں داویا ہویا سی
تے اک بچا وی ہو گیا اے۔ ساڈے ویاہ ٹوں تین سال ہو گئے نیں پر جو رب دی مرضی سی۔ شائستہ
آکھدی اے رب دی مرضی اگے کسے داوس نہیں چلدا۔

”میں کم تے جا رہیا آں، بوہا ڈھولے فرح“ زُعب نال فرح دا بند آکھ رہیا سی۔

فیر زوردی بوہا ڈھکن دی اواز آئی۔

شام دا اُتھیر اودھدا جا رہیا سی۔ بچا اک دم چکیا۔ فیر خورے ماں نے بچا چک لیا سی۔ بچا
اک دم چپ کر گیا۔ مینوں لگیا بچے ٹوں بھکھ لگی ہوئی اے تے ماں نے اودھے مونہ وچ فیڈر پادیتا ہونا
اے۔

میں ویڑھے وچ واہنی منجی اُتے لیٹیا خلاء وچ گھور رہیا ساں۔ تھھی جہی سوئی اواز گاؤن دی

آئی تے میرا خلاء وچ گھورنا بند ہو گیا۔ فرح دے ویڑھے وچوں اواز آ رہی سی۔ اوہ ہولے ہولے کوئی
گیت گارہی سی۔ بند اکھا ہووے تاں من پرچان لئی دی گان لگ پیندا اے۔

روٹی پکان دی اواز آئی۔ اوہ دُبارا روٹی پکان لگ پئی سی۔ شاید اوہنے اپنے واسطے پہلاں
روٹی نہیں پکائی۔ میرے سامنے اودھے ہتھ آ گئے۔ کئے سوہے ہتھ نیں۔ گورے چٹے تے سڈول۔
اودھے ہتھوں پکن والی روٹی..... واہ..... واہ..... میرے موہوں نکل گیا۔ میں اپنے بلکھاں اُتے
زبان پھیری۔ مینوں انج لگیا جویں میں بچے اپنے حلق وچوں روٹی دی سوادی رُکی لنگھائی اے۔

روٹی پکان دی اواز کچھ دیر آ وندی رہی۔ خورے اوہنے دو کہ تین روٹیاں ہو رہیاں سن۔ بچا
سو گیا لگداسی کیوں جے اودھے رون دی اواز فیر نہیں آئی۔

ویڑھے وچ اُتھیر اودھدا جا رہیا سی۔ میں سوچیا اُتھ کے چاہ بنا ای لوں۔ میں حالے چاہ
پکان لئی اُتھیا ای ساں کہ باہرا بوہا کھڑا کیا۔ میں آرام نال جا کے بوہا کھولیا۔ سامنے گوانڈھن فرح
کھلوتی سی۔ اوہنے میریاں اکھاں وچ اکھاں پا کے زماں نال کچی ہوئی اک چھابی میرے دل
ودھاندا آکھیا ”مینوں شائستہ آکھ گئی سی، تہاڈے لئی شامیں روٹی پکا دیوں“ اودھیاں اکھاں پٹھ
پئے حلقے وچ مڑھکے دے قطرے موتیاں وانگ چک رہے سن۔ بوہے دے اک پاسے میں گنگ کھلوتا
اودھوں ویکھ رہیا ساں۔

”ایہ روٹیاں تہاڈے لئی نیں۔“ اوہ بوہا پار کر کے شائستہ وانگ منجی تے جا بیٹھی۔ میں بوہے

توں آ کے روٹیاں پھڑن اودھے کول گیا تے اوہ تھجا جہیا ہسی۔ بھرواں معنے بھریا ہاسا۔ مڑھکے نال

اودھے جسم وچوں آون والی ہلکی جہی مہک مینوں بہت کچھ سوچن تے مجبور کر رہی سی۔

تے اوس ویلے مینوں بھکھ وی بہت لگی ہوئی سی۔

میںوں حالے پرچا کاری فیلڈ جو این کیتیاں دو تین ہفتے ہوئے سن کہ اک فوٹو سیشن دے نال ای انٹرویو لین واسطے جانا پیا۔ اوہنے انٹرویو تے نہ دتا کیوں جے اوہنوں گجھ آ وندا جاندا نہیں سی۔ میںوں خُدا ای اوہدے بارے لکھنا پیا۔ ”دیکھے ہو زنجیرے نین،“ توں میں گل شروع کر کے لکھنا شروع کیتا۔ اوہدا نال رضیہ سی۔ اوہنے فوٹو شوٹ کرایا تے فوٹو گرافر آکھن الگا کہ اوہنوں ڈلہن داروایتی لباس پاکے فوٹو کچھو انا چاہیدا اے۔ اوہدا ڈریس ڈیزائنر کئے سُوٹ لیا کے پہلاں ای کھلوتا سی۔ رضیہ دی مومنہ بولی ماں دی کھلوتی ہوئی سی۔ بس رضیہ نے باہواں اُتائے چکیاں تے دگاہ کے ٹی شرٹ پرائز ماری۔ تھلے جو پایا سی، اوہ نہ پاون جوگ سی۔ ایسے طرحاں اوہنے اہی چیز دی پینٹ نال کیتا۔ میرا تے ایہ بس پہلا موقع سی۔ مومنوں اُف..... دے نال گرم گرم ساہ نکل گیا۔

پرا یہ فاطمہ دی کہانی اے جہدے بارے میں بلکل نہیں جاندا اسماں۔ بے روزگاری ودھ رہی اے۔ کڑیاں ہر فیلڈ وچ ودھ چڑھ کے حصا لے رہیاں نیں۔ میرے گھر دے کول اک بلیڈاں دی فیکٹری اے۔ چارو جے نال جد چھٹی ہوندی اے ہزاراں وچوں اک ای بندا دکھائی دیندا اے۔ مٹر اکثر کہندے نیں ”یار! ایہ تے بلیڈ نہیں ورتدیاں۔“

”ایہناں دی وجھا توں تے بلیڈ ورتے جانداے نیں۔“ میرا جواب سن کے اوہنوں بولنا نہیں آ وندا۔

فاطمہ وی اک بے روزگاری۔ اک نکلے جے پنڈ دی بیروزگار۔ ہزار رُپے دی سکول وچ استانی نے پلس فورس جو این کیتی تاں کئے ای ہزار آون لگ پئے۔ پہلے ای مینے فاطمہ دی ماں نے انج دا سُوٹ خریدیا جہڑی چودھرائی پچھلے دناں وچ پائی رکھدی سی۔ فاطمہ دے مومنہ اُتوں دکھائی دیندی معصومیت مصنوعی نہیں لگدی پئی۔ اوہدے چہرے دی دمک کسے پلچ کریم دا معجزا نہیں، اوہدے سردی چٹی میں کدے لٹھی نہیں سی ویکھ سکیا۔ ہاں جاب اُتے اوہ اکثر سکارف پائی کھلوتی رہندی۔ اے تک جنیاں میں پلس والیاں ویکھیاں اوہناں وچوں صرف اوہنوں ای یونیفارم سچی ہوئی ویکھی۔ گھر وچ اوہ

ایہ اوہدی کہانی اے جہداناں فاطمہ اے۔ ہاں اوہی فاطمہ..... جہدے بارے تئیں بلکل ای نہیں جانداے۔ جان ای نہیں سکداے۔ کئی وڈی افسر سی اوہ اپنے پنڈ دے وچ۔ بھوایں وڈے شہر وچ اوہ اک نکی جہی کانسٹیبل سی۔ جو نیوز دی صف وچ کھڑی وی اوہ بہت ای جو نیوز لگدی۔ اک پرچا کار ہون دے ناتے میرا چکر اوہدھرای لگدا ہوندا سی جتھے اوہ کھلوندی ہوندی۔ اکھاں وچ تُو رای تُو رتے پلکاں گجھ ویکھن دی تاگھ وچ کھلندیاں بند ہوندیاں۔ ایہو جہی شے جہد ارب نے مرن توں بعد انعام دین دا وعدا کیتا اے۔ اک حورورگی شے۔ سگوں حورتوں وی سوہنی شے ورگی۔ پرچا کار ہون دے ہور تاں بڑے فایدے ہوندے نیں پر جہڑیاں نویاں اٹھدیاں ہویاں اداکاراں ہوندیاں نیں اوہناں دے انٹرویولین دا اپنا ای سواد ہوندا اے۔ جے نال فوٹو سیشن ہونا ہووے، فیرتاں چھڈ گلاں دیو۔

نکا جیا چمکیلا کوکانک دے کھبے پائی رکھدی جہڑ اوہنوں ہوروی دمکا دیندا۔ مینوں تن چار وار اوہدے نال گل کرن داموقع لکھیا۔ میرے نال اک لیڈی پرچا کار لیڈی پلُس اُتے فچر لکھ رہی سی تے واقعی اوہدے فچر وچ مواد سوہنا ودھر رہیا۔ اسیں دوویں اوہنوں بڑے کولوں ہو کے جائن لگے۔

اودھر میرے دوست دی بھین داویا ہمتھیا گیا تاں مینوں فچر وچ ای چھڈنا پیا۔ ویہ دیاں تیاریاں شروع ہو گئیاں۔ کیٹرنگ دا بندوبست میرے ذمے لگ گیا۔

میرے ہتر وقار شاہ لئی ایہ سبھ کچھ کرنا بہت اوکھا ہونا اے۔ جدوں اوہ تن مہینے اک وڈے شہر وچ ملازمت کر کے پرتیا تاں تھوڑے دنوں وچ ای وڈے سارے فنکشن دا انتظام ہونا شروع ہو گیا۔ اوہدے کول صرف اک مہینے دی چھٹی سی۔ مینوں یاد اے جدوں نوویں جماعت وچ اوہدا خلا ہویا تاں میرے اُستاد منظور صاحب نے اوہنوں میرے کول بٹھا دتا۔ میری انگریزی تے حساب چنگا سی تے اوہدا ماڑا حال سی۔ پہاڑیاں توں مینوں سکھانا پیا۔ انگریزی اوہ جوڑ توڑ کر کے پڑھ لیندا۔ اوہ کسے پہاڑی علاقے توں آیا سی۔ بھیدیاں ورگی بو اوہدے کولوں آوندی پر اوہ نماز روزے دا سخت پابند حافظ وی سی، میں تے اوس ویلے ایہی سمجھ سکنا ساں۔

حافظ صاحب نے ہیڈ ماسٹر توں خاص اجازت منگ کے شلواری قمیض پاون شروع کر دتی۔ ہیڈ ماسٹر صاحب نے خاکی پینٹ دی تھاں خاکی شلواری تے چٹی شرٹ دی تھاں چٹی قمیض پاون دی تاکید کیتی..... جدوں اوہ سویرے اسمبلی وچ والنتین والزیتون دی تلاوت میرے کہن اُتے کردا تاں مینوں بہت خوشی ہوندی۔ اوہدی تلاوت اُتے پورے سکول وچ چن ڈراپ سائلنس ہو جاندا۔ اوہ ہور لمبی تلاوت کردا۔ پورے شہر وچوں تلاوت دے مقابلے وچ پہلا انعام ملن اُتے اوہ بہت خوش ہویا۔

ساڈا پڑھن لکھن دا پروگرام میٹرک دے پرچے نیڑے ہون کر کے ہور شدت اختیار کردا گیا۔ شاہ ہور اُنوں ماڈل ٹاؤن وچ اک کوٹھی دے کوارٹر وچ رہن لئی تھاں مل گئی۔ اوہدے پیوئوں مالی تے ماں توں بھانڈے مانجھن دا کم مل گیا۔ زندگی نے ہولی ہولی پر مسلسل ٹرنا شروع کر دتا..... اک

کرکٹ گراؤنڈ وچ اسیں سکولوں اوتھے چلے جاندے۔ سائیکلاں اپنے ساتھ کھڑیاں کر کے کتاباں کھول کے پڑھن بہ جاندے.....

جد تک سورج چمکدا رہندا اسیں پڑھدے رہندے۔ اوس کرکٹ گراؤنڈ دے چارے پاسے لکھاں کروڑاں دیاں کوٹھیاں توں ویکھ کے شاہ جی گھنیر ہو جاندے۔ مینوں اوس ویلے اوہناں دے ایس طرزِ عمل دارتا احساس نہ ہوندا۔

اج فاطمہ دی کہانی چیتے آوندی اے تے اوہدا نکا جیا پنڈ وی چیتے آ جاندا اے جتھے پوہ ماگھ دے دنوں وچ وی بچیاں کول پاون لئی لیڑے نہیں نیں۔ فاطمہ دیاں اکھاں کروڑاں ارباں دیاں کوٹھیاں توں انج نہیں سن ویکھدیاں۔ کروڑاں دی گل تاں منگ گئی۔ اوہ وقار شاہ دادوری۔ ہن فاطمہ دا۔ اوہ کروڑاں دی گل ہن ارباں وچ جاہلی اے۔ پر فاطمہ دا اوہ گھر مٹی دا بنیا اوہنوں سونے ورگا لگدا سی۔ سچی مچی اوہنے اپنے کمرے دی اک کندھ توں اپنے رس بھرے ہونٹھاں نال چم لیا۔ مٹی توں مٹی نے چم لیا..... اک نکی جہی کانٹیل دی ایہ سوچ..... اسیں ہوروی بہت زیادا نال ملے پر اوہناں وچوں کوئی دماغ نوں اپیل نہیں کیتی، میرے دل توں تاں کردیاں رہیاں۔ اوہناں توں وڈے پلُس افسراں کولوں ایوارڈ تے انعام وی ملدے سن۔ اوہ اکثر اپنیاں انعام تے ایوارڈ لیندیاں تصویریاں لیا کے دکھاندیاں۔ پرچا کاراں تک دیاں تصویریاں لاہ کے اوہ اپنے الم وچ محفوظ کر لیندیاں۔ فاطمہ دے گھر نہتاں کوئی ایوارڈ پیا سی تے نہ ای کوئی تصویر سوچے جہے فریم وچ لگی ہوئی سی۔ اوہ تے بہتا پنے آپ وچ رہندی ہوئی اے۔ شاید اوہنوں کوئی ”پرفارم“ نہیں کرنا آوندا ہووے گا۔

وڈا سارا فنکشن شروع ہویا۔ پہاڑی علاقے توں بہت سارے مہمان آئے۔ بھیدیاں دی بو والے وی اک دو موجود سن جہڑے موندے وچ انگلاں پاپا جیرانی نال بندے رہ گئے۔ کوئی دو گوسو مہمان ہو گئے تے ڈیڈھ سو باراتی وکھرے۔ کھانا اوس کوٹھی دے ماکان ولوں سی جتھے شاہ دے ماں پیو نوکری کر رہے سن۔ بارات آئی تاں شاہ جی دا چہرا وی دمکن لگا۔ اوہدے سمیت سبھ گھر والیاں دے چہرے اُتے

رونق آگئی۔ جہیز نوں ٹرکاں اُتے چڑھاوون دا انتظام وی میں دیکھا سی۔ تن ٹرکاں اُتے اوہ سارا سامان سمویا گیا جو خشتال گھر وچ ہونا چاہیدا اے۔ کوئی دس کُوتو لے سونا شاہ جی نے بیا سی تے ایس توں دکھ لاڑے توں اک کاروی زرو میٹر دے دتی گئی۔ میں شاہ جی کول ایٹا کجھ ہوون بارے سوچ وی نہیں ساں سکدا تے اوہ آپے ای دسن لگا ”یار! ساڈی کمپنی بہت چنگی اے مینوں کجھ قرض مل گیا اے۔ لاہندے رہواں گے ہولی ہولی۔ نالے میں ہُن اتھے ای اپنے ماں پیوئوں لے جانا اے۔ ایہ وی ہُن میرے دل ای رہن تے اللہ اللہ کرن..... اوہ دیکھ ساہمے ”شاہ جی نے مینوں کجھ دکھاوون لئی ہتھ اودھروں کیتا“ ایہناں دی عمر دے ای نیں اوہ بزرگ اللہ والے.....“ میں ساہمے اللہ والیاں نوں دیکھن لگ پیا جہناں ساہمے بروٹڈ مرغ دیاں ٹیسی لگیاں پلیناں بھریاں پنیاں سن۔ اوہناں دے مونہاں وچ پکپکایا ہوا ایٹا گوشت سی کہ اوہ گل وی نہیں سی کر رہے۔ سگوں اک دوجے نوں دیکھدیاں ہویاں گوشت کھائی جا رہے سن۔

اوتھوں دیکھا ہویا تے پتا چلایا حالے میری کولیگ لیڈی پرچا کار اپنا فچر مکمل کر رہی اے۔ ”فاطمہ دی اج کل مرکزی دفتر وچ ڈیوٹی ہوندی اے جتھے اوہناں اپنی قابلیت داسکا منوان لئی ویلا ملیا اے۔“ میری کولیگ نے مینوں دسیا۔ اک دیہاڑے مینوں اوہ پوش علاقے دے اک چوک وچ مل گئی۔ کنے سارے پلس والے اوتھے کٹھے ہوئے سن۔ اک پارٹی دی لیڈر توں نظر بند کیتا ہویا سی۔ پرانہ ٹکرو وچ مسلح پلس والیاں دے وچ فاطمہ وکھری وکھری دکھائی دے رہی سی۔

فیر اوبدی ڈیوٹی اک زانی جج نال لگ گئی۔ اوہناں لے جانا عدالت توں پرتدے نال آوا۔ اوبدیاں ذمے واریاں ودھ گئیاں تے ودھدیاں ای گئیاں۔ کورٹ وچ اک منڈا مروٹدے وچن والا اوبدے پنڈا نکل آیا۔ اوہنے اوہناں سو رُپے دا نوٹ کڈھ کے دتا۔ اوہ کوئی تیرھاں چودھواں ورھیاں دا ماڑو جہیا منڈا سی۔ فاطمہ اوبدے توں اوبدیاں تن بھیناں بارے پچھن لگی جہدے وچوں دودیاں منگنیاں ہو چکیاں سن تے اوہناں دے غماں نے اوبدے بھراؤں شہر وچ نوکری

لکھن لئی گھلیا ہویا سی۔ اتھے آ کے اوہنے کئی دفتر اں وچ جا کے درخاستاں دتیاں۔ کجھ نہ پتیا۔ فیر کئی دفتر اں وچ جا کے اوہنے نوکری حاصل کرن لئی فیس وی جمع کرائی پر ایہ تے سبھ فراڈ ای سی۔ اوبدے نال فراڈ ای ہویا۔ فیر تنگ آ کے اوہنے مروٹدے وچپنا شروع کیتے۔ اک مہینے بعد اوہناں فاطمہ نے ڈرائیونگ سکھن لئی پیسے دے دتے۔ پندرھواں دن اں بعد اوہ آ کے دسن لگا اوہناں اک وڈے گھر وچ ملازمت لہگئی اے۔ پندرھواں دن اں وچ اوہنے اپنی حالت بدلن لئی جو منصوبے بنائے اوہ آ کے فاطمہ توں تے اوبدے گھر والیاں نوں دس گیا۔

فاطمہ دے دکھ وچ تھوڑا گھانا ہو گیا۔

اوس دیہاڑے فاطمہ روز ونگ جج صاحبانوں چھڈن جا رہی سی۔ جج صاحبانوں چھڈ کے کورٹ توں باہر نکلدیاں اوہناں اپنے پنڈا داسنیک مل گیا۔ اوہ کورٹ دے بُوہے دی ٹکر اُتے کھلوتا خاکی لفافے ہتھ وچ پھڑی وچ رہیا سی۔ فاطمہ اوہناں بغیر سیہانے ای اگانڈہ نکل گئی۔ جان لگی گڈی وچ پیٹھن توں پہلاں ای اوبدے دل وچ کجھ آیا تے اوہ اوہناں کٹکلی لاکے دیکھدی رہی۔ اوس ویلے پتا نہیں اوبدے وچ اوہ کیہ لہر رہی سی۔ لوکاں دی بھیر ول جان دیاں صرف اوبدے اُتے پائی وڈی ساری کمانڈ و جیکٹ ای دکھائی دے رہی سی۔ خالی لفافیاں نال بھریا شاپنگ بیگ اوہنے موڈھے اُتے لٹکایا، اپنی چڑے دی کالی چپل گھسیٹ گھسیٹ کے ڈا اوبدے ودھے ہوئے والاں دیاں لٹاں تے نکلی نکلی داڑھی کسے پہاڑی علاقے دے وسنیک ورگی لگ رہی سی۔

فاطمہ اوبدے بارے سوچن لگی۔ جہد اگھر اوبدے گھر توں تن گھراں دی وٹھ اُتے اے۔ پتا نہیں کیوں نوکری نہ لہی۔ اوہ بڑا دکھی رہن لگاتے اخیر پنڈا ای چھڈ کے ٹر گیا تے اوبدیاں..... فاطمہ دی سوچ ٹک گئی.....

اک دھکا ہویا۔ فیر ساہمے بھیر دی تھاں لاشاں وچھیاں سن۔ خاکی لفافیاں دا کدھرے کوئی پتا نہیں سی چل رہیا۔

”نہیں.....“

”نہیں.....“

دھماکا کرن والے دایسر دھڑتوں وکھ ہو کے دوجی وگدی سڑک دے وچکار پیاسی۔ نکلی نکلی

داڑھی سڑی ہوئی سی۔

فاطمہ دے موهوں آخری لفظ چیک وانگ نکل رہے سن۔

”نہیں.....“

دوجی سڑک تے کھلوتے وقار نے اسمان ول موند کر کے کجھ بڑا نا شروع کیتا ہو یا سی۔

اودے کولوں بھئیڈاں ورگی بوکھل دی ہوئی سڑیاں ہو یاں لاشاں تیکر اپڑی تاں او تھے ”شہادت“

شہادت“ دیاں او ازاں گونجن لگیاں.....

وَنڈ

اج ایتوار اے البس لئی میں سویر دا بستروچ ای لمایا آں۔ ہفتے دی رات نوں میں ڈرائنگ روم وچ آ کے سوناواں تاں بے سویر تک میں جتی دیر وی ستار ہواں، مینوں کوئی تنگ نہ کرے تے ایتوار نوں میں پورے پیچھے دناں دی کسر پوری کرنی ہوندی اے۔ چنا چر تک میری کمر وچ بیڈی تختی پاروں درد نہ ہوون لگ پوئے اکھاں سوں سوں کے سچ نہ جان، سورج دی گرمی میرے کمرے تک پوری دی پوری نہ پہنچ جاوے، میرا من اٹھن نوں نہیں کردا۔ کدے کدے تے جی کردا اے روز ای ایتوار ہو یا کرے تے میں دیر تک ستا رہواں۔ مینوں کوئی آ کے ایہ نہ آکھے ”اٹھو کتا دن نکل آیا اے کم تے نہیں جانا کیہ؟“ پر من دی مرضی کون مہدا اے۔ ایتھے تے لوکین اپنی مرضی نال جی دی نہیں رہے۔ بس ساہ لئی جان دے نیں..... ساہ لبیا شاید اوہناں دی مجبوری اے۔ انسان دا کدے کدے ساہ نہیں وی تے لین نوں جی کردا پراوہ کیہ کرے؟ میں چنا چر اپنا ساہ روک کے اپنی مرضی پوری کر سکنا واں او نا چر لئی ای چھٹی دا دن ہوندا اے۔

اج رات نوں اک عجیب گل ہوئی۔ میرے واسطے تے عجیب ای سی پر لوکاں واسطے نہیں ہو

سکدی کیوں جے اج رات نوں میں اک خاب ویکھیا۔ کئی چراں چکھوں خاب ویکھیا تے مینوں عجیب گل لگی۔ خیر میں جو کجھ خاب وچ ویکھیا سی جدوں اُٹھیا تے سرھانے پئی ڈاری اُتے اپنا خاب انج لکھن بہ گیا۔

”سورج حالے پوری طرحاں نہیں سی نکلیا، چن دی لوء بہتی نہیں سی رہی، ایس پاروں میرے کمرے وچ نہ تے بہتا اُتھیر اسی تے نہ چائن کہ دروازہ کھڑکیا۔ میں کوئی جواب نہ دتا۔ میرا جی کہتا کہ چہنے دروازہ کھڑکیا اے اوہنوں اٹ مار دیاں۔ چھٹی والے دن وی آرام نہیں کرن دیندا۔ دروازہ فیر کھڑکیا۔ میں نہ چاہندا ہوں اُٹھ کے دروازہ کھولھ دتا۔ دروازے اُپر کوئی وی نہیں سی۔ باہر ہوا بڑی تیزی نال تھل رہی سی کہ ہوا اک بٹا میرے پنڈے نال کھہند ادروازے دیاں چیتھاں راہیں اندر نوں وڑ گیا۔ میں اکھاں ملدیاں ملدیاں جدوں دروازے نوں کُنڈی لا اپنے بیڈا تے جا کے لیٹیا تے مینوں لگیا جو میں کمرے وچ کسے نے پرفیوم چھڑک دتا ہوے۔ بہت ای سوہنی خشبو آن لگ گئی۔ کسے اچھے پھلاں دی، جہناں داناں وی میں نہیں سی جاند، مٹھی مٹھی سوہنی خشبو آ رہی سی۔ میں وہم ختم کرن لئی لماساہ بھریا تے اوہ خشبو میرے پورے پنڈے وچ سمو گئی۔ مینوں لگیا جو میں وی ایس خشبو دا ای حصّہ بن چکیا ہوں۔ ہن خشبو میرے اپنے کولوں آ رہی سی تے.....“

”ونڈ دیو، سبھ کجھ وند دیو“

ایس آواز نے میرا سا رخاب توڑ دتا۔ میں اُٹھ کے پہلاں اپنے کولوں خشبو سنبھلی پر اوہ شاید مک چکی سی۔ فیر مینوں لگیا جو میں خاب سچے ہو جاندا ہے میں پر میں تے اپنا خاب وی پورا نہیں سی ویکھ سکیا۔ ادھ وچوں اُٹھا خاب کیہ پورا ہووے گا، تے جے پورا ہووی گیا تے ایس خاب دا فائدہ اچھا نا مکمل سی۔

بس فیر میری اجہی اکھ کھلھی کہ بعدوں نیندر نہ آئی۔ میں چنگی طرحاں اپنے کمرے دی ہر شے

نوں ٹولدا رہیا۔ شاید میں اپنے خاب وچ موجود خشبونوں لہسن دا جتن کر رہیا ساں۔ دروازہ انجے دا انجے

ای بند رہیا۔ میں اپنے ہتھاں دیاں تلیاں نوں گوہ نال تکیا جو میں اج ای ساریاں کیراں پڑھ دینیاں ہوں تے فیر پتا نہیں میرے من وچ کیہ آیا۔ میں ہتھاں دیاں تلیاں نوں اپنے نک کول لے گیا تے فیر میری حیرانی ہو رودھ گئی جدوں میں ویکھیا کہ رات دے خاب والی خشبو حالے تک میرے ہتھاں وچوں آ رہی سی۔ فیر میں رونا ای چر اپنے ہتھاں دیاں تلیاں سنبھلدا رہیا جو میں میں اوس خشبونوں اپنے اندر چھپا لینا چاہندا ساں۔

”ونڈ دیو، سبھ کجھ وند دیو“ میرے کن وچ فیر آواز آئی۔ ایہ آواز گلی والے پاسیوں آئی سی۔ ڈرائنگ روم گلی والے پاسے اے جہڑی اک مصروف ترین گلی اے۔ بھادیں سویر دے پنج وچے ہوں یاں رات دا اک وجیا ہووے گلی وچوں دو چار بندے عورتاں ٹر دیاں ہونیاں مل جان دیاں نہیں۔ ڈرائنگ روم دا اک بوہادی گلی والے پاسے نوں کھلھدا اے۔ اوس بوہے دے نال ای سچے پاسے اک نکی جہی باری اے جہدے بوہے میں سون توں پہلاں بند کردیناواں تاں جے سورج سویر نوں ای میرے کمرے وچ نہ آ بیٹھے۔

”میرا خاب توڑن والیا.....“ پتا نہیں میں کیہ کیہ بولدا اُٹھ کے دروازہ کھولھ کے باہر ویکھیا۔ چڑھدی جوانی دی عمر دا اک مُنڈا وال کھلے ہوئے، مونہ توں رالاں وگدیاں ہونیاں، میلے گندے کپڑے پائے ہوئے۔ پیروں ننگا، دروازے دے کھبے پاسے موجود گٹر اُتے بیٹھا اُچی اُچی بولی جا رہیا سی۔ ”ونڈ دیو، سبھ کجھ وند دیو۔“ مینوں تے اوہ کوئی مست جہیا لگیا۔

”دفع ہو جا ایسوں، کیہ شور پایا ہو یا ای“ میں غصے وچ اوہنوں آکھن لگا۔

”سبھ کجھ وند دیو، اوہ ہو غصے نال مینوں آکھن لگا۔

”اوائے اوائے.....“ میں حالے ہو ر کجھ کہن ای لگا ساں کہ سامنے والی دہی دی دکان

والے نے آکھیا ”یار ایہ تے کریک اے، چھڈ پرائے دفع کر“ نال ای اوس دہی والے نے اپنے سردی سچی

پڑھی تے اپنی شہادت دی اُنگی ہلائی جہدا مطلب سی کہ ایہ پاگل اے۔

”دماغ توں وی ونڈ دیو، سبھ کجھ ونڈ دیو،“ اوہ شاید ساری گل سمجھن دے بعد بول رہیاسی۔
میں اوہ دے اُتے لعنت بھیجی اندر آیا۔ میرے پنڈے وچ جو یں کسے نے بھانڈا بھنڈا یا
ہووے۔ تجھے دناں بعدوں اک دن ملدا اے سون لئی تے اوہ وی ایس لعنتی نے عذاب کر
چھڈیا اے۔“ میں پتا نہیں کیہ کیہ بڑا بڑا اندازا بارا بیڈا تے آ کے لمپے گیا۔
”ونڈ دیو سبھ کجھ ونڈ دیو،“ کدے کدے میرے کنناں وچ آواز پے رہی سی پر میں ہن زیادا
عُصا محسوس نہ کیتا۔

بیڈتے لمپیا میں بڑے پاسے پلنڈا رہیا۔ اکھاں میٹھا رہیا پر نیندر جو یں میرے کولوں رُس
گئی لگدی سی۔ میرا کئی عرصے چٹھوں جی کر رہیاسی کہ اج کوئی سوہنا جھیا خاب ویکھاں جہدے وچ
ساریاں شیواں ای سوہنیاں ہون شاید انسان اوہ ای خاب ویکھدا اے جہڑا اوہ آپ ویکھنا
چاہندا اے۔ ”کیہ خاباں دارب توں پتا ہوندا اے؟“ میں سوچن لگدا ہاں۔
”آ لووی ونڈ دیو، گو بھی وی ونڈ دیو، خربوزے وی ونڈ دیو.....“ اوہ منڈا شاید کسے سبزی لے
جاندے نوں ویکھے کے ایہ آ کھر رہیاسی۔

میرا کمرے وچ جی نہیں سی لگ رہیا پر حالے صرف دس وجے جن۔ میری تے نیندر وی پوری
نہیں سی ہوئی۔ ایہو جھیاں گلاں ای سوچ رہیاساں کہ گھر والے پاسے دادروازا کھڑکیا۔
میں کوئی جواب نہ دتا تاں دروازہ افر کھڑکیا۔
”کون اے؟“
”پاپا، مئی کہ رہے میں ناشتا کر لو،“ میری دھی پدی دی اوازی۔
”اچھا بیٹا اپنی مئی نوں کہو میں آ رہیاں“

تھوڑی دیر بعدوں میں اُٹھ کے موٹہ ہتھ دھون بعدوں ناشتا کیتا۔ میری اک دھی نے
میرے نال ناشتا کیتا۔ دوجی میرے وانگوں سونا چاہ رہی سی تے اوہ سُستی رہی۔ اوہناں دی ماں جھاڑو

پھیر دی رہی، گرسیاں سیٹ کر دی رہی، پردے جھاڑ دی رہی۔ میں اوہنوں کئی وار سمجھایا اے اتوار نوں
چٹھٹی کر یا کر پراوہ آ کھدی اے چٹھٹی والے دن مہمان آسکدے نیں۔ ایس لئی گھر دی حالت سدھری
ہونا ضروری اے۔ گھر دی حالت سدھارن بعدوں فیر اوہ اپنی حالت سدھارن توں پہلاں میریاں
دوہاں دھیاں نوں نھوا کے کپڑے پوائے گی تے فیر اوہنا چر میرا وی چکھا نہیں چھڈ دی جتا چر میں صحیح
معنیاں وچ تازا نہ ہو جاواں۔

”سبھ کجھ ونڈ دیو،“ باہر بیٹھے مُنڈے نے اُچی ساری آ کھیا۔

”پاپا! ایہ کون بول رہیا اے؟“

”پاگل اے کوئی بیٹا۔“

”پاگل؟“

”ہاں“

”ایہ کس شے نوں کہندا اے ونڈ دیو؟“

”سبھ شیواں نوں“

”جسراں امی مینوں تے باجی توں شیواں ونڈ کے دیندی اے“

”ہاں ایسے طرحاں! بلگل ایسے طرحاں“

”ٹھیک۔ پر فیر ایہ پاگل کویں ہو یا؟“

”کیوں کہ اوہ ایہ کیوں آ کھدا اے سبھ کجھ ونڈ دیو؟“

”سبھ کجھ ونڈ دیو آ کھن والا پاگل ہوندا اے“

”نہیں بیٹا! ہر انسان دی اپنی مرضی ہوندی اے کہ اوہ ونڈے یاں نہ ونڈے۔ اِنج اوہدا

دماغ ٹھیک نہیں لگدا۔ ایسے لئی اوہناں دے گھر والیاں نے وی اوہنوں گھرتوں کڈھ دتا لگدا اے۔“

”پاگلاں دا علاج ہونا چاہیدا اے۔“ بڑی سنجیدا ہو کے تے بڑے سچے جذبے نال میری

دھی پری نے مینوں سمجھان دی جویں کوشش کیتی۔

میں پری نال ہورگلاں کردا پراوہدی ماں اوہنوں نہان تے کپڑے بدلن دا حکم دے چکی سی۔

اوہدی ماں دے حکم اُتے میرا کیہ وس چلنا سی۔

میں جدوں اخبار پڑھن لئی اپنے کمرے وچ عینک چکن گیا تے دیکھیا میرے کمرے اندر

اک چڑی لکھ پھڑی گھم رہی اے۔ اوہ خورے آکھیا بان لئی تھاں لہ رہی سی۔ میں اوہدے دل دیکھیا

تے اوہ آکھ لئی چنچھ وچ پایا لکھ چھڈ کے بوسے توں باہر اُڈ گئی۔ میں اوہدے آکھ پان لئی پھڑیا لکھ

باہر کوڑے والے ڈبے وچ سٹ کے اپنے کمرے دا بوا بند کر کے اخبار پڑھن لئی نال والے کمرے وچ

چلا گیا۔

اخبار پڑھیاں مینوں خیال آیا کہ آج تے کرکٹ دا میچ اے۔ میں ٹی وی آن کیتا تے فیر

اسیں سارے گھر والے کرکٹ میچ دیکھن لگ پئے۔

جدوں کرکٹ دا میچ مکیا، اودوں سورج ڈب چکی سی۔ باہر انھیر اودھ رہیا سی۔ میں ٹرن

پھرن لئی باہر جان واسطے بوا کھولھیا تے میری نظر اوس مُنڈے تے پئی جہڑا سوریر دا بیٹھا ”ونڈ دیو ونڈ دیو“

آکھی جارہیا سی۔ اوہ شاید ستا بیاسی یاں بولدا بولدا ادھ ہوش دی حالت وچ اپڑ گیا ہویا سی۔ سامنے دہی

والی دکان والے نے لسی دا گلاس بنا کے اوہدے کول آکے اوہنوں پیانا چاہیا پراوہ فیرا پچی ساری آکھن

لگا ”ونڈ دیو سبھ گجھ ونڈ دیو“

”مر جائیں رب دانا شکرانہ بن“

”ونڈ دیو رب توں وی.....“ اوہ شاید گجھ آکھ دیندا کہ دہی دی دکان والے نے

اوہدے موند اُتے ہتھ رکھ دتا۔

رات دے کوئی اٹھ بجے میں جدوں گھر آیا تے بوسے اُتے اوہ اُنجے ای بیٹھا ہویا سی تے

تھوڑے تھوڑے وقفے مگروں آکھ دیندا سی ”ونڈ دیو“ میں اوہدی گل دل کوئی دھیان نہ دتا جو میں کئی

سالاں توں ایس گل دا عادی ہو گیا ہویا ساں۔ گھر دا بوا کھولھیا تے پلاء دی خشبو آئی۔ شاید اندر چکن وچ

کسے نے پلاء دے پتیلے دا ڈھکن کھولھیا سی۔ مینوں زور دی بھکھ لگی سی۔ میریاں دوویں دھیاں تے

اوہناں دی ماں جو میں میرا انتظار کر رہے سن۔ جدوں اسیں سارے رل کے کھان لگے تے مینوں خیال

آیا اوس وچارے نے جہڑا سوریر توں بیٹھا ”ونڈ دیو“ آکھ رہیا سی گجھ وی تے نہیں کھادا۔ چلو اوس توں

گجھ دے آئیے۔

”ایہ ڈونگے وچ میں اوس پاگل لئی چاول پائے نیں جاؤ اوہنوں دے آؤ۔“ میری بیوی نے

مینوں جد آکھیا تے میریاں دھیاں دیاں نظراں نے مینوں ایس کم لئی جو میں حکم دے دتا۔

پاپا جلدی آنا فیرا اسیں کھانا شروع کراں گے اکٹھے۔“ میری دھی پری بولی۔

اوہنوں کوئی جواب دتے بنا میں دروازہ کھولھیا تے اوہ مینوں دیکھدیاں ساری بولیا ”ونڈ

دیو سبھ گجھ ونڈ دیو“

”ہاں ونڈ دتا اے ایہ لے توں چاول کھالے“

”ایہ تیرا حصا اے۔“

”میرا حصا وی ونڈ دیو سبھ گجھ ونڈ دیو“ آکھ اوہ اُٹھیا تے اپنی طاقت نال دوڑیا کہ دیکھدے

دیکھدے اوہ انھیرے وچ گواچ گیا۔ میں بہت دیر تک تے بہت دُور تک اوہنوں بھالدار ہیاتے فیر

پریشان جھیا ہو کے واپس پرت آیا۔

”اوہ چلا گیا اے“ میں اپنا انتظار کرن والیاں توں ونڈ دیو بولن والے مُنڈے بارے دسیا۔

اوہ بنا گجھ جواب دتے مینوں دیکھ کے کھانا شروع کرن لگ پئے۔

ساریاں نوں زور دی بھکھ لگی ہوئی سی۔ اوہ میرا انتظار کر دے تھک چکے سن۔

فیرا اسیں ساریاں نے اپنے دھیاں سمیت اوہدا حصا وی ونڈ کے کھالیا۔

عبادت

انگریزی میوزک لگا ہوا سی۔ بھڑکدے تھرکدے جسم پتا نہیں کس شے دی ہوندا اظہار کر

رہے کن۔

میرے کناں وچ اواز آئی۔ ایہ اواز میرے اکواک پتر دی سی۔

میں اک دم چینل بدل دتا۔ انگریزی میوزک دی تھاں اک لوکل ٹی وی سٹیشن نشر ہوون لگا

جہڑا کسے علاقے دی تواریخ بارے بحث کردے لوکاں نوں دکھا رہیا سی۔

”بابا.....“ میرا پتر میرے کول آیا۔ ”میںوں سکول چھڈ آؤ۔“

میں اوہدے ول دیکھیا۔ اوہنے سکول یونیفارم پائی ہوئی سی تے چچھے چچھے اوہدی ماں دی

اوہدا بیگ پھڑی آگئی۔ ”میں ایہدے وچ لچ وی رکھ دتا اے۔ مئے یاد نال لچ کر لوں۔“ اوہنے

پتر نوں چمیا تے اک ہتھ نال سرتے پیار دتا۔

”امی تسیں روز ای بھل جاندا اے۔ اج وی آٹے والا ہتھ میرے سرتے پھیر دتا۔“

بڑے پکے چہے موئے نال میرے پتر نے آکھ کے اپنا چیروی سدھا کیتا تے سرتوں آٹاوی لاہ لیا۔ اسیں
دوویں تمھان تمھانہا تے۔

”ساریاں گلاں وچ تہاڈے ورگا اے۔“

میری بیوی نے آکھیا تے میرے نال نال بوہے تک آئی۔

”تُوں میرے سرتے کدوں آٹا لایا.....“

میں اوہنوں ہسدا یاں ہسدا یاں کہیا فیڑخشی خشی مئے تُوں سکول چھڈن چلا گیا۔

راہ وچ روز دی طرحاں اسیں اک جنرل سنور تے کھلوتے۔ میں اوہنوں اک بسکٹ دا

پیکٹ لے کے دتا تے دوٹافیاں وی۔ ایہ اوہدا میرے بقول ”جگا ٹیکس“ سی۔ میں گھر آیا میرے واسطے

ناشتا لگ چکیا سی۔ میں ناشتا کیتا تے اخبار پڑھن وچ رُجھ گیا۔

”دنیا تے دواہی رشتے ہوندے نیں۔ اک رُوح دارشتا تے دوجا جسم دا۔ میرے خیال وچ

دوویں ای رشتے اکو چہے مضبوط تے پائیدار ہونے چاہیدے نیں۔ کیوں جے دوباں وچ ہوند دا تعلق

ضرور ہوندا اے نالے ہوند نوں مضبوط تے پائیدار ہونا چاہیدا اے۔ بھائیں ایہ ہوند اک لمحے دی

ہوے یاں اک صدی دی۔ ہوند تے ہوند ہوندا اے ناں۔“ میں کلاس اندر لیکچر دے رہیا ساں۔

”انسان دی ہوند کیہ اے؟“

اک سوال آیا۔

”انسان دی ہوند ایسے نال نہیں جڑی ہوندا۔ ایہدا تعلق دوجی ذات نال ہوندا اے۔“

تہاڈی ہوند تہاڈی ہوندا اے۔ جیوں دیکھو رب ہوندا اے تے اسیں اوہدی ہوند نوں

”تے اسیں اپنی ہوند لئی کسے دوجے دے محتاج ہوندے آں؟“

”ہاں گجھ حد تک انج ای ہوندا اے۔ جیوں دیکھو رب ہوندا اے تے اسیں اوہدی ہوند نوں

تہاڈی ہوند لئی کسے دوجے دے محتاج ہوندے تے اسیں اوہدی ہوند نوں

“Any more question?”

“No Sir”

اک دوپل لئی پوری کلاس وچ خموشی چھا گئی۔ سارے پڑھیار نوٹس لکھ رہے سن۔ سبھ توں اگے بیٹھی جہدارول نمبر گیارہاں سی اوہ اپنے پیر وچ پائی جھا جھرنوں ہولی ہولی جیوں بڑے ردھم نال ہلاندى جارہی سی۔ میرا دھیان اوہدے پیراں تے رُک گیا اوہ ہتھ وچ پھڑی پکچی پنل نوں کتاب وچ رکھ کے بہ گئی۔ میرے ول ویکھ کے ٹھٹکی تے نوٹس لکھن دا بہانا بنا کے پتا نہیں کیہ لکھن بہ گئی۔

کلاس مکن دی بیل ہوئی۔ سارے پڑھیار جان لگے۔ میں حاضری رجسٹر تے کتاب نوں بند کر کے نکلن لگا دیکھیا تے اوہ اوتھے ای بیٹھی سی جدکہ باقی پڑھیار اٹھ گئے سن۔

“کیہ ٹسیں نہیں جانا؟“

“سر میرا ہتھے ای میتھ دا پیر بیڈ ہونا اے۔“

تے میں کلاس وچوں باہر آ گیا۔

بہت زیادا بھیر سی۔ اک گڈی آوندی تے پنجہ گومندے گڑیاں تے ہور مسافر اوہدے ول نسدے ہندے ہوئے۔ بڑی مشکل نال مسافراں نوں سواری لکھدی سی۔ اک ٹٹی جہی کھٹارا ٹیوٹا وچ مینوں وی لگڑ بنن دی تھاں مل گئی۔ حالے لگڑ چنیاں دو کو منٹ ای ہوئے سن۔ گڈی اک سٹاپ تے کھڑی ہوئی۔ دو ہور مسافر آچڑھے۔ اوہ وی لگڑ ای بے سن۔ اوہناں چوں اک شاید پہلی وارا ایس حالت وچ آ یاسی، ایس لئی بڑ بڑکری جارہیا، باقی سارے مسافر چپ سن۔

”بھاء جی ڈرائیور پاسے موندے کر لوؤ۔“ کنڈیکٹرویاں چڑھیاں سواریاں وچوں اک نوں کہہ رہیاسی۔ پر بھاء جی نے گل ای نہ گولی۔ تھوڑی دیر بعد کنڈیکٹر جوس بہتا کھجھ گیا لگدا سی۔ ”بھاء جی کئی واری آکھیا اے ڈرائیور پاسے موندے کر لوؤ ساریاں سواریاں اوکھیاں ہور ہیاں نیں۔“

پر بھاء جی بیٹے ای غصے والے سن ”اؤئے ڈرائیور نوں ایہ کہہ دے ساڈے ول موندے کر لوے۔“

سبھ دا ہاسا نکل گیا۔

ایس توں بعد ڈرائیور نے اُچی او ازوج گانے لاچھڈے تے ڈوڑھ گھننے دا سفر مک گیا۔

”امی سر نوں کہوؤ مینوں مارے نہ سر مینوں ماردا اے،“ ہوم ٹیوشن شروع ہوگئی، میرا پڑھیار وکی اپنی ماں دی قمیض پھڑی میرے کول آ رہیاسی۔ نال نوکرانی اوہدا بیگ پھڑی ٹردی آرہی اے۔

”سر! ہونوں ہوم ورک لازمی کرا دینا۔ کل وی ہوم ورک رہ گیا سی۔“ تے نال ای اوہ بول چہی ”اج دادن میری خاطر چھڈ دیوے بعدوں کدی تہاڈا کم نہ کرے تے فیرا ہونوں ضرور دوتن لا دینا۔ ایہدی کھل لاہ چھڈنا۔“ اج وی وکی نے ہوم ورک نہیں کیتا۔ میں ای اپنی لکھائی نوں پچیاں دی لکھائی وانگر کر کے لکھدا رہیا.....

شام دے چار وچن والے سن۔ سویرا لک وی سدھا کر کے نہیں سی ویکھیا۔ اکھاں جیوں گرمی نال اُبل رہیاں سن۔ تھوڑی گودیر بعد نوکرانی شربت بنا کے لے آئی۔

”بھائی جان لگدا اے ٹسیں اج وی دُپہرا کھانا نہیں کھادا۔“

”کھادا اے۔“

”میرے نال تے جھوٹھ نہ بولیا کرو۔“ اوہ شربت دا گلاس سامھے پے میز تے رکھدی بولی۔

”تہاڈے گھر آون توں پہلاں راہ وچوں دو سوسے کھادے نیں۔ ہُن شربت پی لاں گے تے بس۔“

میں گلاس چکیا ”نالے میں بہ کے ای تے پڑھا ہوندا اے۔ ایہدے وچ کیہ بھکھ لگنی۔“

”پتر ایہ انگریزی دا صفحہ لکھو پلیز.....“ ہوم ٹیوشن مگن دے ڈرتوں میں اوہنوں پیار نال پچکارنا آں تے میں آپ اوس نوں انگریزی دی کتاب دا صفحہ کھولھ کے دتا۔ آپ بیٹھے بیٹھے ویکھ آں جے اوہ گل من جائے تے فیر کتاب کھولھ کے اکھاں نیوں کے دو گھڑی انج بند کر لیناں تاں جے گجھ سکون مل جائے۔ پر سامھے بیٹھے موندے نوں انج ای لگدا اے جو میں مطالعے وچ مصروف آں۔

اک کہانی ہور

”یا رتوں کہانی کیوں نہیں لکھدا؟“

”کنا چر ہو گیا اے..... کیہ ہو یا تینوں؟“

”لوکاں دی تنقید خورے تنقیص توں ڈر گیا ایس۔“

”نہیں یا رہن نہیں؟“

میں ایہناں احقانہ گلّاں اُتے صرف اپنی بے جان جہی مسکراہٹ ای وکھان جوگا ساں۔
میں اوہناں نوں کوں دسدا کہ جس کم نوں اوہ اینا اسان تے سرل سمجھدے نیں اوہ اینا سوکھا نہیں اے۔
کنا کنا چر کہانی تہاں نوں اپنے کلاوے وچ لئی پھر دی اے، فیڑا کے اوہا سرنا داں سمجھ آ وندا اے۔ فیڑے
ٹسہیں لکھن بیٹھو، داغ کدھرے ہور تے دل کدھرے ہور چلا جاندا اے۔ قلم تے کاغذ ایوں دے ایوں
ای پئے رہندے نیں۔ ایسے طرحاں کدے کدے کئی دناں توں خورے کئی ورہیاں توں پئی خالی ڈایری
بہت تڑفاندی اے۔ تے سعدیہ توں لے کے شیریں تک کئی ای ناں ذہن دے سمندر وچ غوطے

چھ توں اٹھ وچے تک اک ڈیپارٹمنٹل سنور وچ کمپیوٹر اگے بیٹھے بیٹھے اپنے آپ توں دُور
ضرب تقسیم تے جمع کردیاں ایہناں ضرب تقسیم تے جمع دیاں علامتاں وچ گواچ جانا آں۔

گڈی وچ بیٹھے فیڑا ہر شاپ تے کھلو تے لوکی ویکھ کے پتا نہیں کہہدا احساس اپنے آپ ای
زندگی دے مطلب سمجھا دیندا اے کہ ہر کوئی اپنی منزل توں اڈیکدا اے۔

رات توں گلی وچ بہت اُتھیرا ہوندا اے۔ دس گوجن والے ہوندے نیں تے میں مُتے
واسطے اک سنور توں اک چاکلیٹ لئی تے کل دُپہرے توں پکا وں واسطے سبزی خریدن دی بجائے اج
مسراں دی دال ای خریدی تے گھر توں ٹر پیا۔

میرا پُتر تے میری بیوی دوویں ای سٹے نہیں سن۔ اسیں اکٹھیاں نے کھانا کھادا۔ گھر آ کے
مینوں انج لگدا اے جیوں میرے سریر وچ اک ٹھنڈے لگی ہووے۔ جسراں کسے نے بہت ساری اگ
تے پانی پادتا ہووے۔ مینوں تے سارا دن انج ای لگدا رہندا اے جیوں میرے پیراں پٹھ کسے نے
میٹھاں جڑ دیتاں ہون تے سارا سارا دن میں اپنے آپ توں ای دُور ہو جانا واں۔

”پاپا، می نے مینوں انج فیڑا مالیا اے۔“ انج فیڑا متا شکایت کردا جان بچھ کے تھلا رہیا سی۔ انج
فیڑا ہدی ماں مسکرا رہی سی تے انج فیڑا میں جھوٹی موٹی اوہدی ماں توں جھڑکنا سی۔

ایس توں بعد مُتے نے میری جھولی وچ بیٹھ جانا اے، میں اوہنوں چمٹنا تے ہولی ہولی تھاپڑا،
انج وی انج ای سبھ گچھ ہو یا۔

میں ٹی وی آن کیتا۔ ریوٹ نال سٹیشن بدل رہیا ساں کہ میری بیوی بولن لگی ”ٹسہیں نہیں
ہوندے تے انج لگدا اے جیوں گچھ وی نہیں.....“

”میری ہوند تیرے نال جڑی اے تے تیری ہوند میرے نال“ میں چینل بدلیا تے مُتے ول
دیکھیا۔

..... اوہ سوں چکیا سی

لاندرے رہندے میں پر ایہ تیاں صرف ناں نہیں۔ ہر چہرہ اک خاص دور تک ای چنگا لگدا اے۔ اودوں تاں بس ایہی سوچ سی کہ جوانی ویچ جوان ای مہتر ہونے چاہیدے نہیں۔ جوانی دے فیصلے جوانی ویچ ای چنگے رہندے نہیں۔ کدے کدے اُنج ای طبیعت دا گھٹا لاہون لئی سگرٹ دی ڈبی بوجھے پا کے گڈی نوں کسے قصبے ول ٹولئی دا اے۔ کسے نہر کنڈھے یاں اُجاڑ ویچ چلے جائی دا اے جہڑا پنے آپ نوں سمجھن لئی بہت ضروری اے۔ ایسے طرحاں ای اک دیہاڑ آوندی واری میں چاہ دے کھوکھے کول آبریک لائی..... چاہ دا ڈھا با فروٹاں والیاں پیٹیاں نوں جوڑ جاڑ کے بنا یا گیا سی۔ اُنج وی چاہ دا سواد کسے کھوکھے توں ای پیچن دا آوند اے بھو ویں اوہ اک پتی نال کنیاں ای چاواں بناون ویچ وی کامیاب رہندے نہیں فیرو وی جہڑا کڑک سواداوس ویچ ہوندا اے اوہ گھر دی مٹھی، کڑک ددھ پتی والی چاہ ویچ وی نہیں آوند۔ یاں کہ لو میرے موند دا سوادا ایہو جہیا اے۔ شاید ای میں اپنے علاقے دا کوئی ڈھا با چھڈیا ہووے۔ ہر ڈھا بے دی چاہ دا وکھرا سوادتے ہر سواد سوادا۔

”اک پیالی چاہ..... نہیں..... ددھ پتی بنا دے۔“ میں صرف پیالیاں جھیاں ہونیاں ویکھ چکلیاں ایس لئی اک کپ دی تھاں اک پیالی ای کہنا مناسب سمجھیا۔ اُنج وی ایہو جہیا علاقہ قاسی جتھے جٹھے جے بندے رہندے نہیں۔ میں وی اُنج دا ای ورتارا کر رہیاں۔

اک چھوٹا مٹنڈا اگانڈہ میرے ول ودھیا ”صاحب جی!“ اوس پنچ اُتے اپنے موڈھے اُتوں کپڑا لاہ کے قطرے صاف کیتے۔ ”ایدھر بیٹھ جاؤ“ کنا ادب تے عاجزی سی اوہدے رویے اندر۔ شاید ایہی اوہ لوک نہیں جنہاں پاروں زندگی ویچ حالے وی سادگی دا عنصر تھوڑا جہیا باقی اے۔

”لکو صاحب جی! بیٹے ای چاہ تیار ہو جاندی اے۔“ ڈھا بے والے وڈیری عمر دے بندے نے چاہ بناون والے بھانڈے نوں دھروندیاں کہیا۔ ”کنا مٹھا؟“

”اینا ہووے کہ بگھ مٹھے ہو جاون۔“

میں ایدھر او دھر رکھاں ول دھیان دیوں لگا۔ سورج حالے پوری طرحاں ڈھلن لئی تیار نہیں

سی ہو یا۔ پنچھیاں دے چمکن دی اواز مہر لگ رہی سی۔ دُور تک نہ دس والی جوشے سی اوہ سی صنفء مخالف جہنوں میں لہسن دا جتن کیتا۔ اک پنڈ ویچ، اک شہر ویچ، اک ملک ویچ تے خورے ایس زندگی ویچ وی۔ سٹھ توں اُتے پدے ٹپیکل جے دو پڈھے دھوتیاں نہھی میرے سامنے پنچ اُتے آ بیٹھے۔ اوہ وی چاہ پیون ای آئے سن۔ میری چاہ بن کے آگئی سی۔ میں او تھے ختاںیاں وی منگوا کے کترن لگ پیا۔

سامھے والے پنچ اُتے بابیاں لئی وی چاہ دے پیالے آگئے۔ بابیاں نے سُر کے لاوئے شروع کر دتے۔ سُرٹ..... سُرٹ..... جیوں کوئی تک سُنک رہیا ہووے۔ مینوں بھیرا لگ رہیا سی پر میں اپنے چہرے اُتے کوئی وی اہجیا تاثر نہیں سی دکھانا چاہندا جو اوہناں نوں برا لگے۔

میں پیالے نوں پھڑیا تے بکھاں نوں ساڑ دا ہویا گھٹ کھچیا۔

”اوہاناں میرے سامھے نہ بکیا کر.....“

اک بابا پیالی نوں زور نال زمین اُتے سٹدا ہویا وجود دے کانے نوں سانجھ نہیں سی سکیا۔ اُچی بولیاتے سنائی دتا۔

”اوہ کیہا اے.....؟“

”میری گھر والی.....“

اک وار فیرو پورا وجود کنب گیا۔

”اوہاناں نہ لے میرے سامھے..... آپ چلی گئی کھی، مینوں ایس جہان ویچ کھا ای چھڈ گئی۔“

میں اہنی چاہ دی پیالی بھل گیاں۔ ختاںیاں اُتے لکھیاں پیٹھیاں تے میں اوہناں نوں اُڈایا..... اگلے ای پل لے لے پیر پند اوہ ٹری جا رہیا سی۔ جاون توں پہلاں میں اوہدیاں گھٹ چٹیاں اکھاں جو بہتیاں ای اندر جاوڑیاں سن، اوہناں وچوں ہمدے ہنجو ویکھ رہیاں۔ ہُن اوہ ہنجو اوہدیاں چھڑیاں اندر..... ہور اندر خورے اوہدے جے نال ای چھوڑے ہوئے اپنا وجود گوا

دیون۔ میریاں سوچاں شروع ہو گئیاں سن۔ بڑا اواز ہو کے میں چاہ پیتی تے تڑ آیا۔

”یار تُوں کہانی کیوں نہیں لکھدا؟“ کینیاں ای اوازاں اک مک ہو کے آئیاں۔

گڈی دا گیسر بدلن توں پہلاں ایہ اوازاں مینوں چنیر چکیاں سن۔

☆.....☆.....☆

”عورت اک موسی پھل اے۔“ بلیو تو تھ وچ عامر دی اواز گونجی اے۔ اج میں نوں

کتاب وچوں عورت بارے ایہ سبق پڑھیا اے۔

”میں کیہ کراں؟“

”تُوں مینوں دسد اکیوں نہیں..... تُوں میرے توں دُور ایں یاں شہر وچ؟“ اوہنوں

میریاں عادتاں تے میری روٹین دا پتا اے۔ اج کل اوہ ادبی دنیا وچ اپنا نام کما ونا چاہندا اے ایس لئی

رج کے پڑھدا رہندا اے۔ اوہدے موڈھے دوالے پئے بیگ وچ نوں کتاباں دا ہونا ہن اک لازمی

عنصر بن چکیا اے۔ پچھلے دینیں اوہنے زندگی نوں جیوں تیاگ دتا ہووے۔ شاہدے کول اُسردی نوں

سوساٹی وچ اوہنے اپنا دو کمریاں والا گھر بنا لیا تے ویاہ وی کر لیا۔ بڑی عجیب جہی حرکت کیتی سی اوہنے۔

جد مینوں شادی کارڈ دینا سی تاں مینوں وار وار واپس لیشن ہون کر کے بائیک روکنی پئی خورے کوئی

ایر جنسی نہ ہووے تے فیر جد میں بڑی مشکل نال بائیک ہولی کر کے فٹ پاتھ نال لاکے موبائل کن نال

لایا تاں آکھن لگا۔ ”یار ایس مہینے دی دس تاریخ نوں میرا ویاہ اے۔“ میرے مُنہ وچوں غصے نال

ہور کجھ تاں نہ نکلیا پر ایہی آکھ سکیا ”یار ایہ کیہ مذاق اے؟“

پتا نہیں اوہ کیہ سوچدا رہیا ہونا اے۔

”یار میں اک نوں کہانی لکھی اے“ اوہ ہس رہیا سی۔ ایس وار تیری پسند دا موضوع اے

تے تینوں ضرور پسند آوے گی۔“ اوہنے مینوں بیزار کرنا سی ایس لئی کہ دتا کہ کٹھیاں ملن ویلے پڑھ

کے دیکھاں گے اج رات یارھاں وچ بیٹھاں گے..... شکر اے جان چھٹی۔

”یار تُوں کہانی کیوں نہیں لکھدا؟“ اک دریا پار کردیاں دریا دیاں لہراں جیوں پکار رہیاں

ہوون۔

☆.....☆.....☆

نکراں دی چھاں تھلے جا کے گڈی کھلھاری ڈبی کڈھ کے سگرٹ سلگایا تے کش کھچے شروع

کیتے۔ دُوبے ای پل سگرٹ بچھا کے پرانہ ماریا۔

”صاحب جی! چھیتی چلو اج اڑی مینوں جانا اے نہیں تاں دیر ہو جاوے گی۔“ اج ایہ کیہ

ہور ہیا اے۔ انہو عیاں ای ہوندیاں جارہیاں نیں۔ ایہ بلا کدھروں آگئی! اپنی جی..... ”بس نال ای

ریلوے سٹیشن اے ایہ کپے راہ اُتے“ جے اج ٹائم اُتے نہ بچے تاں بہت ستیا ناس ہو جاوے۔ سبھ کجھ

گواچ جانا اے“ میں اوہنوں اکھاں کھول کے نظر بھر کے دیکھیا جیوں ڈھلی ہوندی منجی دے وان نوں

کسیا ہووے تے سنگھے وی کسے تجربا کار نے نبھے ہوون۔ اُردی اُردی اوہ نال والی سیٹ اُتے آ بیٹھی

سی۔ ہاں ہاں بلکل اوویں ای جویں شیریں پٹھدی اے۔ شہر دیاں تیز شور والیاں سڑکاں اُتے کدے

اشارے تے کدے اشارے توں اگے سٹاپ توں پچھانے پر مینوں اوہدا سٹاپ یاد رہندا اے۔ خشبو وی

تے کوئی شے ہوندی اے۔

”اج فیئرسس دیر کردتی اے۔ پچیاں نوں لین جانا سی۔ ساڈے کول ٹائم تھوڑا ہوندا اے۔“

گھروں ٹرن تے گھروں نکلن ویلے اوہنوں کئی کالھی ہوندی اے۔ ایس کالھی نے مینوں اوہدے

توں دُور کردتا اے۔ اج۔ میں غور نال دیکھیا۔ کیہ تُوں شیریں ایں؟ میرے اندروں ای کسے نے اندر

نوں سوال کیتا اے۔ اوہ میرا ہتھ سٹیرنگ اُتے دیکھدی اے تے اُتے اپنا ہتھ رکھ کے گڈی چلاون لئی

کہندی اے..... ”پر ایس راہ اُتے..... ایہ نال والے راہ اُتے پے جاؤ“ ایہدے نال ای

جتھے سکا ہو یا کھال اے آل دوالے بھٹھے والیاں نے اٹاں لئی مٹی کڈھ کے پیلیاں نیویاں کیتیاں

ہویاں نیں۔ ایس ہولی ہولی اوہدھروں تُوں سفر کرنا شروع ہو جانے آں تے میرا جی کر دا اے کہ میں

حدوں ودھ ہوئی گڈی چلاواں۔ دیسی مکھن دی خشبو اوہدے بدن توں آکے گڈی دی فضا وچ رل گئی اے۔ شہر دے ڈبا پیک لُون رلے مکھن توں لکھ گنا سوادی مکھن، مکھن دے پیڑے، مکھن دی سوغات..... میرے موند وچ پائی آ وندا اے۔

”ایہ دوسو پیسے رکھ لے۔“ میں اوہنوں اگے سفر کرن لئی سفر خرچ پھڑاناواں۔ ”چل اج تھر ڈ کلاس وچ نہیں جاندی۔“

میں اخیر لاکش لا وندا سنگھ نوں پھڑاناواں۔ سگرٹ نے تاں اک واری نیند رالی لے آ وندی سی۔ میں پائی دی بوتل وچوں اک لمبا گھٹ بھرناواں تے سفر دی تیاری کرن توں پہلاں موبائل اُتے آئے سارے میسج اک اک کر کے ڈیلیٹ کردیناں۔

”یارتوں کہانی کیوں نہیں لکھدا؟“ زور نال اواز دے کے چیوں کوئی بلاندا اے۔

☆.....☆.....☆

میرے نال کیوں آ جاندا اے، میرا اپنا آپ جہدے توں میں جان چھڈانا چاہنا آں، اک گیاواں۔ اج تاں ایہ میری جان ای نہیں چھڈن لگا۔ جے مینوں ایس نے اج وی کہانی نال کہانی بتاتا تے فیر ایہدی خیر نہیں پر میں ایس اُتے جدوی کہانی لکھن دی سوچناں، فیر لکھنا شروع کردا آں تاں ایہ تھرک جاندا اے۔ مینوں وی تھرکا دیندا اے، مینوں کدھرے گوادیندا اے۔ جے اک وار میں ایس نوں پھڑ لیا، ایہنوں ٹھیک کر کے لکھ دتا تاں ایہدی خیر نہیں رہی۔ ایہنے کیہ مذاق بنا یا ہو یا اے۔ ہر وار میرے توں اگے لنگھن دی خائش رکھدا اے۔ جے کدھرے ایہنوں سہماں لوواں تاں فیر اندر ای لگ کے بہ جاندا اے۔

☆.....☆.....☆

”سعدیہ.....“

”ہاں.....“

”یار کتھے ایس؟“

”میں تیرے کول ای آرہی آں..... توں ای تاں بلا یا سی اج۔ میں ادھے گھنٹے تک لایبریری دی کٹھین وچ آ جاواں گی۔“

ہاں ہاں..... اوہنوں اج کل میرے توں ودھ اپنے ریسرچ پراجیکٹ دی فکر اے۔ کیوں نہ ہو، اگلیاں کول زندگی دا کوئی نہ کوئی مقصد ہوندا اے۔ تیرے وانگ تاں نہیں سبھ جتھے جی کیتا جی لیا، مرلیا۔“ میں خدوٹوں سہایا۔ پر نہیں یار میں سعدیہ نال انج تاں نہیں کردا۔ میں اپنے آپ نال گلاں کرنا چاہنا واں۔

”تیتوں پتا اے تُوں ای پہلی وار مینوں جانیسی۔“

اج وی اوہ پراہیاں گلاں لے کے بہ گئی اے۔

”یار دو روہیاں پرانی گل اے۔ اجکل توں افسانیاں نوں بہتا کھوجیا نہ کر۔ تیرا دماغ خراب

ہوندا جا رہیا اے۔“

”اپہیلوں کدوں ٹھیک سی۔“

”میں تیتوں بڑی دُور تک چاہی آں۔“

میں تتی چاہ دا گھٹ کھچ کے اوہدیاں لیانندیاں کتاباں ویکھنیاں شروع کردینا آں۔ اوہدیاں اکھاں وچ ویکھناں، اوہنوں چناوی ویکھناں، اوہنا ی زندگی دی ناپائیداری دا خیال اُبھر آ وندا اے۔ اوہ کیوں ایسراں دی ہو گئی اے میرے لئی؟

”ایہ لے کاغذ..... ہاں ایہ تیری پسند دا کاغذ بلکل لایناں توں بغیر۔“

”اج دس تاں سہی تُوں لایناں توں بغیر کیوں لکھنا آں۔“

”میں قید ہو کے نہیں لکھ سکدا۔“

”پر توں لکھ کے قید ہو جانا آں۔“

”تیریاں اکھاں تیریاں سوچاں وچ قیدر ہونا چنگا لگدا اے مینوں۔“

”اوہ تاں توں پہلے ای ایں۔“

”تینوں یاد اے جدوں میں کہانی لکھنی آں تیرے دتے ہوئے پارکر پن دے نال لکھنی آں

تاں جو توں میرے سامنے رہویں تے فیراج ایہ میرے ولوں تیری پسند دے نیلے رنگ دا قلم۔“

میں اوہدیاں محروٹی انگلاں نوں سینے نال دیڑیا تے جیوں گچھ تڑک گیا ہووے۔

☆.....☆.....☆

”چاہ تے ٹھنڈی بخ ہوئی پی اے..... لیاؤ دُبارا گرم کر لیاواں۔ تیسیں اُرانہ کر لو وایہ بخ“

دُھپ سر وچ پئے جاوے گی۔“ نکا جھیا بال مینوں آکھ کے ٹر گیا۔ چاہ بناون والے نے مینوں کافی دیر

سوالیا نظراں نال تکیا تے فیر ٹھنڈی بخ چاہ توں کیتلی وچ پاکے آگ نوں تیز کر کے اوہدے اُتے رکھ دتا۔

گنجھلاں

”میرا سوچ نیگیٹو ہوندا جارہی اے۔“

کرستوفر میرے کول آن کھلوتا ہولی جہی مینوں دسن لگا۔

میں اوہدے ول ویکھیا اکھاں اندر توں ورن نال کالے حلقے بن رہے سن۔ Jell نال اُتانہ

توں وال کھلوتے ہوئے سن۔ خاکی جین تے ہاف بازوٹی شرٹ پائی کسے کھاندے پیندے گھر والیاں

ورگا گور اپٹارنگ۔

”سہ میرا سوچ واقعی نیگیٹو ہوندا جاندا اے۔“ کرستوفر اہنی گل توں ترلے وانگ دُہرا

رہیا اے۔ ایس وار میں اوہدے ول گھٹ ای دھیان دتا۔ اپنا رجسٹر بند کر دیاں، قلم چکدیاں اوس توں

کہیا کہ اوہ اک دے توں بعد سٹاف روم وچ آکے میرے نال تفصیلی گل کرے۔ کیوں کہ اوہ اہنی

چاچے دی دھی، کزن نال کالج آندا سی تے کر پچناں وچ چاچے دی دھی نال ویاہ نہیں ہو سکدا جو سی

مسلمان کری جاندا ہن۔ میں اپنے آپ وچ سوچیا شاید کوئی اہجیا مسئلا ای نہ بن گیا

ہوئے..... ایس کالج وچ بچھلے اک مہینے توں میں وزنگ لیکچر دے طور تے آرہیاں یا رہاں
وجے توں لے کے اک وجے تیکر۔

میرے کول ڈرامے داتے امریکی ادب دا پرچاسی جہدے وچ کافی کٹھلھ ڈکھ والا مواد لہ
جاندا اے۔ نویں جنریشن ہُن اُکا ای شرمیلی نہیں رہی۔ سیکس نال جُوے سوالاں توں وی بلا جھک چھدی
اے۔ اک ساڈا ویلا سی کہ میں مسرت دا چہرا دیکھن لئی دو سال ترس گیا ساں۔ اوہ ہتھاں اُتے کالے
دستانے پاندی پیریں بندختی تے اپنے آپ توں پوری طرحاں کالے بُرقے وچ لھوئی رکھدی۔ تے
اوہدیاں موٹیاں موٹیاں اکھاں تے سنگھیاں پکاں وچ ای مینوں ساری دنیا دی سیکس دکھائی دیندی۔
میری گل تے اگانہ ٹُری نہیں کیوں جو دوباں وچوں اک ای توڑ چڑھ سکداسی۔ میرا مستقبل یاں پریم۔
اوس ویلے مینوں پڑھائی پوری کرن دی تاگھ بہت سی بھاسی آج تک اک خلا جہیا ای لگدا اے۔
کدھرے نہ کدھرے رُوح اندر وڈا خلا ضرور اے۔ میں ابھی گلاں سوچ رہیاں کہ کرسٹوفر وی آ گیا۔
میں ماضی لئی اپنے واسطے پائیاں گنجلوں توں وکھرا ہو کے رہ گیا۔

کرسٹوفر توں میں ایہ جتنا چاہ رہیاں کہ ایہ کوئی ایڈا وڈا مسئلا نہیں اے اوہدے واسطے۔
جنسیاتی طور اُتے میچور ہوون لکیاں کڑیاں منڈیاں لئی ایہ نارمل جہی گل اے۔ فرسٹ ایئر سیکنڈ ایئر وچ
گُجھ ایہو جھے کیس آوندے رہندے نیں۔

”تُوں کیہ پڑھ رہیاں؟“ میں کرسٹوفر توں سوال کیتا ”سلیپس توں وکھرا.....“

اوہ ہسیا ”صرف اخبار ای پڑھنا آں“

”پڑھیا کر پڑھیا کر چنگا ہوندا اے۔ فلماں شلماں دی دیکھدے او؟“ میں اوہنوں اپنے
کول پٹھن تے رازدارانہ لہجے وچ چُکھیا۔

”نہیں سرجی، گھر وچ بہت سختی اے۔“

مینوں اک نکتا لہجہ گیا سی۔ ”کتنے بھین بھرا او؟“

”سر میریاں چار بھیناں نیں۔ میں سیکنڈ لاسٹ آں۔“

”اوکے سویرے جلدی اٹھ کے سیر شیر کرو۔“ کتاباں پڑھن دی میں اوہنوں تاکید کردتی
تے نالے میں اوہنوں اک باڈی بلڈنگ کلب جو این کرن واسطے کہ دتا۔ اوس دن میں کرسٹوفر بارے
بہت سوچیا۔ گھر آ کے میں سوچدا رہیا۔ فیر کیہ سی، میں اپنے آپ توں بہت دور ہوندا گیا۔ اخیر کتاب پھڑ
کے پڑھن بہ گیا۔ بہت گُجھ شانت ہوندا جا رہیا سی تے اہی شانت ہو یا کہ سویر تک نیندر نے مینوں اپنے
کلاوے وچ لے لیا۔ موبائل دی گھنٹی وچ رہی سی تے میری اکھ کھل گئی۔ میری بیوی میرے توں تے
اپنے آپ توں بے فکر ہوئی سستی پئی سی۔ میں فون چکیا۔ اک گھبرائی اُکھڑے ساہواں نال رلی ملی ہوئی
اواز آئی۔ ”کیہ تئیں جاوید بول رہے او؟“

”ہاں میں جاوید بول رہیا آں۔“

”میراناں اشرف علی اے۔ میں جناح ہسپتال دی ایمر جنسی وارڈ دے اندر توں گل کر رہیا
آں۔“ اوہنے اپنے اُکھڑے ہوئے ساہواں توں ٹھیک کیتا۔

”دسو جی خیر اے ناں؟“ میں اک انجانے پن توں مکان دا جتن کیتا۔

”تہاڈی بلڈ ڈوز سوسائٹی اے؟“

”جی میں اوہدا پریڈنٹ بول رہیا آں جاوید۔“ میں اک دار فیر اپنا ناں دسیا۔

”جاوید صاحب تہاڈی مدد دی لوڑ پے گئی اے۔“ اوہ اُکوسا ہے بولن لگا۔ ”رات توں
آوندیاں میری بیگم حادثے وچ بری طرحاں زخمی ہوئی اے۔ سر پورے دا پورا بھس گیا اے.....
اپریشن ہووے گا اپریشن..... اک توں ودھ بوتلاں چاہیدیاں نیں بی نیگیٹو خون دیاں۔“ مینوں اوہ بڑا
ای وچار لگن لگا۔

”تئیں مینوں اپنا موبائل نمبریاں گھر دا نمبر دیو..... سویرے اٹھ وجے توں بعد میں کوشش

کراں گا۔ میں گھڑی ول دیکھیا حالے بہت سویرا اے..... رب نے چاہیا تاں کوئی مایوسی نہیں ہووے

گی۔“ میں جیوں اوہنوں ورچار ہیا ساں۔

”بے شک، بے شک، مینوں خالق اُتے پورا بھر وسا اے۔“ اوہنے آکھیا ”میں تہا نوں آپ فون کر لوں گا..... اُنج وی خون دس بارھاں وے چا ہیدا اے..... دووے اپریشن ہووے گا۔“

شام ویلے روزی روٹی چلاون لئی اکیڈمی کھولی ہوئی اے۔ اک دیہاڑے دوست توں بلڈ دان کیتا تاں خیال آیا کیوں نہ لوکاں لئی کجھ کیتا جاوے۔ ایسے لئی مہتران نوں کٹھیاں کیتا، اوہناں دا بلڈ گروپ چیک کروایا۔ ریقان والیاں توں وکھرا کیتا فیرویس بلڈ ڈونر تیار کرن لئی کہیا۔ سبھ توں پہلاں ای وھاڑی توں آئی زنائی نے ساڈے توں بلڈ حاصل کیتا۔ ساہمی گلی توں اگے چلڈرن ہسپتال اے تے اوس زنائی دا پہلا ای پُترسی..... اوہنے کئی نشی وچ سانوں آکے دُعاواں دیتاں تے فیراک مینے مگروں آئی..... اسیں اوہنوں بھل وی گئے ساں۔ اوہ تاں دیگ پکا کے لیا ئی، زردے دی دیگ تے اوہدا ڈھکن اوسے ای مُنڈے نے چکھیا چھنے اے پا زیٹون خون دتا سی۔

میں ہُن کر سٹو فر بارے سوچن لگا۔ کدھرے اوہنوں..... اوہدے چاچے دی دھی وی تاں اوسے ای کالج وچ پڑھدی اے پر اوہدا سیکشن وکھرا اے۔ کدھرے..... اوہ بے بس ای نہ ہو گیا ہووے..... نہیں نہیں، ایہ نہیں ہو سکدا۔ مسلماناں وچ تاں چاچے دی دھی نال ویاہ ہو سکدا اے پر کرسچناں وچ نہیں..... کدھرے ہو ر ای ٹینشن نہ ہووے۔ ایسے لئی تے میں کھلھ کے الیکٹرا تے ایڈیپس کمپلیکس نہیں ساں بیان کردا۔ بہت ساریاں گلاں دی وی سماج دے ڈرتوں وضاحت نہیں کیتی جاندی تے نہ ای کرنی چا ہیدی اے۔ جتھے اینی گھٹن ہووے اوہ تے تاں ہلکل ای نہیں۔

میں سویر دی کلاس پڑھاون چلا گیا۔ اک گڑیاں داسکول اے جتھے ہر گڑی لئی نقاب کرنا ضروری اے کیوں جے اوہ سکولی تعلیم دے نال نال حفظ وی کردیاں نیں تے اوہناں دے ہیڈ مسٹر نیں دی بہت ای سخت نیں۔ انگریزی تے سائنس دے مضموناں واسطے مرد پچھرا پڑھاون آوندے نیں۔ کلاساں اندر کیمرے لگے نیں۔ پرنسپل کمرے وچ بیٹھا سبھ تک رہیا ہوندا اے۔ کنیاں وی نظراں

تہا نوں گھو ر دیاں رہن کوئی پرواہ نہ کرو۔ نوکری بہتی ضروری اے، چھو کری دی فکر نہ کرو، میں تے ایہی گلہ بنا کے اتھے پہلا پیر یڈ لین آ جاناواں۔

”سر مینوں لگدا اے انجے مینوں رب نہیں لہھا،“ اکثر پچھلے تن سال توں حفظ وچ ناکام ہون والی گڑی کہندی اے: ایہ پیر یڈ ملدا تے جان وچ جان آ جاندی۔

”مینوں بہت ارجنٹ خون دی لوڑ پے گئی اے اک بوتل ای کر دیو۔“ اوہ بھرے ہوئے گج نال بول رہی سی ”میری بیوی توں کدھرے کجھ ہونہ جاوے..... اوہدی حالت میرے توں دیکھی نہیں جاندی۔“

”اچھا میں کجھ کرہاں،“ کہہ کے میں اوہنوں تسلی دتی تے فیر رجسٹر کڈھ کے بلڈ ڈونر زدے پتے لہھن لگ پیا۔ موٹر سائیکل پھڑی تے سدھا اوہناں دے گھر۔ فون ایس لئی نہ کیتا کہ رات توں سون لکیاں اوہناں نے بند کر دتا ہونا اے یاں فیر سائلنٹ تے لگے ہون کر کے اسٹینڈ نہیں کرن گے نالے جے اوہ مل گئے تے اوہناں توں موٹر سائیکل اُتے ای بٹھا کے لے آواں گا۔ اک توں بعد دوجے دا بوبا کھڑا کیا۔ تن ای مطلوب با بلڈ گروپ رکھدے سن۔ اوہناں وچوں دو تے پچھلے مینے ای بلڈ دان کر چکے سن، تیجا شہروں باہریں۔ اوہدا موبائل وی بند تے ہو رکھتی رابطا دی نہیں۔ اوہ تے آن جان وچ کوئی ڈیڈھ گو دیہاڑ لگ جانا سی۔ میں نراش پرت رہیا ساں۔ ایوں ای میرے ذہن اندر کر سٹو فر وڑ آیا۔ ”میری سوچ نیکیٹو ہوندی جارہی اے۔“

”کدھرے اوہ اک توں بعد دوجی وار تے فیر وار نراش نہ ہو یا ہووے۔“ میں کر سٹو فر بارے سوچن لگا ساں۔

کوئی ادھے کو گھنٹے بعد بانیک چلا، ورھیاں توں تھکيا لگدا میں گیٹ کھول کے بانیک توں سٹینڈ تے لایا، میری بیوی اٹھ گئی ہوئی سی۔

”تہا ڈے لئی اج میں نواں ناشتا بنا یا اے..... کجھ لوو۔“ اوہ رات دے کھلے والاں توں

میرے لیاندے کلپ وچ پھسائی ہوئی بولی۔

نواں ناشتا..... تے مینوں اک دم یاد آیا ”میں نوں بلڈ ڈونرز داناں رجسٹر دے اخیر اُتے لکھیا سی۔ پچھلے اک مہینے توں کوئی بلڈ لین والا نہیں آیا تے نوں دامنوں خیال ای نہیں سی آیا۔“

”ناشتا بعدوں جان ء من.....“ میں تھوڑا جھپٹا ہوندا یاں اوہدے والاں وچ گواچیا۔

اندر جا کے رجسٹر پھولن لگا۔ کالھی کالھی وچ لکھے ہوئے ناواں والے ورتے تھلد میں مطلوب بلڈ گروپ والا اک ڈونر لہ ای لیا۔ میرے توں ای میٹرک کیتی سی۔ بعدوں سینٹری دے وسیع کم وچ اوہنے اپنے پیو نال کم کرنا شروع کر دتا۔ میری جینی اک مہینے دی تنخواہ بھری اوہدی اک ہفتے وچ اوئی کمائی ہو جاندی۔

اج کل تے اوہنے ونو فائونڈاں کڈھایا ہویا سی۔ مینوں مٹھیائی وی کھوائی ساو۔

”لو جی کم بن گیا“ میں مکھن والے سلاٹس کھاون لگا۔ ایہنوں اسیں اپنے گھر وچ ”نواں ناشتا“ داناں دتا اے کیوں جے ایہ پنجاں منٹاں وچ تیار ہو جاندا اے۔ نہیں تاں اسیں پراٹھیاں نوں پراٹھیاں آکھدے رہتے آں۔

چاہ دا مگ مُکایا۔ میں کالج فون کر کے دسیا کہ اج میں اک بیوریڈ آواں گا۔ کسے بیماری دا بہانا۔ سر درد توں ودھ کجھ ہور نہیں ہوسکدا۔

میں بلڈ ڈونروں فون کیتا۔ یارھاں وے اوہنوں خون دے عطیے واسطے تیار کیتا۔

چند منٹاں بعد مینوں جناح ہسپتال توں فون آ گیا۔

”میرے واسطے خون دا بندوبست ہو یا؟“

”ہو گیا اے.....“

”چھیتی چاہیدا اے“ اوہ بولن لگا۔ ”اک ہور مہربانی کرو۔ میں اتھے کلا واں۔ پنڈوں

حالے کوئی نہیں آیا۔ تیس ایدھراں آ جاؤ۔“

”آ جانے آں..... کوئی ہور سیوا۔“

”نہیں جی، مہربانی۔“

”پر میں تہا نوں پچھاناں گا کیوں.....؟“

”جناح ہسپتال دے مین گیٹ اُتے سکھ چین دائر کھائے ناں.....؟“

”ہاں جی جناب۔“

”اوہدے سچے پاسے کھلوتا ہو واں گا۔“

”کہڑے رنگ دے کپڑے جے؟“

”میں بوسکی دا سوٹ پایا..... سر توں گنجائے داڑھی اے۔“

”فرشتیاں نوں تے اسیں پچھان جاواں گے.....“ میرے بولن توں پہلاں ای اوہ بول

پیا۔

میں جواب دین دی تھاں تھقلا لچھڈیا۔

میں ڈونر دے سینٹری سٹور تے چلا گیا۔ اوہ کم وچ مصروف سی۔ گاہکاں دارش لگیا ہویا۔

میرے جاوے توں پہلاں ای اوہ اپنے پیو تے وڈے بھراؤں میرے بارے تے بلڈ دان کرن بارے

دس چکیا سی۔ نہ تے اوہدے پیو دے متھے اُتے وٹ سی تے نہ اوہدے وڈے بھرا دے۔ ”تُوں جا.....

خدا خیر گری۔“ اوہناں نے کہیا تے اوہ فرمانبرادری وچ دسن لگا۔

”میں ڈیڈھ دو گھنٹیاں مگروں مُڑ آواں گا۔“ دراز وچوں موٹر سائیکل دیاں چابیاں کڈھ کے

اوہ کہن لگا۔ ”ایہ تے جناح ہسپتال اے۔“

فیر اسیں اوتھے اپڑے جتھے ساڈا انتظار ہو رہیا سی۔ اوہ دُوروں ای پچھایا گیا۔ ٹکلا داڑھی

تے گنٹیاں توں اُچی شلوار، ایہ شاید اوہ دسا بھل گیا سی۔ جان دیاں ای اسیں تے سیہان لیا پر اوہ

”فرشتیاں نوں“ نہ سیہان سکیا۔ گھٹ کے چھپی پاپا سانوں ملیا۔

”اک گھنٹے بعدوں اپریشن اے۔“ اوہ دس رہیا سی۔

الاب

”مینیوں ایڈز اے۔“

میں تیرے نال ویاہ نہیں کر سکدی“

سمیرا پچے بوائے فرینڈ نال کیتا مذاق مینیوں دس رہی سی۔

”اوس ویلے اوہدا مونہ ویکھن والاسی..... نکا چھیا ہو گیا..... مَر جھایا مَر جھایا“

”پر میں زوردی ہسی ساں تے اوہ وی زوردی ہس پیا“

”چھیتی میرے کول آ“ اوہدے بوائے فرینڈ نے آ کھیا۔

”نہیں اج نہیں ہوسکدا“

اوہ کہن لگا ”میں جیندے جی مر جاواں گا..... اوس رات اوہ سوں نہ سکلیا تے میں اپنا

موبایل بند کردتا“

کسے ہور نال کیتا مذاق سمیرا اج فیہ مینیوں دسن گئی۔

”آؤ جی“ اوہنوں بہتی کالھی لگدی اے۔ اسیں بلڈ بنک ول جاون لگے۔ رجسٹری آفیسر

جائن والالکل آیا۔ اوہ میرے نال گلاں کرن لگا۔ میں اجی سوساٹی دانان پتا لکھوایا۔

”تھاڈاناں؟“ بلڈ ڈونر دانان اوہ کچھ رہیا سی۔

”اوہ بولیا“ جی، ٹوٹی آرزک“

بلڈ لین والے صاحب نے تاں پہلاں ای اپنا شناختی کارڈ اگے رکھ دتا، جدر رجسٹری آفیسر

ٹوٹی دانان لکھن لگاتے صاحب نے قلم ول ہتھ ودھانداں رُک جان دا کہیا۔

”نہیں، رہن دیو جی.....“ اک کاڈ اوہدے مکھ اُتے آگئی۔ ”مینیوں نہیں خون چاہیدا۔ ایہ

خون ساڈے مذہب دا نہیں۔“

میں اپنے کچے کھلوتے ٹوٹی ول ویکھن لئی پچھانہ گردن کیتی.....

اوتھے ہن کچھ وی نہیں سی اک پاسے روندے گُرا لاندے لوکاں دارش سی تے دوجے پاسے

کچھ وی نہیں سی۔ ایس ویلے میں کرسٹوفر دی نیگیٹو ہوندی سوچ بارے سوچا بلکل پسند نہیں سی کر رہیا۔

”اسیں کڑیاں کوئی پاگل ہوندیاں آں۔ سانوں اوہناں دی بوتھی نال نہیں؛ جیب نال پیار ہوندا اے“

سمیرا جو اتھے نرساں دی معاون اے اوہ مینوں دسنگی۔ میں ہکا بکا ہو کے اوہدیاں گلاں سُن رہی ساں..... گڑیاں انج دیاں وی ہوندیاں نہیں..... میں اودوں سوچدی ساں۔ حالے مینوں گھروں نوکری کرن لئی نکلیاں اک ہفتا وی نہیں سی ہو یا کہ مینوں باہر دے بڑے رازاں دا پتا چلن لگ پیا۔ کدی کدی دو جیاں گڑیاں مینوں چھیڑ دیاں ہوندیاں سن کہ میں اپنے آپ نوں برباد کر رہی آں۔ اوس دیہاڑے میں شیشے اگے جاکھلندی۔ اپنے آپ نوں کنا ای چر ویکھدی رہندی۔

شروع شروع وچ تے میں ویگن وچ نوکری تے جان لگیاں فرنٹ سیٹ تے بیٹھدی ای نہیں ہوندی ساں۔ ڈرائیور گڈی اپنی تیز چلاوندے میں تے فیڑ ڈرائیوراں دیاں کھا جان والیاں نظراں مینوں بہت تنگ کر دیاں نہیں۔ مینوں یاد آ وندا جد میں میٹرک کر رہی ساں، میری ماں نے مینوں وڈا سارا کالابُر تعالیا کے دتا۔ سارے جُسنوں میں ولھیٹ لیندی، کھاں ای صرف نظر آندیاں۔ ہتھاں تے وی بریک دستا نے چڑھائے جاندا تے پیراں وچ بند بختی اٹھویں توں ای پانی شروع کردتی سی..... ایہ بُرقعا میرے پلے کوں پے گیا، میں ستویں وچ پڑھدی ساں تے اوہنیں دینیں میرے سالانا پرچے ہو رہے سن۔ جد میں بیٹھی بیٹھی اٹھی تاں درد نال چیکاں مارن لگی۔ مینوں میری مس پرانہ لے گئی۔ ہال کمرے وچ اودوں کوئی وی نہیں سی۔ آیا باجی میرے واسطے کدھروں وڈی ساری چادر لے آئی تے میرے گٹیاں تک چادر نوں ولھیٹ کے مینوں گھر چھڈ دتا گیا..... راہ وچ کنا خون ویکھیا سی..... اک قسائی، بھید نوں ذبح کر رہیا تے بھید دیاں چیرکاں اوس ویلے دیاں دیاں سن۔ جد میں اوہدے کولوں دی لنگھ رہی ساں انج زندگی وچ پہلی واری میں اپنا خون ویکھیا۔ کئی نظراں مینوں گھو رہیاں سن پر میں بھید ول کوئی دھیان نہ دتا۔ دینا ای نہیں سی چاہندی۔ آیا باجی نے کہیا کہ رکشا منگولو لیندے آں، گھر جا کے پیسے دے دیاں گے پر میں رون ہا کا ساں۔ مینوں پتاسی کہ میری ماں نے رکشے دا کرایا تے دے

دینا اے پر میری جھڑی جھاڑ جھنب ہوئی اے اوہ اک دن ای نہیں، اونا چر ہوندی رہی اے جنا چر گھرو وچ آنا مکندار ہوے گا۔

انج مینوں ایہ گلاں کیوں یاد آ رہیاں نہیں۔ میری سہیلی، میری ہانن زارادی انج تیل مہندی اے۔ میں تے سچ دھجج کے جا رہی آں..... انج شیشے اگے کھلو کے مینوں اپنا آپ بہتا ای پیارا لگ رہیا اے مینوں بڑیاں گلاں چیتے آ رہیاں سن۔ اک دیہاڑے جد چاچے دے پُتر دا ولیماسی۔ ماں نے میرے واسطے بہتا سوہنا جوڑا لیا وندا۔ دو بے کمرے وچ بیٹھی اوہ میری خالانا گلاں کردی پئی سی جو میں سُن لیا، ’انج میں وڈی نوں واہوا گھٹیا گھٹیا رہن والا سوٹ لیا کے دتا اے..... کوئی ویکھ کے پسند کر لوے گا..... کئے رشتے دار آ وندے نیں‘، وڈی توں مراد تے میں ای ساں۔ چار بھینیاں توں میں ای تے وڈی ساں۔ جدوں دی ابا دی ریڑھ دی ہڈی ٹٹی اے مینوں گھر دا رخا چلا وں لئی نوکری کرنی پئی۔ انج ساڈے خاندان وچ کوئی گڑی نوکری نہیں کردی۔ بھایوں اوہ کنا ای پڑھی ہووے۔ اوس دن میں امی دے کہن تے سوٹ پالیا، پرفوم وی ڈاڈھالا لیا تے بھیاں تے سُرخنی ماں نے ای مینوں پہلی واری لوائی نالے دسیا وی سی جد توں اوہتے جاویں گی دیا دیا ساہسی۔ انج گل کریں، انج چپ رہویں۔ اتھے موٹے تے ہتھ رکھ کے کہویں ’بد تمیز..... بے شرم‘، کئی ایکسپرسٹ اوہ مینوں بنا رہے سن تے میں اوس ویلے ہر گل نوں سمجھ رہی ساں..... فیڑ کیہ ہو یا واقعی اک رشتا میرے واسطے آ گیا..... منگنی ہو گئی..... میں بہت شش ہوئی۔ چلو چنگا اے نوکری توں میری جان چھٹے گی۔ پر لیکھاں وچ کجھ ہور ہو گیا۔ مُنڈے دا میرے کہن دا مطلب اے میرے ہون والے لاڑھے دا امریکا ویزا لکیا۔ دُوبے مہینے اوہنے منگنی توڑ دتی، گڈی، بنگلا آ جاوے تے فیڑ سوچ تے یقینی طور تے ای نکلے لوکاں دی بدل جانندی اے۔

میری ماں میری سچی سہیلی اے۔ اوس مینوں پوری طرحاں سمجھ لیا ہو یا اے۔
دوروں اک مامے دا مُنڈا میرے گھر آ کے رہن لگا۔ اوہ اودوں میڈیکل دی تعلیم واسطے کالج وچ پڑھن آیا۔ اُتلے کمرے وچ اوس نوں ٹھہرایا گیا۔ روٹی دینن میں جاواں..... چاہ اوہدے لئی

میں بجاواں۔ ماں نے اوہدے لئی دل وچ کنا موہ پیدا کرن دیاں کوششاں کیتیاں سن تے ہاں اوہ مینوں کُجھ کُجھ چنگا وی لگن لگ پیا پر اوہ ہر ویلے مینوں باجی ای کہند ارہندا۔ اک دیہاڑے میں اجی ماں نوں ایہ ساری گل دس دتی۔ تاں اوہنے آکھیا ”ویاہ توں پہلاں انج ای ہوندا اے“ پر جد مامے دے پُتر نال گل کیتی گئی تے اوہنے کہہ دتا ”میں کوں ”باجی“ نال ویاہ کرواں؟“

میرے لئی تے میری ماں واسطے ایہ انہوئی اے۔

گڈی سٹاپ در سٹاپ کردی جاری، میں اجی سہیلی زارا واسطے لیا گفٹ بڑی احتیاط نال جھولی وچ رکھی سوچاں دے کلاوے وچ ساں۔ آخر میرا سٹاپ آیا، میں گڈی توں اتر کے سامنے دو جی سڑک ول ٹر پئی۔ شادی ہال کنا سجیا ہویا۔ رنگ برنگے منڈیاں گڑیاں نال مرکزی دروازہ سجیا ہویا۔ زارا ہوری کافی امیر کبیر نہیں۔ اوہناں نے تیل مہندی واسطے شادی ہال بک کروایا ہویا۔ جو اسٹ فٹکشن ہو رہیا اے ناں۔ حالے شاید منڈے والے نہیں سن پینجے۔

میں سپینے نال تر تر ہو چکی ساں۔ ہال دے اندر وڑی تاں ٹھنڈی ٹھنڈی ہر پاسے اے سی چار پنچ گز دے فاصلے تے لگا سی۔ زارا نوں حالے سٹیج تے نہیں سی بٹھایا گیا۔ وڈا سارا گھنڈ کڈھی اوہ سہیلیاں نال بیٹھی رہی۔ میں وی جا کے اوس نوں وش کیتا تے ہاسا محول شروع ہو گیا۔ منڈے والے آئے تاں وڈے سارے سٹیج اُپر زارا تے اوہدے مگیتزنوں بٹھایا گیا۔ میں دروازے دے کول پئی اک گُرسی اُتے جا بیٹھی۔ تھوڑی جھوٹی چاہندی ساں۔ نالے ایہتھوں منڈے گُزی دوہاں نوں ویکھیا جاسکدا سی، کیہ ہو رہیا اے تے کج ہو رہیا اے۔

ریپنشنسٹ ہونا وی کوئی سوکھی گل نہیں۔ اوہ نکا جہیا ہسپتال سی۔ بڑے مریض رات گئے تک آوندے رہندے۔ میری ڈیوٹی یارھاں وجے تک سی تے اک دیہاڑے جد یارھاں وجے..... اوس دن چھٹی ہون کارن مریض گھٹ ای آرہے سن۔ میں ہسپتال دے مالک ڈاکٹر کول گئی۔ اوہ اپنی اے باہر نکلیا۔ میں دروازہ کھولیا، کوئی نہیں سی..... نال ای میٹنگ روم دا دروازہ اسی میں اوہ کھولیا۔ شبنم تے

ڈاکٹر..... میں چھیتی نال دروازہ ڈھونڈتا۔ سمیرا نوں جد میں ایہ دسیا تاں اوہ کہن لگی حالے توں کُجھ نہیں ویکھیا۔ اکھاں بند کر کے جیوندی رہنا چاہیدا اے تینوں توں اگے جا کے کدھرے ہو رنو کریں کریں گی تاں تینوں پتا چلے گا..... باس آپ کہوے گا..... میں حالے مصروف آں.....

”ہونہ مصروفیت.....“ سمیرا نے غصے نال زمین اُتے تھکیا۔ ودھدی عمر نے اوہنوں کافی نڈر کر دتا اے۔ اک دیہاڑے اوہ میری کپٹی تے وال پھر ولدیاں کہن لگی ”ایہ چھنے وال کدوں آوندے نہیں پتا وی نہیں لگدا..... تیری ودھدی عمر نوں تیرے مایاں نے نہیں ویکھیا.....؟“

میں اگوں کُجھ نہ بول سکی۔ چاہندیاں ہو یاں وی بولی نہیں۔

زارا ج کڈی سوہنی لگ رہی سی اپنے مگیتزنال بیٹھی کنا شرماری سی۔ آل دوا لے لھمگنا لگا تاں مینوں اپنا اک ہو کر دار فیر چیتے آ گیا۔

میرے واسطے منڈا ویکھنا شروع ہو گیا سی۔ ایہ اج توں تن سال پہلاں دی گل اے۔ تھوڑی جہی جوانی او دوں رہندی سی.....

اوس دیہاڑے ماں دے کہن تے میں ہسپتالوں چھٹی لے لئی۔ سویر توں ای بیٹھی موئے متھا سواہریا۔ اج ماں نے سویر توں ای میرا دماغ کھالیا۔

”مُنڈا بی اے پاس اے“

کُجھ دیر بعد۔

”اک ملٹی نیشنل کمپنی وچ ملازم اے“

فیر کُجھ دیر بعد۔

”تیری تصویر میں گھل دتی اے“

ہُن میں چُپ چاپ گم سُم ساں۔ شرمندی کوئی نہیں ساں پئی۔

”اوہناں نوں تُوں پسندائیں“ ماں نے تھوڑی جہی بے چینی نال دسیا ”بس منڈے دی عمر کُجھ

زیادائے خیر عمراں وچ پے کے کید لینا اے“ میرے بولن توں پہلوں ایمری ماں نکا جیہا ہسی۔
”مُنڈیاں دیاں عمراں کڑیاں توں وڈیاں ای ہو عیاں چاہیدیاں نیں“
میں ماں دے ایس ہاسے دا مطلب نہ سمجھ سکی۔

میں مہماناں واسطے سلا دجا رہی ساں۔ میری ماں جہڑی نال دی گوانڈھن توں اُدھار پیسے
چک کے لیائی۔ اسیں تاں مساں روٹی پوری کردے ساں۔ سلا دتے کسے دے آئے جائے اُپر بجائی
جاندی سی۔ ساڈی قسمت وچ کتھوں۔ اوہ وی خاص کراودوں جدنا نکلیاں ولوں کوئی آندرا داکیاں
ولوں کوئی آدے تاں آندرا بکا کے ای اگے رکھ دتا جاندا.....

اُچی جہی ڈیک لگا مُنڈے کڑیاں نچن لگے۔ کڑیاں منڈیاں دا ڈانس شروع ہو گیا۔ کجھ
میرے ورگیاں پٹھیاں وی سن پراوہناں دے کول اوہناں دے بچے سن۔ کول بیٹھے بچدے یاں گودی
وچ کھیڈ دے ہوئے۔ میرے وی اندر جویں کوئی نچن لگا۔ اوہ جو وی سی نچدا ہو یا پانی دے قطر یاں وچ
بدل گیا جہڑے اکھاں دے وچ آکے کھٹھ گئے تے اچھے کھٹھے کہ میں ای کدھرے گواچ گئی۔

سمیرا مینوں دس رہی سی ”یار ایہناں نے تے سانوں بدنام کردتا اے“
”کہناں نے؟“ میں پچھیا سی۔

”ایہ جہڑیاں دیہاڑی دار نیں“ سمیرا دس رہی سی ”مینوں اک دن.....“ سمیرا ہسی وی سی
”اک گڈی والے نے پٹھن دی پیش کش کیتی تے بولیا.....“
میں سمیرا ول وکھ رہی ساں۔

کہندا..... ”جانا اے.....؟“

”میں کتھے جانا اے..... جتھے میں جانا اے مینوں پتا اے“ سمیرا کہن لگی ”ایہ مرد سڑک تے

کھلوتی ہر گودی نوں وکاؤ سمجھ لیندے نیں“

”کیوں؟ سٹاپ تے اسیں وی کھلوندیاں“

”نہیں نہیں، اوہ سٹاپ توں تھوڑا دُر کھلوندیاں نیں.....“ سمیرا کول جو یں ایس گل دی
بھر پور جاکا رسی سی ”مینوں پتا اے ایہناں دا..... ساڈی جتی تنخواہ ایہ اوہ اک دن وچ کمالیندیاں نیں۔“
اوس دن توں بعد میں بڑے دھیان نال بس سٹاپ تے ای جا کے کھلوندی ساں۔ کدھرے
رب نہ کرے مینوں وی کوئی انج دی نہ سمجھ لوے..... میرے دل وچ ایہ خیال کیوں آیا، مینوں نہیں پتا۔
نوکرے تے جان لگیاں جد میں بُر تعالٰا ہیہا سی تاں رشتے داراں نے کنیاں گلاں کیتیاں سن پر
میں ہُن سکارف تے لے ای لیندی ساں۔

اج زارادی شادی واسطے میں اپنے والاں نوں شیمپو تے کلر کیتا۔ باڈی سپرے وی رج کے
درتیا تے اپنے کولوں آون والی مہک نال آپ ای مدہوش ہوندی جا رہی ساں..... پراستھے آکے تے کجھ
نہیں بچیا..... کوئی سماں ای نہیں بھنھیا گیا۔ کوئی وی اتھتھے میرے ول دھیان نہیں دے رہیا۔ میں تے
اندر ہال وچ سکارف وی لاہ دتا۔

اوس دیہاڑے جد مینوں ویکھن لئی مُنڈے نے میرے گھر آوفا سی، میں کئی گھبرائی ہوئی
ساں۔ میری ماں کولوں اوہناں مُنڈے دے گھر آون لئی خاص اجازت لئی سی۔ مُنڈے دا بس ایہ ای
مطالبہ سی کہ میں کڑی نوں ویکھنا اے۔ مُنڈے دے گھر والے تاں مینوں پہلاں ای پسند کر چکے سن۔

مُنڈا آیا تاں میریاں بھیناں لگ چھپ کے اوس نوں وکھ رہیاں سن۔

”باجی! بڑیاں سوہنیاں چھاں نیں بھائی جان دیاں۔“

”قدوی کڈ اوڈا اے“

”باجی! دھی وی شرمادا اے“

میري ہون والی سس نے آکے مینوں پیار کیتا۔ مینوں نال لے کے کمرے اندر چلی گئی جتھے
مُنڈا وی بیٹھا ہو یا اے۔ وڈے صوفے دے دوہاں کونیاں وچ اسیں بیٹھ گئے۔ سارے گھر والے
اوتھے موجود سن۔ میری ماں میرے بارے دس رہی سی۔

”میری دھی بڑی ای گئی اے“

فیر تھوڑی دیر بعد بولی۔

”کیپیوٹر کورس وی کیتا ہو یا اے۔“

میری ہون والی سس بولی ”بڑی مٹھی طبیعت دی گدی اے.....“

تے میں اوس ویلے من ای من اندر کڈا وڈا گھر وسا چکی ساں۔ جتھے میں پردھان ساں تے

اوہ مینوں بہت پیار کر رہیا۔

”گھر داسارا کم ایہ ای سنجھال دی اے“ میری ماں دی بجائے میرا پیو وی ہُن بولیا۔

”ساریاں محلے دیاں گڑیاں ایہدے توں ای سلائی کڈھائی سکھن آوندیاں نیں“

مینوں انج لگا جو یں میں کوئی شے ہوواں تے میریاں خوبیاں دس کے مل وٹیا جا رہیا

ہووے۔

میری نکلی بھین بولی ”باجی کولوں میں بریانی پکاونا سکھی اے ایہ لوو“ اوہ بریانی لے کے اندر آ

گئی۔ اوس ویلے اسیں چاہہ پی چلے ساں میرے ہون والے منگیترنے اتانہ نظر اں چکیاں، میری نکلی بھین

نوں ویکھیا تے بس گل ختم.....

اوہنوں میری نکلی بھین پسند آ گئی.....

میں زارادے منگیترنوں گوہ نال تکیا کدھرے اوہ اجہیا منڈا تے نہیں جھنوں اجئی ہون والی

منگیتردی نکلی بھین پسند آ جاندی اے۔

اوس رات میں پتا نہیں کنے ای سال اک رات وچ لنگھاد تے۔ سویرے جد میں ہسپتال وچ

ریپشنسٹ دے طور تے بیٹھی ساں، سمیرا نے مینوں آکھیا ”اج توں گڑی نہیں آئی لگ رہی ایں.....“

کیہ ہو یا تینوں.....؟“

میں اپنے آپ توں ڈری ہوئی ساں، کجھ نہ بول سکی۔

ڈیک بند ہو گیا سی، بھنگڑے گدے مک گئے سن۔ اک پاسیوں اواز آئی ”روٹی کھل گئی

اے آ وروٹی کھائیے“

میرے کولوں اٹھیا ای نہیں سی گیا۔ میں سارے مہماناں ول ویکھ رہی ساں۔ اوہناں نوں

زاراوی بھل گئی، اوہدا منگیتروں۔ ہر کوئی ڈھڈی اک بچھاؤن لگا۔

میں نڈھال بیٹھی سبھ تک رہی ساں۔

ہر کوئی بوٹی بوٹی کر رہیا اے.....

میں بڑی ہمت کر کے اٹھی۔ شادی ہال توں رکنے جے باہر نکل آئی۔ فٹ پاتھ تے ٹردیاں

ٹردیاں میں کافی اگے نکل آئی۔ کسے نے مینوں جو یں اندروں زوردی ڈک لیا ہووے۔ میں والاں وچ

ہتھ پھیریا فیئر رک گئی۔ میں ایڈھرا ودھر ویکھیا.....

جس تھاں تے میں کھلوتی ساں اوہ سٹاپ توں کافی دُور سی تے دُوجا سٹاپ دُور دُور تک نظر

نہیں سی آرہیا.....

اک سر

قاسم نوں اپنی کزن مینا کے ہوندیاں توں ای بڑی چنگی لگدی اوہ آپ وی گورا چننا جوان اے۔ اچالما قد 25 ورہیاں دی عمر وچ وی بھر کے داڑھی نہیں آئی۔ رشتے وچ مینا اوہدی خالادی دھی لگدی جس کر کے بڑی سوکھت نال دوہاں دارشتا ہو گیا۔ دوہاں نوں ویاہ بعدوں اپنے خوش قسمت ہون دا بہتا ای یقین ہو گیا۔ اک مہینے تک تے ہنی مون ای ہوندا رہیا۔ کدی شمالی علاقے تے کدے کدے کسے ہور شہر نوں دیکھن دا بہانا اوہناں کول رہندا۔ ماں پوڈا دا چنگے بھلے سن ایس لئی اوہناں دیاں خواہشاں نوں پوریاں کر سکدے سن۔ اُنج وی قاسم کلا کلا ای بھرا سی باقی اوہدیاں دو بھیناں چوں اک وڈی ویاہی ہوئی، دوجی حالے میٹرک کر رہی سی۔ ویلا کٹیجی ہوئی پتنگ وانگ تیز ہوا وچ رہیا۔

مینا گھر ہوندی تے سس اوہدی نوں اک چاء چڑھ جاندا۔ قاسم نے وی اپنے بیونال مٹھیائی تے بیکری دی دکان تے جانا شروع کر دتا۔ اوہناں دی دکان وی پورے باز وچ وڈی دکان سی۔ دو دکاناں نوں سانجھا کر کے اک دکان بنائی ہوئی۔ چار مہینے بعدوں مینا دا پیر بھارا ہو گیا تاں گھر وچ اک

جشن ہون لگا۔ قاسم نے نوں ہنڈا 125 موٹر سیکل کڈھوائی۔ کیوں جے ہُن مینا تے آون والے جی دی فکر اوہدے توں ودھ ہور کہنوں ہوسکدی سی۔ مینا نوں تے سس نے پوری طرحاں ڈک دتا کہ اوہ سال تک ہُن کوئی کم نہیں کرے گی۔ پہلاں وی اوہ اوہنوں کم نوں ہتھ نہیں لان دیندی رہی بس کدے کدائیں گجھ نوں ڈش پکائی ہوندی تے مینا کچن وچ جاندی پراہتھے وی اوہدی ننان ای ساریاں شیواں بھج بھج لیا اوہنوں پھڑاندی۔ اک دن جدوں مینا دی سس مینا دی ننان دی فیس جمع کروان گئی ہوئی سی مینا دی ماں دا فون آیا کہ اوہ بہت بیمار اے۔ مینا نے فوری او تھے جان دا فیصلہ کیتا تے خاندنوں بلا کے اوہ موٹر سیکل تے او تھے پہنچ گئی..... دوویں ای کچے کھلاڑی سن۔ واپسی اُتے موٹر سیکل اک سپیڈ بریکرتوں آوٹ آف کنٹرول ہوئی تے ڈگ پئی۔ مینا بڑی طرحاں سٹاں دا شکار ہو گئی۔ او سے مہینے ای ڈاکٹر نے اوہناں نوں بڑی خبر سٹائی..... مینا بے احتیاطی پاروں بہت گجھ ہار گئی پر خاند مینا تے بہتا غصا نہیں کیتا۔ کسے ای دن اوہنے موٹر سیکل نوں ہتھ نہ لایا..... کٹیجی پتنگ شاید کنڈیاں نال جا گئی۔

اک موسم دوجے موسم وچ بدل گیا تے کئی رنگ دار چیزاں دارنگ اُتر گیا۔

بیکری تے مٹھیائی دی دکان تے ڈاکا پیا، اوس دن سبھ کجھ جویں لٹیا گیا۔ مینا داسوہرا ڈاکومار گئے۔ چالھی ہزار وی لٹیا گیا تے مینا دے سر داسایا ہسپتال وچ مینا جیوں اندروں اندری کر چچی کر چچی ہو گئی۔

انج لگد اسی جیوں بھوچال نال سبھ کجھ اپنی تھاں توں اگانہ پچھانہ ہو گیا ہووے۔

مینا حالے وی پوری طرحاں پُر امید اپنے خاندنوں حوصلہ دیندی رہی اخیر ٹھیک ٹھاک ہون توں بعد مینا دا خاندن دکان تے جا کے پٹھن لگا پر شاید اوہدے کول پیورگا تجربا نہیں سی۔ پچھے مہینیاں وچ ای دکان وی پلھی ہوندی جان لگی۔ بجلی، گیس، پانی دے بلاں جو گے وی پیسے نہ ہوندے پر مینا دے اندر اچے وی پہلاں ورگا ای پیار سی۔ اوہر مینا دی ننان نے میٹرک کیتی تے رشتے آنے شروع ہو گئے پر ایس حالت وچ جدوں اوہناں کول آپ وی کھان پین نوں نہیں سی کویں پوری پیندی..... پر چنگے

رشتے چھڈے وی تے نہیں جانندے۔ اک نیڑلے رشتے دار دامنڈ اپسند کر لیا گیا جہڑا بی ایس سی کر رہیا سی اک سال تک اوہدی پڑھائی پوری ہوندی۔ مینا نے اپنے خاوندوں منگنی تے منالیا کہ چلو اک سال تک حالات ٹھیک ہو جان گے.....

مینا اپنے آپ وچ وی کدے کدے گڑھدی، کوسدی، ڈاکٹراں کول جانندی، پر ڈاکٹر آکھدے ”رب خیر کرے گا“۔ مینا دا خاوند وی اوہدے نال رہیا۔ اوہ کہندا ہوندا ”اسیں کیہ کر سکے آں جدوں رب چاہوے گا سبھ ٹھیک ہو جائے گا۔ شاید ساڈے حالات بدلن تے ای سبھ کجھ ہو جاوے۔ مینوں وی تے اپنا ای چاء اے نال پیوینن دا جتا توں چاہی ایس کوئی تینوں ماں آکھے۔“ تے فیر اک دن اوہ دوویں ڈاکٹر کول چلے گئے۔ ڈاکٹر نے دوہاں نوں چیک کیتا۔ دوویں ٹھیک سن پر مینا نوں حالے کجھ دوواں دی لوڑ سی ایس لئی ڈاکٹر نے اوہنوں بڑیاں شیواں کھان پین توں ڈک دتا..... کجھ مہینے احتیاط وچ لگھ گئے۔

اک سال ملن والا سی مینا، اُمید نال ہوئی، اوس ویلے ننان دا ویاہ نیڑے سی۔ اوہنے اپنا سارا زیور وچ دتا۔ کافی قرض لیا گیا۔ بڑی دھوم دھام نال ویاہ دے سارے ضروری کم پورے ہو گئے۔ ننان دے ویاہ بعدوں مینا تے اوہدے گھر والے دے حالات ہور وی بھیرے ہو گئے۔ نہ کھان توں نہ پین توں۔ پرائیاں ٹاکیاں نال گنڈھ جوڑ کے آون والے واسطے چلھی بنائی، نکلیاں نکلیاں جراباں، لنڈے دیاں پرائیاں جرسیاں اُدھیڑ کے بنائیاں، اک ٹوپی، نکاجیا سوئیروں وی بنا لیا گیا..... بھکھ ننگ وچ وی اوہ تھوڑے جے خوش رہن لگے شاید آن والی روح دا ای اثر ہووے۔ بڑی اڈیکاں بعد جدوں ایہ گھڑی آئی۔ محلے دی دائی نے کمرے توں باہر کھڑے مینا دے خاوندول ویکھیا۔ اوہدیاں اکھاں وچ نہ خوشی سی نہ غم۔ اوہ چپ چاپ کھڑے وچ بہ کے ہتھ دھون لگی۔ کوئی رو رہیا نہ کر لار رہیا سی۔ بچا مویا جمیا سی..... کنڈیاں نال کچی پتنگ شاید بھیتی بھیتی ہوگی۔ کئی ای تیز ہوا جھل رہی سی۔

مینا دی ننان دے ویاہ دے موقعے اُپر جہناں جہناں کولوں قرض لیا گیا اوہ سرتے آچڑھے

سن۔ بیکری اُنج بند ہوگئی۔ ہور کم کرن دا کوئی تجربا نہیں ہے سی، سو مینا دی سس نال مل کے ای ایہ فیصلا ہو یا کہ مُنڈے نوں باہر گل دتا جاوے..... ایہد پر بندھ ہون لگا۔ پہلے ہتھ ای موٹر سائیکل وچ دتی گئی۔ پنجابہ گُو ہزار ہورا کٹھے ہو گئے جہڑے مینا اپنے پیکیاں توں تے کجھ ہور رشتے داراں توں لیا ئی۔ پنج ہزار دے کے ارجنٹ پاسپورٹ لیا گیا۔ فیر استجناں دے پچھے بھجیا گیا۔ کردے کراندے او سے ای محلے وچوں قاسم دے کجھ کر سچن دوستاں توں پتا لکیا کہ اوہناں پچھلے ای دینیں اپنے بھراواں توں جنوبی افریکا گھلیا اے۔ پراہدے واسطے اک بہت وڈی گل سی کہ قاسم توں کر سچناں نال واہ پوے گا۔ ایمان تاں پہلاں ای اوہدا عید نماز جنازی سی۔ اوہ ایس گل تے وی تیار ہو گیا پر اوہنے ایہ ساری گل گھر والیاں نوں نہ دی۔ اوہنے ڈردے ڈردے پنجابہ ہزار اوہناں نوں دے دتے خُد ویزے دی تیاری کرن لگا۔ اک مہینے بعد ای ویزا لگ گیا۔

”اوتھے تے بڑے حبشی ہوندے نیں۔“

”کیہ حبشی خدای مخلوق نیں۔“

”پراوہ کالے کالے.....“

قاسم دی ماں قاسم نال گلاں کردی پئی اے، فیر مینا بولن لگی ”کالے وی تے انسان ہوندے نیں..... نالے اوتھے قاسم نے پیسے کمان جانا اے، رہن تھوڑے جانا اے.....“

قاسم جنوبی افریکا اُپر گیا۔ گھر دے حالات بدلنا شروع ہو گئے۔

قاسم دے گھر دے حالات کیہ بدلنا شروع ہوئے، اُنج لگیا جیوں لوکاں اندر موہ پیار دا جذبہ وی ودھ گیا ہووے۔ دُوروں نیڑوں اوہ سارے ساک جاگ اُٹھے جہناں کدے اوہناں نوں پچھیا وی نہیں سی۔ ہُن تے ہفتے دے وچ کوئی نہ کوئی دعوت کری رکھدا۔ قاسم دا فون نمبر وی منگ لیا گیا ہُن جویں اوہنوں اپنے ہون دا احساس ہو گیا۔

”مینوں بھل تے نہیں گیا۔“

”تینوں کسراں بھل سکا آں تُوں تے میرے نال چنگے مندے سارے دن بتائے میں۔“

قاسم نال مینا فون تے گلاں کردی۔ ”اوتھے تے سنیا اے.....“

”کیہ سنیا اے؟“

”بس.....“ مینا شرما جاندی۔

”بہت گند اے اوتھے۔“

قاسم ہسدا تے کہندا ”گند کوئی وی نہیں۔ سگوں ساڈے ملک و رگے کم چورتے ایتھے بہت

گھٹ نیں۔ روزگیاں صاف ہوندیاں نیں۔“

”میں اجہیا گند نہیں کہندی..... کالیاں گویاں دا گند۔“

”نہیں..... اوہناں نال ساڈا کیلین دین۔“

”سنیا اے اوتھے ویاہ شیاہ دا وی کوئی چکر نہیں ہوندا۔“

تے فیر بولدی ”کیہ توں وی کسے کالی نال.....“

”ہے ناں پاگل۔“ مینا دی بھاری اواز دا قاسم جواب دیندا ”میں تے دنے راتیں تینوں یاد

کرنا واں، بس تینوں۔“

پہلاں پہل جدوں قاسم دا فون آندا تے اوہ دسدا کہ اوہ اک نکلے جہے کمرے وچ بیچ

منڈے رہ رہے نہیں جہڑے دن تُوں بوٹ وچن واسطے پھنلا لاندے میں پرہن بوٹ وچن دا پھنلا قاسم

و کھرا ای لاند اسی تے اوہ اپنے اک ہور مزن نال مل کے دو کمریاں والا اک گھر وی کرائے تے لے لیا۔

فیر اوہنے مینا نوں اوہ گل نہ دسی جس پاروں اوہناں نوں اوہ گھر چھڈنا پیا۔ قاسم ہوراں دے گروپ وچ

اک بگا جہیا بلیاں اکھاں والا سوہنا گلٹرا جوان سی..... جہڑا دن رات کم، کم تے پیسے دے چکراں

وچ ای تے اک رات نوں کافی دیر نال اوہ گھر پرت رہیا سی راہ وچ اوہنے ای محلے دی اک گڑی نے

اوہنوں پھڑ لیا تے کٹھے بہ کے ڈرنک کرن دی پیشکش کیتی پر اوہ تے حالے لوناں سی۔ حالے اوہدے اندر

ساریاں ”پابندیاں“ زنداں۔ اوہ نہ کر کے پر تیا ای سی کہ دو گھنٹیاں مگروں ادھی رات نوں تھوڑے چر

بعد کسے ای گٹھے گٹھے، لنگوٹیاں نبھی کالے اوہناں دے کمرے دوالے چکیں لگے۔ ”Chop

him, Chap him“ اوہ اُچی اُچی چیک کے پورے محلے نوں جگاندے رہے۔ قاسم دا تے اُتے دا

ساہ اُتے تے تھلے دا تھلے رہ گیا..... پر اوہناں وچ سبھ توں پرانا اوتھے رہن والا اگے ودھیاتے اوہ

وڈے وڈے چھڑے پھڑی کالیاں نال بولن لگا۔ کالے آکھ رہے سن کہ ایہناں دے اک بگے منڈے

نے ساڈی گڑی نوں چھیڑیا اے زبردستی کرن دی کوشش کیتی اے۔ اوہ کالی گڑی ادھنگی ای رون دی

ادا کاری کر رہی، اندر بگا منڈا ڈسک رہیا سی۔ پر کالیاں نے کسے دی نہ سنی۔ اوہ نسدے نسدے آئے تے

بیجاں نوں پھڑ کے لہو لہان کر دتا تے جو کجھ وی نقدی تے دوجا قیمتی سامان سی، چک کے نس گئے۔ بگا بہتا

ای زخمی ہو یا سی، اوہنوں ہسپتال علاج لئی داخل کروا دتا گیا۔ فیر ایس واقعے پچھوں کوئی وی اوتھے نہ رہیا۔

قاسم تے اک ہور سنگی اک وکھرے گھر وچ چلے گئے جہدے دو کمرے سن۔ ایہ علاقہ ڈوجے علاقیاں توں

شانت اے۔ نالے ایتھے کجھ جہشی، قاسم دے دوست وی بن گئے جہڑا کہ پھنلا ون وچ اوہدی مدد

کردے سن پردس فیصد کمائی اوہناں نوں اوہ ہتھ جوڑ کے ای پھڑ اندر رہیا۔

اودھر مینا مہنگے توں مہنگا سوٹ پاندی۔ گھر وچ نوکرانی وی رکھ لئی گئی اپنی فرصت دے ویلے

تُوں لنگھان لئی اوہنے وڈا رنگین ٹی وی لیا تے کیبل وی لوالئی۔ اپنے آپ نوں فٹ رکھن لئی اوہنے

زنانیاں دا جم کلب وی جائن کر لیا۔ زندگی اوہدے واسطے پھنلا دی تیج بن گئی۔ جے مرد دا سبھ توں وڈا غم

عورت ہوندا اے تے عورت دا وی سبھ توں وڈا غم مرد ای بن جاند اے پر مینا قاسم نوں کدے وی نہیں

بھلی۔ ہن تے اوہ فون تے رون ہا کا ہو جاندی۔

”گھر کدوں آرہے او؟“

”بس تھوڑے دن تک۔“

مینا نوں پتا سی کہ پچھلے ڈیڑھ سال توں اوہ انج ای سن رہی اے ہن اوہدا وچھوڑا برداشت

توں باہر ہون لگا۔

”میںوں تیری بہت یاد آوندی اے۔“

قاسم نون دل پر چانا آندا اے۔ ”میں اتھے تیرے خیالاں وچ کھسھار ہندا آں۔“ مینا نون گجھ سکون جہیا آجاندا پر کئی گودیر..... جدوں وی اوہ انھیرے وچ جانندی کلی ہوندی تے اکھاں بھر بھر جانداں۔ گھر وچ سس تے اوہ ہونداں۔ اک چپ چھائی رہندی، اوہ ایسے ای کرب وچ اٹھدی تے اچی اواز وچ انگریزی موسیقی لاپھڑدی..... پتا نہیں کیوں اوہ حبشیاں دا جینل ویکھدی۔ اوہنوں قاسم یاد آجاندا..... اوہ جدوں وی فون کردی قاسم نون پر تے آن دا کہندی اوہدا کہنا ہن ترلے ورگا ہوندا جا رہیا سی پر قاسم نون اتھے رہندیاں اوہدا تر لاجیوں دکھائی نہیں دیندا پیا۔

قاسم دے بوٹ وچکن والا کم وی چنگا ای جان لگا۔ شاموشی ای اوہ اپنا اڈا سمیڈے تے گھر چلے جانداں رات نون اوہ کدے وی گھروں باہر نہ نکلدے۔ اک سویرے قاسم جلدی ای اٹھ بیٹھا۔ اوہ ساری رات سون نہ سکلیا کیوں بے چھلی رات اوہدی گل مینا نال ہوئی تے مینا دس رہی سی کہ قاسم دی ماں دی طبیعت بہت خراب اے۔ ڈاکٹر اں نون وی کجھ سمجھ نہیں آ رہیا اوہ تے ہمیشا قاسم قاسم ای پکاردی رہندی اے۔ قاسم دیاں اکھاں جیوں کسے نے پتھردیاں کردتیاں ہون۔ نیندر ای نہ آئی تے مونہ انھیرے ای اوہ سڑکاں کچھن لگا۔ فٹ پاتھ دے نال نال جھاڑیاں وچ اک تھاں تے اوہنے ویکھیا اک حبشی منڈا گڑی لے پئے سن..... اوہنوں جویں کالیاں توں کر بہت جہمی ہووے۔ انج وی اوہناں کول آون والی تھوم دی بونا قابل برداشت سی اگانہ ٹرڈا ٹرڈا اوہ گھٹ ابادی والے حصے تے پہنچیا اک نوجھیا بچا..... کلتیاں نے اوہنوں سنگھ کے بھونکيا، اک گتے نے اوہنوں نوچ ای لیا۔

اوس دن قاسم نے پہلی وار راج کے شراب پیتی۔ نشے وچ اک جشن نون وی گھر لے آیا جشن اوہدی جیب وچ نوٹ ویکھ کے اوہدے نال آگئی۔ اج قاسم دیاں رکلا ای کم تے گیا۔ اوس دن اوہنوں انج لگیا جیوں اوہنے کچا تھوم کھا لیا ہووے۔ خراب تھوم دی بو اوہدے تک چوں آن لگی، اوہنے

کئی وار اپنے پنڈے نون صابن نال رگڑ رگڑ کے دھوتا۔ اوہ بو اوہدے نال ای رہی۔

قاسم دی ماں مرگئی۔

قاسم اپنی ماں دے جنازے وچ شامل نہ ہو سکیا پر اوس مہینے اوہنے اپنے یار کولوں اُدھار رقم منگ کے دگنی رقم مینا نون گھلی۔ قُل، ساتا، دسواں چالھیا ہو یا۔ پورے خاندان وچ دُھم پے گئی۔ اینا تے اکلوتی دھی دے دیاہ وچ کسے نے وی نہیں پکایا ہووے گا۔

مولوی وی راج گیا۔

محلے داروی راج گئے۔

اوہدی ماں نون وی جیوں روحانی سکون مل گیا ہووے گا، لوکی ابھی سوچ سکدے سن۔ قاسم اپنے کم وچ رُجھیا رہیا پر دل تے پتھر رکھیا ہو یا سی جہڑا ہر روز جیوں بہت بھارا ہو جاندا.....

تے فیراک دن مینا گرا رہی سی ”توں اتھے دیاہ کر لیا اے۔“

قاسم نے بڑیاں صفائیاں دتیاں پر اوہنوں شک پے گیا۔ ”راتیں خاب وچ میں ویکھیا اے توں دیاہ کر آیا ایں.....“ اوہ روندی پئی سی۔ بڑی مشکل نال قاسم نے اوہنوں ورجایا تے فیر دن لگا ”آپاں اپنے بچے دانان ”مرزا“ رکھاں گے۔ مینوں ایہ ناں بڑا چنگا لگدا اے۔“ اوہ مشرقی عورت شرما گئی۔ کئی لجا سی اوہدے اندر قاسم فیر مینا دے دل نون پر چای چکیا سی۔

اگلے ہفتے جدوں صبح صبح اوہ بوٹاں نون جوڑ جوڑ کے صاف کر کے رکھدے پئے سن کہ اک پک اپ آ کے اوہناں دے پھٹے سامنے رُکی۔ اوہناں نے کسے دی کوئی گل نہیں سنی۔ وڈیاں گناں اوہناں کول سن۔ ساریاں نے بس پیٹھاں ای پائیاں ہوئیاں سن تے اوہناں دا باقی جُسا ننگا ای سی۔ اوہناں نے اک وڈے سارے کپڑے نون وچھایا، اوہدے اُتے سارے بوٹ سٹے تے دو حبشی اوہناں دیاں حبشیاں ویکھیاں کر رہے سن۔ پورا بازار کھلوتا تماشا ویکھ رہیا سی۔ اوہاں دی کوئی مددئی نہ اگے ودھیا قاسم دے نال والا اک حبشی نال اوکھا ہو یا۔ اوہنے اپنی جیب نون بچانا چاہیا۔ دو ہور اوہدے ول

ودھے تے اوہناں نے دھرو کے اوہنوں زمین تے سُٹیا تے بھارے بھارے بوٹاں سمیت اوہنوں ٹھڈے مارے۔ اوہ کئی وار چیک چھاڑیا پر اوہدے ڈھڈا تے لتاں پیاں تے اوہ چُپ وٹ گیا۔ ہمیش لئی چُپ وٹ گیا۔ اوہ مر گیا..... لہو لہان کرنا بھیرا اوہد اُجسا ہو گیا..... اوس دن قاسم دوڑ دا ہوا تھانے گیا پر تھانے والیاں نے جُھ نہ کیتا۔ بعدوں پتا لگیا کہ اوہ تھانے والیاں نال مل ملا کے ای سبھ جُھ کر دے نیں..... بڑیاں مشکلاں نال اوہنے لاش نوں دفناون دا پر بندھ کیتا اوس دن اوہنوں اپنا وطن ای چیتے رہن لگ پیا تے ہر کالا اوہنوں اندرون وی کالا ای لگدا..... کاکھ ملی ہوئی ساری انسانیت لگدی۔

جُھ دن تک اوہ کم تے نہ گیا۔ سی ڈیز ویکین دا پروگرام بنایا پر اوہ نہ وکدیاں..... مساں اوہدی روٹی تے کرایا ای نکلداتے نالے انج وی اوہ ڈر گیا سی۔ ہُن تے اوہنوں تھانے وی اپنے ملک ورگے ای لگدے سن۔ وارداتاں بہتیاں شروع ہو گئیاں سن۔ تھوڑے جے رُپیاں دی خاطر بند اوڈھ کے سٹ جاندے۔ اوہ تے جیندیاں نال کوئی پیار نہیں کردا مَر دیاں نال کوئی کوئی کرے؟ لاشاں نوں صفائی کرن والے چک کے پتا نہیں کتھے لے جاندے۔ قاسم نے اخیر گھر پر تن دا پروگرام بنا ای لیا تے مینا وی خُش ہو گئی۔

مینا تے قاسم دی اک نوں زندگی شروع ہو گئی۔ گھر وچ جگمگ ہون لگی۔

”ہن گھر وچ ہر شے موجود دنیا دی ہر سہولت موجود اے“ مینا کہندی رہندی۔ گھر دے حالات وی داہوا چنگے سن، اک دن قاسم نے نوں بیکری واسطے دوڈ کاناں ویکھ لیاں تے اک کنال زمین دی اوہنے خریدی۔ رب دی رحمت نال بیکری داکم وی چلن لگ پیا۔ کئے سارے نوکر رکھ لئے گئے۔ ہُن قاسم حساب کتاب ای کردانہ تھکدا۔ فیر جُھ چر بعدوں حساب کتاب واسطے وی اک نوکر رکھ لیا تے آپ کنال کوٹھی ول ای تو جادین لگ پیا۔

اک رات نوں جدوں گھر آیا تے ویکھیا مینا سُستی ہوئی سی۔ ٹی وی چلدا پیا، ٹی وی تے اک

افر کی چینل چل رہی سی۔ بنکیاں بڑنگیاں کڑیاں..... اوہی سبھ جُھ جو اوہ اکھیں ویکھ چکیا۔ رب دی رحمت قاسم دے نال سی۔ مینا ماں بنن والی اے تے اوہدے لئی ایہ بڑی خُشی والی گل سی۔ اوہ ہور دھیان نال نوں کوٹھی داکم کروان لگا کہ نوں جی اوہ تھے ای رہیا کرے گا۔ قاسم ہُن مینا داوی بہت خیال رکھدا۔ جتھے اوہناں دی نوں کنال والی کوٹھی لئی اوہدے توں میل کو پندھ تے فلیٹ سن جتھے حبشیاں دا اک کتبا رہندا سی۔ شاید اوہ امپورٹ ایکسپورٹ داکم کر دے سن۔ اک دن جد قاسم نے اوہناں نوں ویکھیا تے جیوں سبھ جُھ یاد آ گیا۔ اوہ غصے نال لال پیلا گھر پر تیا تے مینا نوں ویکھیا۔ اوہ اک افر کی چینل اُتے کالیاں دی فلم ویکھ رہی سی۔ اوہ ہور وی سڑ گیا۔ اوہدے واسطے ایہ انہوئی ای رہی کہ مینا نوں کوئی ہور چینل جُھدا ای نہیں۔

”ایہ چینل نہ ویکھیا کر۔“

”کیوں؟“

”کالے مر دود..... گندے بندے ہوندے نیں ایہ۔“

”انسان ہونا وڈی گل اے۔ تئیں کہو جہیاں گلاں کر رہے او۔“

”میں ایہناں نوں تیرے توں بہتا جاننا واں۔ بس توں نہ ویکھیا کر۔ میرا خون کھولن لگ

پیندا اے جدوں میں ایہناں کالی چڑی والیاں نوں ویکھدا واں۔“

مینا جیوں سبھ سمجھ چکی۔ اوہ قاسم نوں شانت کرن لگی۔ ”چلو جیوں تہاڈی مرضی۔ لو میں ایہ

چینل ای سِکپ Skip کردیتی آں۔“ تے فیر ریموٹ پھڑکے واقعی اوہنے اوہ چینل بدل دتا۔ قاسم

بہت خُش تے فیر اوہ نوں آون والے دی تیاری کرن لگے۔ اوہدے واسطے اک دن بکے بکے کپڑے

لے کے آئے۔ فیڈر، پنگلو، چھنکے تے ہور کھڈوئے لیاے۔ دوویں بڑے چاواں وچ سن۔ قاسم دی

بکی بھین وی اوہناں کول آ گئی کیوں جے ہُن دن نیڑے سن۔ سبھ جُھ چاواں بھریا ہو گیا۔ مینا اک

بھرے جُھے والی عورت لگن لگ پئی۔ اوہدیاں اکھاں اندر نوں تے گھساں بھاریاں ہو گئیاں۔ اوہ ٹر دی

تے سجا پیر پندی رہندی۔

مینا نوں ایس داوی ڈرگدا ایس لئی قاسم نے اوہنوں ہسپتال وچ داخل ہون دا مشورہ دتا کہ اوہ تھے بہت سوکھت ہوندی اے پر اوہ ہسپتال توں وی ڈردی کیوں جو ہسپتال وچ اوہدی وڈی بھین چکے نوں جمدی ای موئی سی تے اوہ موت کولوں کافی ڈرن والی عورت۔ فیر قاسم نے اک سینٹرنس دا انتظام کیتا۔ اوہ نرس کافی تجربا کرتے وڈیری سی۔ اوہ اک ہفتے توں ای اوہ تھے اوہناں دے گھرای ٹک گئی۔ محلے دی دائی وی روز چکر لاندی رہندی تے قاسم کولوں کر نکل دے دو سٹاں دا مطالبہ تے اک ہزار نقد اوہ چھڈ نہیں سی سکدی۔ اخیر اوہ محلے دی دائی سی۔

رب رب کردیاں اوہ ویلا وی آ گیا۔ قاسم بہت بخش اے۔ گھر وچ میلا جھیا رہن لگیا۔ مینا دی ماں تے ننان وی آئے ہوئے سن۔ اوہ ویلا رات دا ای سی دائی وی اوہ تھے آ پئی..... مینا پڑ نال گر لائی جا رہی تے قاسم کمرے توں باہر کھلوتا دل ای دل وچ پتا نہیں کہڑیاں دعاواں منگی جا رہیا۔ اوہنوں سبھ گھج جو یں بھل گیا، اوہ اوہناں گلاں نوں یاد کر رہیا سی جو اوہناں نوں یاد رہیاں چاہیدیاں سن۔ ”میرا پتر ہووے گا یاں دھی..... پر مینوں کوئی پیو آکھن والا ہووے گا۔“

”پاپا.....“ اوہدے خیالاں وچ کناں وچ جیوں اواز پئی تے اوہ نس کے برآمدے ول گیا۔ قاسم دی بھین بخشی بخشی آ رہی بولی۔ ”شکر اے رب نے ساڈے پر یوار وچ وی بٹالا یا اے..... مُنڈا ہو یا اے مُنڈا.....“

دائی وی مُنڈے دی بخش خبری تے اپنے مطالبے دی خبر سنا کے ہتھ دھون چلی گئی۔

قاسم مینا تے اپنے بچے کول اندر گیا۔ مینا اہجیا بھل لگ رہی اے جہڑا ادھ کھڑا یا تے ادھ مڑھمایا ہووے۔ قاسم نے بچا چکن لئی ہتھ ددھایا تے نرس نے کپڑے وچ لھینے بچے نوں اوہدے ول ددھایا۔ قاسم نے اوہدا مکھڑا دیکھیا جہڑا کپڑے اُتوں باہری۔ اوہدیاں اکھاں اگے انھیر آ گیا، اوہ کالھی نال کمرے توں باہر نکل گیا۔

”کا کا ویکھ لیا جے؟“ قاسم دی بھین بخش سی۔

”کالا ڈھت جہشی اے.....“ قاسم نے جویں خراب تھوم نوں چتھیا تے باہر نوں نکل جان

والے دروازے ول اپنے قدم ددھان لگ پیا۔

کمرے چوں نکلدی تھوم دی بُو پورے گھر وچ پھیلن لگ پئی.....

باہر اندر آندے جاندے سن، اوہ مردای رکھے گئے سن۔ ایہناں چوں اک دی ڈیوٹی میرے کمرے وچ سی تاں جو کاغذ ایدھر او دھر پھڑان واسطے اوس تُوں گھلیا جاوے۔ باقی سارا شاف عورتاں دا ای سی۔ اتھے بچوں تک گڑیاں تے منڈے اکٹھے رکھے گئے سن تے بچوں توں بعدوں صرف گڑیاں ای رہ جانداں سن۔

اک دن ادھی چھٹی ویلے اک منڈا چوتھی دا پڑھیا میرے کول آیا تے کمرے وچ بہ گیا۔ اوہ فیس جمع کروان آیا سی پر پرنسپل صاحب نوں میرے کول ڈکٹیشن دیندا ویکھ کے پرانہ گیا۔ جدوں پرنسپل صاحب چلے گئے اوس منڈے نے پینٹ دی جب وچوں فیس دے پسیے کڈھ کے مینوں پھڑاے۔ ”سرایہ فیس جمع کر لو۔“ پہلاں پہل اوہدی ماں آندی ہوندی سی برقع پائی ہتھیاں تیکر باریک ڈوری دے دستا نے ہوندے تے اندر تیز رنگ دی نیل پالش وی دیکھی جاسکدی۔ مینوں پتا سی ایہ تیور اے جہدی ماں مری ہوئی اے تے پیو اوہدا فیس جمع کروان نہیں آوندا۔ اوہ آپے ای فیس جمع کرواندا اے۔

میں اوہدے توں فیس پھڑی، فیس کارڈ اُپر وصولی دی مہر لائی فیور جسٹروچ اوہدا اندراج کرن لکيا۔

”اوہ شٹ.....“ اوہ منڈا بولیا۔

”میں اندراج کر دیاں رُکيا، اوہدے ول ویکھیا۔ اوہ باہر کھینڈ دیاں گڑیاں منڈیاں ول کوڑ نال ویکھ رہیا سی۔

میں اوہدے ول ویکھیا۔ ”کیہ ہو یا پُتر؟“

اوہدے مونہ تے وٹ پے گئے۔ فیروہنے مینوں چورن کھانڈیاں گڑیاں ول اشارا کر دیاں سنا یا ”سراوہ ویکھو“

”ہاں ویکھ لیا،“ میں گڑیاں ول ویکھیا۔ ”کیہ ہو یا اے؟ کسے نے مارا اے؟“

آخری عورت

اوہنوں چُپ رہن دی چوہیں عادت ای نہیں۔ گلاں ای کردے رہنا اوہدا مشغلا اے نالے گلاں کردی کردی اوہ سوہنی وی بہت لگدی اے۔ نین نقش سوہنے ہون تے گلاں وی سوہنیاں ای لکن لگ پندیاں نیں۔ پراوہ سوہنیاں ای گلاں کردی۔ میں اوہنوں گلاں کر دیاں ہسدیاں ہساندیاں ای ویکھیا اوس ویلے اوہ میرے نال سکول وچ کم کردی ہوندی سی۔ بہت گھٹ اوہ اکاؤنٹ آفس وچ آندی پر جدوں میں پرنسپل صاحب دے کمرے وچ جاندا یاں وایس پرنسپل کول شاف روم وچ ڈکٹیشن لین جاندا تے اوہ اتھے دکھائی دے جاندی۔ اوہ جونیر سیکشن وچ ہیڈمس انیلای سی۔

اُنج تاں میں اکاؤنٹ دے کم واسطے ای رکھیا گیا ساں پر سکول وچ ہون والے پرچیاں دی کمپوزنگ تے ٹایم ٹیبل وغیرادی کمپوزنگ داکم وی اوہ میرے توں ای کراندے سن۔ کیوں جے سکول وچ اکو اک کمپیوٹر اے جو میرے ساتھے پے ٹیبل اُپر پیار ہندا اے۔

اوہ گڑیاں دا اک سکول سی پر مالک تے پرنسپل اکاؤنٹ یعنی کہ میں تے دو چہڑا اسی جہڑے

”نہیں“

”تے فیرغصا کیوں آیا اے؟“ میں اوہدے متھے تے تیوری دیکھی۔

”پتا نہیں سر، اوہ بہت کاوڑ نال بولیا۔“ ایہناں کر لیاں توں ساڈی جان کدوں چھٹے گی۔“

گڑیاں ول اشارا کر دا، فیس کارڈ لے کے اوہ میرے کمرے توں باہر چلا گیا۔ اوہدی فیس

جمع ہو چکی سی۔ اندراج وی ہو چکیا۔ میں کئی دیر اوہدے کہے لفظاں بارے سوچدا رہیا۔

”خورے کسے گڑی نے اوہنوں ماریا اے میں سوچیا۔ کئی وار اوہ اپنی کلاس دیاں گڑیاں

نال لڑ پیندا اے۔ ایسے لئی اوہ ساریاں نون کر لیاں کہ رہیا۔

اویھی چھٹی ختم ہون وچ حالے دوکو منٹ باقی سن کہ جونیر سیکشن دی ہیڈ میرے کول آئی۔

”ایہ جئے ای کمپوز کر دیو۔“ اوہنے مینوں اک صفحا پھڑایا جہدے تے لال روشنائی نال گجھ لکھیا ہو یا سی۔

میں چپ کر کے کمپوز کرن لگا۔ ایہ کیہ؟ تیمور دے خلاف شکایت کمپوزنگ واسطے مس انیلا

مینوں پھڑا گئے سن۔

میں کمپوزنگ کر کے مس انیلا کول اوہناں نون صفحا دین چلا آیا۔ اوہ پرنسپل ہوراں دے

آفس وچ موجود سن تے تیمور بارے ای پرنسپل صاحب نال گلاں کر رہے سن۔

”ایہدے فادر توں بلا کے کل گل کراں گے۔“ پرنسپل صاحب نے میرے ہتھوں کمپوز ہو یا

کاغذ پھڑایا۔ ”ٹیچرز نال وی بدتمیزی کرن لگ پیا اے۔“

”سراوہ.....“ میں پرنسپل ہوراں توں گجھ کہن لگا۔

”کیہ ہو یا.....“

”سراوہ نے ٹیچرز توں کجھ نہیں آکھیا۔“

”پرنسپل صاحب دی تھان مس انیلا بول پئی۔“ تینوں کوں پتا اے؟“ فیر اک دم اوہنوں

چوہیں یاد آیا ہووے۔ ”ساڈے کول ثبوت موجود اے۔ گیٹ نال بیٹھے چڑاسی دے ساہے اوہنے

ساٹوں کر لیاں کہیا اے۔“

”کر لیاں.....“ پرنسپل صاحب ٹھٹھک کے رہ گئے۔

”اوہ تے اپنی کلاس دیاں گڑیاں نون کہ رہیا سی۔“ میں دسیا۔

”دو دن پہلاں وی تیمور نے اک گڑی دی گت پھڑ کے زوردی کھچی“ مس انیلا بولدی پئی

سی۔ ”تے آکھدا“ آئی ول ٹھوٹ یو، میں بڑی مشکل نال اوہنوں بجایا۔“

میں واپس اکاؤنٹ آفس آ گیا۔ چار دن بعد اوس منڈے دا والد آیا۔ پرنسپل ہوراں تیمور

دی شکایت لائی، نال تیمور نون وی وارن کر دتا گیا۔

تیمور چپ چپ تے کھچیا کھچیا رہن لگا۔ چوتھی پاس کر کے اوہ سکولوں چلا گیا۔ اوہنے کسے ہور

سکول وچ داخلا لے لیا۔ مس انیلا دی منگنی ہوئی تے اوہناں وی سکول چھڈ دتا۔ اک مہینے بعدوں

اوہناں دا ویاہ ہو گیا۔ مس انیلا دا ویاہ ہو یا تے اوہ سکول وچ مٹھائی دین آئی۔ اوس دن اوہ بہت خش تے

کھڑے کھڑے لگ رہے سن.....

اج میں مس انیلا توں صرف اوہناں دیاں اکھاں توں ای سیہان سکیا۔ کجھ بھریاں

ڈونگھیاں اکھاں تے باقی سارا بدن کالے برقعے وچ لپیٹیا ہو یا۔ اوہ وی اک باہر دی کمپنی دایکچر سنن

آئی ہوئی۔ اوس کمپنی دا مقصد بے روزگاری دا خاتما سی تے ایس کم بارے اوہ پہلے لیکچر نال آن والے

توں ذہنی طور تے تیار کر دے تے فیر اپنی اک پراڈکٹ وچ کے اوہنوں کسے ہور توں خریدن واسطے

اُکساں اُتے کمیشن دیندے سن۔ ایس طرحاں اوہدی چھیتی ای ترقی ہو جاندی اے۔

میں لیکچر سن رہیا ساں۔ ”ایس طرحاں پراڈکٹ وچن تے نویں دوستاں توں جانو کروان

نال انسان دناں وچ ای لکھ پتی بن سکدا اے۔ لیکچر سہریاں ہو یاں ای اوہ مینوں نظر آگئی۔ اگلی قطار

وچ بیٹھی ہوئی۔ اوہدے نال تن ہور زانیاں سن۔ ہال دے سجے تے کجھے پاسے کرسیاں لگائیاں گھیاں

سن تے وچکار لیکچر دے گزرن واسطے تھان۔ اوہ میرے مخالف سمت میرے توں اک قطار وچ لت

اُتے لت دھری بیٹھی سی۔ جس پاروں اوہدا بُرقعا کسیا گیا، اوہدا پٹ واضح ہو رہی سی۔
 میں کئی واری اوہدے ول دیکھیا، پراوہ لیکچر سُنن ول متوجا، فیر میں نکلکئی ای او دھر لائی۔ اک
 وار تے اوس مینوں دیکھیا تے نظراں پھیر لئیاں پر دوجی وارا اوس مینوں غور نال تکیا۔
 لیکچر ختم ہو یا، میں باہر نکلیا تے دروازے اُپر کھلوتا اوہدا انتظار کرن لگا۔ مرداں دے نکلن
 توں بعد زانائیاں نکلیاں تے اخیر لیاں زانائیاں وچ اوہ سی۔
 سلام کرن توں بعد میں پچھیا۔ ”ایتھے کویں.....؟“
 ”نوکرئی لھدی پھر دی آں۔“
 ”کیوں.....؟“ میں حیران ہو گیا۔ ”تہا ڈاتے ویاہ ہو گیا سی؟“ میرا سوال سی۔
 ”تن مہینے بعد میرا خاوند قتل ہو گیا۔ اوہدا تعلق مذہبی انتہا پسنداں نال سی۔“
 میں پشیمان ساں۔ ”اوہ ویری سوری۔“
 گجھ دیر میں چپ کھلوتا اوہنوں دیکھد ارہیا۔ ”اچھا میں چلناں.....“ اخیر میں موٹر سائیکل
 سٹینڈ ول ودھیا۔
 ”سکول دا کیہ حال اے؟“ اوہ میرے پچھے پچھے ٹر دی مینوں سوال کر دی اے۔
 پرنسپل صاحب نے اوہ سکول بند کر دتا، اوہناں دے پتر نے اوہناں نوں اپنے کول امریکا بلا
 لیا سی۔“
 اوہدی اواز چوڑی رُندھ گئی۔
 ”اچھا.....؟“
 ”میں اک پرائیویٹ فرم وچ کلرک آں۔ اوہ تھے اکثر لیڈی سیکرٹری واسطے تھاں خالی ہوندی
 رہندی اے۔“ میں جیوں آن والے دنوں بارے انداز لایا۔
 ”جے تئیں میرے واسطے کوئی ملازمت دا بندوبست کر دیو تے احسان سمجھاں گی۔“

اوہنے رُتھے ہوئے گلے نال آکھیا۔
 ”ایہدے وچ احسان والی کہدی گل۔“ میں آکھیا۔ ”رب خیر کرے گا۔ مینوں اپنا فون نمبر
 دیو۔“
 پرس وچوں اک صفحا کڈھ کے اوہنے مینوں اپنا پی پی نمبر لکھ کے دتا۔ اوس دن مینوں انیلا
 تے بہت ترس آیا۔ نال ای کر لی دا واقعا وی چیتے آ گیا۔ سکول وچ میں ایہ کہندے سُنیا کہ مس انیلا
 دوجیاں نوں کہندی پھر دی ”تیمور نے کلاس دیاں گڑیاں نوں نہیں، ساٹوں ساریاں عورتاں توں
 کر لیاں کہیا اے۔“
 ایس گل توں دو تن مہینے لگھ گئے۔ کدھرے وی کوئی نوکرئی دا انتظام نہ ہو سکیا۔
 اک دن میں ایویں ای اوہدا دتا ہو یا پی پی نمبر ملایا۔ مس انیلا بارے پتا لگیا کہ اوہناں داہن
 اپنا نمبر اے، میں اوہناں دا نمبر لے کے ڈائل کیتا۔ مس انیلا بہت خوش لگ رہی سی۔ گلاں وچ اوہنے دسیا
 کہ اوہناں باہر دی اک فرم وچ لیڈی سیکرٹری دی ملازمت مل گئی اے۔ چنگی بھلی تنخواہ اے۔ میں اوہناں
 توں مبارک دتی۔
 فیر کئی مہینے ہو لگھ گئے۔
 سردیاں دی اک رات توں میں اپنے دوست نوں ملن گیا تاں اوہنے مینوں پچھا ایہ ای
 نہیں۔ اوہنے میرے ودھے ہوئے والاں تے موٹا پے توں انداز لایا کہ میں اوہ نہیں آں جہڑا اوہدا
 دوست سی۔ ایدھر او دھر دیاں گلاں کر دے مذاق کر دے ہسدے ہساندیاں رات کافی ڈونگھی ہو گئی تے
 میں گھر جان لئی تیار ہو یا۔
 رات دے کوئی دس ساڈھے دس دا ویلا ہونا اے۔ سردی کافی سی..... سڑکاں سنسان
 نظر آ رہیاں سن۔ دُھندوی کافی سی۔
 بس سٹاپ تے اپڑ کے میں دیکھیا، اک دو مسافر وی اوہ تھے کھلوتے بس اڈیک رہے سن۔

اسیں کئی دیر کھلوتے رہے پر کوئی بس نہیں آ رہی سی۔ فیراک مسافر بس دُوروں دکھالی دتی۔ کول آئی تے اوہدے توں کئی مسافر اُترے۔ مرد عورتاں بچے۔ تے اپنے اپنے راہ اُتے پے گئے۔ اوس بس دا رُوٹ ہورسی جھڑامیرے گھر ول نہیں سی جاندا۔
میں ہُن سٹاپ تے کلا ای رہ گیا۔

ٹھنڈی ہوا دا ہلا آیا تے مینوں اہنی غلطی دا احساس ہو یا۔ سویرے کوک وچ برف پا کے پی لئی۔ کھنگھ دا اک دور ہو یا۔ کھنگھ کے میں اپنے دوالے ویکھیا۔ تھوڑی دُور اک زنانی کھلوتی اے۔ جو اوس دور ہوندا میرے وانگ کسے مسافر بس دا انتظار کردی پئی ہووے۔

کھنگھ نے شدت پھڑی میں فٹ پاتھ اُتے بس سٹاپ لئی جے ہوئے بچ تے جا بیٹھا۔ دُور کھلوتی عورت نے میرے ول ویکھیا تے میرے ول رُ پئی۔ اوہ میرے توں تھوڑا دُور تے پہلے نالوں تھوڑا نیڑے آ کھلوتی فیر میرے ول ویکھن لگی۔ میں آن والی بس نوں ویکھ رہیا ساں تے اوہ او دھرا ی کھلوتی جدھروں بس نے آتا سی۔ میں اوہنوں گوہ نال تکلیا، مینوں اوہ جانی پچھانی جہی لگی پر اوہدا چہرا پچھان وچ نہیں آ رہیا کہ کون اے؟ تجسس دا مار یا میں اُٹھ کے اوہدے ول اک دو قدم رُ یا۔ اوہ میرے ول ای ویکھ رہی سی۔

میں حالے اوہدے توں چار گون دو قدم دُور ساں کہ میرے کنیں آواز پئی۔ ”جے جانا ای اے تے دو سولواں گی۔“

مس اینلا دی اواز مینوں کچ دیاں رکر چاں وانگوں چٹھی۔ میرے تے اوہدے وچکار رات دا انھیر اجیوں کالکھ ملن لگدا اے۔ اسیں کالے ہو گئے ساں۔

میں چُپ تے گم سم ہو کے اوتھے ای رُک گیا تے اوہدی گل دا کوئی جواب نہ دتا شاید مینوں اوہ ایسے چر بعدوں ملن دی وجھاتوں پچھان نہیں سکی۔ میرے وال دھن تے جسم موٹا ہون پاروں تاں میرا مڑ وی مینوں نہیں سی پچھان سکیا۔ مینوں تھوڑا کو چیتے آندا اے۔

مسافر بس اپڑ گئی سی۔ کئی مسافر مرد بچے عورتاں اوس توں لہ رہے سن۔ بس میرے توں کچھ دُور بریک لا چکی سی۔ مینوں بس ول مُدیاں ویکھ کے اوہ بولی۔ ”چل توں ڈیڈھ سو دے دئیں۔“
دور کسے گھیں گھیں کردے لنگھے۔ فیراک دم شانتی ہو گئی۔

میں مسافر بس ول نسیا۔ بڑی مشکل نال دروازے وچ ہتھ پیتا تے دوجیاں سواریاں نال میں وی لہک گیا۔

سٹاپ تے کھلوتی مس اینلا نوں ویکھیا۔ اوہ دُور ہوندا جاری سی۔ ایہ اوہ پہلی تے آخری عورت اے جو میریاں اکھاں وچ ای پتھر ہوئی پئی اے.....

او تھے تلی ہوئی گرم گرم مچھی، فرائی، سٹیم تے ویسن والی ملدی اے۔ شہر دی مشہور دکان

اے۔

”کیہ کھاؤ گے جناب؟“

”مچھی لے آؤ ویسن والی فرائی.....“

”کئی.....؟“

اوہنے تے میں ویٹرول ویکھیا ”کئی منگوائیے؟“ میں اوہدے کولوں پچھیا۔

”ادھا کلو تھیری اے۔“

”ادھا کلو.....“ میں سوچی پیا ”ادھا کلو چھڈ تے پاء لے آ۔“

”پاون تے کھاون ویلے شووم نہیں جی دا۔“ میں اوہنوں دسن لگا، ویٹر آرڈر لے کے ٹر گیا۔

تھوڑی دیر بعد اک ”نکا“ آیا، میز تے ٹاکی مار کے چلا گیا۔ تھوڑی دیر بعدوں اوہنے اک جگ تے دو

گلاس رکھے۔ جگ پائی نال کنوک بھریا سی۔ اوہنے اپنیاں کفائاں اُتانا تُوں کیتیاں تے دوہاں گلاساں
وچ پائی بھر دتا۔ پائی، جگ توں باہر گلاساں دے کول ڈگیا تدا اوہنے موڈھے تے پئی ٹاکی تُوں فیرمیز
تے پھیریا۔

ایسے چر تُوں اسیں دوویں گلاس چک کے ہونٹھاں دے کول لے جا چکے ساں۔ شاید ساڈے
دوہاں دے ذہناں وچ اکوای گل مشینی عمل وانگوں تیزی نال ہو گئی۔ اسیں اوہدی ادھی پڑ تُوں جیوں سمجھ
کے گلاس میز توں چک کے نلے نلے گھٹ بھرن لگے۔

اوہ ٹاکی پھیر کے چلا گیا۔

”باہر مچھی دا ڈھیر لگا پیا اے تے ساڈے واسطے اک مچھی۔“ اوہ گلاس تُوں تھلے رکھ کے
بولی۔ ”ساڈے واسطے اک مچھی فرائی کیتی جاوے گی، جہ تُوں کھان والے دو ہوون گے، اک تُوں تے

اک میں.....“ ساتمے بیٹھانواں آیا جوڑا آوندیاں ای گلاں کرن لگ پیا۔

”ہولی بول۔“ اوہد امیاں شاید اوہنوں ڈائٹن دی کوشش کرن لگا۔

”اسیں کہو یاں گلاں کر یے؟“ میں اپنے نال بیٹھی کولوں پچھیا۔

”کوئی اجہی گل جہدے وچ مچھی نہ ہوے۔“

”مچھی نہ ہووے یاں مچھی دا ذکر نہ ہووے۔“

”اکو گل اے۔“ اوہ ہسی۔

”تینوں پتا اے مچھی وچ کنڈے کیوں ہوندے نیں؟“

اوہنے پچھانہ مڑ کے ویٹرول ویکھیا۔ دروازے ولوں کوئی نہیں سی آرہیا۔ فیملی واسطے بنے

کیسبن وچ اسیں دو تے اک گجھ چھند پہلاں آیا جوڑا۔

”مچھی وچ کنڈے کیوں ہوندے نیں؟ تُوں ایہ ای دسن لگاسیں ناں۔“ ویٹر نہ دکھائی دین

تے اوہ میرے دل مڑی۔

”مچھی دے کنڈے اپنے دشمنوں توں بچن لئی اپنی حفاظت آپ کرن لئی تاں جے اوہنوں کوئی نکل نہ سکے واسطے ہوندے میں۔“

”پر انسان فیروہی نہیں بخشدے کھا جانڈے میں کچی پکی مچھی..... جیہو جہی وی ہووے.....“

”وڈی مچھی نئی مچھی نوں کھا جانڈی اے تے انسان وڈی مچھی بن جاندا اے ناں۔“ میں ایویں ای گلاں کر رہیا ساں۔

ویٹر آیا دو تھالیاں وچ مچھی دے گرم گرم ٹکڑے تے اک تھالی وچ دوروغنی نان رکھ کے گیا۔ بعدوں فیراک پلیٹ رکھ گیا۔ خالی پلیٹ کھنڈیاں لئی رکھی گئی سی۔ خالی پلیٹ اوہنے ساڈے دوہاں دیاں پلیٹیاں دے وچ کار رکھ چھڈی سی۔ اوہنے نان دی برکی توڑی تے گرم مچھی نالوں توڑ توڑ کے کھانا شروع ہوئی۔ میں زری مچھی ای کھان لگا، دسین وچ لُون زیادا سی ایس لئی میں اوہ لاه لاه رکھدا گیا تے زری مچھی چھٹی نال کھا ون لگا۔

”تُسیں تے مچھی دے دیوانے او؟“

”صرف مچھی دا ای نہیں۔“ میں بولدیاں اوہدے ول ویکھیا، اوہ مچھی وچوں کنڈے کڈھ رہی اے۔

”میرے واسطے تے کنڈے عذاب بن جانڈے میں۔“ اوہ کنڈیاں نُون ہولی ہولی دکھ کر کے دوجی پلیٹ وچ رکھدی۔ تھوڑے جے گوشت نُون نان دی برکی وچ رکھ کے کھا لیندی۔ ”ایہ کنڈے میرے تالونال چنہڑ جانڈے میں بعدوں فیراک لگدا اے جو میں اُتائے نُون تے اگانہ نُون ٹردے ہونوں اوہ دس رہی سی“ ایس لئی میں مچھی چوں کنڈے کڈھ کے وی بوٹی نُون پھہ کے ویکھ لیس آں۔“

”تیریاں گلاں وی.....“

”کیہ ہویا میریاں گلاں نُون۔“

”تیریاں گلاں مٹھیاں ہونڈیاں نہیں یاں فیروہیوں مٹھیاں لگدیاں نہیں۔“

میں بے دھیانی وچ گلاں وچ لکیا، جویں بھل بھلکھے ویسن کھا گیا۔ رنا نمک پایا سی اوہناں نے ایس وچ۔ میں ویٹرنوں بلایا۔ ”دوکوک وی لے آ۔“

”ٹھنڈیاں لے کے آویں۔“ اوہنوں جانڈے ہوئے نوں میں اُچی جہی اواز ماری۔

اوہ گل کرن لگی ”میںوں تے انج لگدا اے جویں ایہناں نے سانوں سارے کنڈے ای پھڑا دتے ہون۔ ایہ کنڈے..... ایہ سارے کنڈے میں تے نال تھوڑا جیہا ماس اے.....“

”مچھی وچ تھوڑا جیہا ای تے ماس ہوندا اے پر مرغیاں، مچھاں، گاواں دے ماس توں ودھ طاقت رکھدا اے۔“

”اچھا چل چھڈا ایہوں۔“ اوہ جیوں مچھی بارے گلاں کر کر تھک گئی ہووے۔ ”توں اگلے مہینے نوں موٹر سائیکل کڈھانی ایں، توں پچھلے مہینے آکھیا سی نا۔“

”کیہ کراں گھر دے خرچے ای نہیں ملدے مامے دی کڑی داویاہ آ گیا اے۔ دو ہزار نیوندر تے ایس توں دکھ ہور تک گل ملا کے دس ہزار داخر چا ہو گیا۔“

ویٹر دو ٹھنڈیاں کوک لے آیا۔ ”میرا اک یار اے، اوہنوں دُدھ بلگل چنگا نہیں لگدا، پر مچھی کھا ون توں بعد اوہ دُدھ ضرور پیندا اے۔“

”کیوں؟“

”باغی اے ناں باغی۔ آکھدا اے لوکی آکھدے میں مچھی اُتوں دُدھ پیون نال پھلہری ہو جانڈی اے۔ میں تے دُدھ پیندا آں مینوں پھلہری نہیں ہونڈی؟“

”جے اوہنوں پھلہری ہو جاوے تے سارے ول نکل جاون اوں دے۔“

”تُوں وی بھولی ای نکلی ساریاں مچھیاں اکو جہیاں نہیں ہونڈیاں۔ ایہ کسے خاص قسم دی مچھی نال ای ہوندا اے لکھاں چوں کدھرے اک مچھی۔“

اوپنے کوک پینا شروع کیتی میں اپنی بھین دا کیہ کراں؟ اوہ فیرو لوکاں تے بہتا ای ترس کھاو لگ پئی اے۔“ اوہدا چہرا بھج گیا۔

”بہتا ترس کھاو والا وی ترس دے قابل ہو جا دنا اے۔“ میں سوچیا۔

پچھلے سال کوٹ و تچن والا اوہناں دے گھر نال دی دکان تے کرائے تے آیا ایجڈ بنداسی کوئی چینیٹی چالھی داہونا اے۔ دو مہینے تک اوہدی دکان اندر کوئی وڑیا تک نہیں۔ اوہ صبح موٹہ ہتھ دھو کے دکان تے جا بیٹھدا، شام نوں لٹھے موٹہ نال پرت جاندا۔ فیرو اوہدی بھین نوں جیوں اوہدے اُتے ترس آ گیا۔ اوہنے اوس توں دو کوٹ خریدے اوہ دوویں کوٹ مردانسان جہڑے اوس دے کسے کم نہیں آئے اک دیہاڑے ساریاں نوں چونکا دین والی خبر ملی کہ کوٹ و تچن والے نال اوہدی بھین نے نکاح کر لیا اے۔ ایہ ترس دا نکاح وی ڈیڈھ ورھے ای رہیا۔ اک دیہاڑے نگی تار توں بجلی لگن نال اوہ چل و سیا۔

”نکے نکے بالاں توں گھر بلا کے روٹی کھاوے گی..... ہور تے ہور گندے مندے پچیاں نوں چم لوے گی۔“

ساڈے توں وکھ ہن اک جوڑا تے اک پوری فیملی بندا زانی تے تن نکے نکے بچے فیملی کیبن وچ شور مچا رہے سن۔

”کیہ ہو یا کھاندی نہیں؟“

”بس ایہی ہی تھیری اے۔“ اوہنے اک پچس چک کے میری پلیٹ ول ودھایا، لے کھا لے میری تے بس ہوگی اے۔“

میں ہن زری چھٹی دے نال روغنی نان وی کھانا شروع کیتا۔ اوہ مسال ادھا ای نان مکا سکی۔ ”اک چھٹی ہوندی اے“ بفر، چین یاں جاپان وغیرا دے کسے علاقے وچوں ملدی اے ایہنوں کھا کے بندے مروی جاندا نہیں۔“

”مرجاندے نیں؟“

”ہاں دس ملیں وچوں ویہ کو ہزار مرجاندے نیں، پر فیرو وی لوکی پاگلاں و اتوں اوس ہوٹل وچ جانداے نیں جتھے ایہ چھٹی غیر قانونی طور اُتے پکوائی تے کھوائی جاندی اے۔“

نویں آئی فیملی وچ موجود سربراہ میری مراد زانی نال آئے بندے نال اے اوہنے ٹوپی اُتاری تے اپنی گنج اُپر ہتھ پھیریا۔ حالے تک اوہناں دے سامنے صرف پانی دا بھریا جگ پیاسی۔ گجھ دیر بعد زانی نے اک گلاس وچ پانی پا کے بندے نوں پیش کیتا۔

میں اینا کھا چکیا ساں کہ ڈھڈ پائٹن والا ہو گیا سی۔ اُتوں پوری کوک وی پی گیا.....

”کیہ، جس دن تنخا ہملدی اے انسان بادشاہ نہیں ہو جاندا؟“ میں آکھیا۔

اوہ بولی ”بادشاہ وی تے انسان ہوندا اے۔“

”پر بادشاہ بے وقوف ہوندا اے۔“

”جس دن تنخا ہملدی اے اسیں وی تے بے وقوف ہو جائے آں۔“

”پر سارے نہیں، صرف میں یاں میرے درگے کجھ ہوز ایہو ای تے وجھا اے تینوں میں اتھے چھٹی کھوان لے آیاں۔ پر چھٹی تے توں کھادی نہیں،“ میں اوہدے ول سوال کر دیاں نگاہ ماری۔

”گھر راہیں جانداے ہوئے میں تینوں آیس کریم کھواواں گی۔“ اوہ کہن لگی، ”اج مینوں وی

تے تنخا ملی اے میں وی تے آج دے دن تیرے نال بے وقوف بن جاواں۔“

ویٹر پلیٹ وچ ٹشو پیپر تے بل رکھ کے لے آیا۔ میں ٹپ دتی تے ویٹر نے نہ کہ کے وی سٹی وار شکر یا ادا کیتا۔ اسیں دوویں دکان توں نکلے تے اگانہ آیس کریم بارول ٹرن لگے۔ کوئی ادھ میل دا پنڈھ سی۔ اسیں فیصلا کیتا چل رُ کے پینڈا کھنے آں تاں بے کھادا پیتا کجھ ہضم وی ہو سکے۔ راہ وچ مینوں دو ڈکار آئے۔

”میری انگوٹھی.....؟“ چان چک اوہ رُکی تے بے ہتھ وچ کھا ہتھ لئی میرے ول دیکھن لگی

”میری فنکر ویکھو خالی اے۔ میں شاید ٹیبل تے ای بھل آئی آں۔ میں مچھی دے کنڈے دکھ کردی پئی ساں مینوں چیتا ای نہ رہیا ایویں ای گلاں گلاں وچ میں انگوٹھی لاه کے ٹیبل تے رکھی سی۔“

اسیں دُبارا مچھی والے کول پہنچے۔ ساڈا ٹیبل صاف ہو یا پیاسی۔ اسیں ٹیبل دے آل دوالے ویکھیا، پورے فرش تے نگاہ دوڑائی، فیملی کیبن وچ بیٹھے لوک وی حیران رہ گئے سن۔ ویٹر نے گندے بھانڈیاں والے ٹب چوں سارے بھانڈے چیک کیتے، کدھرے کسے بھانڈے وچ نہ رہ گئی ہووے۔ پر اوہ کدھرے نہ لہھی۔

اوہ ڈسکن لگ پئی۔

”That was gift“ میری بھین دا پیا بھر یا تخفا سی۔“ اوہ روندی پئی سی تے اوہ دُکان دے مالک توں میرا فون نمبر دے کے آئی۔ جے اوہنوں کدھرے فرش دے کسے کونے کدھرے وچوں انگوٹھی لہج جاوے تے ضرور اوس توں فون اُپر اطلاع کر دیوے۔ اوہ اوہنوں انگوٹھی دی قیمت دین تے وی تیار سی پر اچھی نیکی بھین دے تحفے نوں نہیں سی کھوہنا چاہندی۔ اسیں اتھوں آیس کریم بار توں جاوون دی بجائے گھر جاوون دا پروگرام بنا لیا تے گھر پرت آئے۔

”اج تے تھک گیاواں۔“

میری بیوی میرے واسطے فرنیچ چوں ٹھنڈا گلاس پانی لے آئی۔ میں گرسی تے بیٹھا، اوہ میرے بوناں دے تے کھولن لگی۔ ”تسیں تھک جاندا ادا بنا کم کردے او.....“ اوہ میریاں جراباں لاه کے بوٹ وچ بڑی احتیاط نال سدھیاں کر کر رکھن لگی۔ فیر میرے بیٹھے بیٹھے ای اندروں قینچی چپل کڈھ کے لے آئی۔ میں جدوں پیراں دے انگوٹھیاں وچ ہتی پھسائی اوہ اپنے دُپے دی کئی نال ہتھ پونجھ کے میرے کوٹ دے بٹن کھولن لگی تے فیر میرے موڈھیاں توں رے رے رکے باہواں توں تھلے کوٹ کردی گئی۔ روزای اوہ انج کردی اے۔

”ایہ لے پھرتخا“ میں اوہنوں تخاہ چوں گجھ پیسے رکھ کے اگلے مہینے دی خریداری واسطے گجھ

رقم پھڑائی۔ ”بس ویلا ای کڈھنا اے۔“ اوہ چنگے کھاندے پیندے خاندان توں سی تے اوہدے واسطے ایہ رقم گجھ وی نہیں، صرف گزارا ہوسکدی سی۔

”مینوں پتاسی اج تہانوں تخاہ ملنی اے۔“ اوہ پیسیاں نوں پرانہ لیمپ دے کول اپنے پرس وچ رکھ کے آئی۔ ”ایس لئی اج سویرے میں اپنی بچت دی رقم گئی۔“

”بہت اچھے بھئی۔ ایس لئی تے میں تینوں دنیا دی سبھ توں چنگی بیوی کہنا آں۔“ میں دسیا۔

”گل تے پوری سن لیا کرو وچوں ای بول پیندے اڈ، اوہ گل اگانہ ٹورن لگی۔“ جدوں میں بچت دی رقم گن رہی ساں تے اک پھیری والے داہوکا آیا۔ اُچی اُچی باریک اواز نال اوہ ہیک جہی لا رہیاسی۔ ”تازی ی ی ی ی ی..... مچھی ی ی ی ی۔“

”ہاں مچھی والا تے آوندار ہندا اے۔“

”فیر مینوں پتاسی تہانوں مچھی پسندائے، میں دوکلو مچھی لے لئی۔“

میں اوہدے ول گھورن وانگ ویکھیا۔

”تہاڈے واسطے ایہو جہی مچھی تلی اے کہ یاد رکھو گے، مچھی والا کہندا اسی کنڈیاں توں بنا اے

بس اک وڈا کنڈا اے۔“

میں اپنے آپ توں جیوں اندر ای اندر بلا وجھا شانت کر رہیا ساں۔ ”بھلیے لوکے.....“

میرے کولوں اگانہ گجھ نہ بولیا گیا۔ بڑے اطمینان نال میری گل سُنن لئی اوہ تیار کھڑی سی میں فیر گل اڈھوری ای رہن دتی۔ مینوں سمجھ نہیں سی آرہیا اوہنوں رکو یں گجھ آکھاں۔

”مچھی والا کہندا اسی اکو ای وڈا کنڈا ہووے گا، تے نکلے کنڈے نہیں۔“ اوہ میرے بوناں

دے تے کُنجدی نال والے کمرے وچ جاوون لگی۔ مینوں لگا جیوں مچھی دا وڈا کنڈا میرے سنگھ وچ اُگ

آیا ہووے۔ میرے سارے سر وچ کسے نے آگ بال دتی ہووے۔

کہندے ہوندے۔ جدوں دا اوہنوں یونیورسٹی نے کنٹریکٹ اُپر جاب تے رکھیا اوہ پروفیسر ہو گیا تے فیر جیوں ای کنٹریکٹ مٹکيا اوہدی مانگ وی ودھ گئی تے معاوضا وی ہُن اوہ مستقل یونیورسٹی دا ملازم ہو گیا۔ رب نے جوانی، نوکری تے پیسا دتا ہووے تاں رشتے منھاں سکھاں وچ ای ہو جاندا ہے نیں۔ پروکی دے کالج ہوندا یاں اوہدے کنے ای آفیر مشہور ہوئے ایہدی کسے نے پرواہ نہ کیہی ”گھوڑا“ اپنی رفتار توں اودوں ای باز آوے گا جدوں اوہنوں لگام پادتی جاوے گی۔

پہلاں پہل تاں وکی اپنی نوں گرل فرینڈنوں اپنا سکور دسدا ہوندا۔ فیرووی گڑیاں اوہدے نال ڈیٹ تے آون جاوے لئی تیار ہوندا یاں۔ ڈیٹ دا مطلب سبھ کجھ اک دوجے دے حوالے کرنا ای ہوندا۔ اوہدے نال دوست دی فلیٹ وچ وی ٹائم کڈھیاں۔ گڑیاں توں عورت بنن دا سفر شروع کردیاں اوہنوں ایس لائن تے ٹرنا آ گیا اوہ بہت ای اوارا، ٹائم پاس ہوون دے باوجود کلا نہیں سی رہندا۔ گڑیاں اوہدے بارے اک فلرٹ ہون دا مکمل طور تے دعوا کردیاں سن۔ پر جے کلیاں کلیاں ہون تے مل بیٹھ کے گلاں توں بلکل ای اُلٹ ہو جاندا یاں۔

”عورت دی نفسیات وی وکھری ہوندا ای جہڑا ایس طرحاں دا ہوندا ای اوہدے ول ڈلھ ڈلھ پیندیاں نیں“ کدے کدے وقار کہندا ہوندا ”میں کدے کسے نال ویاہ کرن دا وعدہ نہیں کیہتا۔“ فیرووی اوہدے متراوس نوں گھیر لیندا ”اوہ تیرے نال رہنا پسند کردیاں نیں؟“ ”تھاڈا وی تے دل کردا ای پر تہا نوں ملدی نہیں اوہو جہی.....“ وکی اپنی چیز نوں ہتھ نال جھاڑ دیاں گل کردا۔ ”میں توں مل جاندا ای..... گڑ کھاوون والے توں گڑ لہی ای جاندا ای۔“ اوہ گڑ کھاوون لگا..... فیر اوہنوں گڑ دی ہر روز نوں روٹی مل ای جاندا ای۔

ماپیاں کولوں ایہ سبھ کویں لگیا رہ سکدا ای۔ جہڑے اپنی اولاد نوں صرف وکھ کے ای اوہدے بارے سبھ جان جاندا ہے نیں۔ اڈ دیاں پڑ دیاں سچیاں جھوٹھیاں خبراں وکی دے ماپیاں نوں وی اپڑ جاندا یاں۔ وکی دے ماپیاں نے اپنا کم کرنا شروع کردتا۔ ماں تے پیو نے اک دیہاڑے اپنے

اوہ کلاس وچ وڑدا تاں ساری کلاس اوہدی ہو جاندا پتا نہیں کہڑا اولایتی پروفیسر لاکے آندا۔ ہر دیہاڑے پچھلے دیہاڑے دی خوشبو بھل جاندا۔ والاں وچ اجہیا کنڈیشنز لگا ہوندا کہ اوہدے بولن دے نال سر ہلان دی عادت نال، سر دے وال اتانہ ہو کے کھل دے۔ ٹائی دی ناٹ نوں بڑے ڈھنگ نال ایڈجسٹ کیہتا ہوندا، کوئی وی رنگ جو اوہدے اُپر آ جاندا رنگ دار ہو جاندا۔ اوہ کلاس وچ جتا چر ہوندا کوئی ہور گل ای نہ ہوندا۔ اوہدا ویشا سائینس سی تے کیمسٹری پڑھاوون وچ اوہنوں رب ولوں ای کجھ دین سی کہ جہڑا اوہدے کولوں اک واری کیمسٹری پڑھ لیندا اوہدا ای ہو کے رہ جاندا۔ پورے دن وچ یونیورسٹی اندر اوہ صرف دو کلاساں ای پڑھاوون لئی آندا۔ بھواویں ہُن اوہدے والاں اُتے کالارنگ قدرتی نہیں سگوں بناوٹی رنگ ای چڑھیا اے پر اوہدے کسے ہوئے بازوواں نے اوہنوں ڈھلکن نہیں دتا۔ اوہ سویر توں لے کے شام تیکر اپنی خوراک ول بہت دھیان دیندا تے ورزش دی بجائے اوہ راتیں پارک وچ ادھا گونگھٹا تیز تیز ڈار ہندا۔ جوانی وچ اوہنوں گھر والے کالج تے یونیورسٹی والے وکی ای

سہمے بٹھا کے سمجھا کے اونوں ویاہ لئی منوا ای لیا تے فیرا یہ ”گھوڑا“ ”نہاتا گھوڑا“ بنن وچ کجھ دیر نہ لا سکیا۔ ویاہ نوں تن ورھے ای لنگھے کہ اک حادثے وچ وکی دی گھر والی نہ رہی۔ اوہ اوس نوں دو ورھے وچ مُر دے بچے جیما کے دے چکی سی۔ وکی اک واری فیرا زادی دی پینگھ جھوٹن لگا۔

اوہ دُو بے شہر دے اک وڈے کیمپس وچ جا پڑیا۔

.....ایہ وکی داماضی اے.....

وقار سنگوں پروفیسر وقار دانواں جیون شروع ہو گیا۔

وکی دے خیالاں وچ جو مستقبل ہے سی اوہ پروفیسر ہوندا یاں ای پورا ہونا شروع ہو گیا۔ ڈیپارٹمنٹ دی ہیڈ یورپ توں پی ایچ ڈی کر کے آئی پرو وکی دی تیزی وچ اوہ وی پھس گئی۔ اوہ اوہدے نال دوڑی جاندی رہی۔ دوہاں دادوڑ لاون دا تجربا بدھ گیا۔ دوویں ای اک دو بے نوں ہراون وچ لٹے لٹے پینڈے پے جاندا۔ ایہ پینڈا اودوں مگیا جدوں اوہ پوسٹ پی ایچ ڈی کرن چلی گئی۔ پروفیسر ہوری وی اوہدے نال ہوندا ڈیپارٹمنٹ دی ہیڈ دی ایہ سدھری پر پروفیسر اپنے دیس دے رنگ، خُشبو تے اپنی جُوت نوں چھڈنا چنگا نہیں سمجھ رہے۔ اوس نے اپنی ہیڈ نوں مونہ تے انکار نہ کہیتا۔ سگوں اوس نوں دلاسا دیندیاں کہیا،

”میں تیرے کول جلدی ای آواں گا“ اپنے آپ نوں اوہدے حوالے کردیاں آکھیا ”میں

تیرے توں کتھے دُور آں ہر سمسٹر بعدوں تیرے نال ای ہوواں گا۔“

سمسٹر تے مکدے چلے گئے۔

پروفیسر ہوراں نوں پلٹ کے اپنی ہیڈ دا خیال وی نہ آیا۔ اک ہور کیمپس وچوں سینئر پروفیسر صاحب ہُن اوہناں دی ہیڈ بن گئی۔ جہدے وچ وقار نوں کوئی وی دلچسپی باقی نہ رہی۔ ایہناں مسماں دے نال پروفیسر دیاں انواہاں اُڈ دیاں رہیاں جے مونہ اونیاں گلاں۔ کوئی کہند اسیں پروفیسر ہوراں نوں راتی اک ہوٹل وچ فلابی مس نال جانداں ویکھیا، کوئی فلابی مس دی طلاق دی وجھا دسدا،

کوئی اپنے شوہر دے گھر نہ ہون تے گل نوں مریج مسالا لا دیندا کوئی پروفیسر ہوراں دے کمرے وچ نوٹس لکھدیاں لکھانداں نوں ای چارے رنگ لا دیندا۔

جیوں جیوں پروفیسر ہوری جوانی دی کندھ پ رہے سن تیوں تیوں اوہ ہور چارمنگ ہوندا جاندا۔ ایس گل دا ثبوت یونیورسٹی وچ داخل ہونداں گڑیاں دا وقار ول جھکا وودھنا وی اے۔ بے کدی کدار اوہ موڈ وچ ہوندا تے پڑھیا راہناں نوں چھیڑ دے تاں اوہ بڑے سوہے انداز نال گل نوں کسے ہور پاسے لا دیندا۔ اک دیہاڑے ڈالیں سہمے کھلوتے ایس ای موڈ وچ سن کہ جدوں سارے پڑھیا راہنوں بڈھا منوان لئی ایکا کری بیٹھے سن۔ اوہ بڑے موہ نال اک گڑی دیاں اکھاں وچ اکھاں پا کے کہن لگے ”میں اپنے آپ نوں اودوں بڈھا مناناں گا جدوں میں خُند خرید کے اپنے لئی پرفیوم لیاواں گا۔“

ساری کلاس ہاسیاں وچ پے گئی۔

پروفیسر وقار اپنی کلاس مکا گئے۔

ماسٹرز دی کلاس توں دکھ ایم فل دی کلاس وچ اوہدی ہفتے وچ صرف دو واری ای کلاس ہوندا، ہر پڑھیا ر دی ایہ خاہش ہوندا کہ اوہ اوہدے نال ای مقالا لکھے۔ پر پروفیسر ہوراں نے ٹائم دا بہانا لا دینا، کدے آکھدے کہ میرے توں فلابا بندا تینوں چنگا کم کرو اسکا دے کر لینا، میں کیوں جے پڑھاؤن دے نشے وچ مست رہنا چاہندا اوں ایس لئی اوہ کم اوہناں واسطے ای رہن دیو۔

جدوں یونیورسٹی کیمپس وچ حنا آئی تاں سارے ماحول دارنگ ای جویں بدل گیا ہووے۔ جس دن اوہ آئی سی پروفیسر ہوری اپنے کمرے وچ ای بیٹھے اپنے ناں تے آئی ڈاک نوں پھول رہے سن۔ کالی جینز وچ اوہدے انگاں دی مستی اکوی دڈھروالی جتی وچ اوہدے دُدھ توں ددھ چٹے لے لے پیڑ گاڑھے نیلے رنگ دی ٹی شرٹ تے سچے گٹ تے موٹی ڈوری کیسری رنگ دی ننھی ہوئی سی۔ اکھاں وچ کجلا گھٹ ہون دے باوجود گھٹ نہیں سی لگ رہیا۔ بُکھاں تے سرخی لپ اسٹک دی نہیں رہی

ہووے گی۔ اپنے کمرے دے اے سی نوں اوہ فل سپیڈ کردیاں اپنے پُرائے ویلے بارے سوچن لگا کویں اوہ ہر کسے نوں اپنے نال ولھیٹ لیندا۔ ”میں تیرے نال گل کردیاں ہف کیوں جاندا“ تے کدی کدی ”تیرے نال گل کردیاں میرا سارا کافینڈس وگدے پانی وانگوں وگ جاندا اے۔ میں تاں اجی کلاس وچ کسے نوں بولن وی نہیں دیندا۔“ فیر جے اگوں وی کوئی اوہدے وارے وچ نہیں آندا تاں اوس دے سامھے بے بس ہو جاوون دا کہ کے اوس نوں اپنے اُتے مہربان کر لیندا۔

بُھاں، اکھاں، گھاس، والاں دی تعریف اوہ بہت گھٹ کردا سگوں جسم دی گرمی تے جسم دی زبان نال گل کردا کئی حد اں اُلانگھ جاندا اوہدی دوجی عورت پہلے توں سمجھدا رہوون دا بہانا کردی تے اوہ ایس سمجھاری توں بھر پور فایدا چکھدا۔ نوشی نوں تاں اوس نے اپنا دی دس دتا کہ اوہ اکی ہور وی بھگتا چکھیا اے، شاید اوہدی موت وی کسے گپت روگ نال ای ہووے پر نوشی نے اپنیاں باہواں دی جکڑ ڈھلی نہیں سی کیتی تے شیمو دی خوشبو سَنگھدے پروفیسر دے والاں نوں چب لیا۔ پروفیسر ہوری گورے پنڈے اُتے چکی بھر بھر چھڈی جاندا۔..... ڈارک مہرون رنگ دے نوںہاں وچ اوہ جم جے گئے۔

حنانوں ویکھ کے اوہ کئی ورھے پچھانہ پرت جاندا۔

حنان و قار دے کمرے توں کئی قدم اگانہ ٹری جاندا رہی۔

کسے بہانے پروفیسر کمرے توں باہر نکل کے ایدھر او دھرنوں جھانکن لگے۔

اوہ حنا، نوں ایم فل دی کلاس سامھے جا کے رُکی۔ وقار دے اگلے دودن او تھے کلاس نہیں سی ہوئی۔ اوہ نوں خوشبو محسوس کرن دے جتن وچ ٹھنڈے بخ ہوندا ماحول وچ وی باہر لی گرمی نوں اندر نوں وڑ دیاں محسوس کرن لگا۔ اوہ کوئی پنجیاں گوسالاں دا ہونا اے جدوں اوہ اک محلے دار دے گھر پڑھن جاندا۔ گھر دی تیجی منزل تے شیمو اوہنوں تے اوہدے جڈے ہور منڈے کڑیاں نوں پڑھاندا رہندی۔ اک دیہاڑے مس شیمو کول ای رُکیا رہنا پیا کیوں جے وکی دی ماں کدھرے بازار کپڑے خریدن گئی ہوئی سی کوہلا ہو جاوون دی وجھا توں شیمو دے حوالے کر کے چلی گئی۔ اوس دیہاڑے وی

انتاں دی گرمی، اُلانی منجی تے شیمو نے اوہنوں اپنے نال لٹا کے ایڑ کولر چھڈ دتا۔ پتا نہیں کہڑے لمحے اوہدیاں اکھاں وچ نیندر نے آ کے ڈیرے لائے ہوئے۔ پولی جہی پیڑ نال ای اوہنوں شیمو دے والاں وچ گواچیا اپنا تھلدا دھڑ پیڑت نال بھریا جاپیا، شیمو نے تھاپڑ تھاپڑ کے فیر سواں دینا چاہیا..... پتا نہیں شیمو نیکرتوں کہڑی مکھی پھوکاں مار مار کے پرانہ کردی پئی سی۔ اُٹھ کے وکی نے اُچی اُچی روفا شروع کردتا۔ اج اوس نوں شیمو دے سارے یاد کرائے اکھرو وی اک اک کر کے چیتے آندے پئے سن.....

گیندے دے پھلاں دی خوشبو والا روم سپرے اوس تھلدا دے دراز وچوں کڈھ کے نکلراں وچ چھڑکنا شروع کردتا۔ گیندے دے پھلاں دی خوشبو اوس نوں مدہوش کردتا۔ پہلا نشا، پہلی عورت، پہلے پیارتوں وی ودھ کے مضبوط ہو کے یادداشت وچ محفوظ رہ جاندا اے تے، فیر اوہنوں کئی ذائقے تے کئی رنگ اُتے تھلے ہوندا محسوس ہوئے۔ ٹھنڈی برف ملائی، رنگ برنگی بریانی، تلورے بھریا گوشت، اُلی دی ہواڑ، گرم گرم ابلدا ابلدا پانی، ابلے چاؤلاں دی چچھ، سبھ ذائقے اُکواری اُکواری وچ آ کے رُک گئے۔

”ہاں یار حنا سبھ توں وکھری اے“۔ اوہ خدوئوں سناندا۔

عورت چن نال جو سنبھدھ رکھدی اے مرد سورج بن کے ای ایہناں سنبھدھ ہاں بارے نیچھ رکھ سکدا اے۔ فیر اوہنوں اجی چک داوی احساس ہوندا اے اپنے تاء داوی تے فیر چن وچ آئی ساری روشنی دا اصل وی اوہنوں اک لمحے وچ ای بھجائی دے جاندا اے۔ پروفیسر ہوری وی اج حنا دے معاملے وچ اک پروفیسر وانگ نہیں اک پڑھیار وانگ سوچن لگے۔ اوہناں نوں اج تے حنا نے ای یاد ہوگئی اے جویں سویرے امتحان توں پہلاں نال لائق منڈا رٹے لاکے گیس پیپر دا سوال یاد کردا اے۔

اخیر حنا دی کلاس وچ اوہنوں پڑھان دا موقع مل ای گیا۔

اوس دیہاڑے حنا کجھ لیٹ کلاس وچ آئی جدوں اوہ ڈائیس دے کولوں دی لنگھی پروفیسر یونان دی تواریخ دے حوالے نال گل کر رہے سن۔ اوہدے وچوں آون والی ثانی دی خوشبو ورگے پروفیسر

نے وقارنوں اک جھنکا جھیا لایا پر پچھلے بارھاں ورھیاں توں پڑھان دیاں اوہنوں لیکچرنوں گھماون داوی
تجر باہویا سی فیر پڑھیاراں نوں اپنے ایس لیکچر وچ اپنے نال جوڑن داوی جو تجربا سی اوہنوں بہت کم آیا۔
حنا بہت لمی تمیض پاکے آئی جہدا ج کل فیشن اودوں ای پورا ہوندا جدوں تیکر پورے ڈولے
وکھالی نہ دیندے ہوں۔ جذبیوں نوں اُبھارن والا شاید باڈی سپرے وی آل دوالے کھلر یا ہووے۔
”اےہو اپنا ویں تاں مناں“ دل دے اندر ای کسے نے اپنے آپ نوں چیلنج وی کردتا
ہووے ”تسین کدھروں ماسٹر زکر کے آئے؟“

اوس نے کسے یورپی ادارے دانان دسیا تے فیر اوہدی اوس شہر نال جڑت وی دسن لگی جس
شہر دے کیسپس وچ اوج وکی پروفیسر بنیا ڈالیں تے کھلوتا اپنے ہتھاں نوں اک دوہے اُتے پھیر دا ہویا
گل کر رہیا۔ اوہ گھنی ڈالیں تے رکھ کے حنا کولوں اوہدے پی ایچ ڈی دا کارن چکھن لگا جدوں حنا گلاں
دا جواب دے رہی سی تاں پروفیسر ہوری اپنے دماغ تے دل دے کونے وچ حنا بارے کھٹے مٹھے جذبے
پیدا کر رہے سن۔ ایس گل بات وچ حنا دا یورپی سٹائل گل کردیاں کھل جانا، ان جھک ہو جانا نظر آ گیا،
وقارنوں کھوج کرن لئی جھ ٹپل گئے سن جو کسے نہ کسے سٹے تک اوہنوں لے ای جاوون گے۔

ایس ہفتے دیاں دوکلاسوں وی مک گیاں۔

اندر لی گرمی ودھدی جارہی سی۔

موسم وچ کوئی تبدیلی نہ ہوئی۔

موسم ہر لمحے پہلے توں ودھ شدید ہوندا رہیا۔

جذبے وی کدوں اکو جے رہندے نہیں اندر تے باہر دا ماحول ایس تے وی پیندا رہیا۔

پہلاں پہل تاں اک گروی توں دو جی کڑی تیک اپڑا اوہدے واسطے بہت ای اسان ہوندا رہیا اے۔

ایس وار اوہدا اک تجربا ہونا اے اوہدے کولوں سوچیا وی نہ جاندا جے اوہ سوچدا تاں وی حنا دی خشبو

اوہنوں نہ اگانہ جان دیندی تے نہ چچھانہ۔ اُڈدی اُڈدی اوس تاں ایہ وی خبر لے لئی سی کہ سارے چیلنج

پورے کرن والا ایڈیکس جتن دی کوشش وچ وی نہ پے سکے گا۔

اگلے ہفتے دیاں دوکلاسوں شروع ہوئیاں۔

دو اٹھیریاں نے موسم نوں متاثر کیتا۔

اک بینے آل دوالے نوں شفاف کر چھڈیا۔

موسم ہر لمحے بدلدا وکھالی دیندا۔

اگلے لمحے دا کسے نوں کیہ اعتبار ہوندا۔ سٹے پہلاں توں سوچے سمجھے نہ نکلدے۔ عقل ایس

واری وی ہر واری واگنگ دنگ رہ جاندی۔

اگلے ہفتے دی پہلی کلاس توں بعد ای پروفیسر ہوراں کول نوٹس لین لئی حنا کمرے ول جارہی

سی۔ گیندے دی خشبونوں اوس نے وی اوج اپنی روح وچ جیوں گھول ای لینا ہووے۔ کھلی ڈُلھی

فراک تے اوہدا ہلکا گلابی رنگ وچوں ہور واضح ہو جاندا باہواں تے جو کپڑا اسی اوہ اندر دی چٹیا لئی تے

ملاہیت نوں نکھیڑن وچ اپنا رول انج ادا کردا ہووے کہ اوس توں وکھرا ہو کے اپنی جان ای گنواد یوے

تے سینے دی جھانک من سیکدی سی۔

اوہ رات پروفیسر دے اپارٹمنٹ وچ جگ مگ رہی تے حنا وی ہاسٹل جان دی بجائے

پروفیسر ہوراں دے اپارٹمنٹ وچ ای اپنے موضوع بارے آرٹیکل لکھن لئی پروفیسر دے سٹڈی روم وچ

آوڑی۔

رات کھلے والاں وچ ای کدھرے گواچ گئی۔

☆☆☆☆☆

یونیورسٹی وچ پہلے طرحاں ای رونق لگی پھر دی سی۔ کینٹین وچ انجے ای گرویاں ان جھک ہو

کے اپنے کلاس فیلو نال گلاں کر رہیاں لو برڈاک دوہے دے نال جڑ کے ٹیٹھے ایوے ای نہ ہسن والیاں

گلاں تے وی ہس کے اک دوہے دے ہتھاں دی چھوہ نوں محسوس کردے بے تگیاں جھیاں کڑیاں

جہناں نوں کوئی مونہ نہ لاند اہو وے اوہ سبھ ”بے شرمی“ دے گھیرے وچ پا کے اپنے آپ نوں کسے ہور دایرے وچ وڈا تے بہتر یقین دوا رہیاں سن ہر کوئی اپنے آپ نوں ای دھوکھا دیون وچ مصروف.....

شٹاف روم وچ دو مسماں بیٹھیاں فرسٹ ٹرم دے پرچیاں نوں مارک کردیاں، نواز رہیاں سن۔

ڈیپارٹمنٹ وچ ہر کسے دی نظروں او تھے ای رُک گئی۔

”ایہ کیہ انہونی ورت گئی سی“۔ جیوں سبھ نے اکوڑ کے سوچیا ہووے گا۔

اج پروفیسر وقار ہوری، نائی توں بغیر ایویں جہی استری کیتی شرٹ تے ودھی ہوئی داڑھی نال ہولی ہولی ٹر دے آرہے سن۔

اج اپنی کلاس وچ وی نہ گئے تے نہ ای اپنے کمرے وچ جا کے اے سی اون کراو کے گیندے دے پھلاں دی خشبو والا سپرے چھڑکایا ہووے۔ نہ ای کنگھے کیتے والاں نوں ڈھاون توں بچاؤ لئی دبا یا ہووے۔

ہیڈ آف دی ڈیپارٹمنٹ ای اج کل ایس کمپنس دی کرتا دھرتا اے۔

اوہ سدھا اوہناں دے کمرے دے بوہے نوں کھلھا ویکھ کے اندر جاوڑیا۔

اپنی پینٹ دی جیب وچوں لھینٹیا ہو یا کاغذ لے کے اوس نے اوہناں اگے ودھایا۔

”ایہ کیہ اے؟“ استعنے دا کھر ویکھ کے اوہ حیران گئی۔ جویں یقین ای نہ آیا ہووے۔

”ایہ میرا استعفا اے“

”کیوں؟“

”میں اپنی جاب سُن جاری نہیں رکھ سکدا“ اوس ہولی جہی کہیا جویں کراہ رہیا ہووے ”میں

ریسٹ کرنا چاہندا واں۔“

”پرسر؟“ اگوں سوال سی۔

”پر..... کیہ میرا دل نہیں معدا“

”کیوں کیہ ہو یا اے؟ تئیں تشریف تے رکھو۔“

پروفیسر وقار سائینڈ تے پئی گرسی تے بیٹھ گیا۔ اج اوہ بہت ای وچا را جہیا لگ رہیا اے۔ اوہ دے کولوں کسے نویں پرفیوم دی خشبو وی نہیں اے۔

”کسے پڑھیا نے کجھ کہیا؟“

”دے لومی“

”فیر؟“

”بس میں اگے جاب نہیں کر سکدا۔“

”تہا ڈاؤن جو خراب ہو جاوے گا“ ہیڈ نے استعنے نوں ہتھ وچ پھڑ دیاں کہیا۔

”اے دے درھے ہو گئے میں تہا نوں اتھے کم کر دیاں“

پروفیسر وقار ہوری اپنی ودھی ہوئی داڑھی نوں کجھ ہتھ دی پہلی انگلی نال کھلن لگے۔

اپنی دیرنوں ہیڈ نے سارے شٹاف نوں اپنے کمرے وچ بلوا لیا تے مسئلا سبھ دے اگے رکھیا

گیا۔ اج ایس ویلے صرف اکلا پروفیسر وقار ای ڈیپارٹمنٹ وچ مرد پروفیسر موجود سی باقی اپنیاں کلاساں

دیرنال ہون کر کے حالے تیکر نہیں سی اڑے۔

ہر مس نے حیرانی نال پروفیسر ول ویکھیا ”سر یو آ رآ نیڈ میل اینڈ رزلٹ اور بیچٹ زٹیچر.....“

گل نوں ٹوک دیاں وقار ہوری بولے ”میں ذہنی طور تے کجھ سکون چاہناں“

”تہا ڈی اک کلاس ای رکھ دینے آں یاں کجھ چرچھٹیاں لے لوو۔“ ہیڈ بول پئی۔

”نہیں میڈم، تئیں میرا احساس کرو پلیز میں اگے نہیں ٹر سکدا تہا ڈے نال۔“

مسماں نوں اپنے نال بتائے پروفیسر وقار دے خاص تے عام پل اک دم ای جویں یاد آون

ویکھیا تے ہیڈول مونہ کر کے بولیا ”تسیں بھاویں استعفا قبول کرو یاں نہ کرو ہن میں اگے توں کدے نہیں آوتا.....“ آکھ اوہ کمرے دے باہر جاندے بوہے ول ودھیا۔ بوہا پار کردیاں ای اوہنوں اجئی کولیگز دی رلی ملی اواز آئی ”ایہنے سبھنوں فیمیل سمجھ لیا ہوندا اے“
 اوس دے ذہن وچ کئے ای سوالیا نشان بن گئے اوہ سبھ جتا تے فیرا خیر اُپر اچے آپنوں وی اک سوالیا نشان ای لگن لگ پیا۔
 کمرے توں باہر تیک کھل دے ہاسے وچوں حنادی اواز سبھ توں اُچی سی پر پروفیسر ہوری اج نکھیرا کرن دے جتن دے موڈ وچ نہیں سن۔

لگ پئے سن.....
 ماحول وچ اک اداسی چھا گئی۔
 ایس اداسی نال ودھدی چُپ نوں حنادی پائل نال ہوئی چھن چھن نے توڑیا۔ اج فیرا وہ لمے ڈھا کے والی تمیض تے کھڑا پانچا ماپا کے آئی۔ پہلے توں ودھ بھندی ہوئی سائیڈاں توں ڈھا کاں نال وکھرا ای سماں بچھ جاندا پراج تے پروفیسر ہوراں نے اکھ وی نہیں پٹی نہ ای اوہدے ثانی پرفیوم دی خوشبو نوں اپنے اندر سمو یا سگوں اک پسینے دی لکیر اوہدے سچ کن دے پچھوں والاں وچ جذب ہوندی رہی۔

اک دم وقار نوں خیال آیا کدھرے رات والی گل دا کسے نوں پتا نہ دسن آئی ہووے تے جاندیاں وی عزت دا جنازا کڈھ دیوے گی۔ اوہ اکھاں پوریاں کھول ای سکے سن کہ حنانے اپنے نویں ریسرچ آرٹیکل دی اک کاپی ہیڈنوں دتی تے اپنے خیال تے رائے آکھ کے جان لگی تاں ہیڈ نے اوس نوں پنج منٹ انتظار کرن لئی آکھ دتا۔

”پلیز وقار تسیں اپنے فیوچرنوں خراب نہ کرو“ ہیڈ بول رہی سی اچانک پروفیسر وقار دے چہرے تے غصا ویکھ کے اوہ بھانپ گئی کہ شاید حنادی دجھا توں ای ایہ غصے وچ اے۔

بڑے نرم لہجے وچ ہیڈ نے پروفیسر وقار نوں کہیا ”ایہ وی ساڈے وچوں اے جھک نہ رکھو“
 پروفیسر دارو یا گجھ نارل ہو یا۔
 خموشی تے چُپ۔
 اداسی نہیں مگئی۔

ہیڈ بول پئی ”میں اپنے کول رکھ لیندی آں ایہ پراگے نہیں گھلاں گی۔ تسیں گجھ چر واسطے سوچ لو وحوالے وی ویلا ہے جے“ شاید ایہ ای اوہ وقار دے بھلے وچ کرسکدی سی۔

بڑی مشکل نال کرسی نوں چھانہ دھکیل کے سدھا کھڑا ہو کے اوس اپنیاں ساریاں کولیگز نوں

جا پدی اے۔

اوہ وی میرے توں اگے اگے ٹری جاندی اے جھنوں اپنے توں وکھ کسے ہوردی پرواہ نہیں۔
میں تاں ایہ ڈیڈھ کلومیٹر دے چکر نوں اک واری گاہ کے فیر اوہ سامنے پئے لکڑی دے بنج اُتے
جا پٹھنا ہوندا اے۔ جہدے توں تھوڑا دور بوتل برش دا رکھ اے جہدے نلکے نلکے پتراں نوں تے
لموترے پھلاں نوں ویکھنا مینوں بہت چنگا لگدا اے۔

مینوں سوچن دا ویلہ بہت گھٹ ملدا اے۔ اوہ آپ ای میرے کول آ کے بہ جاندی
اے۔ ”میں وی تہاڈے وانگ تک چڑھی ہوندی ساں“ اوہدی کتھاج فیر شروع ہو جاندی اے۔“
مینوں کوئی مُنڈا ویہ لئی پسند ای نہیں سی آندا۔ میں سوچنی ساں۔“ اوہ کہندی کہندی روز وانگ
کدھرے اج فیر نہ سوچی پے جاوے۔ میں وچوں دی ٹوک کے اوہنوں اج وی اوہدے سوچے ہوون
دا یقین دوانا تے اوہ اپنے چھائیاں پیندے لکھ نوں کھجلا کے دندیاں کڈھدی اے۔ بھاریں اوہدا ہاسا
نکے داوی نہیں پر میں اوہنوں لکھاں جہا بنا دینا آں۔ اوہنوں تاں ہُن شرمانا وی بھل گیا اے۔ اوہ
گردن وچ پئے ڈپٹے نوں تھوڑا جہیا ڈھلا کر کے کھلا ردی اے تے گل نوں اگانہ ٹوردی ہوئی تریل والی
گھاء اُتے پیر دے اٹکوٹھے نوں ایدھر او دھر کھچدی اے۔ کدے مٹی نوں دبانندی اے۔

”ماں آکھے، بھین آکھے، پر میں ساں کہ اپنی وڈی نرس ہو کے عام جے مُنڈے نال ویہا کر
لواں۔ نہیں، نہیں، ایہ نہیں ہووے گا۔ میرے گھر والے میرے سامنے ہار دے گئے۔ پھلاں وانگوں جد
اوہناں کرنا شروع کیتا تاں اک دن میرا دل کیتا کہ میں اپنے بھراؤں کہواں کہ ہُن میرا ویہا کرای دیو
پر والاں وچ جدوں دی چاندی آئی سی تے بھرا دے گھر اگے پچھے دو دھیاں جمیاں سن۔ اوہنے
میرے بارے اینا ای سوچنا شروع کیتا کہ میری تتھاہ چالھی ہزار ہوگی اے۔ کدے کدے دل کر دا کہ
وڈی بھین وانگوں نن ای بن جاواں۔ اوہ تھے وی کافی موجاں ہوسکدیاں نیں۔ چنگی بھلی ٹیچر ہوندی
سی تے اپنے ای کولیگ نوں چاہن لگی۔ مگنی وی ہوگی۔ اوہ اکثر گھر چکر لائی رکھدا۔ کدے اوہنوں تتھاہ

سُدھ بدھ

”کتنھے رکھیا اے؟“

”کیہ.....؟ ہمیش گل ادھوری کرو گے، کٹ وڈھ کے تے فیر جے پچھو تاں کہو گے

زمان و مکاں تو اندازا لیا کرو۔ ہُن میں اندازا کرن جوگی رہ گئی آں؟“

”یار میرا آفر شیو..... ایہ ویکھ وراچھاں دے کول اج تاں کٹ وی لگ گیا

اے..... ایویں ڈسپوزیبل سیفٹیاں والے رولا پاندے پھر دے نیں کہ نوکٹ شٹ۔“

”ایہ لہو.....“ میں گفٹڈ آفر شیو نوں پچھلے مہینے توں ورت رہیا ساں۔ اک واری تاں ایہ

آفر شیو دھونی دھکا چھڈ دا اے۔ پماندا اے نکا کے، پر اگلے ای پل سکون تے فیر ہور سکون ہوندا

چلا جانا اے۔ میں شیو کرن تے اک گلاس پانی پین توں بعد جہا کم دوجی وار روز کرنا واں اوہ اپنے

ماڈل ٹاؤن پارک ٹر جانا جتھے جوانی دے پل وی لکھے نیں تے بالہن وی۔ جتھے سدھراں دے پھل

بن کے کملا ندیاں وی ویکھے نیں۔ کسرت تاں نہیں پر مارنگ واک توں بنا میری زندگی شیو توں بغیر ای

ملنی تاں ساڈے لئی مٹھیا لے آئی۔ کدے اوہنوں کوئی بہانا نہ ملتا تاں میرے واسطے یعنی اوہدی سالی واسطے اوہ کوئی نہ کوئی خفے دا پتھ پکے آجاندا۔ اوہنوں گلاں کرن دا شوق سی۔ گلاں نال قابل کرن داوی شوق سی، اگے ودھن دا جذبا سی پر پچھلے چار ورھیاں توں اوہ گریجویٹیشن دے بعدوں ایم اے انگریزی دیاں کتاباں لے کے نہ پڑھ سکیا سی۔ سانوں اوہ بہت حوصلہ دیندا رہندا۔ اوہنوں حوصلہ دینا آون لگ پیا سی۔ اک دیہاڑے تاں اوہ ساری رات ساڈے نال ای گلاں کردا رہیا۔ مینوں اوہدے اُتے کدے ترس نہیں سی آیا۔ اوہد اُتے کدے وی وچاریاں ورگانہیں سی بچیا۔ اوہدے اندر زندگی گزارن دا حوصلہ سی پر فیئر.....“

میں اوہدیاں بے راکھاں وچ جھاکتا وی نہیں چاہندا۔ دُور کھلے سُنبل دے کول کول بھلاں نوں تھکدا آں جہدے تھلے کھلوتا اک بابا وانگ سنگ نوں گھماندا دنیا دی سبھ توں ودھ لذت محسوس کردا دکھالی دیندا اے۔

”اوہنوں برین ہیرج ہویا“ میں اوہدے فقرے ول دھیان دینا۔

”کہنوں؟ تیرے بھنویئے تُوں۔“

”نہیں.....“

اوہدے چہرے دے تاثرات پچھلے کئی ورھیاں توں مرے ہوئے لگدے نیں۔ ”اوہدی

ماں نوں..... دُوجے شہر جاندی سی۔“

”کیہ کرن؟“ میں اک لت تُوں گنج کے بہ گیا۔

”اوتھے اوہدا اک این جی اولوں سکول چلدا سی جتھے اوہ ہیڈ مسٹر لیس سی۔ جنے بچے ہووان

گئے این جی اوای پیئرڈ دے حساب نال پیسے دیندی سی۔

”تے اوہ مرگئی۔“

میرے واسطے ایوں ای چو یں وگدی ہوئی سڑک توں کوئی رکشا نکل گیا ہووے پر میں

اوہنوں کوئی احساس نہ دوا یا۔ کدے کدے میں وی کنا بے حس ہو جانا آں۔ حالے پچھے جے ای بہتا ویلا نہیں لنگھیا۔ میرے کول رومانوی نظم یاں کہانی تشریح کر دیاں ایسے حوالے ہوندے سن کہ چالھی منٹ صرف اک منٹ جا پدا سی۔ ہُن تاں اوہ حوالے کدھرے گواچ جے گئے نیں۔

”اوہ کیہ مری میرے جی جاتی نوں بیماریاں نے آن لیا“ اوہ ایوں ای گل کردی اے۔ نہ سُر

نہ پیر۔

”پہلے شوگر ہوئی تے اوہ دو دن آئی سی یو وچ پئے رہے تے فیئر ہڈیاں دی مُٹھ ہو

گئے..... اسیں ویاہ نال مسئلے داخل سوچیا پر کتھے..... جتھے مہینیاں وچ ای اوہ ساتھوں وچ پڑھ

گئے تے میری بھین نے دُوجے دن ای نن بن جاوون دا فیصلہ کر لیا۔“

میں فیروہدی موت تُوں بہتی تے ایس فیصلے تُوں تھوڑی وی اہمیت نہ دے سکیا ساں تے

ہُن ساہجے کھلوتا وانگ سنگ والا وی نہیں سی۔ اوہ ہُنے ای گرمی دے موسم بارے گلاں کرن لگ پوے

گی۔ نہیں تاں اوہنوں گلے دے ڈیز ایناں بارے گلاں کرنا چنگا لگدا اے۔ ایہتوں انج ہووے تاں

بہت سوہنا لگدا اے..... ایتھے ڈوری ہووے..... ایتھے لیس ہووے۔ نہیں تاں کل دی پڑھی

اخبار وچوں کوئی سُرخ لے بیٹھے گی۔ کل تاں اوہنے گل ای ودھاوتی۔ اوہنوں سیکس تے اوس نال

سنبدھت گلاں کرن داتے اک حد وچ رہن دا خیال وی نہیں سی آرہیا۔ آکھدی جا رہی سی.....

”چنگا ای ہویا اوہناں دوہاں نے شادی کر لئی۔ جے دوویں انج رہندے تاں کنا بھیڑا

اے جیوہا۔“

مینوں ایس گل وچوں اوہدی اچھی حیاتی دے کسے ورتے دی مہک آون لگ پئی۔ پر اوہ

ایڈزدے دومر ایضاں بارے گل کر رہی سی۔

میرے پیراں اُتے دُھپ داسیک ودھن لگ پیا۔ سورج دا مُونہ اودھرے والے پاسے

ہونداجا رہیا سی۔

میں آج دے دن وچ جیون لگا۔
 ”ایہ لو تہا ڈے لئی“ اوہنے مینوں تجھنا شروع کر دتا سی۔ اچنی گڈی وچوں کافی دا کپ کڈھ
 کے اوہنے مینوں پھڑایا۔ میرے شارد ا کپ سی۔
 ہُن فیراج میں سامنے پہاڑاں نُوں ویکھدیاں آج رننا چر پچھانڈ نُوں پر تداں اوس کپ
 وچ ایس ہوٹل دی بے سوادی چاہ پا کے پیندا سوچ رہیا آں کہ ایہ مینوں نہیں پتا سی کہ اوہنے میرے
 دل وچ اچنی تھاں کوں بنا لئی اے۔ اک دن میں اوہدے کولوں کچھیا سی کہ تہانوں میں
 کوں..... تاں اوہنے فٹ ایہی آکھیا سی کہ تہاؤں جے کدھرے پتا لگ جاوے تاں ضرور دسا۔
 ”تینوں پتا اے جدوں تیرے پرفیوم دی خوشبو وی مینوں سُنتیاں پیاں آوندی اے تاں میں
 آل دوالے ویکھداں۔ تُوں مینوں کدھرے دکھالی دیندی تاں میری روح تے جسم وچ جنگ چھڑ
 جاندی“۔ مینوں نہیں پتا ایہ پیاری کہ گجھ ہور اچنی شے۔ کیوں جو اک ویلا اک مقام اجہیا وی آوندا
 اے جدوں اچنی ذات توں دکھ اوہ ذات چوکی اہمیت حاصل کر جاندی اے جہدے تئیں محور بنے
 ہوندے او۔
 اوہنوں میں گورے بیکرز دے شیشے والے بُوہے نُوں ٹپدیاں ویکھ کے سوچی جا رہیا
 ساں۔
 ”جاوے دُور ہو جا۔“ اندروں کوئی بولیا۔
 ”کیوں؟“
 ”اوہ تیری کوں ہو جاوے گی.....؟“
 اپنے آپ ای سوال جواب ہون لگ پئے۔
 ”یار اوہ تیرے توں دُور ہو گئی سی۔“
 آل دوالے لگے سامان تے اشرفیا کلاس وچ اپنے آپ نُوں کھلوتا میں بہت مہذب

ہون دا چارا کرن لگا۔ آشردی برتھ ڈے سی تے میں اوہنوں پائِن اپیل کیک کھوانا چاہندا ساں
 جہدے لئی مینوں اتھے آونایا۔ اوہ اپنے دھیانے اچنی ای دُنیا وچ۔
 ..... پراج وی اوہدا سٹائل میرا دسیا ہو یا سی۔
 اوہنوں پتا اے۔
 اوہنوں یاد اے۔
 میں اپنے آپ نال گلّاں کرن لگ پیا۔
 بیکری اُتے کافی رش سی۔ اوہدروں جن رات وی سی۔ لوکیں دھڑا دھڑا مٹھیاں دے
 ڈبے پیک کروا کے خریدی جا رہے سن۔
 میں گجھ سوچیا۔ میں وی اپنے ہاسٹل دی سبھ توں اچنی چھت تے کھلو کے صبح دے نظارے
 ویکھ رہیا ساں۔ ہاں ہاں ایہی چھت اے جتھے میں اک وار کھلوتا کُشی بارے وی سوچیا۔ اک
 دیہاڑے جی بھر کے سگرٹاں دے کش کھچے..... ودھی ہوئی داڑھی ماحول نوں ہور افسردا کر دیندی
 اے۔ کسے نُوں کدے وی کسے دی پرواہ نہیں ہوندی۔ اوس انگریز دی آکھی گل مینوں یاد آئی کہ
 تہاڈے مرن اُتے جو وی آون گے اوہناں نُوں اچنی سر پڑ تہاڈی موت توں ودھا اہم جا پدی ہووے
 گی۔ جاتنی وی چاہیدی اے۔ کیوں تئیں کسے دے سکون نوں اپنے جنازے لئی خراب کر دے
 او..... مینوں آج وی اُنج ای لگ رہیا سی کہ میں ہاسٹل دی سبھ توں اُتلی چھت اُتے کھلوتا کسے
 پھلاں دے گچھے نوں تکی جا رہیا آں۔ ہاں ہاں..... اوہدے وال اوہی شہدرنگے وال..... اوہی
 وال..... اوہی انگلاں..... فیر کجے پاسے کن توں اُتائے وال چکدیاں تے اچنی لال گلھ اُتے
 کھلا ریاں۔
 پرا یہ کیہ.....؟ لال رنگ پیلے تاں نہیں پئے۔
 آپ مہارے اوہدے قدم نہیں میرے قدم اوہدے ول ودھدے نیں.....

”نیوفرا!“

”میں ایس سوچ وچ ساں کہ تُوں بھل گیا ہوویں گا۔ میں تیری خشبو، تیرا احساس پہلاں

ای محسوس کر چکی ساں۔“

”افسانوی گلاں۔“

”ہن والاں وچ چاندی آگئی اے۔ یقین کر لے۔“

اوج وی کھڑی مومتی سی۔

”پر میں تاں نہیں۔“ اوج وی اوہنوں میرا ہسٹا چنگا لگیا سی۔

”کل ای آئی آں اپنے بھرا ول۔ اوہدے گھر عقیقہ اے۔ سوچیا موندہ مٹھا کرا

دیاں.....“

کنا انھیر اگھپ ہو گیا اک دم۔ جہدے وچ بیمار محبت سبھ کجھ گواچ گیا۔ معصوم چہرے وی

ڈراونے..... ہوڑ ڈراونے۔

”کدھر گئی؟“

اوج میرے کجھے پاسے سی۔

”میں کدھر جانا اے۔“

”اوہ تیرا گھر والا اے؟“

”نہیں نہیں.....“ اوہ بلکل ہسی نہیں سی۔ ”اوہ تاں ڈرائیوراے۔“

میں زوردی ہسیا۔

”ماں تُوں الزامیر ہو گیا سی۔ اوہنوں نال لے کے بھرا ول لندن چلی گئی۔ دو تین سال بعد

ماں وچھڑی تے جیوں سبھ کجھ وچھڑ گیا۔ اوتھے ای فلیٹ لے کے رہن لگی۔ تیرے کولوں میں کجھ نہیں

چکھاں گی۔“

میرا تاں جی کر رہی سی کہ اوہنوں سبھ کجھ دسدا کہ تُوں نہ ای ملدی تاں چنگا سی۔

لوڈ شیڈنگ مکی نہیں پر جزیر چل پیاسی۔ اوہ کدوں دی اپنے ڈرائیور نال بیٹھ کے نکل

گئی..... ایہ اوہدی پرانی عادت مینوں چنگی لگدی اے۔ بغیر دے سے کچھے ای چلی جاندی اے نہیں

تاں میرے کولوں اوہنوں الوداع نہیں کہیا جانا، کوئی جسم وی رُوح نوں الوداع آ کھدا اے۔

میں اچنی بانیک تُوں سٹارٹ کرن لگا۔ کدھرے کچرا آ گیا سی۔ وار وار ککاں مارن نال

کجھ نہیں بن رہی سی۔ میں پائن اپیل کیک پینڈل نال لٹکانی اگانہ ودھدا و دھدا پنج منٹ دا سفر اک

گھنٹے وچ مکایا۔ فیر آشر نوں برتھ ڈے و ش کر کے آیا۔

رات ہوون والی سی..... مینوں دن دی اڈیک رہندی اے ہر ویلے تاں جو اپنے

آپ تُوں اینا گومصرف کر لوں کہ ویلا ای نہ لیسے۔ کدی چاہ دے کپ وچ تے کدے سگرٹاں دی

ڈبی وچ اپنے آپ نوں گوالینا بہت چنگا لگدا اے تے فیر..... رات..... زندگی..... دن دا چکرا ہو گول

چکر۔

کے دنوں بعد بیوی نوں میری یاد آ دندی اے۔

”اج شیو کر لو۔“

اج اوہ اک چنگی بیوی بن رہی سی۔ ”میں کافی بنانی آں۔ نالے اوہ تہا ڈی داڑھ درد

ہوون والی گولی تہا ڈے بیگ وچ رکھ دتی اے، کھالینا۔ ایہ گرم پانی ٹھنڈا ہو جاوے گا۔ کئی دیر توں

شیٹا ویکھی جا رہے او۔“

میں اوہنوں کیہ دسدا کہ میں ایس شخصے وچ وی اپنے آپ تُوں نہیں ویکھ رہیا۔ مینوں اپنا

آپ دسدا ای نہیں..... پانی کوئی گرم ہے ای نہیں سی، ٹھنڈا ٹھار..... سیت، ہوا ورگا۔ میں پوٹے

ڈبو کے دیکھیا۔

سیفٹی وچ بلیڈ لاکے میں نوم لاون توں پہلاں سوچ رہیا ساں کہ آفٹر شیو وانگوں ای ہوندا

اے ویاہ بعدوں بہت پیار بہت چماندا..... بہت تکلیف دیندا اے..... بہت ساڑدا اے..... پر اگلے ای پل سکون دیندا اے بہت سکون۔ سیفٹی تُوں دراز وچ رکھ کے آفرشیو تُوں گلھاں اُپر لان لگیا تے ویکھیا آفرشیو مکلیا پیا اے۔

میں آفرشیو دی شیشی پھڑکے ڈسٹ بن وچ سٹن توں پہلاں نیلو فر تُوں اُکا یاد نہیں ساں کر

رہیا۔

لکار

رات پھلاں، کلیاں، پتیاں نال تے گھاء دی بُو وچ گزر گئی۔

خاں دا اک چمن وس گیا اے۔

اوس چمن اندر میں وی پھلاں، کلیاں، پتیاں تے گھاء نوں تگدا، سنگھدا اپنے ساہواں وچ

رلاند اُپنا ساہ اوہناں نوں دیندا، حیاتی دے دکھاں نوں سکھاں وچ بدلن دا چارہ کر رہیا سی۔ اوسے ای

پھلاں کلیاں وچ گھاء اُتے بیٹھا بیٹھا میں پہلی جہی روشنی وچ گواچیا اک گلید وا اوہدیاں اکھاں وچوں

چوندا ویکھیا۔

دل نوں ہول جہیا پے گیا۔

رات دے دو وچ گئے سن۔

میں اُٹھ کے نال دے کمرے وچ آ کے کمپیوٹر آن کیتا تے فیس بک اُتے اپنے آپ تُوں

آن لائن کر لیا۔ زرنگار حالے وی بیٹھی سی۔ مینوں آن لائن ویکھدیاں ای اوہنے گل بات کرن لئی کہ

دتا۔ میں اگوں کوئی جواب نہ دتا۔ ایوں ای ہور ساہیاں کھول کے دنیا تے اوہدے رنگ دیکھن لگا۔ کدھرے رب دی تعریف کرن دادل کردا، کدھرے رب دے بنائے انسان نوں ویکھ کے اوہدیاں حرکتیاں نوں ویکھ کے انسانیت دے اُتے کئی سوال چک لیندا تے اوس نوں اپنے ای دماغ وچ دُفن کر لیندا ہاں۔ میں دُبارا چمن وچ جانا چاہندا ساں۔ مٹی دی خشبو پھلاں، کلیاں وچ سما جاوون نوں دل کیتنا کہ او سے ای چمن وچ ہمیش رہواں۔

موباہل اُتے لگیا الارم بول گیا۔ کڑ کڑ کڑ جیوں جیوں ترقی ودھی ہوئی اے نوں سُروی بعدے جارہے نیں۔ میٹرک تیک الارم دی اکوای گھنٹی سُن کے خوف جہیا طاری ہو جانداسی۔ ہُن تے ہر روز ای الارم دی ٹون بدل کے اپنے آپ نوں نواں دھوکھا دتا جاند اے۔ کیوں جے اسیں اپنے آپ نوں آپ ای دھوکھا دے سکدے آں ایسے لئی تے رشتیاں وچ بچھ جاندا آں رشتیاں توں باہر سدے آں پیار نوں تلاشندے آں تاں جے سبھ گھل جاوے۔ فیرو دی اک کسک، اک پیزاک ان چھوہیا احساس نامکمل ہوون دادرس دیندا اے۔ اوس ویلے تسلی تے سکون دا دھوکھا دے کے رشتیاں وچ رنگاں وچ، خشبوواں وچ اپنے آپ نوں لھن دا سفر شروع ہو جاند اے۔ اج تیکر ایس سفر تے ٹردیاں تاں بہت توں ویکھیا اے کدھرے منزل نہیں ویکھی۔

باہروں حاجی منشا نگھر رہیا۔

اوہدی پچھلے تریہ ورھیاں توں اک ای گل اے۔ ”ایمان والیو! اُٹھو فجر دی نماز ادا کرو۔“

میں روز ای اوس حاجی توں پہلاں جاگ جاند ا۔ میرے کمرے دی بلدی ہتی ویکھ کے وی اوہ اپنا ورد جاری رکھدا اے۔ جو اوہ اپنا پیغام دیون توں پہلاں کردار ہندا اے۔ اللہ..... اللہ..... اللہ اوہ ایس زور نال اللہ داناں لیندا اے جو یں دھرتی اُتے کوئی زور کے کبی مار کے گھج بولدا ہووے۔ رعب وچ عبادت کردا ہویا۔ تریہ ورھیاں توں اوہدی رعب دار اوڑ وی عبادت بن جاندی اے۔ اوہدے نال میری ملاقات کدے نہیں ہوئی۔ میں ملاقات کرنا ای نہیں چاہندا کیوں جے اوہدے

بارے میں ذہن وچ اک نقشہ کھچیا اے۔ اوہ اوس توں دکھ کجھ ہور ہو یا تے مینوں بڑے نقش مٹانے پین گے۔ بس سُنیا اے کہ اوہ حاجی منشاء اے جو صبح ورد کردا جاند اے۔

اوہدے پیراں وچ نائیلون دے بوٹاں دی ٹھک ٹھک سُنائی دے رہی اے۔ جہڑی گجھ دیر پہلاں بہت ای اُچی سی اوہ ہولی ہولی اگانڈ توں ودھ رہی اے۔ اُچی اوڑ ہولی ہوندی جارہی اے۔ اک دم لکڑی دے پُل اُتے اوہ قدم رُکدے نیں۔ فیروں قدم بڑے احتیاط نال رکھے جانداے نیں چُپ دے راج وچ، جس دی ٹھک ٹھک مینوں سُنائی دیندی اے کیوں جے وگدے نال دے نال ای پیچھے کوفٹ چوڑی سڑک دے نال میری بیٹھک اے۔ اک لکڑی دے پُل نوں پار کر کے مسیت دی گلی دل مُڑ یا جاسکدا اے۔ اوس گلی دل جتھے جویریہ ہوری رہندے سن۔ جویریہ دے گھر دے سامنے لگی نم توں سدھا ویکھیے تے سامنے مسیت داہرا بوہا اے۔ جہنوں حاجی ہوراں نے جا کے زور زور نال کھڑکا کے مولوی ہوراں نوں اسلام دے کئی فریاض ادا کرن واسطے جگانا اے۔ ہاں مولوی ہوراں توں پہلاں ای حاجی منشاء نے جاگ جانا ہوندا اے کیوں جے پہلاں پہل پی آئی اے دے وچ ملازمت دے دوران اوہ ستی سویرے جاگ کے انج ای کردے ہوندے سن۔ فیروہی سہراب سائیکل نوں آ کے تیل والی ٹاکی مل کے دوپراٹھے کھا کے اک پراٹھا اپنے نال پونے وچ پنھ کے لے جانداے سن۔ مولوی ہوری نماز پڑھاوون دے بعدوں فیروں جانداے کیوں جے اوہناں نے ہر ورھے اک بال ایس دنیا وچ لیانا ہوندا اے۔

میرے خاںباں دے چمن نوں اپنے توں باہر جاوون دی اجازت نہیں اے۔ اوہ جویریہ دے گھر دے سامنے لگی نم دی نمولی نوں کھانڈیاں وی کئی ورھے پتا چکلیا سی تے ہُن اوہدے ذالیقے دا سواد وی شاید کدھرے گواچ گیا سی۔

دن ہولی ہولی اپنا پنہدہ شروع کردا اے۔ میری کھڑکی دے اُتلے پاسے دے کھلے پٹ توں موٹا جہیا ستارا اپنے گھر توں خُرجاند اے۔ میں ہولی جہی اگانڈ ودھ کے چندرے نوں کھول کے اچھی

دکانداری ول دھیان نہیں دیندا سنگوں مینوں پینٹھ دی اوہ لڑائی یاد آندی اے جدوں اتھے نکاجیا کھالا ہوندا۔ ایس کھالے نوں پٹن لئی ساڈیاں ریاں شروع ہونداں سن اوہ ریس جس وچ جہڑا جت جاندا اوہ اگلے دیہاڑ شوخا جیا ہو کے پھر دار ہندا تے اگلی شام تیکر کوئی ہو ریس جت داسوا دچکھ لیندا۔ ایس کھالے دے دوالے وڈی وڈی دب اُگی تے کدھرے کدھرے تے چلائی دی بوٹی وی سی۔ جہوں گُجھ لوک اُبال کے کھا وی لیندے سن۔ ایس دب وچوں کئی واری کھڑ پینچ ڈڈو پھڑے جاندا۔ کھالے وچ ساڈی وستی توں کوئی پنج گلو میٹر پہلاں دورنگ والیاں فیکٹریاں دا کیمیکل تے پانی رُڑھ کے آندا رہیا۔ فیر لوکاں نے ایدھر نوں رُخ کیتا تے گھراں دی وسوں ہون لگی۔ گھر بنائے جاوَن لگے تاں سبھ نے اکوای سوچ رکھی کہ ایس کھالے ول بیٹریاں دے پایپ کردتے جاوَن۔ ویکھدیاں ویکھدیاں گُجھ دیروچ ایس کھالے اندر گندگی دھن لگی تے اپنی گوندگی دھبی کہ اپنی ای بوتوں دُونسن لئی لوکاں نے گھراں نوں وپچنا شروع کردتا۔ جویں جویں ابادی ودھ رہی سی تیوں تیوں لوکاں نے ویرانیاں نوں وی اباد کرنا شروع کردتا، جتھے ویرانے اباد ہو جاوَن اتھے نالے دے آل دوالے کوں ابادی دی گھاٹ رہ سکدی سی۔ ایس لئی آل دوال ابادی دُگئی تنگئی ہونا شروع ہو گئی۔ مصر دے وچ جے ایس طرحاں دی ابادی ہوندی تاں اتھے غلاماں دی منڈی والا کم وی شروع ہو جاندا پر اتھے قسائیاں نے اپنے پھٹے لا کے اوہناں تے تیز وڈیاں چھریاں بُغدے تے قیما کرن والیاں مشیناں لالینیاں جہدا کارن ایسی کہ ودھدی وسوں نوں ماس دی ضرورت پوری کرن واسطے دُور تیکر نہ جانا پوے۔ دوہاں دی ضرورت اتھوں ای پوری ہوندی اے۔

میں باہرنوں کمرے دا بوہا کھلن کارن اتھے ای مستقل ڈیرا جمایا ہویا اے۔ ایس دے پچھلے پاسے اک نکاجیا کمرے اے جس نوں چکن وچوں وی ورت لیناں تے اخیر اتھے ای دن رات پرت پرت کے مینوں وی آنا پیندا اے۔

پہلاں پہلاں میں اتھے ای اپنے مزاراں نال سا نچھ وچا کر دیا اوہ سبھ میرے کول بہ جاندا

گپاں چلداں آپے ای اٹھ کے نال دے کمرے وچ جا کے چاہ بنا لیندا۔ ایہ کمرے مینوں اودوں ملیا جد میں اٹھوں وچ داخلا لیا سی۔ ایہ کمرے مینوں اکلیاں بہ کے پڑھن لکھن لئی ملیا تے میں دسویں دے امتحان وچ ای ساں جدوں اک لمی کہانی لکھی جہوں ٹی وی دے اک پروڈیوسر نے ڈرامے وچوں کرن لئی میرے کولوں لے لیا۔ میرے مزاراں نے مینوں تھوڑی بہت اہمیت دین دا جیوں فیصلا کر لیا ہووے۔ ہُن اوہ مینوں ”گُجھ“ سمجھن لگ پئے۔ فیر اوس نکلے جے کمرے وچ اداکاری کرن والے کئی لوک آندے رہندے۔ میں مکالمے لکھدا رہندا اوہناں دیاں گلاں وچوں گلاں کڈھدا رہندا اوہناں دے سُفے سُفدا رہندا، تھیرے شیت کر داتے اپنے انگ وچ ڈھال لیندا۔ کنیاں نوں میرے کمرے تیک اپڑن لئی نکلیاں گلیاں پار کرنا بہت بھیڑا لگدا تے اوہ اپنی گڈی وچ اکو واری میرے کول آسکے سن پر جہڑے مزاراں اوہ سد ائی کول رہے، کول پین تے اگے وی کول ای رہن گے۔ جدوں مار دھاڑتے فساد چار پھیرے کھلنا شروع کردے۔ مینوں وی کسے اک پارٹی دا سمجھیا جاوَن لگدا میرے متھے تے وی کسے مذہب دانان لکھیا جاندا تے مینوں اپنے ورگے کئی انساناں دے سروڈھے ہوئے دکھالی دیندے۔ آئی زباناں ایس کالونی وچ دو منزلا کوٹھی جوئی تے اوہدا اپنا بیوٹی پارلر وی کھل گیا۔ میرے کمرے دے بلکل سامھے نالے دے دوجے پاسے کبھے ہتھ وچ دو دکاناں نوں جوڑ کے اوہنے وچلی کندھ مُکائی تے شامیں چارو جے دے لگ بھگ اک وڈے سارے لوڈرتے اوہدیاں شیواں وی اتر گئیاں۔ اوہ اپنے آپ وچ ای مست رہندی دکھالی دیندی۔ دوروں اوہدا نقشا واضح دکھالی دے جاندا۔ بھریاں گھاس، سٹریٹ وال، تنکھا تک تے بھارے بھارے پٹ، اوہدی جتی ہیل توں بغیر ہون دے باوجود اوہدا قد بہت اچا اچا سی تے چمکدار رنگ وچ اوہدی ساری شخصیت دے انگ دکھالی دے رہے سن۔ کوئی پتا لھی دے لگ بھگ ہون دے باوجود وی جذبات نوں اُبھاردی ہوئی۔

اک دن مینوں اوہدا خورے سُفنا آیا ہونا جہدی حقیقت اوہ اگلے دن آ کے میرے سامھے کھلو

گئی۔ اوس نوں کسے نے دسیا کہ اتھے کوئی کہاں کار رہندا اے۔ اوہ مینوں ملن لئی آتاں گئی پر میرے

زہریلا

میں اِج کہانی لکھن بہ گیا و اں گدا اے کہانی لکھ کے ای اُٹھاں گا۔ اِج مینوں کوئی تنگ نہ کرے۔ میرے دل دی اندر لی خا ہش سی کیوں جو کئے ای چرتوں میرے اندر بلدا بھانڈ گھٹ نہیں ہو سکیا۔ روز ای اوس بھانڈ دے لائو میرے اندر لی رت وچ وادھا کری رکھدے۔ تخلیق دا عمل جیوں رُک گیا اے۔ اجنی پچھان جیوں مک جاندی اے تے تخلیق دا عمل وی رُک جاند اگدا اے پر تخلیق دے عمل نوں ودھان نال کئی گو پچھان ملدی اے..... ایہو گل اں سوچ رہیا ساں۔

جے سارے پاسے گجھ نہیں، کوئی تخلیق نہیں، کوئی تخلیق کار نہیں، کوئی خلق نہیں تے فیر ایہ کیہ اے.....؟“ ایہ سبھ کیوں اے.....؟ میں کدھرے فلسفے بھورتے بھورن نہیں لگ پیا، میں کدھرے اندروں کھرن تے نہیں لگ پیا..... بس تھوڑا جہیا پیار ہو جاند اے فیر سبھ گجھ بھُل جاتا سی۔ زہر امرت بن جانا سی۔ پر نہیں تے فیر امرت زہر وی تے بن سکدا اسی..... یار توں پاگل تے نہیں ہو گیا۔ سارے انساناں نوں ویکھنا آں تے میرے دل وچ پتا ای کیہ خیال آ وندا اے..... جے کدھرے دُو جے سیارے توں

کول اوہدے نال گل کرن دا کوئی موضوع نہیں سی۔ اوہ آپ ای گلاں کرن لگ جاندی۔ گلاں تُوں کئی دناں وچ ونڈ دتا جاوے تاں اک ناول لکھ سکدا ساں پر مینوں کدے ایہ خیال نہ آیا۔ فیر اوہ دسن لگی کہ اخباراں وچ خبراں تاں چھپدیاں ہوں گیاں میں اوہ پڑھیاں وی ہوں گیاں۔ اوس مینوں اوہ خبر سُنائی جس وچ خاوند نے بُعدے نال وار کر کے اجنی بڈھی تُوں قتل کرن دی کوشش کیتی۔

”ہاں ہاں.....“

میں اوہ خبر پڑھی سی سگوں اوس بارے لکھنا وی چاہی اسی.....

میں گجھ کہندا کہندا اُرک گیا جدوں اوس اجنی چٹی دھون توں کپڑا لاکے کھبے موڈھے اُتے بُعدے دا نشان دکھایا..... ”اوہ میں ای آں۔“ میں پوری طرحاں حیران ساں۔ ”میں اوس دن مری نہیں پتچ گئی ساں.....“ اوہ رُک فیرو بولی ”تینوں پتا اے اوہ لکار یا کیوں سی.....“

”نہیں..... مینوں کویں پتا چل سکدا اے.....“

وڈی عید دادن سی، اوہ عید نماز پڑھ کے گھر پر تیا۔ اوہ جھے مہینیاں مگروں سعودی عرب توں آیا سی او تھے اوہ اک وڈے سارے سٹور تے سیل مینی کردا کردا مینوں وی اک وکاو شے سمجھن لگ گیا۔ میرا سودا کیتا میرے واسطے گا بک لے آیا.....“

دوویں چُپ چاپ اک دو جے ول ویکھ رہے ساں.....

گجھ لوکاں نے حاجی تُوں گھیر یا ہو یا سی۔ حاجی منشاء چنگا بند اسی ہر کسے نال بنا کے رکھی ہوئی سی..... اک دم کھڑکی توں باہر ویکھیا۔ اک پاسیوں او از آئی۔

”کلمہ شہادت.....“ ساڈے دوواں دے کناں وچ کلمہ شہادت دے الفاظ پئے تاں سانون اِنج لگیا جویں کسے نے زوردی کہی مار کے دھرتی نوں چیر یا ہووے۔ حاجی منشاء نوں اک سوانی لکار ہی سی ”کلمہ شہادت.....“ آکھ اوس نے حاجی منشاء نوں گچی توں نپ لیا۔

کوئی آوے..... آن ای والا اے تے اوہ کیہ سمجھے گا۔ اوہدے واسطے ایہ سبھ کجھ کیہ ہور ہیا ہووے گا..... کیڑے تے کوڑے، نہیں۔ ایہ خیال میرے ذہن وچ نہیں آتا چاہیدا سی۔ کفر دافتاوی لگ سکدا سی تے میں حالے اپنے آپ توں کافر نہیں اکھوانا چاہندا اسان۔ اکھوانا نہیں چاہندا تے ہے وی نہیں۔ تئیں کدھرے غلط نہ سمجھ لیئا۔ مفرورنال قانون نہیں کھلوسکدا پر جے بھکھ لگی ہووے تے فرق کیہ اے؟

تے گل بہتی دُوری دی نہیں، نیڑے دی اے کل دی گل اے۔ میں جدوں کہانی لکھی تے مینوں انج لکیا جیوں میرے اندرون کجھ گھٹ گیا ہووے۔ بعدوں میں بہت کہانیاں پڑھیاں پڑھاں کدے وادھا تھوڑی ہوندا اے..... جُسے چون نکلی رُوح کدوں واپس مُردی اے..... میں کہڑیاں گلاں کدھرے جاملانا واں۔ میریاں گلاں تے تئیں کوئی جلدی راء قائم نہ کرنا کیوں کہ مینوں انج گدا اے جیوں اگ توں پھوک ماری جاوے۔ اگ بجھان لئی نہیں بھجان لئی..... اگ بھج چکی پر کجھ پک نہیں سی رہیا سڑ رہیا، بل رہیاسی..... سیک درسیک..... بالن دربالن۔ بڈیاں، پنچر، بھبو کے ایہ کہو جہی تُو رہی اے۔ ایہ کیہ سڑدا اے ایہد احساس تک وی نہیں ہوندا۔

اوہ اپنے آپ توں اک خوبصورت گُڑی سمجھدی اے پر میں نہیں منددا اوہ ”پوری“ گُڑی سی۔ اوہ صرف اک خوبصورت گُڑی توں ودھ کجھ وی نہیں سی تے ایس گل تے میرا کوئی گوہ نہیں سی اوہ صرف اک خوبصورت گُڑی سی جسراں ہزارا لکھاں گُڑیاں ہون گیاں۔ پوری دُنیا وچ، ہاں پوری دُنیا وچ۔ پر میں تے ایس دُنیا وچ خوبصورت گُڑی توں دکھ کجھ ہوردی وی تلاش وچ ساں۔

اوہ کدے کدے مینوں پاگل لگدا اے، سگواں پاگل۔ یار گُڑی سوہنی وی ہونی چاہیدی

اے۔

اوہ چھت ول دیکھن لگاتے بولیا ”جھنوں اکھاں نہ بھان اوہنوں من کوں بھاوے۔“ میری

دادی ایہ گل بہت زیادہ ساندی ہوندی سی۔

”یار میں آئیڈیل دی تلاش وچ اپنا بہت ویلا برباد کیتا اے۔“

”آئیڈیل.....“ میں سگرت دھنائی۔ ”تیریاں گلاں تے مینوں ہاسا آوندا اے ہاسا ای ہاسا۔ ایسے توں میری گھر والی چاہنا کے لے آئی۔ نال نمکوی سی تے بسکھاں توں بغیر تے میں چاہ پین داناں وی نہیں لے سکدا۔ ایس گل دا اوہنوں کوارے ہون توں ای پتا اے جدوں اوہ میرے ہتھ وچ ہی چاہ ویکھ کے آکھدا ہوندا سی ”چلو باہر جا کے بیٹھنے آں تے ڈسپوز ایبل کپاں والی چاہ پیئے“ تے میں تے اوہنے ڈسپوز ایبل کپاں والی چاہ پیونی تے کنا کنا چر اوہنے مینوں اپنیاں لکھیاں کہانیاں تے نقاداں دی راء سنی ہوندی سی بھوایں میرا اوہدیاں لکھتاں نال کوئی سروکار نہیں سی ہوندا تے آن والے مہینا وار واسطے تیار کیتی کہانی مینوں اوہ چاہ دیاں سُرکیاں نال سنانا اپنا فرض سمجھدا..... خیر، میں سگرت دے لے کش کچھن مگروں مجاز نال رل کے چاہ وی پیون لگ پیا۔

”یار تیرے نال کوں گل شروع کراں.....“

مجاز میرے ول دیکھن لگا بکا بکا..... کیوں جو پہلاں میں کدے وی مجاز نال انج دی گل نہیں سی کیتی۔ سدھی ٹھاہ کر کے گل اوہدے ول سٹ دتی۔ بھلا اچ مینوں شرع روک رہی سی یاں شرم..... تے میں مجاز دے سارے حالات وی جاہد اسان۔ ماں پیو پچھلے پنج سالوں وچ پورے ہو چکے سن اوہ کلا کلا اپنے پیو دا چلا یا ہو یا سکول سانجھی بیٹھا، کنے ای رشتے میں اوہدے واسطے ویکھ چکیا ساں..... ہر رشتے وچ جدوں چنگی بھلی پچھ دس کیتی جاندی، کئی ولادیں نکل آوندے..... اکھے منڈا کلا کلا۔ کون اعتبار کرے گا ایہدی گل تے..... کل کلاں نوں جے لڑائی شڑائی ہوگی، نہ کوئی سمجھن والا نہ سمجھان والا..... سبھ کجھ کوں نبھے گا۔

”شرع وچ شرم کاہدی.....“ میرے دل وچ جیوں حوصلہ آ گیا۔

”یار میرا نکل اقبال ہے ناں۔“

”ہاں“

”اوہدی اک دھی اے۔“ میں مجاز ول دیکھیا۔ مجاز جیوں اپنے چہرے دے تاثرات لکا ون

دی کوشش کر رہیا ہووے..... نہ خُشی تے نہ غم دے تاثرات..... کیہ سمجھ آوے۔ ”میں اوہناں نال تیرے
ویاہ دی گل کیتی سی۔“

مجاز گُجھ بول نہیں سی رہیا تے میں اوہنوں دسیا کہ کوں پچھلے سال انکل اقبال دی دھی داویاہ
ہویا تے ویاہ دے دوجے دن ای اوہ گھر آ بیٹھی..... میں مجاز توں دسیا کہ دیکھے بھالے لوک نیں،
کھاندے پیندے وی ہن۔ چوکھاداج وی لہجہ جائے گا۔ مجاز دے تاثرات من جان والے ای ہون گے
کیوں جے مومنہ متھا ایڈاسوہنا نہیں ساؤ تے اُتوں دوجے مسئلیاں توں وی پریشان۔ بس اوہ گھر وسانا
چاہندا سی۔

”پراک مسئلا اے۔“ میں مجاز توں دسن لگا۔ ”یارویاہ دی پہلی رات.....“ میں گلے اندر
تھک لنگھائی ”گڑی آ کھدی سی مُنڈاویاہ دے قابل ای نہیں..... مرد نہیں.....“
میں مجاز ول ویکھیا، اوہ وی حیران پریشان۔
رنگ پیل پلٹ پے گیا ہووے۔ ”میں نہیں کرنا ویاہ..... کدھرے اوہ مینوں وی..... زری
بدنامی.....“

مینوں مجاز دے ایس رویے دا اُکا پتا نہیں سی۔

☆☆☆☆☆

ساریاں گلاں چھپان والیاں نہیں ہوندىاں۔ کھول کے بیان کر دینیاں چاہیدیاں نیں۔
میرے تے اک ویلا ایہ وی آ یاسی کہ گھر والے مینوں پاگل کہن لگ پئے۔ میریاں گلاں وچ کوئی پاگل
پن نہیں سی۔ بھلا تئیں آپ ای دسو کہ میں کڈا کو پاگل آں..... فرسٹ اِردی کلاس پرائیویٹ کالج۔
اسیں سارے گڑیاں مُنڈے کلاس پڑھدے پئے ساں کہ ٹیچر آئی تے اوہدے نال اک مُنڈا اسی جہدا
اوہناں نے نواں طالب علم کہہ کے تعارف کروایا..... تے میں اوہدے ول ویکھیا۔ کڈا وڈا سر سی

اوبدا..... وڈے سرد والا..... میں ایہدے بارے ایہ ای کہیا سی ناں کہ جدوں جمیا ہووے گا..... تخلیق دا
لمحا..... مینوں ساریاں نے پاگل، پاگل کہیا، مَن میں اپنی رائے لوکاں تیک پچان دی کھچل ای نہیں
کردا۔

☆☆☆☆☆

میں کہانی لکھن پڑھدا آں تے کدے اپنا آپ یاد آ جاندا اے۔ کدے اندر کدے باہر۔
مجاز دی صورت وچ کدے کوئی سگوس گل کدھرے کوئی لگی گل، بھٹی گل چھیتے آ جاندى اے پر میں تے
کہانی وی، گرم، لکھنا چاہنا واں۔ جے مینوں کوئی مرن ویلے پچھے میں کسراں مرنا چاہنا آں تے میں
گرم پانی وچ مرن توں ترجیح دیاں گا۔ ایہ میرا پاگل پن نہیں..... تئیں تے مینوں غلط نہ سمجھو۔ ایہ میری
اک نیکی جہی سدھرا اے۔ گرم توں گرم ہو جان دی سدھرتاں جو میں اپنی خاہش مطابق مر سکاں۔ جدا ایہ
گل میں اپنی بیوی نوں دسی سی تے پتا نہیں اوہدے دل وچ کیہ آئی اوہ اٹھی تے چاہ بنا کے لے آئی۔
میں اوہنوں کدے وی نہیں دسیا کہ اوس توں پہلی وار ویکھدیاں میں سوچیا سی کہ مرن ویلے ایہدیاں
اکھاں دا کیہ بنے گا۔ بندر ہن گیاں کہ کھلیاں..... تے کھلیاں اکھاں مینوں بہت ڈراندىاں نیں۔

کیہ کراں، کوں کہانی وچ رنگ بھراں، کرداراں توں پکا پیڈھا بناواں۔ کوئی کوں
مسالیاں توں بنا سواد لایا سکدا اے ہانڈی توں۔ ہانڈی پکاتا وی ات ضروری اے پر پھکی ہانڈی تاں
مومنہ بکا کر دیوے گی سواد کتھے رہ جاوے گا۔ سواد دا پچھا کرنا ایس دنیا دا پہلا اصول کیوں ہوندا جا رہیا
اے؟ میں کدوں دا لکھن بیٹھا آں..... میں سوچی پے جانا واں..... شاماں ویلے دا جدوں
عشاء دی اذان ہوندى پئی سی تے فیر بعدوں کوئی اذان نہیں سی ہونئی۔ جے کدھرے ہُن اذان ہو
جاوے۔ ادھی رات توں میرے من اندر ایہ کوں خیال آ جاندا اے۔ ادھی رات توں اذان شاید کسے
نہ کسے فرتے وچ ہون لگ پوے۔

☆☆☆☆☆

اوہ گڑی جھنوں میں ارج وی بھلن دی کھچل کرنا واں جدوں یاد آ وندی اے کجھ لکھیا نہیں جاندا تے دل وچ دھک پیندی اے۔ لوں کنڈے ہو جانداں نیں۔ دھن دھنی نال وجود اندروں باہروں کنب کنب پیندا اے۔ اوہ گڑی جھدے تے میں کنیاں کہانیاں لکھیاں دو چار نظماں وی لکھ دتیاں اوہدے بکھاں تے اوہدے ہتھاں تے اوہدیاں اکھاں تے..... تے مینوں یاد آ رہیا اے جدوں اسیں اک دیہاڑ پارک وچ بچ تے بیٹھے ساں تے اوہ اچنی اک لت ہلا رہی سی۔ ہلاندا جاری سی..... کئے ہوئے ہوئے ہوا دے بے ساؤں چھیڑ چھاڑ کے جیوں لنگھی جا رہے سن تے جویں ای اوہنے لت اُتے لت رکھی..... پانچا اُتاندہ ہویا..... اوہو..... مرداں ورگے وال سن۔ مینوں کریہت ہوئی، میں اوہنوں آکھ دتا تیرے وال..... میریاں نظراں اوہدی چنی تے سن تے اوہدیاں اکھاں لال ہو گئیاں..... کنا چر اوہ میرے نال کجھ نہ بولی، فیر جدوں اسیں واپس گھر نوں جان گئے ساں، میں اوہدے واسطے سیٹ لئی وی لڑیاں پر اوہ کوئی چنگا تاثر نہ دے سکی تے فیر اک دن اوہ گڑی مر گئی..... گھر دی چھت ڈگی تے ڈھیہ پئی، اوہ وچاری وی وچارا بن گئی..... نہیں نہیں میں اوہدے پیراں نوں ارج وی تکنا آں۔ میریاں اکھاں سامنے نیں سانولے جے تے جی اُتے وال..... میں ایہناں پیراں نوں زمین تے نہیں لگن دیاں گا۔ نہیں لگن دیاں گا..... تے اوہناں پیراں نوں میں ہتھاں وچ قید کر لیا تاں جے اوہ زمین تے نہ لگن اسمان.....

ہُن شاید میں اگلی کہانی لکھن جوگا ہو گیا آں۔ اک ہورا اذان شروع ہو چکی اے۔ خورے نوں نکوردن دی پہلی اذان.....

کلوتری

”تیری مینوں سمجھ ای نہیں آ وندی“ میں اوہدیاں اکھاں وچ ڈب گیا۔ اپنے جوڑے وچ اوہ واہوا سوہنی لگ رہی سی تے اوہدا لگانی جوڑا من موہنا۔

”مینوں تیری سمجھ آ گئی اے“ جوڑے نوں اوہ ٹھیک کردی رہندی۔

فیر اسیں دوویں ہسن لگ پیندے۔ اجہیاں گلاں کرن دا سانوں بڑا چاء ہوندا سی تے ساڈیاں ایہ گلاں منگن داناں ای نہ لیندیاں پرویاہ بعدوں جویں اسیں بہت سست ہو گئے ساں۔ ساؤں گلاں کرن دا چاء ای نہ رہیا۔

”میں ان پڑھ گڑی نال ویاہ نہیں کر سکدا۔“ اچنی ماں نوں گرج کے آکھیا۔

”چندا تیری بچپن دی منگ اے۔“ ماں رون ہا کا ہو گئی۔ ”اپنے بھرا نوں میں کیہ مونہ دکھاواں گی۔ اوس نوں کیہ جواب دیواں گی۔“

میں غصے وچ لال پیلا ہو جاندا آں۔ ماں بولن لگدی اے۔ ”میرا دُنیا تے اکواک بھرا اے

تے اوہ وی پھدتیج جاوے گا۔“

”جے سنبدھ ساک لے کے ای رکھنا اے، فیر اوہ بھرا کوں ہو گیا؟“ سوال کردا ہاں۔

”اپنا مارے گاتے چھو ویں ای سٹے گا۔“

”جے اپنا ہووے گاتے فیر مارے گا ای کیوں؟“ میں بولد ہاں ”جے میراویاہ شگفتہ نال نہ

ہویاتے میں کدھرے وی دیاہ نہیں کرنا۔“

ماں پُچ کر جاندی اے۔

شگفتہ میری کلاس فیلسوفی۔ بہت سوہنی تے نہیں پر مینوں اوہ اپنی چنگی لگدی کہ اوہ دے نال

جیون پتایا جاسکدا اسی۔

ساڈی پسند اکو ساڈا ذوق اکو جھپتے ساڈے شوق اکو جھپے سن۔ اوہنوں بہت سوہنے شعر

آؤندے سن، کدی کدی اوہ مینوں ایسے شعر سناندی کہ مینوں لگدا کہ ایہنوں رب نے دماغ نہیں کمپیوٹر

دتا اے جہدے وچ اوہ اپنے شعر محفوظ کر لیندی اے۔

ویاہ توں بعد اسیں اک مہینا ہئی مون لئی چلے گئے۔ جدوں پر تے تاں گھر وچ سس ٹونڈ دی

ٹوکا ٹوکی شروع ہوئی۔ میں کجھ سوہریاں توں تے کجھ دفتر توں قرضالے کے اک نکا جھپا گھر بنا شروع

کیتا۔ گھر دیاں نیہاں بھریاں جان لگیاں۔ میں تے شگفتہ بہت خش ہوئے۔ گھر دیاں نیہاں دھر یاں

لگیاں تے رب نے اک خشئی ہور دے چھڈی۔ میرے گھر مسکان جمی۔ میری دھی مسکان۔ ہُن اسیں

و کھرے گھر وچ اک پورا خاندان بن گئے ساں۔

مُسکان جد سال دی ہوئی۔ اسیں اوہدی سالگرہ منان لئی اکٹھ کرن دا پروگرام بنایا۔

پروگرام دیاں تیاریاں شروع ہو گئیاں۔

”مکان کرنا بھدا بھدا لگ رہیا اے۔“ شگفتہ مینوں آکھن لگی۔

”کیوں؟“

”ایہدیاں دیواراں ول وکجھ۔“

”دیواراں تُوں کیہ ہویا اے؟“

اوہ دیواراں کول جاکھلوتی تے دیوار تے ہتھ رکھدیاں بولی ”وکیھو وائٹ واش کنی جلدی

خراب ہو گیا اے۔“ اوہنے دیوار تے ہتھ پھیریا۔ ”کپڑیاں تُوں خراب تے کردا ای سی ہُن ایہد رنگ

وی پیلا پیندا جا رہیا اے، اوہ میرا دھیان چاہ رہی سی۔

”ہونڈ“ میں کہیا۔

”تُسیں گل تُوں سیریس نہیں لیندے۔ مہماناں نے آنا اے۔ ریپوٹیشن دا سوال اے۔“ اوہ

غصے وچ بولن لگدی اے۔

”ریپوٹیشن“ میں بڑ بڑایا۔ ”چلو وائٹ واش کرو ایسے آں۔“

”نہیں! ایس داری وائٹ واش نہیں ہونی چاہیدی۔“

”کیہ ہونا چاہیدا اے فیر؟“

”پینٹ ہووے گا ہُن تے“ اوہ دیواراں تُوں جیوں سہلارہی سی۔

”پر بجٹ اینا تے نہیں ہے تُوں تے جاتی ایں میری تنخواہ.....“

اوہ وچوں ای بول پئی ”مینوں پتا اے۔ ہاف میری پاکٹ منی تے ہاف تیری پاکٹ منی۔

دوویں رل کے پینٹ جو گے ہو جان گے۔“ اوہ میرے گلے دوالے باہواں کھلا میرے سامنے کھلو گئی

تے فیر میری ٹائی ٹھیک کردی پچھن لگی۔ ”ٹھیک آئیڈیا اے ناں؟“

مُسکان رون لگی تے اوہ تر تے مسکان کول جاکھلوتی۔

دو جے دن جدوں میں دفتر وچ آیا تے گھر وچ رنگ ساز لگے ہوئے سن۔ رنگ دی بو

چارے پاسے کھلری ہوئی سی۔ میری بیوی اوہناں تُوں رعب نال ہدایتاں دے رہی سی۔ ”استھے پینٹ

بھرو۔ استھے رنگ موٹا اے۔“ میں آیا تے مینوں دکھان لگی کہ وکیھو ساڈا گھر کرنا سُن رنگ رہیا اے۔

اسیں رنگ سازاں دے کول جاکھلوتے۔

”کھڑکیاں دروازاں توں لال رنگ گاڑھا کر کے کرنا“ اوہ رنگ سازنوں کہن لگی۔
 ”نالے دیواراں تے بارڈروی لال رنگ دا ہووے۔ دوویں اک دوجے نال میل رکھدے ہون۔
 ذرا برابر وی فرق نہیں سمجھے“ اوہ میرے نال ای کھلوتی سی۔

گھر واقعی سُنر ہو گیا تے کوئی پچھان ای نہیں سی سکدا کہ ایہ اوہی گھر اے۔ دروازاں
 کھڑکیاں توں لال رنگ بیٹا ای سوہنا لگ رہیا سی۔ پر میرے اندر جیوں کوئی شے نش نہیں سی۔ اوہ
 سوچیں پئی ہوئی سی۔ جدوں میں رنگسازاں توں اوہناں دے پیسے دے دتے تے میرے کول میری
 جیب وچ بہت ای تھوڑے پیسے رہ گئے۔ ہر مہینے میں اپنی پاکٹ منی وچوں کچھ پیسے بچا کے اک ادھی
 کتاب ضرور لیند اسان پرالیں وارد دفتر آن جان واسطے کرایا وی بڑی مشکل نال پورا ہوندا لگدا سی۔

کل رات توں دوست دافون آیا ”My Life in dream“ پڑھی اے توں“ اوہ کچھن
 لگا۔ اوہنوں وی کتاباں دا بہت ٹھک سی۔

”کہدی؟“

یارتیرے من پسند لکھاری شتاؤ کی دی سوانح عمری اے۔“

میریاں جیوں رالاں چون لگیاں۔ ”کدوں آئی بازار وچ۔“

”دو تن دن پہلاں ای آئی اے۔ بہت ودھیا کتاب اے۔ صرف اٹھ سو روپے دی۔ اک
 اک اکھرانج اکیلیا جیوں زندگی دے پل گزارے ہون۔“

”اکھروی تے زندگی دے پل ای ہونداے نیں۔“ میں افسردہ جہیا ہو گیا۔

”پڑھیں ضرور تینوں شتاؤ کی بارے بہت گلاں ملن گیاں۔“ اوہ ایہ آکھ کے دوجیاں

گلاں وچ لگ گیا۔

فون تے گل بات ختم کرن بعدوں مینوں انج لگن لگ پیا جویں کسے نے مینوں متاں بھار

پُکا دتا اے۔ میں ساری رات اپنی پاکٹ منی دا حساب لاندرا ہیا پر اک پیسا وی فالتو نظر نہیں سی آ رہیا۔
 صبح سویرے میری بیوی آکھن لگی ”اج جلدی آجانا“ پرسوں مسکان دی سالگرہا اے۔
 گچھ خریداری کرن جانا اے۔“

میں ہوں ہاں کر چھٹی۔ دفتر وچ وی میں سوچاں وچ گم رہیا۔ کسے کولوں ادھار منگن دی
 ہمت نہیں سی پئے رہی۔

گھر آیا تے بیوی بازار جاوون توں تیار ای بیٹھی سی۔ اسیں بازار توں نکل گئے۔ اوہنے
 سالگرہا واسطے غبارے، موم بتیاں، جھنڈیاں تے رنگ برنگے ربن خریدنے شروع کردتے۔ پر میریاں
 اکھاں وچ کوئی چیز خوبصورت نہیں سی بن رہی بے رنگ جہیاں شیواں۔ میں اپنی بیوی دے نال نال
 بازار دی بھیڑ وچ ٹری جاندا۔ راہ وچ کئی دکاناں کتاباں دیاں آئیاں تے میرا دل اچھلن لگ پیندا۔

جی کردا بیوی دی پاکٹ منی توں کتاب خریدلاں پر مینوں پتا سی ایہوں کدے وی کتاب داشوق نہیں سی
 رہیا۔ ایہنے مینوں پیسے دین دی بجائے ایہوں ”فضول خرچی“ ای کہ دینا اے۔ میں اپنے خیالاں وچ

بیوی دے نال نال ٹری جا رہیا ساں کہ میری حیرانی دی انتہا نہ رہی کہ اوہ اک بہت وڈی دکان اندر
 وڑن لگی۔ اوہ کتاباں رسالیاں تے اخباراں دی بہت سچی ہوئی دکان سی۔ اوس دکان والے نے پچیاں

دے کھڈونے وی ویکھن واسطے سجائے ہوئے سن جتھے کافی رش سی۔ میری بیوی نے مسکان واسطے
 ساڈے دوہاں ولوں اک باربی ڈول خریدی۔ جہڑی اٹھ بے، کھلوتے لیٹ سکدی سی۔ اسیں دکان
 چوں باہر نکلن لگے تے اوہ باہر دے رستے دے کول پے وڈے سارے ریک دے کول آ کھلوتی۔

کتاباں دا اک ریک سی جہدے باہر والے پاسے شیشے لگے ہوئے سن تے شیشے توں تالا۔
 مہنگیاں کتاباں اتھے رکھیاں گئیاں سن۔ اوہ کتاباں والے ریک کول جاکھلوتی تے شیشے تے انگلی رکھ

کے کتاباں ویکھن لگی۔ پتا نہیں اوہ کہڑی کتاب بھر رہی سی۔

”My Life in dream“ میں دُوروں ای سیہان لئی۔ (Biography of)

(Shamanoki) اوہدے اُتے میں واضح طور تے پڑھ رہیا ساں جو کہ اوہدے پستے تے لکھیا سی۔
میں اپنے ہتھ وچ خریدیا ہو یا سامان پھڑی کھلوتا ساں جہدے وچ میری دھی واسطے اک
بہت ای سوئی باری ڈول سھتوں اُتے پئی سی تے میں ڈول توں دیکھن لگا۔ کدے کدے انسان گڈا
ای بن جاندا اے جہدے نال کوئی ہو رکھیند رہیا ہوندا اے پر ایس باری ڈول وانگ اُٹھ بیٹھ کھلوسکا
اے۔

میری بیوی نے اک کتاب دا انتخاب کیتا تے شیشے اُتے ہتھ رکھ کے کھلو گئی۔ دُور کھلوتے
دُکاندار اک ملازم اوہدے ول ودھیا۔ اوہدے انتخاب دے سہ اوہدی کنڈ میرے ول سی جس توں
میں دیکھ نہ سکیا۔

”میری گل سستا ذرا“ میری بیوی نے میرے ول دیکھیا تے مینوں بلایا۔

میں اوہدے کول جا کھلوتا۔

”ایہ دیکھو ایہ کتاب میں چوڑی کیتی اے۔“

اوس مینوں دسیا تے ریک اندر لگی کتاب مینوں دکھائی۔ میں کتاباں دے ریک تے لگے شیشے
اُتے اوہدی رکھی ہوئی انگلی ول دیکھیا ”ایہ کیہ؟“ میں جو یں بوندل گیا۔ اوہدی چون کیتی ہوئی کتاب
”My Life in dream“ سی۔

”کیہ خیال اے ایہ خرید لو اے۔“ میرے کولوں اوہ مشورامنگ رہی سی۔

”ہاں ہاں کیوں نہیں“ میں بہت خوش ہو گیا۔

اسیں کتاب خریدی تے گھر توں تڑپے۔ میں بہت خوش ساں۔ میرا جی کر رہیا سی جئے شانو کی
توں پڑھنا شروع کر دیاں۔ راہ وچ ای کتاب کھولھ کے مطالعا شروع کر دیاں پر نہیں کر سکیا کیوں جو
میرے کول بہت سامان سی۔

جدوں اسیں گڈی وچ بیٹھے تاں میں سامان جھولی وچ رکھ لیا۔ ہولی جہی کتاب کڈھی تے

صفحے پھر لہن لگا۔ نال والی سیٹ تے میری بیوی بہت تھکی پرش سی۔

”ہن بڑا گرینڈ فنکشن ہووے گا۔“

”Obviously“ میں صفحے پھر لہن وچ لگن ساں۔

”پینٹ وی ہو گیا اے سامان وی خرید لیا اے“ تے اباسی لیندیاں بولن لگی ”مسکان واسطے

گفٹ وی خرید لیا اے۔“

”ہونہ“ میں کہیا تے شانو کی دی کتاب چوں اک پیرا گراف پڑھدا رہیا۔

”تینوں ایہ کتاب کیسی لگی؟“

”بہت اچھی۔“ ”You have good choice“

اک دم چلدی ہوئی گڈی رکی۔ اشارا بند ہو گیا سی۔

”ایہ کتاب دکھانا۔“

میری بیوی نے میرے ہتھوں کتاب پھڑی۔ ”ایہدی بیک سائیڈ تے رنگ توں تہاؤں کجھ

یاد آیا؟“ اوس نے میرے ول سوال بھری نظر نال دیکھیا اے۔

”نہیں“

ایس دی بیک سائیڈ دارنگ ساڈے گھر دیاں کھڑکیاں تے دروازاں تے ہونے رنگ ورگا اے۔“

”تے فیر.....“

”تینوں پتا اے ناں۔ کل میریاں بہت ساریاں سہیلیاں نے آنا اے تے اوہ ساڈی

الماری وچ وی ضرور دھیان دین گیاں الماری وچ گھر دے پینٹ نال ملدی کتاب..... واہ واہ“ اوہ

بہت خوش ہو رہی سی تے پر جوش وی۔

میں شیشے توں باہر دیکھیا۔ اشارے دارنگ لہو رنگ لال سوہا لگ رہیا سی جو سڑکاں توں ہوندا

ہو یا میریاں اکھاں وچ اترن لگا۔

یاد کرنا اے نہ کیتا تے ہڈی توڑ دیاں گی، ہڈی ٹٹ جان دے ڈرتوں دو جے دن گڑیاں اوہ صفحا ہو بہو
انج دا انج لکھ کے دکھا دیندیاں جویں کتاب وچ لکھیا ہوندا تے میڈم ساہمے کتاب رکھ کے چیک کردی
رہندی۔ گڈ لکھ دیندی، کدے کدے جے ایہنوں کسے انگریزی لفظ دے سپیلنگ یاد رہندے تاں اوہ
دی لکھ دیندی۔

اوداناں میڈم صوفیہ اے۔

میڈم صوفیہ بارے محلے دے ہر بندے دے دل وچ اک آدرسی۔ محلے وچ ہون والے
نکے موٹے اکٹھاں وچ اوہنوں اچھی تھان دتی جاندی جتھے اوہ اچھی ”عالمانا“ گفتگو وی سُناندی
رہندی۔ اوہدے کول پڑھن والے بچیاں دیاں شکایتاں وی ماں پونوں لاندی رہندی۔
میڈم صوفیہ دی عمر کوئی تیرہ گوسال سی جدوں میں اوہدے کول ٹیوشن پڑھن جان لگا۔ اٹھویں
تک دے مُنڈیاں نوں اوہ پڑھاندی، میں اودوں چھویں جماعت وچ ساں۔

”توں کل برف دا اک کوا لاپے نال لے کے آویں“ اک گڑی جہڑی کہ میڈم صوفیہ کول
پڑھن والے بچیاں دی مانیٹراے، مینوں آکھن لگی۔

”پر میڈم.....“

میڈم نے میرے دل گھور کے دیکھیا۔

”کیہ.....“

”میڈم ساڈے گھر تے فرج نہیں اے۔“

”فرج نہیں اے؟“ میڈم نے سوالیہ نظر اں نال دیکھیا۔

”تسیں بازار توں برف لیاندے او؟“ میڈم بولی۔

”ہاں“

”پراوہدی تا شیر گرم ہوندی اے۔“ فیڑ میڈم دسن لگی ”میں تے اپنا فرج لیا سی۔ پچھلے مہینے دا

برف

اوپنے ایف اے کیتا ہو یا اے پراوہ اپنے آپ نوں بی اے پاس دسدی تاں جے اوہدے
کول ودھ توں ودھ بچے پڑھن آن۔ ٹیچر دی تعلیم دی وی تے کوئی اہمیت ہوندی اے ناں۔ اوہنے بی
اے لئی کوشش بہت کیتی۔ دوواری امتحان دتے۔ اوہدے مخالف اوہنوں جد کہندے سُدے تے اوہ
آکھدی میرے توں بی اے دے نصاب دا سوال جتھوں وی پچھ لو، جواب نہ دیاں تے فیڑ کہنا۔ واقعی
جواب دین وچ اوہدا کوئی جواب نہیں۔ کسے نوں شیشے وچ اُتارنا اوہدے کھبے ہتھ دا کم اے۔ سگوں کھبے
ہتھ دا نہ کہو کھی اُنگل دا کم کیوں جے اوہ دو چار گلاں نال ای دو جے نوں شیشے وچ اُتار لیندی تے فیڑ اوہ
بندا پچھے پچھے ہوندا تے اوہ اگے اگے۔

محلے دے تقریباً سارے ای بچے اوہدے کول پڑھدے سن۔ الف اناروالی کلاس توں لے
کے آئی کام تک۔ بھاریں اوہنے آئی کام دا نصاب کدے دیکھیا نہیں، فیڑ وی اوہ دو سال توں آئی کام
دیاں گڑیاں نوں وی پڑھا رہی اے۔ کتاب کھول کے حکم سُنا دیندی ”ایہ صفحا تے ایہدے توں اگلا صفحا

ٹھیک ہون لئی دھریا اے۔ کارگری کم نوں کم نہیں سمجھدے“

میںوں بعدوں پتا چلیا کہ میڈم دا اپنا فریج تے کئی مہینیاں توں ہے ای نہیں، اوہ تے بچیاں

کولوں برف دے کوڑے ملگواندی ہوندی اے۔

”چل سنبل تُوں یادناں لے آویں“ مانیٹر گڑی نوں میڈم نے آکھیا۔

”لیس میڈم“ بڑے زورناں تے تیزی نال اوہ بولی۔

سنبل میڈم کول پڑھن والے سارے بچیاں دی پردھان سی۔ اوہ ستویں کلاس وچ

پڑھدی۔ فر فر انگریزی، اُردو تے سائنس دا سبق سناندی پر ریاضی وچ آکے ڈھلی پے جاندی۔ اوہدی

ریاضی بہت ماٹھی سی۔ اٹھ نوں دے پہاڑیاں تک ای اڑ جاندی ہاں سوالاں نوں رٹے مارن دا اوہدا

جواب نہیں اے۔

”میڈم نے کیہ پڑھایا؟“ گھرامی یاں باجی چکھدی۔

”سارے مضمون پڑھائے نیں“ میں کاپیاں تے کتاباں وی اوہناں نوں دکھایاں۔

”میڈم ہے تے بہت پڑھی لکھی“ فیروہ میڈم بارے گل کرن لگدے ”پر وچاری دی قسمت

دی لکیر شاید ٹٹ گئی سی۔“

ہُن میڈم بارے ہون والی ہر گل نوں میں بڑی توجاناں سہدا۔ میڈم آخر میری اُستانی سی۔

اوہناں بارے سنا میںوں چنگا لگدا۔

”سنبل ایہدے کولوں سبق سُن“ میڈم نے میںوں سنبل ول گھلیا۔

میں انگریزی دی کتاب کھول کے اوہدے ول چلا گیا تے اوہنوں سبق سنا یا۔ اوہ کئی چنگی

سی۔ ہولی ہولی بولدی تے میں اوہنوں ویکھدا ای رہندا۔ میرا جی کردا اوہ میرے کولوں سبق سنی ای

جاوے۔

بعدوں انجے ای اک ہفتا لنگھ گیا۔ پڑھائی وچ تے اسیں وی سنبل نالوں گھٹ نہیں ساں۔

میری تے ریاضی وی بہت چنگی سی۔ میںوں تے سوال نوں رٹا لاون دی ضرورت نہیں سی پیندی۔

ہوندیاں ہوندیاں میرا وی میڈم دیاں نظراں وچ سنبل وانگ اک مقام بن گیا پر اوہ مقام شاید سنبل جڈا

مقام نہیں۔

”کل توں تُوں تے سنبل ساریاں کولوں، اخیر تے پہاڑے سُنو گے“ میڈم نے حکم سنا یا تے

میںوں بہت چنگا لگا۔

”سُمر توں کیوں پہاڑے یاد کر لیندا ایں؟“ سنبل چکھن لگی۔ ”میں تے چوتھی واری یاد کیتے

نیں پر بھل جاندی آں۔“

”میں لکھ لکھ کے یاد کردا آں، توں وی انج کر یا کر“ میں سنبل نوں دسیا۔

اوہ تے میں پہاڑے سہدے رہندے۔ اوہ نکلے بچیاں کولوں صرف دو تن دا ای پہاڑا

سُدی۔ کیوں جے ایہ اوہنوں چنگی طرحاں آندے سن۔

اک مہینا لنگھ گیا۔

اک مہینے مگروں اک زبانی اپنے نال اک لمبی ساری گڑی نوں لے کے میڈم کول آئی۔

”میڈم جی ایہنوں پڑھا نا اے“

میڈم چپ کر کے سُدی پئی سی۔

”میڈم ایہدا قوتے کوٹھے جڈا اچا ہو گیا پر عقل موت آئے دی وی نہیں“ اوہ زبانی دس رہی

سی۔

”بچویں وچوں دو وار فیل ہو چکی اے“

گڑی دے فیل ہون بارے شاید اوہ دسن لگی۔

”اپنا ناں وی چنگی طرحاں نہیں سولکھنا آندا“ اوہ بولی گئی۔

”کیہ ناں اے تیرا؟“ میڈم نے گڑی توں چکھیا۔

اوہ چیونگم چبارہی، موندے دے اک پاسے چیونگم نوں دبا کے بولی ”میڈم جی رفعت“
 ”سٹ نی ایہنوں مرجانیے“ زنائی بولی ”کئے دی چربی نال بعدی اے“ اوہ گڑی نوں آکھن

لگی۔

”ایہ میری دھی تے ادھی پاگل اے“

میڈم آکھن لگی ”کل توں پنج و بے گھل دینا تے نال فیس وی گھل دینا“ فیر میڈم دسن لگی
 ”ست و بے چھٹی ہوندی اے بعدوں میں وڈیاں کڑیاں نوں پڑھانا ہوندا اے“ تے اوہ رعب جھپا پان
 دی کوشش کردی ”میرے کول آئی کام دیاں کڑیاں وی تے پڑھدیاں نیں۔“

اگلے دن رفعت تے سنبل کٹھیاں پٹھیاں سن۔ سنبل اوہنوں میڈم دے کہن تے سبق
 پڑھان لگی۔

میڈم کول چھہ ست نکلے نکلے سچے وی پڑھدے ہوندے سن جہڑے اپنیاں ماواں نال
 روندے گرانڈے آوندے سن۔ میڈم بڑے پیار نال اوہناں نوں پچکار پچکار کے اپنے کول بلا لینی
 سی۔ جے اوہ اپنی کھید کھیدن لگ پیندے تاں میڈم گجھ نہ بولدی۔ اوہنوں تے صرف اپنی ٹیوشن
 فیس نال ای غرض رہندی جہڑی ہر مہینے دی پہلی توں پنج تاریخ تک جمع کرانا ہوندی۔

میڈم دے گھر اک بلی وی سی تے اوہدے نکلے نکلے بلوگڑے وی سن۔ میڈم جد پڑھا رہی
 ہوندی بلی تے اوہدے بلوگڑے میڈم کول جھولی وچ آ کے بہ جاندا سن۔ میڈم پولا پولا ہتھ اوہناں
 دے لک تے پھیردی رہندی، بلی سامھے بیٹھے نکلے نکلے بچیاں نوں گھور رہی ہوندی۔

فیر میڈم نوں پیراں تے کھرک دی ہماری لگ گئی۔ ڈاکٹراں کولوں بہت علاج کروایا گیا۔
 اوہنیں دنیں سانوں چھٹیاں رہیاں۔ اسیں بڑے خوش رہے چلو ساڈی پڑھائی توں تے جان چھٹی ہوئی
 اے۔

میڈم صحت یاب ہو کے آ گئی۔ ہن پہلے توں بہتی تھکا وٹ اوہناں دے مکھوں ٹپکدی

رہندی تے ہن اوہ سنبل نوں اپنے کماں وچ لائی رکھدی۔

”سنبل میرے موڈھے نپ دے۔ سنبل میرے ہتھ دیاں تلیاں جھس دے۔“

سنبل بڑے ادب نال حکم مندی تے میں تکیاں تکیاں بالاں کولوں سبق سہرا ہندا۔

”باجی رفعت تئیں چھہ دا پہاڑ اٹھاؤ۔ میڈم نے کل تہاںوں ایہی کم دتاسی“ میں رفعت نوں

اک دن آکھیا۔

”مینوں باجی نہ کہیا کر..... توں چھویوں وچ پڑھنا ایں تے میں پنہویوں وچ“

اوہ کھر کھڑا کے ہس پئی۔ ہن میں اکثر سوچتا واں واقعی میں اوہنوں باجی نہ کہندا تاں چنگا

سی۔ اوہ تے میرے کولوں کئی وڈی لگدی۔ ہن مینوں یاد آ وندا اے تاں میں ویکھنا آں اوں ویلے میں

ایویں ای کہیاں نوں باجی کہندا رہیا۔ ساڈے گھر اکثر میڈم دیاں گلاں ہوندىاں رہندیاں۔ میری

دادی اوہناں نوں بہت چنگا سمجھدے سن تے میری ماں نوں دسدے رہندے ”میڈم دی ماں میری

ماں بڑیاں پکیاں سہیلیاں سن۔ جدوں صوفیہ (میڈم) جی تاں اوہدا بندا گھروں چلا گیا اک ہفتے مگروں

پتالگیا اوہنے دو جاواہ کر لیا اے تے اوہ وچاری اکلے ای صوفیہ نوں پڑھاندی لکھاندی رہی اے۔“

ساڈے گھر جو وی پیشل کھانا بعدا میڈم دا حصا ضرور اوہدے وچوں رکھ لیا جاندا تے فیر میں

میڈم نوں کدے کھیر کدے قیمتا کر لیلے تے کدے بریانی پڑان جاندا۔

میڈم بہت خوش ہو جاندی۔

”..... پر میڈم نوں طلاق کوں ہوئی؟“ میری ماں اک دن دادی کولوں پچھن لگی۔

”ماں تے دھی دوہاں دی قسمت وچ بد قسمتی رل گئی اے“ میری دادی تسبیح دے دانے

پھیر دیاں دسیا۔

”تن مہینے ای سوہریاں تے رہی اے“ دادی نے تسبیح نوں چم کے گتھلی وچ رکھیا۔ ”ننان

بڑی کپتی سو۔ روز ایہنوں کٹواندی رہندی۔“

”کیوں.....؟“ ہولی جہی جویں کسے داڈر ہووے۔ میری ماں بولی۔

”لے کے کیہ گئی سی..... کوئی لیڈالتا، بھانڈا، ٹینڈا تے ہے نہیں۔ لوکی شیواں نوں تولدے

نیں۔ پڑھائی لکھائی دی قدر کوں جاہد اے۔“

میری ماں تے دادی دوویں ای رولن ہا کے ہو گئیاں۔

میںوں میڈم اُتے بڑا ترس آیا۔ میںوں اوہ بہت وچاری جہی لگی پر بچیاں نال اوہ ایڈی ظالم کیوں۔ کسے نوں صحیح سبق نہ آندا تاں اوہ مُنڈیاں نوں مُرغا بنا دیندی تے گڑیاں دے ہتھ اُتائے کرا دیندی فیر کئیاں نوں کئی وار تھپڑاں دا تبرک دی ملدا۔ پرامی تے دادی وچکار ہون والیاں گلاں سُن کے میںوں میڈم ہوروی چنگی لگن لگ پئی۔

اودھر سنبل ہوراں نے میڈم دے سامھے والے گھر دی اُتلی منزل کرائے تے لئی۔ ہُن

اوہ اکثر میڈم دے گھر وڑی رہندی۔ کدی کدار میڈم اوہنوں اپنا اکلا پادور کرن لئی وی بلا لیندی۔

بچے ہولی ہولی میڈم ول ودھ رہے سن پر نوں آون والا بچا برف دا کولانا لیا اپنا فرض

سمجھن لگ پیا۔ میڈم گجھ برف کول روچ پا چھڈ دی۔ باقی بچی ہوئی برف اک نکلے ٹب وچ پاکے تھوڑا جہیا پانی پاکے وچ پیر بھیسوں کے ساڈے سامھے، کُرسی یاں منجی تے بیٹھی رہندی۔ بچے آپے ای سکول داکم

کردے رہندے تے بعدوں سنبل بے اوہناں نوں کوئی یاد کرن والا سبق ملیا ہوندا تاں اوہ سبق سُہدی۔

میڈم کچی کچی دے بچیاں نوں الف بیاں اے بی سی لکھ کے دیندی تے کدی جمع تفریق دے سوال دی لکھ دیندی جہڑے اوہ پرائے بیٹھے کے لکھدے رہندے۔

میں میڈم دے گھر ہُن ہر دو بچے تیجے دن گجھ نہ گجھ دین ضرور جاندا۔ سنبل کدے کدے

اوتھے ای بیٹھی ہوندی یاں میڈم لئی گجھ کھان پکان داکم کردی ہوندی۔ میڈم دے گھر دادروا کٹر کھلا

ای رہندا تاں بے کوئی وی بچا اسانی نال آسکے۔ جدوں دا میڈم نے اپنا علاج کرایا اودوں دی اوہ آکھیا

کردی دوا یاں نے میںوں کمزور کر کے رکھ چھڈیا اے۔ ذرا کواٹھڑاں پھراں تاں تھک جاندی آں۔

چھٹی والے دن میڈم نے بچا گھل کے میںوں بلوایا۔ میں گیا۔ سنبل کول کھلوتی سی۔ اوہنے

میںوں دسیارات توں میڈم سُخار وچ تپ رہی اے۔ میڈم آکھن لگی میںوں پکان لئی سبزی لیا دے۔ نال

دس رُپے وی دتے۔ میں گھر آ کے ماں نوں دسیاتے باہر نکلن ای لگا ساں کہ میرا چاچا آ گیا۔ ابو نے

میںوں چاچے لئی بوتل لین گھل دتا۔ فیر میں سوجی لین چلا گیا۔ میںوں سبزی لین جانیاں جانیاں ادھا

گھنٹا ہو گیا۔ بازار گیا تے ادھا کلو بھنڈیاں لے کے میڈم دے گھر ول تڑیا۔ میں مُرہکومرہکلی ہور ہیا

ساں۔ مُرہکے دے داغ میرے کپڑیاں تے پے رہے سن۔ میں میڈم دے گھر وڑیا۔ میڈم منجی تے لیٹی

کراہ رہی سی۔ کول سنبل وی کھڑی اے اوہدے ہتھ وچ گھلی پٹی تے اوہ میڈم دے پیراں تے مل رہی

۔ میڈم آہ..... آہ کر رہی سی تے سنبل، میڈم دی ایس حالت توں پریشان۔ میڈم نے اپنیاں اکھاں

میٹیاں ہوئیاں سن۔

”میڈم ایہ بھنڈیاں لے آیاں“ میں ہولی جہی بولیا۔ میڈم نے شاید میری گل سنی نہ ایس لئی

اوہ چُپ رہی۔ میرے ول سنبل نے ہونٹھاں تے اُنگل رکھ کے چُپ رہن دا اشارا کیتا۔ ”سنبل پٹی

ٹھنڈی کر کے باہواں تے وی لاسڑ دیاں پیاں نیں“ میڈم نے وینی والا بٹن کھولیا تے قمیض اُتائے کھی۔

”اتھے.....“ اوہناں بند اکھاں نال ای سنبل نوں گہنی تے ہتھ لاکے سمجھایا۔

”میڈم برف تے ہے نہیں“ سنبل دسن لگی۔ اوہنوں وی پتاسی پچھلے چار دناں توں کوئی وی

بچا برف نہیں لیا رہیا کیوں بے بہتی گرمی پاروں فرج وچ وی برف نہیں جمار ہے۔

میڈم میرے بارے پچھن لگی ”اوہ بھنڈیاں لے کے نہیں آیا؟“

”میڈم آ گیا اے اتھے ای کھلوتا اے“

سنبل نے دسیا۔

میڈم نے بانہ توں قمیض فٹا پٹھاں کیتے، اکھاں کھولیاں تے میںوں دیکھیا۔

”ایہ بھنڈیاں اوتھے رکھ دے“ میڈم نے میزول اشارا کیتا۔

میں بھنڈیاں میزول رکھن گیا۔

”نالے گل سن“

”ہاں جی.....“

”جا برف لے آ“

”پر میڈم.....“ میں یاد دوانا چاہندا ساں کہ ساڈے گھرتے فریج ہے ای نہیں۔ پر میں کجھ

بولیا ای نہ۔

”ہاں ہاں مینوں پتا اے۔ ایہ پنج روپے پھڑگی دی ٹکرتے لگے پھٹے توں لے آ۔“ میڈم فیر

لیٹ گئی۔

”پر میڈم.....“

میڈم نے فیر اکھاں میٹ لئیاں۔

”کیہ..... میڈم میڈم لائی او“ میڈم نوں فیر سنبل رگھی پٹی پیراں تے پھیر رہی سی۔ ”تھوڑا

جھیا گلا کپڑا پنڈ لیاں تے وی لا.....“

”کیہ..... ہن جاندا نہیں“ میڈم بولی۔

”بازاری برف دی تاثیر.....“ میں حالے کجھ بولن ای والا ساں کہ اوہ بول اٹھے۔

”گرم ہوندى اے تے گرم ای رہن دے۔“

برائے فروخت

”اوہ میری طاقت اے“

میں اوہدی اواز سنی سی، کھنڈی ہوئی ”اج کل اوہ ٹھیک نہیں رہندے“

”کیوں؟ کیہ ہو یا اے اوہناں توں؟“

”کجھ نہیں یار بس بڈھا پا آ گیا اے میری فکر اچکل بہتی کر رہے نیں.....“ شاید اوہنے اپنے

ہنچو لکون دا جتن کیتا۔

”ابو جی دی موت توں بعد اوہ میرے بارے بہت ای پریشان رہن لگے نیں“

”خیر سلا اے حوصلہ رکھ“ میں بانیک تے بیٹھدیاں اوس نال گل کیتی، اوہدی اواز وچ رونا

تے وسن وی جو یں رل گیا تے ہن جدوں میں ”واچ ایکسپرسٹ“ کولوں اچنی گھڑی ٹھیک کران آیا

ساں اوہدا فیر فون آ گیا۔ نال والے چاہ دے پھٹے والا اپنے بھانڈے مانجھ رہیا اے۔ ریت دی رگڑ

نال سلور دے بھانڈیاں نوں گھساندیاں اوہ کسے چنے شکاری وانگ اپنے مونہ اندر پان دی گوری نوں

گھمرا رہیا اے۔ میں اپنی کولیگ نال گل کردیاں ہوياں چاہ بناون والے ول بیکھیا کہ اوہنوں چاہ بناون لئی کہواں فیر اوہنوں اپنا بھانڈا ٹینڈا سبھ سمیڈیاں ویکھ کے میں چپ رہ گیا۔

”ہویا کیہ اے تینوں؟“

”کجھ وی نہیں۔ بس جوئیں ڈپریشن بہت زیادا اے“

”تینوں نہیں پتا اک گڑی ہون دا کیہ دکھ اے.....“ میں اوہدی ایہ گل سُن کے اپنے ہا سے نوں ڈکیا ”اللہ نہ کرے یار..... کیہ ہو گیا اے تینوں۔“ ہُن میں اُچی ساری قہقا ماریا اوہداوی ہنجواں نوں سمیڈیاں ہاسا موبائل راہیں میرے کناں نوں سُٹائی دیون لگا۔ میرے سامنے اوہدے ہوٹھاں وچ لگے موئیے ورگے دند چمکن لگے۔ اوہ لمحاوی یاد آ یا جد ساڈے ہونٹھاں نے اک دُوبے توں چھو ہیا سی۔ میں اپنی گھڑی گھڑی ساز نوں دے چکيا ساں نالے اپنی کولیگ نال گل کردیاں اوں دے شیشے نوں بدلاون داوی کہ دتا۔

سویرے سویرے ای جدوں میں دفتر جاون لئی تیاری کر رہیا ساں ڈرینگ ٹیبل دی نگرے چاہ تے رس والی پلیٹ دے نال ای اوں گھڑی دا شوٹا شیشا وی تکلیا تاں مینوں اوں گھڑی نال جُوی اوہدی چاہ وی یاد آ گئی۔ اوہنے اپنے پلو وچ لکو کے ایہ گھڑی مینوں اپیاں سہیلیاں توں چوری کینیٹین توں پرندیاں میری جھولی وچ ڈیگی سی۔ اگانہ نوں جاندیاں پچھانہ نوں تکدیاں اوہدیاں اکھاں نے مینوں میرے جیون داخل دے دتا۔

میں اپنے آپ نوں او سے دیاں اکھاں اندر جھانکدا رہیا۔

”کہو ایشیشا لاواں؟“ گھڑی ساز نے مینوں اپنے ول متوجا کیتا۔

میں اوہدے ول متوجا ہویا۔ اوں نے تھلو دے دراز وچوں دو ڈیاں کڈھیاں اک اُپر میڈان چائنا دی مہرگی سی تے دو جا انگریزی بھاشا وچ لکھے ہوئے رپورٹ وچ۔ اک دی قیمت اوں مینوں تریہ دی تے دو جے دی پنجاہ۔

”گارٹی کس دی اے؟“ اپنی کولیگ ولوں معذرت کر کے میں فون بند کردتا۔

”ایس پنجاہ والے دی گارٹی اے۔ ایہدے وچ سکرٹیج نہیں آوے گی“ اوں دراز توں قہنجی

کڈھ کے شیشے اُتے پھیری۔ جیوں اوں نے مینوں ایہدے چنگے ہودن دا ثبوت دتا ہووے۔ میں تے اوہ دوویں جانے ساں کہ ایہ شیواں وچن دا اک ٹرک اے۔ واقعی اوہدے نال کوئی سکرٹیج نہیں آیا۔ اوں دیوار دے سیمنٹ نال وی رگڑ مار کے دکھایا۔ میں اوہدی گل تے قابل ہوندا جا رہیا ساں فیر میں اوہنوں پنجاہ والے سیشے لاون دا کہیا۔ اوہ سچی اکھ ولوں عینک پھڑ کے سدھی کر کے اپنے کم وچ رُجھ گیا۔

اک سٹھاں گُو ورھیاں دا بابا اوں وچ ایکسپرٹ کول آیا۔

اوہدے سامنے شیشے دے ساہویں سبھ توں سستی اخبار نوں اپنی کچھوں کڈھ کے سٹول اُپر بیٹھا۔ شہرو وچ ہوئے وڈے حادثے دی خبر پڑھ کے سناون لگا ”یار اوں گڑی وچاری دا کیہ دوش سی بھلا اوہنے تے اک کاغذ تے لکھ کے جہاز دے فیول واسطے کہیا فیر اوہ روٹین مطابق اڈا کے لے گئی جہاز نوں..... اوہ سمجھی روز دی پریکٹس وانگ اج وی فیول بھر دتا ہووے گا“ وچ ایکسپرٹ ہوری وی اوہدے ول دیکھن لگے..... آکھدے نیں کہ ”اوہدے نال کوئی مُنڈاوی سی جہاز وچ“

”ہاں یار اک مُنڈا سی جہاز وچ تے اک سوئی پالیٹ۔ اوہ سوئی اوہدی اُستانی اوہنوں شہر دا چکر لوار ہی سی تاں جے اوہنوں ایکسپرٹ بناوے۔“

”فیر؟.....“

”فیول مُک گیا تاں اوہنوں اک گھر دے وڈے سارے لان وچ جہاز نوں اتارنا پیا پر اوہ تھانہیں ڈگ کے تباہ ہو گیا۔ دوویں اُستانی شاگرداں سے تھان تے ای مارے گئے.....“

”گھر والیاں نوں کجھ نہیں ہویا؟“

”کیہ ہونا سی اوں سوسائٹی وچ ایڈے وڈے وڈے گھر نیں جتھے جہاز وی ڈگ کے تباہ ہو جاوے تاں گنڈ نہیں پیندا۔ لان دی گھاہ ضرور خراب ہو گئی ہوئی.....“

میں سٹھاں گُو ورھیاں والے دی گل نوں گوکھیا، کسے طنز نگار وانگ اوہ بولن لگا ”ساڈے گھراں ورگا گھر تھوڑی ہوندا اے جتھے کیڑیاں نوں وی بھیڑی زندگی گزارنی پیندی اے۔“

ایس طرحاں دی گل بات بعدوں اوہ اٹھیاتے گھر نوں ٹر پیا۔

مینوں وانج ایکسپرٹ ہوری دسن لگے کہ تن دکا ناں چھڈ کے ایس دی بیگ مرمت کرن والی دکان اے۔ بیگان نوں زپاں لاون تے پائیاں نوں سلانی کرن دے نال نال اج کل اوہنے پڑھیاں شیواں خرید کے وچکن دا کم شروع کردتا اے۔ جس نال اوہدی چوکھی آمدنی ہوگئی اے۔ ایسے لئی تے اخباروگی ”عیاشی“ اوہدے مقدر راں وانج اے۔ اوہ سبھ توں سستی اخبار بارے گل کر رہیا سی۔

میں ہاں ہونہ وانج سر بلاندا رہیا۔

اوہنے اپنیاں ای سنا عیاں شروع کردتیاں جہدے وانج دنیا عارضی اے سبھ نے مر جانا اے سانوں آخرت دی فکر کرنی چاہیدی اے ورگیاں گلاں گھٹ تے راہ چل دیاں زانیاں، کڑیاں، مرداں، مُنڈیاں تے بالان دے قصبے بتے سن۔ اوہنے اپنے پلاسٹک دے فریم والی عینک لاه کے سخی اکھ تے ”عدسا“ لگایا۔ کم وی کردار ہیاتے نال گل بات دا سلسلا وی نہیں ٹٹن دتا۔ میرے موبائل تے واہریشن شروع ہوئی۔

شیلی دافون آیا ہو یا اوہ مینوں اپنے نال واپری اج دی کتھاسنا ون لگی کہ اج مینوں کوں فلاں صاحب نے نوازیاتے فلاں نے مینوں اپنے گھر دے جیون بارے دسیا کہ اوہ اجی بیوی توں بہت پریشان رہندا اے۔ میرے نال بیٹھا اوہ کنا چرگلاں کردار ہیا فلاں فلاں۔ جدوں دا مینوں پتا چلیا اے کہ اوہ ہر کسے نال ای اپنی فری ہو کے گل کردی اے تاں مینوں اپنے آپ نوں روکنا پے گیا اے۔ رُکدا وی کیوں نہ اوہ مینوں وی ہوراں وانگ سمجھن لگ پئی کہ شاید میں وی اوہدے کولوں ایہی منگاں کہ کوئی میرے اُپر ترس کھاوے۔ اوہدے لئی سبھ مردا کو جے ہوسکدے نیں، میرے لئی اوہ کسے وی ہور عورت ورگی نہیں سی۔ میں اوہدے توں دکھ کدے کسے نوں ملایا ای نہیں ساں۔ پر چچھلے گھ دناں توں اوہدیاں

گلاں نے مینوں بہت کجھ سوچن تے مجبور کردتا اے۔ ہورتے ہور ہن میں اپنے جیون بارے اوہدے نال گل دی نہیں کردا۔ اوہ دس رہی سی کہ اوہدا جیون بہت نکھر دا جا رہیا اے۔ اوہدے نوں نوں مٹر اوں نوں بہت پر ڈوکول دے رہے نیں تے ہاں میں سبھ کجھ سُد اگ دی بھٹھی وانج اپنے آپ نوں محسوس کیتا پراک دم برف دے بلاک اُتے جا ڈگا۔ اپنے آپ نوں شانت کر لیا کیوں جے اج ای میں اک کالم پڑھیاں ای فقرا اجی نوٹ بک تے لکھ ماریا کہ مشین وار دار خراب ہووے تے اوہدے مالک نوں بدل دینا چاہیدا اے تے استعمال شدا کار خریدن دا بہترین ویلا اوہ ہوندا اے جدوں اوہ نوں ہووے۔ تہا نوں شاید ایہ سُن کے ہاسا آوندا ہووے پر میں ہسیا نہیں ساں جے سوچو ایہ ہسن والی گل ہے ای نہیں۔ شیلی دیاں اکھاں دی تعریف میرے کولوں کدے نہیں ہوئی۔ ہاں میں اوہدیاں اکھاں دا چاہیوان ضرور ساں پراوہ اکھاں شاید میریاں چاہیوان نہیں بھدیاں۔

پنجاہ والا شیشا پورا نہیں آ رہیا.....

وانج ایکسپرٹ نے مینوں اپنے ول متوجا کیتا۔ ”ایتھوں سائیڈاں توں رگڑنا پینا اے۔ دس گُو منٹ انتظار کرنا پوے گا کیوں جے جتی بنداے سان اودوں ای چلے گی جدوں جتی آوے گی۔“

بھکھ نال میرے ڈھڈ وانج کڑول پے رہے سن۔ کل رات نوں قیما کر لیلے لیا کے دتا اے اوہ پک گیا ہونا۔ راتی ماں نوں تاکید کیتی سی کہ ایس نوں بھن بھن کے پکاتا۔ میرا وی ماس کھاوون نوں اوں دن ای دل کردا اے جس دن ماس توں ناغا ہووے۔ ایس لئی فرنج دے اک خانے وانج مینوں ماس دا پیکٹ نظر نہ آوے تے چنگا نہیں لگدا۔ ماس دا چوکا وی خالود دی دھی نے لو داتا اے۔ گھر توں دو گولیاں چھڈ کے اوہ رہندی اے پراوہ اپنے گھر گھٹ تے ساڈے گھر بہتا ای رہوے گی۔ ماس نال دکھ دکھ شیواں بناندی رہندی اے۔ اک دیہاڑے مرغی دے گوشت دی کوئی ہاف فرائی ڈش بنا کے بہ گئی۔ دلاں نوں کٹ لگا کے اوس گھنے مسالے وانج بھن کے جو کجھ بنا یا میری بھکھ نوں ودھدا دتا۔ پہلاں پہلاں میرے توں صاف چٹا میٹ ای کھادا جاندا رہیا۔ پرا ایس کزن نے میریاں عادتیاں ای بدل

دیتیاں نہیں شاید میرے موٹاپے دا کارن وی ایہی اے۔ ماس دی پہلی بُرکی اوس مینوں اپنے ہتھاں نال کھوائی تے ہُن ہر بُرکی اوہدے ہتھاں نال کھان نوں جی کر دا اے.....

واچ ایکسپرٹ نے مینوں خیالاں وچ کھنیا ویکھ کے ہاک ماری ہووے۔

”انسان نوں اوہدی کوئی حس پہلاں ای دس دیندی اے کہ کجھ ہوتا اے۔ پندرہاں گودن پہلاں ڈیگر ویلے بارش ہونا شروع ہوگی“ میں فیروہ نہ ای کہتی ”ایہ پچھلی گلی وچ ای میرا گھر اے سچے ہتھ والی گل وچ چوتھا گھر اے میرا“ اوس اُلرے اپنے اڈے توں تھوڑا باہر سری کڈھ کے مینوں سچے ہتھ والی گلی ول اشارا کر کے دسیا۔ میں وی سچے ہتھ والی گلی نوں تکیا۔ فیروہ مینوں دس لگا کہ کوں اوس دی بانہ اُپر و رھدے مینو وچ ڈگن پاروں زخم ہو یا اوس مینوں پٹی لاہ کے زخم وی دکھایا نال اپنی مدد کرن والیاں بندیاں دے نال گنوان لگا۔

اوپنے اچھی کہانی سناونی شروع کردتی، تے میں اپنے ایس ایم ایس کرن وچ مصروف ہو گیا۔ عائشہ دامتجج آ یاسی میں اک رومانوی انداز وچ اوہدے نال گل کرن لگا۔ واقعی اوہدے توں ودھ سوہنا اچ تیک نہیں ویکھیا۔ اچ وی اوس توں رنکا گرتا آف وایٹ ٹراؤزرای پایاسی۔ ایس توں گل ساڈی شروع ہوندی ہوندی اگانہ و دھن ای لگی کہ واچ ایکسپرٹ دی اواز اُچی ہوگی۔ میں عائشہ نوں تھوڑی دیر ٹھہرن دا سنبھا دے دتا۔ اوہدے اوہ مینوں دس لگا ”اک دیہاڑے اک منڈا مینوں شاپنگ بیگ پھڑا کے چلا گیا اکثر جان والے باز اوج اگانہ نوں جان دیاں اپنا بھار میرے کول ای رکھ جان دے سن۔ اوس دیہاڑے کم وچ مصروف ہون کر کے اوس منڈے ول دھیان ای نہ دے سکیا چارٹو وچے تک جدا وہ نہ آیتاں میں صفائی کر دے اوس دے دتے لفافے نوں چک کے اُتلی الماری وچ رکھنا چا ہیا تاں اک چنے کاغذ وچ ولھینے کرنسی نوٹ نظر آئے تاں گنڈھ کھول کے ویکھے ہزار ہزار دے چار نیلے نیلے نوٹ سن۔ جدوں رات منجی تے لمپا سوچیا تاں یاد آیا کوئی اک گُو ہفتا پہلاں ایہی منڈا اچھی گھڑی ٹھیک کروان آ یاسی تاں واچ ایکسپرٹ کولوں کچھن لگا کہ اوہ دکان وچ مال کیوں نہیں پاندا؟ نال ای

مشورادتا نویاں گھڑیاں لیا کے سجائے وکھ وکھ کلاک دیوراں نال لٹکائے تے میں اوس نوں دس لگا کہ بس پیسے دی گھاٹ اے بیماری تے لوڑاں نے جیب نوں خالی کر چھڈیا اے تے اوس کن دی میل کڈھدیاں ”اچھا.....“ دا اکھر بولیا سی۔ ”دیکھو“۔ اوہ بولیا سی۔

”دیکھو رب کوں کوں مدد کر دا اے“

”جی جی جی.....“

اودھر میری دوست داغصے نال بھریا میتجج آ رہیا سی ”جے توں ہن گل نہ کہتی تے میں اپنا موبائل ہمیش ہمیش لئی بند کر دینا ای۔“

میں ہسیا مینوں پتا اے ایہ دھمکی مینوں ہر روز سنن نوں ملدی اے۔

”لوجی ہوگی تہاڈی گھڑی“ واچ ایکسپرٹ نے مینوں گھڑی پھڑاندیاں کہیا ”اسی رُپے

بنے رعایت کر کے۔“

سیمرا بول رہی سی، اوسدا فون سنن توں پہلوں میں سودا نوٹ دے کے گھڑی لے لئی۔ ”یار اچ بہت بُرا ہو یا میری ماں میری طاقت“..... اوہدی پچکی بدھ گئی۔ ”دو گھنٹے بے ہوش رہی“۔ میں گل سُھدیاں اچھی بانیک ول ودھیا۔ چابی تالے وچ گھمائی کک تے بھار پاؤن توں پہلاں میں واچ ایکسپرٹ ول تکیا اوہ قمیض دیاں وٹاں نوں ٹھیک کر رہیا سی۔ ”باقی تے دے دیو“..... میں آکھدا اوہدے ول ودھیا۔ میں ویکھیا اوہدے چہرے تے نظر آندا سا راموہ پیارا اک دم غائب ہوندا گیا ”اوہ اچھا.....“ اوس اپنیاں جیباں ویکھیاں..... تے فردراز وچ پئی اخبار دے تھلیوں ویہ دانوٹ کڈھ کے اپنیاں اکھاں میرے ول کیتیاں بغیر ویہ دانوٹ ودھایا تے جے اوس ویلے اوہ میرے ول ویکھ وی لیندا تاں کیہ اوس میریاں اکھاں نوں پڑھ لینا سی، میں سوچے سمجھے بغیر سیمرا دی گل نوں دھیان دے رہیا ساں..... اوہ دس رہی سی کہ بے ہوشی توں بعد اوس دی ماں کوں وچ اے.....

”اک منٹ ہولڈ کر۔“ اوہنے بچیاں تُوں ورچا یا سی یاں ڈرایا۔

”تے ہُن.....“

”ہُن کیہ میں اج تیرے دل آرہیا واں۔“

”نہیں اج نہیں..... اج بچے گھر نہیں، شور پیا اے۔ سویردی میری ننان تے اوہدے چار

بچے وی آئے ہوئے نیں۔“

میں اوہدی گل سُن رہیا ساں۔

”روٹی پکا رہی سیں۔“ اوہ میرے تُوں پچھن لگی۔

میں مُسکایا ساں کیوں جو مینوں پتاسی، اوہدے نال گل کردیاں فون دے کولوں دی کوئی لنگھے

یاں اوہدے نیڑے تیرے گل سن رہیا ہووے۔ اوہ میرے نال انج گلاں کردی اے جو یں کسے اہی

سہیلی نال گل کر رہی ہووے۔

میں مُسکرا اندیاں ہو یاں بولیا ”ہانڈی تے اُبل رہی اے۔“

”ہانڈی اُبلے گی تے اپنے ای کنڈھے ساڑے گی۔“ اوہ ہس کے بولن لگی، لگداسی کہ خطر اٹل

گیا اے۔

”ہانڈی تے رجھ گئی لگدی اے۔“

”اچھاتے فیراگ توں لاہ دیو۔“

میں ساہمے پے ہیڑدی سرخ جالی ول ویکھیا، مینوں چیتے آیا کئی دیر ہو گئی اے، لکی تُوں

کافی جان واسطے گھلایا اے، میں اوہنوں اندر بلان واسطے تیل وجائی۔

”کیہ ہو یا چپ کر گئے او؟“

”آؤ تہانوں کافی پیایے۔ میں لکی نوں کافی لئی گھلایا ہو یا اے۔“

”ہاں اوہدے ہتھ دی کافی چنگی ہوندی اے۔“

رہتجھ

”کسے تُوں کیہ لگے۔“

”میں کسے وچ شامل آں“

اوہنے نک سرکیا تے کوئی گل نہ کہتی۔

”فلوای ہو یا سی ناں کہڑا اٹا نیفا نیڈ ہو گیا۔“

میں سوچیا تے کہیا ”چلو اسیں آپ معافی منگن آ جانے آں۔“

”نہیں نہیں تُوں نہ آئیں۔“

”کیوں؟“

”بس نہ آئیں۔ سمجھی دا اے ناں۔“

بچیاں دے شور دی اواز آئی شاید اوہدی کوئی دھی چیک چیک کے اوہدے نال چنڈ رہی سی۔

”مئی مینوں آپی ماردی اے.....“

”پر تیرے ہتھ توں دودھ چنگی نہیں۔“
 ”بہتیاں گلاں جھوٹھیاں کر دے اوئیں۔“
 لکی کافی بنا کے اندر آ وڑیا۔
 ”میں کافی پیواں فیہ بعدوں گل کراں گے۔“
 ”اچھا گڈ بائے۔“
 ”گڈ بائے۔“

”سر کافی واسطے دُدھ لہین گیا ساں پر روزیاں کر کے نیڑے کسے دُکان تے دُدھ ای نہیں سی
 فیہ پیکٹ والا دُدھ ای جزل سٹور توں جا ملیا اے۔“
 ”اچھا کافی اتھے رکھ۔“

میں کافی نوں سُرک سُرک کے پین لگا۔ لکی باہر چلا گیا۔ حالے تیسرا روزا ہو یا اے تے
 مینوں انج لگ رہیا اے پچھلے اک سال توں ای روزے ہون۔ کافی دا کپ پھڑی میں کھڑکی تے آن
 کھلوتا۔ ساہمے دُدھ دہی دی دُکان بند سوسیاں تے کچوریاں والی دُکان تے چار منڈے بیٹھے میدے
 دیاں ٹکلیاں تھپ رہے سن۔ میرے دیکھدیاں ویکھدیاں اوہناں نے کنیاں ای ٹکلیاں بھالیاں۔ میں
 کافی پیندا رہیا تے اوہناں ول وی دیکھدا رہیا۔ میں جس کھڑکی دے اگے کھلوتا ساں او تھوں اوہ مینوں
 نہیں سی دیکھ سکدے پر میں دیکھ رہیا ساں۔

”وچارے!“ میرے دل توں اک ہاک جہی کوئی مار رہیا اے۔ پھٹے پرانے کپڑے پائی، ایہ
 کیہ؟ کسے نے وی سوئیر نہیں پایا ہو یا۔ کیہ ایہناں نوں سردی نہیں لگ رہی؟ اوہ تے انج بیٹھے ٹکلیاں تھپی جا
 رہے ہون جو یں اوہناں نوں کسے موسم دی پرواہ نہیں۔ دیکھدیاں ویکھدیاں میرا دھیان گلی دی ٹکرتے
 پیا۔ او تھے دُکان دا مالک چھپ کے بیٹھا سگرٹ پی رہیا، تاں جے اوہنوں کوئی دیکھ نہ سکے پر کھڑکی کُجھ
 اُپر ہون کر کے میری نظر اوہدے تے ای جا پئی۔ کُجھ پل بعد اوہنے کسے نوں اواز ماری۔ اک منڈا انسدا

ہو یا اوہدے ول گیا۔ اوہنے اپنیاں لتاں ول اشارا کر کے کُجھ کہیا فیہ اوہ منڈا اصانی نال ہتھ صاف کر کے
 اوہدیاں لتاں گھٹن ڈیہ پیا۔
 ادھی کافی مک چکی سی۔

کمرے اندر اک گھٹن جہی مینوں محسوس ہون لگی۔ میں ساری کافی مُکا چکلیاں ساں۔ کوٹ لاہ
 کے رکھیا۔ ٹائی دی ناٹ (Knot) وی ڈھلی کیتی تاں کُجھ سکون آیا۔ میں صوفے اُتے آ بیٹھا۔
 لکی میرے کمرے اندر آیا تے حیران ہو کے بولیا۔ ”سرئیں کوٹ لاہ دتا اے، کیہ راج آفس
 نہیں جانا۔“

لکی میرے ول سوالی نظر اں نال تک رہیا۔

اج میرا واقعی کدھرے جان تے جی نہیں سی کر رہیا تے میں لکی نوں دسن لگا ”اج ایوں ای بلا
 و جھاروہ نہیں کر رہیا نالے کُجھ طبیعت وی ٹھیک نہیں گدی۔“ اوہ کافی دا خالی کپ پھڑ کے باہر نوں چلا
 گیا۔ میں صوفے تے ای چپت ہو گیا۔ کُجھ لُجیاں بعد مرکزی دروازے دی نیل وجی..... فیہ دو چار وار
 وجی۔

لکی شاید پچھلے کمرے وچ سی ایس لئی اوہ تھوڑی دیر بعدوں نکل کے دروازے ول گیا۔

باہر نو کرانی تے اوہدی دھی کھلوتیاں سن۔

”اک منٹ صبر کر لیا کرو پچھلے کمرے وچ صفائی کر رہیا ساں۔“ لکی ایہ کہند اوہناں دوہاں

توں اگے اگے اُدا رہیا۔

”اچھا اچھا ہن بہتیاں گلاں نہ کر.....“

نو کرانی بولی تے فیہ اوہدی دھی شروع ہون لگی۔ ”ویٹھا بیٹھا ہو یا ہووے گا۔ چاہ پیندا ہونا

ایں۔“

کسے نال گل کرن دی اوہنوں اُکا تمیز نہیں۔

”تیری تے ٹیپ شروع ہو جاندی اے۔ فیر رُکدی ای نہیں۔“ لکی بولیا۔ ”میرا تے اج روزا اے۔ ان شاء اللہ سارے روزے رکھے نہیں۔“

”ہاں ہاں وڈاٹوں آیا حاجی.....“ نوکرانی بولی اوہدی اوہدی اوز اُچی ہو گئی سی۔

”ہولی بولواندر صاحب نہیں۔“

”کیہ.....؟“ جویں اوہناں نوں بے یقینی سی۔

اوہ تہوں نموش ہو گئے۔

فیر لکی آپے ای دسن لگا ”صاحب ہوراں دی اج طبیعت ٹھیک نہیں۔ ارام کر رہے نہیں۔“ میں اُٹھیا تے پینٹ شرٹ لاه کے ٹراؤزرتے ٹی شرٹ پائی فیر باہر ڈرائنگ روم ول گیا۔ کیبل لائی۔ جگتاں والا ڈراما کدھرے وی نہیں سی لگا۔ رومانٹک فلماں لگیاں ہونیاں سن۔ اک چینل تے ہارمومی لگی ہوئی سی میں دیکھن لگا۔ تھوڑی دیر بعد بجلی دا جھٹکا جھیا لگا۔ اک دم بجلی گئی تے آگئی۔ پر کیبل جا چکی سی۔ ساڈے کیبل آپریٹروی نالایق نہیں۔ پیسے لین تے ہر پنج تارخ نوں نئے آوندے میں پر بے کیبل جاندی رہوے تے فیر اوہناں نوں کوئی پرواہ نہیں۔ دودو گھنٹے کیبل بند رہن لگ پیندی اے۔

فون دی گھنٹی وجی۔ میری پرسنل سیکرٹری سی۔ ”سر چائنا توں پارٹی آئی اے اوہناں نوں کیہ

جواب دیاں؟“

”میری طبیعت بہت خراب اے۔“

میری پرسنل سیکرٹری میری گل سن رہی سی۔

”چلو ٹھیک اے کوئی اہم گل یاں پیغام ٹسیں دینا چاہو۔“ اوہ بول رہی سی۔

”نہیں کجھ وی نہیں۔“

”اوکے سر۔“

”اوکے“ میں جواہن کہیا تے فون بند کر دتا۔

”کیہ شے اے ایہ وی۔“ میں اوس پرسنل سیکرٹری بارے سوچنا۔ کڈی عجیب لگدی سی پہلے

دناں وچ تے فیر ہولی ہولی اوہ مینوں سارا ای سمجھ گئی۔ میں اپنے آپ نال جویں آپے ای سوال جواب

کر رہیا ساں۔ کسے نوں انسان سارا رکویں سمجھ سکدا اے۔ کسے نوں سارا سمجھنا اوکھا اے جتنا ٹسیں

کسے بارے جاہدے اڈاونا ای بڑا ہوندا اے بہتا ہوندا اے تھوڑا نہیں۔ انج وی میں تے خیال کرنا آں

کسے نوں بہتا جان لین دی بجائے کیاں نوں تھوڑا تھوڑا جان لینا چنگا ہوندا اے ایس طرحاں ٹسیں وی

اک انجانے جے نہیں رہندے۔

اج فیر کئے ای چر پچھوں میں چھت تے جا بیٹھا۔ چھت تے کھلوتا میں دُور دُور تک نگاہ مار

سکدا ساں۔

لکی چھت اُتے ای ریسپور تے فون پھڑی آیا۔ وار وار اوہ لمی تار نوں قابو کر دا۔ ”سر تہاڈا

فون اے۔“

”کدھر ہوندے او جناب تہاڈے آفس فون کیتا سی پتا لگیا جناب دی طبیعت خراب

اے۔“

میں پچھان گیا ساں ایہ تے میرا یار نوازا اے۔

”نوازا کیہ ہو رہیا اے؟“

”ہونا کیہ اے سویردی تہاڈی یاد آ رہی سی سوچیا فون تے گل ای کرئیے۔ کوئی کھان پین دا

پروگرام ای ہو جاوے۔“

”نہیں نہیں میرے ڈاکٹر نے منع کیتا ہو یا اے۔ پچھلے دین وی کولیسٹرول.....“ میں گل

ادھی ای کیتی۔

”چھڈ گلاں نوں ایہ لیور شیور دیاں۔ اگلی ایٹوار نوں نوں میرے ول آئیں.....“

”اچھا بھابی داکہ حال اے؟“ میں پچھیا۔

”تیری بھابی وی چنگی اے تے میں وی چنگا بھلا آں۔“

”اچھا رب راکھا۔“ آکھ کے اوہنے اجازت منگی۔

”اچھا فی رب راکھا۔“

کئی فون پٹھاں لے گیا۔

کینیاں ای یاداں اک ٹلی وانگ کھڑکن لگ پیاں سن۔

ہاسٹل وچ کیسی زندگی ہوندا اے۔ جدوں یونیورسٹی آف انجینئرنگ وچ ساں تاں رات نوں سرٹکاں کچھا ساڈا کم ہوندا سی۔ نواز دے نال ای کئے چہرے آئے تے غائب ہو گئے۔ لپ سٹک لالی، مہندی، مڑھکا، کچل..... کینیاں بوواں کٹھیاں ہونیاں تے میرے نک وچ وڑ گلیاں۔

میں خد کلامی کرن لگا ”روزے تے پتا نہیں کدوں ملے نیں۔ پتا نہیں کیوں روزے میرے

اعصاب تے سوار ہو گئے نیں۔ پہلاں وی تے کئی وار روزے آئے تے گئے۔“

”اج میں وی روزا رکھنا اے۔“

ڈھپ داسیک سوادی اے۔

”نہیں پتر اے توں چھوٹا ایں۔“

”میں چھوٹا نہیں ہُن تے بہت وڈا ہو گیا آں۔ میں کل روزا ضرور رکھنا اے، کل ستائیاں

روزا اے۔“

”دیکھو ناں میں ساریاں سحریاں تہاڈے نال اٹھیا آں۔ ٹسیں ہمیشہ مینوں چڑی روزا رکھوا

دیندے او۔“

”ہاں پتر توں چڑی روزا رکھیا کر۔“

”نہیں نہیں کل میں اصل روزا رکھنا اے۔ پورا روزا۔“

”چل ٹھیک۔“ ماں میری ضد اگے ہار من لئی۔

فیرا گلے دن میں واقعی روزا رکھ لیا۔ بھکھ تے میں جوں توں برداشت کرا لئی پر تریہ انتاں

دی لگ گئی۔ میری ماں آکھ رہی سی ”و کھ ڈیلے باہر نکدے آرہے نیں میں کہیا سی ناں نہ رکھ روزا۔“

عصر دے بعد ای میں چلھے اگے جا بیٹھا۔ اج وی مینوں چنگی طرحاں یاد اے اوس دیہاڑے

گھر وچ گونگو کپے ہوئے سن، نال آلوواں دیاں نکلیاں کڈھیاں ہونیاں سن۔ میرے مونہ وچ پانی آ

رہیا، کئی وار جی کیتا لگ چھپ کے اک گھٹ پانی ای پی لواں پر فیر اک ان ویکھیا جہا ڈرا جاندا میں

اپنے آپ توں روک لیندا۔ فیرو دی دوتن وار کرو لیاں تے میں کرا لیاں سن۔

جد میں ایف ایس سی کیتی، پتا نہیں مینوں کیہ ہو یا میں نمازاں روزے ہولی ہولی چھڈن لگ پیا

تے فیر انجینئرنگ یونیورسٹی نے جیوں میرے پرائی کڈھ دتے۔ دن رات رنگین ہو گئے۔ ست رنگیاں

تتلیاں ورگی حیاتی ہو گئی، میرے ذہن وچ نیلی، سلمی، وینا، بلوتے پتا نہیں کیہ کیہ کھل گیا۔ میرے کول جو

پہلاں سی اوہ جیوں کھل پلر کے ہو اوچ کدھرے اڈ گیا۔

زوردی ہوا چلی، مینوں ان لگا جیوں میرے سینے تے کسے نے زور زوردی ملے مارے شروع

کیجے ہوون۔ میں چھت توں پٹھاں آ گیا۔

کیبل اے وی بند سی۔

”اج بڑی ادا سی اے ناں۔“ کئی نون میں اپنے ول آوندیاں ویکھ کے کہیا۔

”صاحب جی ادا سی من دا سواد ہوندا اے۔“

”پراپہ سواد، سواد سی نہیں بے سوادا کر جاندا اے۔“

کئی آکھن لگا ”صاحب ٹسیں دوجے کمرے ول نہیں ذرا چلے جاندا۔ نو کرائی اتھے جھاڑ

پونجھ کر دیوے.....“

”کرو جی جھاڑ پونجھ۔“ میں کئی توں آکھیا ”اسیں او دھر چلے جانے آں جدھر ٹسیں کہندے

او۔“ لکی میرے کول پچھلے دس سالوں توں کم کر رہیا اے۔ عمر وچ وی میرے توں کئی ورھے وڈا اے اوہ مینوں بڑی حد تک جان چکيا اے۔

میں اپنے کمرے ول گیا۔ پرانا المم ویکھیا۔ سبھ گجھ پرانا جوسی ہُن نواں بن کے چیتے آ گیا، کناچر پرانے المم نون ویکھد ارہیا۔

”ہیلو..... جی حضور۔“

”سونو میں بول رہیا آں۔“

”سوہے مینوں پتا چل گیا اے، سونو سوہے نون نہیں پچھانے گی تے کون پچھانے گا۔“

”ہور حکم کرو ساڈے لایق کوئی حکم۔“

”ٹسیں یاد کر لیا بس اپنا ای بڑا اے۔“

”اج تے ”مٹھا“ کھان نون جی کر رہیا اے۔“

”کیہ تہاڈے کول چینی مک گئی اے؟“

”نہیں نہیں روزے میں ناں تینوں تے پتا ای اے روزیاں وچ بڑیاں پابندیاں ہوندیاں

میں کھان پین دیاں۔“

”چلو تہاڈی مرضی۔“

”روزے کڈھ لو ویر کس پوری کر دیاں گے۔“

”ہاں روزے میں مینوں یاد آیا میرا وی تے روزیاں وچ بہتا گجھ کھان تے جی کردا اے۔“

”چلو ویر کدے سہی۔“

”بائے سونو۔“

”بائے سوہے۔“ تے اوہدے چنن دی اواز آئی۔ اوہنے رسیورٹوں ای چم کے جویں مینوں

بائے کہیتا ہونا۔

خیال وچ میں حالے رسیور رکھیا ای کہ گھنٹی حقیقت وچ وجی۔ دو وار گھنٹی وجی تے میں فون

چکيا۔

”اسیں عرض کر رہے آں جناب۔“

میں اواز نہ پچھانی۔

”کون اے جناب؟“

”سانوں فیصل آ کھدے نیں۔ ایڈووکیٹ فیصل، فیصل ای بول رہیا، مینوں سنا سنا کے

ایڈووکیٹ کہ رہیا۔

”اچھا جی ایڈووکیٹ صاحب کیہ حال نیں.....؟“

”تہاڈا تے ملنا ای اوکھا اے۔ آفس وچ فون کرو تے میٹنگ وچ گھر فون کرو تے آفس

وچ۔ اج وی آفس پہلاں فون کیتا پتا لگا گھراو۔“

”ہاں یار سویرے طبیعت اچانک خراب ہو گئی۔“

”اللہ خیر کرے۔“ اوہنوں حدوں ودھ ای اللہ تے اعتبار اے جویں ایمان والیاں نون ہوندا

اے۔

”آ ہو جی، میں وی جواب دتا۔“

”گل ایسراں اے شاہ جی۔“ شاہ جی کہن دی اوس نون عادت اے۔ ”پرسوں اتوار والے

دن ٹسیں ساڈے ول افطاری کر رہے او ٹائم نال پہنچ جانا۔“

”یار ایہ افطاری لہج ٹائم نہیں ہوسکدی؟“

”کفر نہ کرو، فیصل ہس رہیا سی۔“

”میں روزے تے رکھد نہیں۔“

”روزے نہ رکھ افطاری تے کریا کر۔“ فیر آ کھن لگا ”تینوں اپنے بیلیاں نال ملانا اے۔ یاد

نال پہنچ جائیں۔“

”کوشش۔“ میں اپنا ای کہیا۔

”کوشش نہیں یقیناً، نہیں تاں میں تیرے دل کدے آوا ای نہیں۔ تیوں فون وی نہیں

کرنا۔“

حالے وی اوہ بچا ای اے۔

”اچھا اچھا یقیناً۔“ میں اوہنوں آکھیا۔

”اللہ حافظ۔“

”اللہ حافظ۔“

لکی میرے واسطے چاہنا کے لے آیا۔ چاہ پیتی سواد آ گیا۔ وچ چھوٹی الاپچی دی خشبوسی۔ لکی

وی کدے کدے من دی گل سمجھ ای جاندا اے۔

چارو جے تے میں فون کرن لگا۔

”خادم صاحب نال گل کراؤ۔“ کسے ادھکڑ عمر دے بندے نے فون چکيا، بعدوں خادم توں

فون پھڑایا۔

”جی محترم اسپس تہاڈے خادم آں خادم۔“

”خادم جی کیہ حال نیں؟“

”روزیاں وچ حال نہ پچھو۔“

”خادم جی کوئی خدمت ای کردیو.....“ میں گل کردتی۔

”روزیاں وچ؟؟“

”ہاں“

اوہنوں شاید یقین نہیں آیا۔

”روزیاں وچ ذرا دکھا ہو جاندا اے۔“

”پر تہاڈے ہونڈیاں سانوں کہڑی گل دی اوکھیا ئی۔“

”تسیں ساڈے پرانے کرم نواز اُد محسن او۔“ گلاں دا اوہ گالھڑا اے۔ ”پر مجبوری تے

تہانوں دسی اے ناں۔ روزیاں وچ بڑا مندرا ہوندا اے مندا۔“

”پر خادم صاحب کجھ کرو۔“

”اچھا جغیر کچے راہ پے جاؤ۔“

”کچے راہ۔“

”ہاں ہاں خادم جھڑے کچے راہ تے تہانوں تورے گا اوہ وی پکارا راہ ای ہووے گا پکارا راہ۔“

”پر کچا راہ..... چھڈو تسیں۔“

خادم چُپ سی۔

”تسیں کوئی پہلاں ورگا“ کارپٹ روڈ“ ای دکھا دیو۔

”تسیں تے ضد کر بیٹھے او۔“

”کرو ناں فیہ کجھ۔“

”کرنے آں کجھ۔“

”روزا کھلن وچ تھوڑی دیر ای رہ گئی اے۔ روزے توں بعد تہانوں میں فون کراں گا۔“

”چلو ٹھیک اے۔“

میں کمرے وچ جا کے لیٹ گیا۔ مولوی نے افطاری دا اعلان کیتا۔ چار گونہ منٹاں مگروں

اذان ہوئی۔ لکی نے روزا کھولیا، نماز پڑھن گیا۔

کئی دیر ہو گئی خادم دا کوئی فون نہ آیا۔ میرا دھیان فون تے ای لگا اے۔ اخیر کجھ دیر بعد فون

دی گھنٹی بولی۔ میں فون چکيا، خادم دا ای فون سی۔ اگوں اوہ گل کرن لگا۔

”تہاڈا کم ہو گیا اے تے کم وی بہت اعلا ہو یا اے۔ تہاڈی قسمت بہت چنگی لگدی اے۔“
مینیوں پتاسی ہُن خادما یوں ای تعریفاں کرے گا تاں جے میں وی اوہدی کوئی بہتی خدمت
کراں۔

”پر صاحب جی؟“ اوس نے جیوں سوال کیتا ہووے۔

”ہاں جی۔“

”تراویجاں ملن توں پہلے پہلے تک ای۔“

خادم مینوں کہ رہیا۔ ”گھر والیاں نوں تے نہیں ناں پتا لکنا چاہیدا۔“

”اچھا فیر ٹھیک اے۔“ میں بیٹھا سوچن لگ پیا خادم دا کیتا انتظام کدے مینوں مایوس تے

نہیں کردا۔ اوہنوں ساریاں بارے سارا کجھ اندازے نال ای پتا لگ جانداسی۔

میں کمرے وچوں اُٹھ کے ٹی وی والے کمرے وچ آیا۔ ٹی وی آن کیتا، تختاں دے

پر وگرام لگے سن۔ کئی چینلاں اُتے تلاوت ہو رہی سی۔ میں حالے تھوڑی دیر ای سی این این (CNN)

دیکھیا سی کہ لکی آیا۔

”صاحب تہاؤں ملن لئی کوئی آیا اے۔ میں سوچیا خادم جی نے کسے نوں گھلایا اے۔“ لکی

آپ ای بولن لگ جاند اے اوس نوں جیوں کجھ کجھ گل پتا اے۔

”تہاڈا کیہ حال اے۔ سویر دا جدوں دا فون سنیا اے مینوں تے بڑی چنتا سی۔“ اوہ بولی۔

”کوئی پریشانی والی گل نہیں بس.....“ فیر میں بولیا ”تہاؤں وی تے فلو سی۔“

میں اوہنوں اپنے کمرے وچ لے آیا تے لکی نوں چاہ دا کدے دتا۔ لکی چاہ بنا کے لیا یا۔ میں

اوہنوں وی چاہ پھرائی تے آپ وی پین لگا۔ جان لگا لکی مینوں دس گیا کہ اوہ جا رہیا اے تے باہر

چوکیدار آچکلیا اے۔ لکی روزیاں وچ سحری پاروں جلدی گھر چلا جاند اے۔

اوسنے وی چاہ پیتی، میں وی ادھا ٹوکپ پی سکلیا تے اوہدے ول دیکھدا رہیا۔

کپ چکی میں کھڑکی کول آکھلوتا۔ باہر ددھ تے دہی والی دکان تے دوگا ہک دہی خرید رہے
سن۔ سموسیاں تے کچوری والی دکان تے افطاری بعدوی رش پیا ہو یا سی۔ میرا دھیان دکان دے مالک
ول گیا۔ اوہ پیسے گن رہیا اے اوہدے مونہ وچ سگرٹ سی۔ اوہنے پیسے گن کے گا ہک نوں پھڑائے تے
مونہ توں سگرٹ کڈھ کے دھویں نوں بڑی ازادی نال سموسیاں تے کچوریاں تے سُٹ دتا۔ میں کھڑکی
کھولھ دتی۔ ہُن مینوں باہروں آندا جاندا ہر کوئی دیکھ سکدا سی تے میں وی ہر کسے نوں کھلھا ڈھلا دیکھ
رہیا ساں۔

”ٹھنڈی ہوا آ رہی اے باہروں۔“ سنگا ریمز دے شیشے وچ اوہ مینوں سنگڑدی ہوئی نظر آ رہی
سی۔ میں کھڑکی بند کر کے پردا پادتا۔

فون دی گھنٹی وجی تے خادم بول رہیا سی۔ ”پولیس نے ناکے لائے نیں..... تیس آ جاؤ۔“

”نہیں یار میں ہُن نہیں آسکدا گھر کوئی ملن والا آیا اے۔“ میں اوس نوں کہن لگا۔

”ہُن فیر کدے سہی مہمان آگئے نیں۔“

”چل ٹھیک فیر مہمان بھگلتا۔ جرمانا تے بھرنا ای پینا اے۔“

”کوئی گل نہیں پہلاں کدے تیرا حق ماریا اے؟“

”نہیں“

”رب راکھا۔“ آکھ کے اوس نے تے میں وی فون بند کر دتا۔ ایسے چرٹوں اوہ اُٹھ کے

کھڑکی بند کر چکی سی تے اگے پردا پادتا۔ میں اوہنوں دیکھیا۔ اوہدے مکھڑے تے کوئی ڈر پچھتاوا نہیں،

جیوں اوہنوں کسے ہوئی انہونی دی پرواہ نہ ہووے اوہنوں سبھ کجھ پتاسی جو کجھ ہو رہیا سی یاں ہون والا

سی۔

میں اوہدے سامھے آ بیٹھا ”تینوں یاد اے جدتوں مینوں پہلی وار ملی سیں۔“ میرے دل وچ

خیال آیا کہ اوہدے کولوں اج فیر پچھاں تے اوہ مینوں دسے کہ کوں میں اوہنوں یونیورسٹی دے گیٹ

اُتے کارڈ پھڑایا۔ اصل وچ اوہدا آئی ڈی کارڈ گم چکیا سی۔ جداوہنوں ملیاتے اوہ بہت خوش ہوئی۔ فیر
اسیں اک دُوجے دے نگی ہو گئے۔

”میں تہانوں بلا رہی آں۔“ ایس جانے انجانے وچ شاید اوہنے مینوں پہلاں وی اواز
ماری۔

”کیہ.....؟“

”تسیں کسے ڈاکٹر ول گئے سی کہ گھرای بیٹھے بیٹھے ٹھیک ہو جاؤ گے؟“

”نہیں۔“ میں اپنی لت اُتے لت رکھی۔

”ابنی سیریس کوئی گل نہیں۔“

میں اوہدے ول ویکھیا پر اوہنے میرے ول نہ ویکھیا تے اُٹھ کھڑوتی۔

”کپڑے لا ہواں.....“ مینوں لگا جیوں اوہ کہ رہی ہووے۔

میں ہُن نیویں پائی سی پر فیر میں جیوں کن پاڑ دین والی اواز سنی سی جہدے وچ میراناں سی
بس میرا ای ناں۔ ”کپڑے لا ہواں۔“ اوہدا قد نکاتے نین نقش تکھے سن۔ اوہ میرے ول ودھن لگی۔
میں کھڑکی اگے جا کھلوتا۔ اک چھند بعد میں سنگار میز دے شیشے وچ اوہنوں ویکھیا، بے وس ہو کے
اوہدے ول تکلدار ہیا، اوہدے ول مڑیا۔ اوہ پڑ پڑ تک رہی سی۔ ”تُوں میری کوئی گل دا جواب کیوں
نہیں دیندا؟“

”میرے کول کوئی جواب نہیں۔“

”تیتوں ارام دی لوڑ لگدی اے۔“

میں سنگار میز دے شیشے توں اوہدے ول ویکھیا۔

”ہُن جاؤں۔“ میں کہن دا سوچیا۔ ”روزے لکھ جاؤں گے..... تے.....“

”ہُن جاؤں۔“ میں اوہنوں کہ نہیں سکیا پر اوہ جیوں سبھ کجھ سمجھ گئی ہووے، فیرا چن چیت اوہ

واقعہ چلی گئی۔

میں بتی بجھا کے لمی نیندر دی تیاری کرن لگا، مینوں لگا جیوں حالے وی کوئی میرے کناں وچ

چیکاں مار رہیا ہووے۔

اوس ویلے میں اگلے دن وی جھوٹی موٹھی دی افطاری کرن دا سوچ کے فیصل سکوں

ایڈووکیٹ فیصل دے فون نمبر نوں ڈائل کرن لگ پیا.....

کلا کار

”کیہ کرنی ایں توں؟“

”کچھ وی نہیں.....“

”ابنی دیر کیوں فیر لارہی ایں۔“

”اصل وچ جذبے سکی ہوئی لکڑی ہار ہو گئے نیں۔“

”اوہناں نوں اگ تے نہیں نہ لگی“

”پرہن پھل وی نہیں لگن گے.....“

”تینوں کنی وار سمجھایا اے کہ شاعرانہ مزاج چھڈ دے۔ توں کہاں کیرا بننا اے۔“

کہاں کیرا نوں سمجھن دے جتن تے ہر روز کردی رہنی آں۔“ کھنگھن توں بعد دسن لگی۔“ پر

فیروی پتا نہیں کیہ ہوندا اے؟“

جو ہوندا اے اوس دا پتا کر..... کیہ ہوندا اے تینوں، میں اک نیکے وقفے بعد بولیا۔“ جیون

نوں اینا جذباتی ہو کے نہیں لئی دا نہیں تے جیون لڑ جانا اے۔“

”تہا نوں کدی جیون لڑیا اے؟“

اودے سوال نے مینوں یک دم سوچن تے مجبور کر دتا۔

”کیہ بے ٹکا جیہا سوال اے۔ تینوں تے میرے بارے سبھ چائن اے۔“

.....اگوں میتھوں کچھ بولیا نہ گیا، اسیں دوویں چپ کر گئے۔

”جے ایس دا شاعرانا جواب دینا ہوندا تاں بھلا کویں دیندے.....“

”دسون، دسون کویں شاعرانا جواب دیندے، عورت دے پچھن دا انداز وی کدے کدے

تہا نوں لے پیٹھدا اے۔ اوہ تے آپ شاعری بن جاندی اے، کہانی ہو جاندی اے ناول دامڈھ منھ

دیندی اے۔ میں خیالاں دی سولی چڑھن لگا ساں کہ دو جے پاسیوں گل ڈہرائی گئی۔ اُبھڑا ہے میرے

اندروں اواز آئی۔“ میرے نال جیون لڑای تے رہیا اے، اودا ہاسا ایدھر اودھر دوواں پاسے کھلر یا

کھلر یا ہوندا گیا۔

”چل سکا پ تے آ۔“

اوکے آکھ دوواں موبایل بند کر دتے۔

میں سکا پ آں کیتا، گجھ سینڈاں بعد اوہ وی آن لائن سی۔ کئی رنگاں نال پڑچی لال نالے

ہراڈپٹا، کالی شلوار تے ہرے پھلاں والی قمیض، میک اپ توں عاری، والاں نوں جوڑکے بھیا ہو یا۔ اوہ

میرے سامھے، مینوں دنگ کر رہی ہووے۔

گجھ پلاں تک تے مینوں اوس نوں دیکھن توں دکھ کچھ نہیں بھیا۔

اوہ بولدی جا رہی اے۔

میرے کولوں گجھ سنیا نہیں جا رہیا۔

اودے نرم ہونٹھاں نوں تکرہ میں پچھن لگا۔ ”اج بڑی خوش لگنی ایں، کیہ گل اے؟“

اوہ پچھلے بیڈا پر پئی اک ڈايري کھول، مینوں دکھان لگی۔ کالے بال پن نال نکا نکا پر بہت سوہنا لکھیا اوہ مینوں دکھاون لگی۔ ”کہانی لکھی اے راتی.....“

”راتی.....“ میں زور دی ہسیا۔ ”تینوں راتی ہو کوئی کم نہیں سچھدا.....“ تھوڑا سکریں کول ہوندا یاں ہولی جہی اوس نوں کہیا۔

”سن نا..... پلیز سن یار، اوہ کہانی بولن لگی۔ کہانی مڈھ توں ای مینوں اپنے کلاوے وچ لے بیٹھی۔ مڈھوں ای اپنا چنگا تعارف کروایا۔ کرداراں دا کہ میں آپ ای اوس کہانی وچ گواچدا گیا، گواچدا گیا۔ باہروں گنڈی زور دی کھڑکی تاں اوہ ادھ وچالے ای کہانی چھڈ کے مینوں ویٹ دا آکھ باہر نکلی لینڈ لائن اُپر اوسدا کوئی فون آیا سی۔ اوس دی ماں دی طبیعت ٹھیک نہ ہون کر کے میتھوں اوہ ویلا منگ کے چلی گئی۔ اوہ میری فیس بک دی متری جو بعدوں بہت چنگی وی ثابت ہوئی۔ ایف بی تے گل کردیاں کردیاں اسیں ایسے نیڑے ہو گئے کہ ہفتے وچ اک وار ساڈی ملاقات ضرور ہون لگی اک واری تاں اوہ ساڈے گھر ای حلیم لے کے آ گئی۔ اوس ویلے میں گھر کلا ای ساں۔ اج اوس نال اوہدا ڈرا یور وی موجود نہیں سی۔ میں حالے اپنے آپ وچ آن ای والا ساں کہ اوس دے ہوندا یاں ای گھر دے بوہے دی نیل وجی۔ ساگر آ یا سی۔ لے وال، پتلا جہیا جسا، سدا میچ کرن والے پتلے پتلے تھ۔ ٹی بی دا مریض ٹھیک ہوندا ہو یا لگن والا۔ آندیاں ای اوہ سدھا کچن وچ جاساڈے واسطے چاہ بناون لگا۔ آپ اوس نوں وی چاہ تے سگرٹ دی ای طلب رہندی اے۔ ایم اے سیاسیات کرن مگروں اک پرا یو ایٹ سکول وچ پڑھاندا ہو یا اوہ جیون توں بیزار تے غیر مطمئن جہیا لگدا اے۔ چہرے توں ہمیش وانگ اک لمی اُداسی تے ڈونگھی چُپ رکھن والا سکول ٹیچر بنیا تاں واہو بدل گیا اے۔ سُن اوہ گلاں کردا اے بجٹ کردا اے، فلسفا بھوردا اے، عورتاں نال سنبدھ بناندا اے تے کہایاں وی لکھدا اے۔ اوہ مینوں اج وی اپنی کہانی ای دکھاون آیا ہووے پر میرے کول اک سوانی، حلیم دا ڈونگا پیا ویکھ اوہے چاہ بناون وچ ای اپنی چنگیائی سچھی۔

اسیں آہمے ساہمے صوفیاں توں اُٹھ کے کتاباں دی الماری کول کھلو گئے۔ اوس نوں کجھ کہے سُنے بغیر سوہنا درش ویکھیداں اوس نوں کلاوے وچ گھٹ اوسدا ساہ ای جو یں روک دینا ہووے، ہونڈھاں نے مُدتاں دی تریہ صندل دے شربت دی مہک نال بجالائی۔

تن پیالیاں چاہ دیاں تن وچ اک اک چچ چینی، تیز پتی تے اُٹھدی بھاپ نال ساگر نے رجسٹر دے پھاڑے ہوئے صفحیاں نوں ترتیب دے میرے ول ودھائے میں حلیم لیاون والی دیاں اکھاں ول ویکھیا تے ساگر نوں کہیا ”اج توں سنا ای دے کیہ اے کہانی جو توں لکھ کے لیا یاں۔ ایہ جو بیٹھی اے نا اوس داوی کہانی وچ اک وڈاناں اے۔ بہت ودھیا کہایاں لکھدی اے۔ ایہدی زبان کوئی ہور سی۔ سُن ایہ اپنی زبان ول پرت رہی اے“ اوس ساگر نوں ویکھیا ساگر دی کہانی نوں ویکھیا ”ساگر جی تسیں آپ کیوں نہیں پڑھ کے سنا ندے، تہاڈے مونہوں کہانی ہو چنگی لگے گی“..... اوہ گل کردی ہوئی مینوں کہانی، اوس نوں دسین دا اشارا کر گئی۔

اوہ کہانی کیہ لکھ کے لیا یاں جو یں کوئی گھریلو واقعا ای لگدا، اوس نے پیندی سُنے ای کہانی شروع کیتی۔

”توں میرے کولوں سڑنا ایں۔“ اوہدا بھرا ای اوس دے ساہمے کھلو گیا۔

”مینوں کسے نال سڑن دی کیہ ضرورت،“ اوہ صوفی سنتاں وانگوں بولیا۔ ”مینوں تے کسے دے جین مرن دی کوئی پرواہ نہیں اے“ اوس بس سوچیا سی، کہیا نہیں سی۔

”میں سڑنا ہوندا تے اپنے چیک تیرے اکاؤنٹ وچ جمع کرواندا؟ اپنی ساری پونجی تیرے اکاؤنٹ وچ جمع کروا کے آپ خالی جیب لے کے نہ بیٹھا ہوندا۔“ اوہدا جیوں ساہ ای اُکھڑ گیا ہووے۔

”میں تے تہانوں بس اینا ای کہیا کہ صوفے اُپر بیٹھ

کے چُچی چٹانہ کرو۔“ حلیم لیان والی نے ایس فقرے تے میرے دل ویکھیا پر ساگراہتی گل جاری رکھدا ہو یا بولن لگا۔ ”دوواں نے اک دو بے نون جکڑیا ہو یا سی۔ مُنڈے نے لتاں وچ اہتی نوس ویا ہی ووہٹی نون جکڑیا ہو یا شاید اوہنوں انج ای کرن دا شوق ہووے ایسے لئی تاں شروع دن توں ای گھرنوں ہوئل وانگ سمجھ کے دوویں جی اندروڑے ہوندے..... قہقہے لاندے پتا نہیں اوہ سوئی اپنے ”کسے“ توں ابھی سبق لے کے آئی سی یاں فیر اوہ روز ای گائیڈ لائن لیندی ہووے گی کہ انج کرو انج نہ کرو تے گھر والیاں وچ وٹھ پوادیو۔“ ساگر بولی جارہی سی.....

میں اوس نون وچوں ای ٹوکیا ”ایہ کیہ اے؟ کہانی نہیں گھریلو حالات میں بس گھریلو حالات کہانی وچ کہانی پن کتھے؟ حیاتی دا ڈھنگ، جیون دا عکس، جذبے سوچ، سدھراں کتھے نیں؟ تُوں تے اک رن مرید دا قصا لے کے بیٹھا ایں۔“ میں چاہ دی چُسکی لئی۔ ”توں اکساہرا ہو کے لکھ رہیا ایں۔“

”نہیں سرجی واقعی میں کہانی نون اگانہ من کچھواں کیتا اے۔“ ساگر نے اپنی پیالی پھڑی تے دو گھٹ لگا تار کچھ دتے۔ ”وڈے نے بریانی دی دکان اودوں دی شروع کیتی سی جدوں اوہ کالج وچ پڑھدا..... ہُن اوہنے فریب نال اوہ وی اوس کولوں کھوہ لئی اک عورت دے مگر لگ گیا..... ساگر نے گرم پیالی نون پیٹھاں رکھیا۔“ اسیں اوس دے اکھیں ویکھے گواہ آں اوہ سویرے اُٹھ کے اپنا اڈالاندا جھاڑو پھیردا، کمیاں ہار کماندا اے“ اوہ مینوں زبانی ای کہانی سُناون لگ پیا۔

”فیر“

میں اپنا ای بول سکیا ساں۔

”اوہ دو بے شہر جا کے بریانی وچن لگا اوس نے اوہنوں وی اپنی مدد واسطے رکھ لت“ ا۔ ساگر صفحے پڑھن لگا پر ”ایس دوران اوہنے اڈے دی وچکی وئی نال اپنے ہو راڈے اوس توں چوری کھول لئے سن جس دا اوس نون پتا دی چل گیا پر اوہ وڈا سی وڈا ای رہیا اوس کچھ نہ کہیا۔ اوہ سبھ جاندہ اسی پر بڈھی دے پیراں نون دھو دھو پیون والا دُوجیاں ساہمے رورو کے اپنے آپ نون حمایت لیون وچ بہت ای شاطر نکلیا تے اوس انج ای کیتا۔ اوس نے وڈے دے اڈے دے گا ہک اپنے ہتھاں وچ کیتے۔“

”یار ایہ وی کچھ خاص نہیں ایہ سبھ عام گلاں نیں عام حیاتی دیاں واپریاں گلاں۔ ایس نون توں ٹھیک کر کے پکا کر کے لکھ“ میں اپنی چاہ مکالی سی۔

”اُنچ چاہ بڑی سوادی سی۔“

”اُنچ تسیں جھوٹھ بولیا اے چاہ اُنچ تہاڈے پسندی نہیں سی۔“ ساگر ان جھکے ہو کے بول رہی سی۔

”اُنچ کل میری ایہوای پسند اے“ اوس دے کھلے بچھے والاں توں میں اپنا دھیان ساگر ول ودھایا۔

”سرویسے ایس کہانی وچ کس شے دی کمی اے۔“

ساگر میرے کولوں سُنن واسطے اڑی بیٹھا اے۔

”یار ایس طرحاں دیاں کہانیاں زانیاں بناندیاں تے اوہ ای کہندیاں چنگیاں لگدیاں نیں اوہناں نون ول ہوندے نیں انج دیاں کہانیاں لکھن دے۔“

”سرجی تہا نون نہیں پتا اوہ وڈا بھرا میں ای آں۔“ ساگر حدوں ددھ سنجیدا لگ رہیا اے۔

”سرمیرے تے اتھروای نہیں مک رہے۔“

ٹھنڈے ہوندے حلیم نوں پرائے رکھدی ہوئی اوہ بولن گئی ”تیرا بھراوی تے ایس بارے تصور وار نہیں اے۔ اوہ تے وچارا اچھی آئی تے آ گیا اے۔“

”اےہنوں عورتاں دے چلتر دے کئی رنگاں دی اُکا ای خبر نہیں لگدی“ میں اوس بارے سوچیا۔

”اک واری تاں سرجی حدای ہو گئی۔ اوس نے ساریاں گلاں ای اپنے بندے نوں دس دینیاں تے بندے نے شرمنداوی نہ ہونا تے ایس گل اُتے لڑائی شروع کر دیتی کہ اوہ اوس ویلے ہاتھ روم وچ سی جدوں گھر وچ ایہ گل ہو رہی سی۔ اوہ تے ہاتھ روم وچ نہیں ہوندا سی ایس نوں سبھ جانے سن پراوہدے کولوں آون والی بونالے حرکتاں توں ابھی لگدا کہ آج کل اوہ ہاتھ روم وچ ای رہندا اے یاں اپنے کاروباری ذہن نوں ای کاروباراں وچ لائی رکھدا اے۔ اوس نے بریانی دی دکان نوں وی چکلا بناون وچ دیر نہیں لائی۔ کیمبن بعا کے اندر جو مرضی کرو والا ماحول بنا دیتا تے فیئرمنڈے گڑیاں نے ایس تھاں نوں ورتیاوی خوب کیوں جے اوس نوں پیسا چاہیدا سی بس پیسا۔ ایہدا کارن اوہدی اوہ گھر والی سی جو بھنگھی بنگی ای اوس نوں ملی تے اوس بھنگھ نوں کدے رنج نہیں ہوندا جہدا اندر باہر بھنگھ ای بھنگھ ہووے۔ اوہ بھنگھ صرف مادیت دی ہوندی اے اوہنوں کئی چلتر سکھاندی اے اوہنوں کئی رنگ رنگے آجاندے نیں تے اوہ بس اپنے ”چکے“ وچ گواچ گیا۔ بریانی دی دکان اُتے اوس مل ماریا۔ وڈے بھرا نوں اوہدے وچوں ایوں کڈھتا جیوں مکھن وچوں وال کڈھی دااے۔

”فیروہدی بڈھی تے بہت خوش ہوئی ہونای سی میں صوفے اُپر دوویں لتاں لگھیاں کہیا۔“

”ہاں ہاں اوس نے وڈے نوں فیئر کئی مینج کر کے ایہ پک کروا دتا“ کہ اوہ بریانی دی دکان اوہدی اے اوہناں نے ای دن رات لاکے اوہدے واسطے مختاں کیتیاں سن۔ نکلے بھانڈے وچ چوکھا مال پین لگا تاں اوہ اچھی اوقات بھل گئی۔“

”یار اُج دیاں گھریلو جھیاں کہا یاں“..... ساگر نے میرے ول دیکھیا ”خواتین ڈائجسٹ“

وچ چنگیاں لگدیاں نیں جتھے اک عورت نوں مظلوم تے دوجی نوں ظالم دسیا گیا ہوندا اے۔“

”نہیں سرجی نہیں ایہ فطرتی رنگ دی کہانی اے۔؟“

”جے فطرتی رنگ دی کہانی اے تاں ایس دے مرد کردار کیوں گونگے تے بولے نیں؟“

اوہدے توں میں کچھدا ہاں۔

اوہ اچھی ڈھلی ہوندی پینٹ دی جیب وچوں موبائل کڈھ کے وچ پئے کئے ای مینج مینوں دکھاندا اے ”سرجی ایہ دیکھو اوس نے اپنے بندے دے بھرانوں جو مینج کیتے۔“

اوہ روندی پئی اے گرانندی پئی اے۔

اوہدے وین تے ہاڑے سانوں اوس ایس ایم ایس وچ دکھائی دیندے نیں۔

ایس ایم ایس وچ اوہ اچھی گندی ہوندی فطرت دسن لگدی اے۔

میںجاں وچ اوہ اپنے بندے نوں ای سبھ توں وڈا مہنتی تے بریانی دی دکان دی شروعات کرن والا مہندی اے پرسا گرتے کہندا اے کہ اوس نوں تاں اوس ویلے چمپاوی نہیں سی پھڑنا آندا اوہ اوس ویلے ہزاراں وچ لور لور پھردا ہوندا سی سگرٹاں پیندا تے آوارا گردیاں کردار ہندا تے.....

”ساگر توں ایہ کیوں نہیں لکھدا“ ایس کہانی وچ نوںیاں پرتاں نوں رنگ کرداراں دے نوں زاویے ایس وچ آنے چاہیدے نیں تاں جو کہانی پڑھن والیاں واسطے دلچسپی پیدا کرے۔“

”جدوں تسمیں پڑھن والے دا قیمتی ویلا ضائع کر دے او تے اوس نوں کجھ نہیں دیندے تاں اوہ تہانوں پڑھنا چھڈ دیندا اے۔“ میں اوس نوں سمجھایا ”زنانیاں وچ اٹھن پٹھن والا بندیاں دی گل نہیں سمجھدا اوہ اپنے درگیاں دی تلاش کردا اے۔ منافقاں وچ رلدا رلدا اوہ اپنے آپ تے اپنے گھیرے نوں ای سبھ کجھ من لیندا اے۔ اوہ اپنے گھیرے توں کجھ نہیں حاصل کردا سوائے دوجیاں نوں نیواں دکھان دے جتن وچ۔“

”نالے سرجی اوہدی تے ذات ای“..... ساگر نے اپنا ساہ درست کیتا۔ ”اوہ اے جس

بارے کہیا جاندا اے کہ سڀ نوں چھڈ کے اوہنوں مار دیو۔“

”چھڈ وایہناں ذاتاں پاتاں نوں۔ اینا پڑھ لکھ کے وی تسیں ذاتاں پاتاں دے چکراں

توں باہر نہیں نکلدے او۔“

سُن حلیم لیاون والی بول پئی۔ ”ساگر تُوں کہانی نوں اک واری سوچ کے فیر لکھ تے اوس

کردار نوں اپنے اُتے محسوس کر گجھ دیر اوہ کردار بن کے وکھ.....“

”میں کوں بن سکداں آں“ ساگر اک دم بولیا۔ ”میں اوہ دے ورگا ہوا ہی نہیں سکدا۔ اوس

نے میرا گھر برباد کرن وچ کوئی کسر نہیں چھڈی، میں ای اوس کردار نوں چنگی طرحاں جاندا

ہاں.....“ ساگر پھٹ پیا۔

کہانی وچ اک نواں ٹوسٹ وکھ کے مینوں اوس وچ دلچسپی ہون لگ پئی۔

”میں کہانی دے ہر کردار وچ جی کے محسوس کر کے اپنے اندر روزای زندا کر کے کہانی لکھدا

آں۔“

”ہیں.....“ میرے مونہوں جیرانی نال ایہی نکلیا۔

”میری بڈھی نوں کہندا ہوندا کہ تُوں اپنے خاوند دا خیال رکھ سویرے اُٹھ کے اوس نوں ناشتا

جنا کے اُٹھایا کر..... کپڑے استری کرانج نہ کر۔“

”تے آپ.....“ نفرت نال اوس تھک سٹن وانگ آکھیا۔ اپنی بڈھی دے گندے کپڑے

وی دھوندا رہندا.....“

اوہ تے میں اک دُوجے نوں وکھ کے مسکرائے آں۔

”اوہ تے اک دن میں اچانک ای گھر گیا..... چابی میرے کول سی میں بوہا کھول کے اندر

وڑیا تاں اوہ..... ہا ہا ہا!.....“

”فیر اوہ مینوں دلا سے دین لگا۔ میرے بارے ایوں ای انواہاں اڈان لگا کہ تُوں انج کردا

ایں انج نہیں کردا وغیرا وغیرا۔“

”توں ایہناں نوں اپنی کہانی وچ کیوں نہیں لکھدا۔“

”کووں لکھاں لکھیا ای نہیں جاندا“

”جووں مینوں دسیا ای لکھ چھڈ“

”ہاں تھوڑی منظر نگاری بھریں کر دیویں، تھوڑا وڈا تخلیق کار بن کے لکھیں جو اپنی ذات توں

باہر نکلدے اپنی ذات نوں وی جان جاندا اے تے باقیوں وی ذات تُوں وی تے فیر ایہناں توں باہر

نکل کے وکھرا ہو کے لکھدا اے۔“

”سرجی ایہو جھیاں گلاں ای میتھوں لکھیاں نہیں جانداں۔“

”لکھ لوں گا.....“ میں ساگر نوں کہیا ”اپنے ایس ایم ایس پیکیج توں نظر ہٹاویں تاں کجھ

چیتا رہوے گا تینوں.....“

اوہ نموجھانا ہو گیا۔

ساگر نوں گیاں جوں یگ بیٹے۔ چاروں یگ ای بیت گئے۔

حلیم لیاون والی نے اپنی ہیل پرانہ کر کے رکھ دتی ”پیراں وچوں سیک نکلن لگ پیندا اے

میرے، کیہو جھیا جس بھریا دن اے۔“

میں اوہنوں ویکھیا، اُٹھ کے فریج وچ حلیم رکھیا تے ٹھنڈے شربت داٹن اوس نوں دیندیاں

کہیا۔ ”تری لا ہندا اے تے انرجی ودھاندا اے“

”میں کسے ہو ریگ وچ پرت آیا ہاں.....“

”تُوں پونے تن وچے رات نوں سکاپ کھول کے اُچی اُچی گلاں کری جانا ایں۔“ سارے

روم میٹ مینوں بولن لگے۔

میں ویکھیا سکرین تے کوئی رنگ نظر نہیں آیا۔

میں کمپیوٹر شٹ ڈاؤن کیتا، باری ول موٹہ کر کے ساہمی فلیٹ دی جگدی بتی ول ویکھدیاں
اپنے فلیٹ دی بتی بجھاوتی۔ سبھ توں اُتلے فلیٹ وچ زیرو دے بلب دی مدھم جہی روشنی وچ پرچھادیں اک
دو بے نال ملدے تے وچھردے پئے سن۔ زوردی موسیٰ انھیری تھلی تے اک شاخ وانگوں ہلارے
کھاوندے سائے نے زیرو دے بلب دی روشنی وچ گواچن توں پہلاں اودھروی بتی بند ہون لئی ہتھ
ودھا دتا.....

میں زور لاکے اکھاں میچ لئیاں.....

وِس

”سٹو گل سنو.....“ اوہ بہت وچاری ہو کے بولدی اے ”میںوں پتا اے تسیں تھکے ہوئے
او اپنی دُوردا سفر کیتا..... پر جے اچ میںوں انار لیا دیوتے میں فروٹ چاٹ تیار کرن وچ کامیاب
ہو جاواں گی باقی ساریاں لوڑیندیاں شیواں تہاڈے آون توں پہلاں ای تیار پئیاں نیں۔“
اوہنوں چنگی طرحاں پتا اے کہ میںوں فروٹ چاٹ وچ دلچسپی اے نہ ای انار وچ فیروی
میں اودھی خاطر بُووالیاں جراباں لاه کے، قینچی جتی پیراں وچ اڑان توں پہلاں بیلٹ نال گس کے
گھٹی شرٹ نوں باہر کڈھیا۔ اک پوائنٹ بیلٹ ڈھلا کر لیا تے میرا سفر شروع ہو جاندا اے بازار ول
بازار وچ آندیاں جانندیاں خریداراں ول، آڑھتیاں ول کمیشن استجھناں ول۔ دوکراں مڑ کے چوک
وچ جُوس والے دے نال ای فروٹ شاپ تے جا کھلونداواں۔ پوری فروٹ شاپ دا جائز البیندیاں
دکانوں آکھن ”ادھا کلو انار تے دینا..... اپنی جینز دی پینٹ والی مڑھکے نال لگی ہوئی جیب
ول ہتھ ودھاندا ہاں۔ اوہدے سکے بلھ پلے فیر گندے دن داں چوں الفاظ نکلے۔

”ایس موسم وچ گھٹ ای انارو کدا اے..... ایس لئی نہیں لیاندے“۔

”فیر.....؟“

اوہ میری پریشانی وچ گھٹا کرنا چاہندا اے تے اپنا مونڈ ہلا کر لید اے۔

”تہانوں بازار دے شروع توں مل جاؤن گے۔ اوتھے ”شبیروے“ کول ہوندے نیں۔ اوہ

جوساں سوشاں والیاں نوں سپلائی کردار ہندا اے“۔ میں جیب ول ددھیا ہتھ چھڈ کے کھاں دے بٹن کھول کے بانہواں تنگ کے پیر گھسیٹد اہاں۔ ہاں ہاں من من دے پیر جہاں نوں ہتھ ای میں ایس بازار توں لے کے آرہیاں۔ جانندیاں سویرے جنی کالھی ہوندی اے آندیاں اوس توں کوئی دو گوگنا ودھ جانندی اے۔ جانندیاں ای پانی دی بوتل مونڈ نال ”ڈیک“ لیکنا آں۔ بوٹاں دے تسمے کھولدیاں اپنے کالے ہوندے ہتھاں ول ویکھناں جہڑے آئے دیہاڑ بڈھاپے دی ہور مثال دیندے نیں۔ حالے کل دی گل اے اتھے جہڑے سنہری چھے گو لے وال سن ہن اوہ کالے شاہ ہونندیاں ویکھدیاں وی چرہو گیا اے۔

چچی دے والاں نوں سڑیاں حالے دودن ای ہوئے نیں۔ چاہ دی پتیلی سرکی تے چلھے تے ادھ گورڑھدیاں رڑھدیاں سنبھالدا ہاں۔ ایہ آگ والاں نوں لگ گئی تے وال اچھے سنگڑے کہ جیسے نالوں مک ای گئے۔

گُر دا رُدا میں ”شبیروے“ دی دکان تک اپڑ جانا جتھے وڈے وڈے بلباں نال دکاناں نوں سجایا گیا، ناشپاتی ورگا چائنا توں آیا پھل بہت وڈے وڈے کریٹاں نال شوپیس دے طور تے سجاوٹ نال لایا اے جو آون والیاں گڈیاں کاراں دے وچ بیٹھے خاص کلاس دے لوکاں نوں اپنے ول کھچدا اے۔ کئی کاراں دی بھیڑ ہوندی اے جدوں وی میں بس سٹاپ توں دفتر آندا آں، کدے وی میر ایس دکان توں فروٹ لین لئی حوصلہ نہیں پیندا۔ سُنیا اے اوہ دُگنا قیمت وچ وی سچدا اے فیر وی سبھ توں ودھ وچ لیند اے۔ آج میں سوچیا کوئی گل نہیں ودھ پیسے لگدے نیں لگ جاؤن پراوہدے متھے وٹ

نہیں آکا چاہیدا نہیں تاں اوس کتا چرای ایس گل نوں مہا بجا کے مارنا اے نال اپنا موڈ وی خراب کر لینا اے۔ میں اپنے آپ نال کئی صلاحواں کر لیاں سن۔ ساہمے پئے اناراں نوں ویکھ کے اپنی ٹور تیز کر لئی۔

فیر.....

گھر اپڑ دیاں ای مینوں جانکاری ملی کہ آٹا نہ ہوون کر کے روٹی نہیں پک سکی صرف کالے چنیاں داسا لن پیا اے۔ پچھلی گلی لگے تندو دے رش نوں اکھاں دے ساہمنے لیانا چاہتا تاں جے جلدی جلدی سبھ کم نبر جاؤن گروں فیر سکھ نال سکھ ملے۔ روٹی لین لئی نکلتا آں۔ راہ وچ بند کھلوتیاں گڈیاں پاروں دوجی گلی ول مڑنا پیندا اے۔ چند منٹاں وچ ای گلی وچ گڈیاں آن کھلوتیاں اوتھے جتھے لو لھانائی رہندا اے۔ ایہ نائیاں دا پہلا منڈا اے جو لو لھا ای جمیا اے اجکل اپنے گھر دے بوہے دی دلہیز تے بیٹھا آندیاں جانندیاں نال ہتھ ملاندا اے فیر دعاواں بدعاواں دیندیاں اپنا پیسا کماندا رہندا اے۔ کئی وار میں وی جیب وچ موجود سارا بھان اوہدے آگے رکھ دیناں۔ سُنیا اے اوہ بازار ول جانندیاں زانیاں نوں جہڑی بددعاوی دے دیوئے اوہ پوری ہو جانندی اے۔ پہلاں پہل دی گل اے اک نویں دیاہی نے اوس نوں کوئی پیسا نہ دتا تاں اوسنوں اوہنے بڑ بڑ کردیاں کچھ کہیا جیہدا مطلب لوکاں نے ایہ کڈھیا کہ آج تک اوہ زانیاں اونتری لگی پھر دی اے۔ نہ اوہدی کسے ڈاکٹر نوں سبھ آندی اے نہ حکیم نوں۔ بڑیاں تھاواں توں دم دڑووی کروا بیٹھی اے۔ ہورتے ہورا مریکا توں آئے معالج توں وی اوس علاج کروایا اے۔ آج جیب وچ کچھ بھان نہیں اے میں صرف سلام اتے ای گزارا کراں گا۔

ایس تندو اُپروی آج غیر متوقع طور تے ای بھیڑ اے۔ تندو والا کسے نان چھولے دی دکان والے دا ڈر پورا کر کے روٹی لاوے گا۔ میں وی اوہنوں روٹیاں دا کہہ کے ساہمے سنیا رے دی دکان ول تگن لگدا آں۔ پیڑے بناؤن والا دوروں ای تندو دے کچھے کھلوتا مینوں ویکھ کے سلام کردا

اے۔ اسپس کسے ویلے رنگ فیکٹری وچ اکٹھے کم کردے ساں، اوتھے اوس ای مینوں لویا سی اودوں ڈیلی و بجز تے کم کرنا پیندا۔ اودوں میرا شناختی کارڈ وی نہیں سی بنیا۔ فیروی مینوں سفارش پاروں ایس ملازمت لئی رکھ لیا گیا۔ سویرے اٹھ توں شام پنج تک کیمیکلز دے بھرے ڈرماں نوں چکدے گڈی وچ رکھدے، گڈی چوں لاہندے خالی ڈرم کدے اندر گودام ول رکھ آندے۔ تن گُو وچے موٹی موٹی چھولیاں دی دال تے تندوری روٹیاں نال ڈھڈ بھردے ڈانگری وچ ای ساہ گھنڈے گھنڈے اگلے گھنٹیاں دی مزدوری کردے رہندے۔ پنج وچے دیسی صابن نوں پنڈے تے دو تن وار مل مل کے لاندے، میل کڈھدے، ہتھ دھونڈے۔ والاں نال چنبر یا کیمیکل دکھرا کردے اگلے دیہاڑ دی محنت لئی تیار ہو جانڈے۔ رات تاریاں بھری ہوندی یاں بدل وچ لکھیا جن ایہ سبھ منظر پیدا ہون توں پہلاں ای کھلے آسمان تھلے اک لاش وانگ الانی منجی تے مرتھے جانڈے.....

ہاں اوس مرن جیون دے دور وچ ای اوہ اسمانوں لٹھی خُو روانگ جا پدی۔ میرے نال نال اوہ وی جوانی دیاں پنگھیاں جھوڈی جھوڈی مینوں اپنا تھم کھن لگ پئی۔ میں اوسنوں بہت سمجھایا” میں تیرے ناں دی جوانی لئی اے تے موت وی تیرے ناں دی مراں گی۔“ اوس دیاں گلاں سن کے بہت کجھ کرن نوں جی کر دا اے۔ کئی واری تاں اپنے آپ توں ڈرن توں پہلاں اوس نال کسے پہاڑ تے جا کے وس وی لیا اے۔ ایسے لئی اج وی مینوں جنا پنا آپ یاد آندا اے اوہدے حوالے نال ای یاد آندا اے۔ میں رُدی ہوئی لاش وانگ بن جاندا..... اوہنے ای مینوں میرے ہون دا تھوڑا جہیا احساس دویا سی تے اج ایہ کوں ہو گیا اپنے دوست نوں فون کر دیاں اوہدی یاد نال جھوی رنگ ٹون لگی سی۔

”پھل ڈھدی سجھاں ورگا سوئی نال گلاں کردی اے“

میں ایوں ای سوچاں وچوں نکل روٹیاں اخبار وچ ولھیٹ کے آپے ای شاپنگ بیگ وچ رکھیاں۔ پیسے دے کے میں گھر جان دیاں سپرائٹ دی اک ڈیڈ لیٹر بوتل وی نال لے لئی چلو کوئی

ویلے کویلے مہمان آ جاوے تاں اوہدے اگے رکھی جاسکدی اے۔ اک دن پہلاں ای سوئی کلب والے دراز وچ نمکودے دو پیکٹ ویکھ چکھیا ساں..... بسکٹ وی لیائے سی چلو اوہ تے چاہ نال ای چلانے ہوندے نیں اگلی واری لے جاواں گا۔

صبح واسطے آ لوگوشت وی لے جانے چاہیدے نیں کیوں جے کل مینوں جلدی چھٹی ہو جانی اے۔ چاول گھر پئے نیں اوہناں نوں ای تڑکا لگ سکدا، دو پیاز کٹے جاو نال سواد دُگنا ہو جاندا اے۔

”جے ایہناں ہتھناں تے مہندی لگی.....“ اوہ اپنی اک چھاپ نوں انگل وچ گھماندی بول رہی سی” تے تیرے ناں دی لگنی اے ایہنوں کوئی فلمی ڈائلاگ نہ سمجھیں“

میں اوس ویلے کجھ سمجھن دے موڈ وچ نہیں ساں۔ اوسنوں ویکھی جا رہیاں جوں سیک اکھاں ول ودھر رہیا ہووے پنڈے ول ودھر رہیا ہووے آل دوالے اگ دے لانبو کدھرے دکھالی نہیں سی دے رہے پر میں سر ڈا بھجدا ایہا ساں۔

”بہلی توں.....“ میرے کولوں اج وی اوہدے سامنے گل نہیں ہوندی نہ ای میں چاہندی یاں ہو یاں دی اوہدیاں اکھاں چوں پنجواں نوں اپنے پوٹیاں تے سہار سکنا آں” بہلی توں انج نہ سوچیا کر..... جلدی مر جاویں گی مرن جوگیے.....“

”مراں تے رہی آں“ اوہ دسدی اے ”اٹھارھاں ورھیاں تک اپنے چاچے دے گھر نوکرانیاں وانگ رہی آں، جیون کیہ ہوندا اے تینوں ویکھ کے احساس ہو یا۔ اک وار اک دن میں اوہدے چاچے دے گھر مزدوری کرن گیا ساں۔ اوہناں دی سامنے کنڈھ ڈگ پئی سی۔ سارا دن دو جے مزدوراں نے چاہ دی فرمائش کیتی، روٹی وی کھادی پر میرا ضمیر ایہ گوارا نہیں سی کر رہیا۔ سویرے 9 وچے میرا کنٹیکس دا پرچاسی تے اوہدے صرف مینوں پنج سبق آندے سن۔ میرا سارا دھیان ذہنی طور اُپر پرچے ول تے جسم اٹاں، گارا، ریت، بجزی، سیمنٹ ڈھوندار رہیا۔ اگلے پنج پرچے میں ساری

رات جاگ کے یاد کرنے سی۔ ہلکی پھلکی مزدوری لبھدیاں جد مینوں دوسرے دن دی ہامی بھرنی پئی تاں جویں بہت چھینتا ہوئی پر کھڑی گل دی چھینتا سی ایہ تے میں آپ سہیر یا اے اپنا دکھ۔ جے اج وی مزدوری نہ کرداتے آخری تن پر چیاں لئی آدنا جانا ممکن نہ ہوندا۔

بلی نوں جدوں اواز پیندی اوس داناں میرے کناں وچ گونجن لگدا بھادیں بھکھ نال انھیرا اکھاں دے اگے آجاندا اے فیروی میں اناں چکدیاں کدے تھکلیا نہیں، نہیں تاں میری ادھی دیہاڑی خطرے وچ پے جانی اے۔ میں ایہ سوچدا کم کردار ہیا۔ تن گُو و جے میرے واسطے وی چاہ بن کے آئی تے اکوای سیٹل دا مگ جھڑ امیرے ساتھ ٹوٹی لیا کے رکھدیاں کہیا ”باجی بلی نے گھلویا اے صرف تہاڈے لئی..... میں ایہ واپس نہیں لے جانا“ ایہ اوہدی چاہ دی چاء سی جھڑی میرے اندر اوہدے وانگ ای رلدی جا رہی سی۔ مٹھی مٹھی کوسی کوسی سینا ساڈی سینے دے اندر گھر بناندی تے اپنی اکھ چوں ڈگیا ہنجو اہلس وچ لُون وی رلا دتا سی جویں۔ ایہ ڈیگر دا اوہ ویلا سی جدوں بلی دے چا چاجی سیر کرن نکل جانے سن۔

تے اسیں اک دو جے نوں تکدے۔ اوہنوں بہت گھٹ بولنا آندا۔ مینوں بس اوہنوں دیکھن توں وکھ کجھ نہ سجد، میں سرنوں جھٹکا ماردا آں تے داڑھ دی پوڑ نال اکھاں اگے انھیرا آجاندا اے۔

اک پاسے دی داڑھ نوں انجے ای میں کڈھا دتا ہو یا اے۔ گھر آ کے ساریاں شیواں نوں ادھور انے خاب وانگ ای دھرا دھر دیکھدیاں ویکھدیاں اگے دی کوئی سوچ باقی نہیں رہندی اے فیرو وی کسے نوں وی کسے دی کوئی فرق نہ پین والی گل ہمیش چیتے رہندی اے۔

کوئی کسے ورگا نہیں ہوندا۔ اوس اخبار اُتے اُلکیا مکھڑا بلی دا مکھڑا کویں بن سکدا اے۔ حوا دے اپنے روپ۔ پر ہووی سکدا اے۔ جے ساریاں اکو چیاں ہوندیاں تے رب دوجی حوا ای نہ بنانداتے نہ ای دو جے آدم نوں جہم ملدا۔

میں شیشے ساہویں کھلو تا اپنے آپ نوں ویکھ رہیا ساں اکھ وچ ہوندی اک لال لکیر ودھدی جا رہی اے۔ میں اپنے جُسنے دے اوس حصے ول ویکھ رہیا آں جتھے سا سمندا ان کہندے میں دل ہو دنا اے۔

میرا دل.....

میں ای ویکھ نہیں ساں سکلیا..... آل دوالے دی ہر شے دُھندلی ہوندی جا رہی اے.....

پاگل..... اوہ مہنگی جہی لپ اسٹک اپنے بھاس تے لگی دکھاندی اے پر میں اپنے چہرے تے کوئی تاثر نہیں لیاندا ہاں۔

”اوہ پاگل.....“ اوہ آکھدی ہوئی ہسدی اے کھلے والاں نوں سمیٹدی اے وچ کلپ اڑچ لبندی اے۔

اوہ پاگل تاں..... سارے دے سارے.....

میں اوس ول بیکھتا ہاں، ویکھدا ای رہنا آں۔ جی کردا اے کہ اوس نال کوئی گل کراں۔

”چھو گے نہیں کہ اوہ پاگل کیہ کہندے نیں.....؟“

میں اوس دے سراپے نوں اک چھند لئی تکتاں۔

”جس پاگل نوں وی میں ٹھیک کردی آں..... اوہ مینوں پر و پوز کر دیندا اے.....“

اگلے لمحے کمرے وچ اک گھنٹے دی لوڈ شیڈنگ فیر شروع ہوگئی۔“ خورے ایس لمحے وچ کون

کون پاگل ہو رہیا ہونا..... میں انھیرے توں اک لمحے پہلاں تے بعد ایہ سوچی جا رہیا ساں۔

سراپا

میں اوس دیاں اکھاں ول نہیں ویکھیا۔

میں اوس دے کھلے والاں تے کھلے گلے وچ ڈلھ ڈلھ پیندے اُبھاراں تے وی دھیان نہ

ماریا۔

اوہ ہسی، میں اوس دے موتیاں ورگے دندوی نہ گولے۔

اوس نے گل کردیاں کردیاں اپنے ہتھاں دیاں انگلاں نوں گھمایا، میں کئی شیڈاں والی اوس

دی نیل پالش نوں اگنور کیتا۔

اوس نے گل دوالے چٹی چٹی نوں چھنڈ کے پایا تاں اوہدے باڈی سپرے نوں وی میں

اپنے اندر جاوے توں ڈک دتا۔

اوہ نفسیات دی پروفیسر سی نال نال پراویٹ کلینک وی کدی تے بڑی رازدارا نال لہجے وچ

آکھ رہی اے میں جس نوں ٹھیک کرنی آں۔ اک لماعر صالاکے اوس دا ٹریٹمنٹ پورا ہوندا اے تے اوہ

ٹردا ہویا میں پر لیس کلب والے پاسے نوں آیا۔ تھیں تھیں پلس والے پیریز لاکھلو تے سن۔ موٹر سائیکلاں، گڈیاں، ٹرے جاندرے راہیاں نوں تملاشی واسطے روک لیندے۔ شناختی کارڈ ویکھدے فیراچی تسلی کر کے اگانے نوں جاوون دیندے۔ پر لیس کلب دے کول ناکے تے مینوں وی روکیا گیا۔ میں تھوڑا ہولی ہولی اگانے نوں ودھنا شروع کردتا۔ پر لیس کلب دے ساہویں جا کے دو چادران جوڑ کے اک سوئی چٹی گوری، تیلی لمی عورت، اک بال نوں فیڈر چنگھا رہی ہووے۔ اوس نے وڈے سارے کارڈ اُتے اپنی پیتا لکھی ہوئی سی ”اک جاگیر دار نے اوس نال ریپ کیتا، اک مہینے تیکر اوس نوں قید وچ رکھیا۔ ریپ در ریپ، کئی وارتاں اوس نوں اپنے مہتراں نال وی شیر کیتا..... تھلے اوس نے اپنا فیس بک اکاؤنٹ لکھیا ہویا سی۔ ”میری گودی وچ اوس جاگیر داری اولاد اے۔“ اوہ جیوں آکھ رہی ہووے۔

موتاں، لاشاں، زخمی چیرکاں چھاڑے..... اک لمحے نوں جیوں سارے مک گئے۔ اوس نے اپنے گلے دے اُتلے دوہٹاں نوں کھول کے راہ جاندرے پاندھی نوں نظارہ کرایا۔ اوہ تھوڑا گواگانہ ہویا ”کتنے ایہ سرکاری ٹیوب ویل دے اندر تھیں اے..... اتھتھے پتا نہیں کئے بندے مارے گئے سن۔ میں راہ جاندا پاندھی پھلاں دی نمائش تے جاواں یاں اپنی لاش اپنے امی موڈھے اُپر چک لوں۔ سوچدا سوچدا سرکاری ٹیوب ویل دے کولوں لنگھ آیا، اُتلے دوہٹاں دُبارا بند ہونداں میں ویکھنے چاہے سن تے..... اگانے جانا چاہندیاں وی پیر چکھے توں مڑ رہے سن۔

دوہٹاں

میں ریس کورس پھلاں دی نمائش ویکھن لئی نکلیا۔
پچھلے سال دی نمائش یاد آگئی اوس دیہاڑے ای لاہور شہر ج اک وڈا دھماکا ہویا سی۔
خُدکش دھماکا جس وچ پنجابہ توں ودھ بندے مارے گئے تے زخمی ہوون والیاں دی تعداد سو توں وی ٹپ گئی۔

موتاں، لاشاں، زخمی چیرکاں چھاڑے ہوندے رہے پورا شہر سوگ وچ ڈبا ہویا۔ کوئی کسے نال گل نہیں سی کر رہیا ہر دُجا بندہ پہلے بندے توں ڈریا ہویا لگدا ایوں لگدا جیوں جئے اک دو جے نال گل لگ کے روپین گے پر نہیں روندے دوویں اک دو جے توں ڈرے ہوئے خورے کون خُدکش دھماکا کر دیوے۔ بندیاں وچ ای کوئی لگیا ہووے، جنت دی خائش کر کے خُد نوں خُوراں دے حوالے کر دیوں دا سوچ کے اوہ کسے برین واش کیتے ہوئے مولوی نال جڑو گیا۔ ”اوس نوں کیہ پتا کہ کدوں توں اوس دابرین واش ہو رہی سی۔“ میں خُدکش دھماکا کرن والے بارے اک لمحے لئی سوچیا۔

دعوے بارے وی ہُن کسے طرحاں یقین نہیں رہیا اے۔ اوسدا اکلا پامینوں اپنے دل کچھن لگدا اے۔ میں وی اوہدے نال کدے کافی شاپ کدے ریسٹوران کدے پارک کدے اوس نال پیزا ہٹ جا پٹھدا ہاں۔ مینوں ہُن نہ اپنے بارے کوئی دعو اے تے نہ ای اوہدیاں اکھاں پڑھن دے بارے دعو اے میرے نال میری بانہ تے لیٹی ہوئی اوہدے گرم ساہواں دی خشبو سنگھدیاں ہو یاں مینوں دعو کرن دی کوئی لوڑ نہیں رہی، اوہ اپنے ٹچ موبائل تے کسے دے سنیے پڑھدی اے گا نہ نوں کئی مسج کردی رہندی اے پر میں..... مینوں ہُن کوئی دعو نہیں اے۔

مینوں ایہ ساریاں گلاں ہولی ہولی مٹھا مٹھا پیڑ دیندیاں ہن میں ایہناں توں تے اوس توں زندگی دا احساس کرنا شروع کردتا اے کیوں کہ مینوں ایہناں وچ ای زندگی ملدی ای وکھائی دین لگی اے بھاریں میرے سارے دعوے ہولی ہولی جھوٹھ ہون لگ گئے نیں..... تے میرا اکلا پا..... شاید کدے اوس نوں ایس دا پتا چل ای جاوے.....

بھیت

اوہنوں اکلا پاپند اے۔

”مینوں اوس دا اکلا پاپند نہیں اے۔ میں اوس نوں پسند کردی آں، اوہ میرے کول آ کے اوہدیاں گلاں کر رہی ہوندی اے۔“ ایس ہوٹل وچ کدے اسان کٹھے بہ کے لہجہ کیتا، اوہ مینوں دسدی اے۔

میں اپنے کالج دے کئی کماں نوں چھڈ کے گھر دے کئی کماں نوں کالھی کالھی پورا کر کے اپنے شام نوں چلدے ہوئے اک ادارے نوں کسے حوالے کر کے اوس واسطے اوس نوں دیکھن واسطے ویلا کڈھنا آں تاں اوہ مینوں اپنے پرانے مٹر بارے دسن لگ جاندی اے۔ اوہ اک نرس و جھوں اک ہاسپٹل وچ کم کردی مینوں اوس ویلے ملی سی جدوں میں اپنے دوست دا پتا کرن گیا ساں۔ اوہدی ڈیوٹی اوس ویلے اوتھے ای لگی ہوئی سی۔ اوہدیاں اکھاں..... مینوں یاد اے کہ مینوں ایہ دعو اسی کہ مینوں اکھاں پڑھنیاں آن دیاں نیں پر اوہ..... فیرواں نال ہُن اپنا نیٹ لاپن ودھ گیا اے کہ مینوں اپنے

ہاں ہاں ایہ نہ کہنا مینوں پیار ہو یا..... کدے وی نہیں ہو یا، ہو ای نہیں سکدا کیوں جے
مردوانگ ای عورت وی تے جسم وچ قیداے۔

”اسیں دوویں جسم وچ قید آں۔ مردوی تے عورت وی۔“

تے تئیں میری جس کہانی تے انگل رکھی سی صرف دولا یناں توں تنقید دا نشانہ یا سی ناں۔

تے تئیں وی سنو اوہ دولا یناں۔

He is a woman

تے دوجی لائن سی پہلی لائن توں وی تگڑی..... ہاں ہاں لایناں وی تگڑیاں ہوندىاں
نیں۔ لفظاں وانگ، بندیاں وانگ۔ ایہ سبھ توں سوہنا بند اے مسٹر ورلڈ اے۔ ایہ سبھ توں سوہنی گڑی
اے مس ورلڈ تے ایسے طرحاں لفظاں داوی بندیاں والا حال ہو جاندا اے۔ ایہ سبھ توں سوہنا اکھراے
کہڑا۔

”عورت۔“

”نہیں نہیں۔“

”پریم“

”نہیں نہیں۔“

”مرد“

شاید کجھ ایہو جہیا ای ہووے گا۔

تے میں اوس دن بہت چنگا بول رہیا ساں۔ کیوں کہ اوس دیہاڑے بیٹھک وچ پٹھیاں
میں آصف دے نال دوگھٹ لالے سن۔ آصف نے تے بہتی ای پی لئی سی۔ سکرٹاں وی پیتیاں تے
اودھی محبوبا..... جہداناں اوہنے مینوں نہیں سی دسیا۔ مُنڈا کھنڈا اے ناں، شرماندا اے۔ شرم ای؟
ہوئے گی۔ اوس دن اوہنے پیٹی بہت سی۔ باہر دی شراب سی ناں۔ فیہ میں اوہدا موبائل آف کر دتا۔ ہو

ون وے

گل کجھ وی نہیں سی تے سبھ کجھ وی سی۔ میں عورتاں بارے ان جھک ہو کے لکھنا واں۔
شاید میں عورتاں بارے ای لکھنا واں تے اجہیاں عورتاں بارے لکھنا..... میرے اندروں کسے توں
سکون مل جاندا اے۔ میرے سنن والیاں وچ اوس ویلے ادھ توں ودھ عورتاں وی سن۔ وڈیاں
نکیاں..... طرحاں طرحاں دیاں عورتاں۔

میں ڈاؤس تے کھلوتا اج کنب نہیں سی رہیا۔ کئی نظراں اج میرے ول سن تے میں اپنے
اندروں ای اج بول رہیا ساں۔

”عورت.....“

”عورت کدے وی میچور نہیں ہوندى۔“

”ہاں عورت ای..... تے گل..... تئیں کہو گے کہ ایہدیاں گلاں نریاں عورتاں

بارے۔ پر میں کہہاں عورتاں وی تے نریاں گلاں بارے نہیں۔“

سکدا گھروں فون آ جاندا۔ اسیں لہروچ ساں تے لہروچ ای آ کے میں کجھ چڑھائی۔ پرایہ تے صبح دس وجے دی گل اے تے پروگرام سی چاروجے دا۔ اوس ویلے تک تے اُتری ہوئی چاہیدی اے۔ ایہ شراب دانٹاشی عورت دا تے نہیں.....

فیر میں عورت دے بارے کسے ہو رای مدہوشی وچ گل کیتی۔ ایہ تے بھلا ہووے نومی دا؛ اوہنے میری حالت بھانپ لئی مائیک دے کول آ کھلوتا؛ ڈانس دے لاگے تے مینوں ہوئی جہی کن وچ آ کھیا ”پروگرام چھیتی مُکاا اے.....“ کیوں جے او تھے کوئی ہو ر پروگرام وی ہون والاسی۔ تے فیر چاہ دادوری۔

چاہ دے دور وچ جد میں تے نومی کھلوتے چاہ پی رہے ساں اوہ کہاہی کارا میرے کول آ کھلوتی۔ دوپراگے تاں چھپے ہوئے سن اوہدے اک تے میں تبصر اوی واہوا کجھ کے کیتا؛ فیروی ساڈی کوئی ان بن نہیں سی۔ میرے نزدیک اوہ اک چنگی کہاہی کارا سی۔ اجہی کہاہی کارا جہڑی کہاہی کارا دے طور تے اپنے آپ توں منوا چکی اے۔

”تسیں عورت دی فطرت توں جاہدے او؟“

”عورت دی فطرت تے ہوندی ای نہیں۔“

نومی میری حالت سمجھ رہی سی۔ اوہ بولن لگا۔ ”تسیں فیر کدی مل لینا۔ اج اسیں چھیتی جانا

چاہئے آں۔“

میں نومی توں کوں دسد مینوں چڑھی نہیں سی شاید بہتی اُتر گئی۔

”تے ہاں تسیں اوہ دو جاقفرا تاں دسیا ای نہیں اپنی کہانی دا۔“

”اوہ اوہ..... تہانوں تے پتا ہونا چاہیدا اے۔“

”نہیں میں اوہ کہانی نہیں پڑھ سکی۔“

”دو جاقفرا اے She is a boy“

ایس وارا وہ اسینے زور نال ہسی کہ اوہ اسارا پنڈا تھل تھل کرن لگ پیا۔ پچھلے پنج سالوں توں اوہ چنگی کہانی لکھ رہی اے۔ گورنمنٹ دے اک محکمے وچ سولھویں گریڈ دی نوکری کردی اے اک آرٹسٹ نال ویاہ ہو یا۔ دوویں آرٹسٹ بن گئے۔ نبھانہ ہو یا اتوں اولاد ولوں وی رب نے کرم نہ کیتا۔ واہوا کھلھی ڈلھی۔ کئی قصے مشہور ہون تے بندا آپ وی کہانی ای بن جاندا اے..... میں ہو ر پرانہ ویکھیا ون سونے لکھاری ون سوچیاں سوچاں؛ کدورتاں؛ مونہ اُتے ہاسا؛ ڈھڈ وچ کرودھ..... کئی سوچاں توں کلاوے وچ لیا تے چاہ دالما گھٹ بھر کے تلچھٹ آں تے کپ پرانہ رکھ دتا۔

”کلی عورت کجھ ہو ر ہوندی اے تے دو عورتاں کجھ ہو ر ہوندیاں نیں پر جے..... گل

اگانہ ودھایئے تاں کئی عورتاں..... کجھ وی نہیں ہوندیاں۔“

”بڑی گل دسی او۔“ میں اوس توں کہیا ”تیریاں گلاں کدے کدے تے گولی وانگ اندر چیر

جاندیاں نیں۔“ میں اپنی زندگی وچ آون والی پہلی عورت بارے پتا نہیں کیوں سوچیا.....

گلاں کردیاں کردیاں اوہ تے میں قریبی ریسٹوران وچ کجھ کھان پین واسطے چلے گئے۔

بھکھ سانوں دوہاں توں نکا کے لگ گئی۔ کھان پین واسطے تے کجھ نہ لھیا۔ نال والی دکان توں ملک شیک

منگوا کے پیتا فیر گلاں کرن بہ گئے۔

”کوئی کہانی ساؤ۔“

”مرداں بارے میں کہانی لکھی سی غیرت دی۔“

”غیرت دی کہانی تے عورت۔“

اوہنے کڑیاں وانگ نک توں اک پاسے کجھ کے سنگھیر یا تے بلٹھاں توں وی دیا۔

”اچھا کجھ نہ کھا۔ کہانی بارے دس کیہ لکھی او۔“ اسیں اپنی جلدی فری ہو گئے ساں۔

”اک دیہاڑے میں کم تے جان لئی گڈی وچ سفر کر رہی ساں..... گڈی دی فرنٹ

سیٹ اپریٹھی کئی وارڈرا نیوردا ہتھ میرے گوڈے تک اپڑیا۔ میں اپنے آپ توں سنکیر یا..... کہانی لمی

ہو جاوے گی۔ میں تینوں بس تقسیم دستی آں۔“

”ہاں تقسیم ای دس۔“ مینوں اوہدے وچ بہتی تے اوہدی کہانی وچ گھٹ دلچسپی سی..... میں

تے اوہدے کسے انگ بارے سوچ رہیا ساں..... سوچی جا رہیا ساں۔ سوچی جا رہیا ساں۔

”بعدوں کیہ ہو یا، کچھلی سیٹ اُپر بیٹھے مسافر نال کنڈکٹر دا جھگڑا ہو گیا، کرائے توں شروع

ہو یا سی۔ کنڈکٹر، مسافر دے بقول ودھ رُپائے رہیا سی۔ گالھ مندے تک گل آئی تے کنڈکٹر نے

اونوں بے غیرت کہہ دتا۔ فیر اوہ گھسُن مارن لئی اگانہ ودھیا۔

گڈی اگانہ چلدی جا رہی سی۔

”مسافر تے کنڈکٹر دوویں ہتھو پائی ہوئے۔ مسافر توں بے غیرت کہن تے اوہ کافی غصے

وچ آ گیا سی۔ اونے زور نال کنڈکٹر توں بُو ہے نال ماریا۔ گڈی دا بُو ہا شاید خراب سی یاں پہلاں ای

بس اڑیا ہو یا سی۔ ڈگ پیا تے نال کنڈکٹر وی لڑھک گیا۔ سدھا پڑ پڑی بھرنے سڑک تے جا ڈگیا۔

اوتھے ای اوس آخری ساہ کھچیا سی۔

کینیاں ای گڈیاں اک دُو جے دے اُتے چڑھن توں بچ گئیاں۔

کھچ کے بریکاں لگ گئیاں سن۔

لوکاں نے مسافر توں نسن نہیں دتا۔ ڈرائیور وی کنڈکٹر دا کوئی رشتے داری۔ گل تھانے جا

کچی۔ قتل تے قتل ای ہوندا اے ناں۔ میرے محلے داسی اوہ مسافر۔ اک سینئر کلرک۔ جدوں داسینٹر ہو یا

سی آ کر بہتی ای آگئی سی پر مینوں پتاسی اوہدے گھر دے اندر لے حالات دا۔ بس پوری ای پیندی سی۔“

”فیر کیہ ہو یا؟“

”ایہ کہانی دا کلائمکس نہیں۔“

”واہ! اخیر ہونا اے۔“

اوہ زور دی پاگلاں وانگ نہیں سیاہیاں وانگ ہسی۔ ”کئی کیڑی نے کدی ہاتھی توں

ماریا ای نہیں بس گلاں ای بنیاں نہیں.....“ اوہ اگانہ کچھ فلسفیانہ جہی گل کرنا چاہندی سی پر میں اوس

توں کہانی سنان دا کہہ دتا۔

”گل سی غیرت دی۔ تھا پیدار نے ”اٹھ لکھ“ سنا دتا۔ ایہ اٹھ لکھ سینئر کلرک واسطے حوالا دی

چابی سی۔ ازادی سی، زندگی سی، شاید غیرت وی سی تے فیر اوہدے کول تے اٹھ ہزار نہیں ہونے.....

کیہ کر دا..... محلے دے اک چودھری ٹایپ نے اونوں اٹھ لکھ دے کے چھڈا یا۔ گھروں گروں رکھیا تے

پوری زندگی دیاں قسطاں وی اونے بھگتیاں سن۔ اوہدی نوکری وی ایڈی ٹکڑی نہیں سی کہ اوہ کچھ اُدھار

لے کے چودھری ٹایپ دا کچھ پیسا واپس کر دیندا پر چودھری تے اوہدا بھرا ای بن گیا سی.....“

اوہدے مونہ دل میں دیکھیا کئی سختی آگئی سی اک دم..... ”فیر اک دن اوس نے

چودھری تے اچھی بیوی توں گھر وچ دیکھ لیا جہنے اوس توں غیرت دوا دتی پر اوہ اوس دیہاڑے کچھ وی نہ کر

سکیا۔ سوائے غیرت بارے سوچن دے..... ”کیہو جہی کہانی؟“

”میں اچھی راء ایوں ای نہیں دے سکدا، جد توں لکھیں گی، پڑھاں گا فیر ویکھاں گا کیہ کہنا

اے۔“

”ٹریٹمنٹ وی تے کچھ شے ہوندی اے ناں۔“

”بھکھ تہانوں وی ہے تے مینوں وی۔ آؤ میرے نال گھر..... نالے تہانوں گھر وکھا دیواں

گی۔“

تقریباً ادھے گھنٹے دی ڈرائیور کرن بعد اسیں گھر بیجے۔ واقعی اک آرٹسٹ دا گھر بجیا ہو یا

سی۔ ہر شے سلیقے نال رکھی ہوئی۔ سوہنے قالین، سوہنی نمائش۔ میں اونوں وی دیکھدا تے اوہدے گھر

نوں وی۔

’اسیں دوہاں نے مل کے سجایا سی گھر‘ اوہ خورے اپنے سابقا شوہر بارے کہ رہی سی۔ اک

پل بعد اوہ گھر دے کچن وچ گئی تے کھانا وی بن گیا۔ حالے میں اخبار دے کالمی صفحے توں مٹکایا سی۔

”تُسیں کدے کدے گلاں گلاں وچ مینوں Stoical لگدے او جہدے واسطے غم تے تَنّشی اکو چھے ہوندے نیں Insensitive جہی شخصیت رکھن والے۔“

”ایہ تہاڈی اچنی سوچ اے..... میری سوچ ایس توں وکھ اے۔ بلکل ای وکھ۔“ مینوں لگے ہور کوئی انج نہیں سوچدا۔

”لگدا اے ایہدے بارے تَسیں کڑیاں بارے جو سوچدے او۔ اوہ سوچ رکھدے او۔“

”نہیں نہیں، گل انج دی نہیں۔“

”پراوس کہانی وچ تَسیں کمال کر دتا جہڑی سی..... اوہداناں اوہدی کہانی۔“

”ہاں ہاں، جہدے وچ ایس گل تُوں میں دسن دی پوری کوشش کیتی اے..... سگوں دسیاوی اے کہ بہتے مرداں وچ اُٹھن پٹھن والی عورت دی اپنے کھسم نال گھٹ ای جدی اے۔“

”بڑی نیچھ لاکے مطالعا کیتا اے تَسیں عورت دا۔“

میں کسے سوال دا جواب نہیں دینا چاہندا بھاویں سوال وی کدے کدے اچنی اہمیت آپ ای رکھدے نیں۔ شاید اوہناں دا وجود وی سوال ہون کر کے ای ہوندا اے جو اب تے اوہدی نفی کر سکدے ہن و جو دُنیں مٹا سکدے۔

اوہ میرے کولوں ایوں ای سوال تے سوال کری جا رہی سی۔

”توں کڑی دے بارے کدوں سوچیا سی؟“

اوہ تَسیں توں تُوں تے آگئی سی۔ میں ایہ سفر پہلاں پورا کیتا سی۔

”جدوں پہلی وار اپنے بارے سوچیا سی شاید اوس توں وی پہلاں“

میں اوہدے ول ویکھیا اندر تُوں کھٹھ جان والیاں گلاں کرن والی اپنے آپ وچ ای اک وڈے سوال ورگی سی جہتوں بڑی مشکل نال حل کیتا جا سکدا اے پر میں تے اوہدی نفسیات تُوں اوہدے اندر تُوں کافی حد تک پڑھ چکیا ساں۔ اخیر کہانی کار جو ساں جو عورتاں بارے لکھدا اے۔ لوکاں دے

بقول عورتاں بارے بہت ای لکھدا اے پر لوکاں دا کیہ اے اوہ تے کفر وچ انسان تُوں رب توں وی ودھ طاقتور من لیندے میں جو کسے طرحاں وی ٹھیک نہیں اے۔

”عورت تے سستی ہو جاندی اے اپنے خاوند نال مر مٹ جاندی اے۔“

”ہا ہا ہا.....“ میں زوردی ہسیا ساں۔

”تُوں کیہ عورت تُوں جانیں۔“

”افسوس! تُوں عورت ہو کے وی عورت تُوں نہیں جاہدی۔“

”تے مینوں عورت ہون تے افسوس کرنا چاہیدا تے تینوں مرد ہون تے.....“ اوہ

میرے ول ویکھ کے بولی ”کیہ سانوں انجی ای سوچتا چاہیدا اے؟“ اوہ زبان تے جُسے نال جیوں بھر پور بولدی گئی۔

میں اوس تُوں سہرا پیا ساں..... ہولی ہولی..... ششکار دی ہوئی

چچکیدی..... اُچی اُچی ہاک ماردی.....

میں اوہدیاں اکھاں دی کہانی پڑھ چکیا ساں تے بدن دے اُسل وٹے وی۔ نیڑے پی

کرسی اُپر میں جا بیٹھا اوہدے ہتھ تے ہتھ جا رکھیا۔ گرم ایسے گرم کہ میریاں اکھاں اندر سیک اُتر آیا۔ فیر

پتا نہیں اوہ کیہ بولدی رہی میں اوہدے ہتھاں تُوں بکھاں کول لے گیا، بکھاں تُوں گکھاں کول تے فیر

اوہدیاں گکھاں تے بکھاں.....

اوہدے قالین تے ایسے بھیڑے نہیں سی۔ میٹرس قالین اُتے ای سی۔ گھر وچ اکوای بیڈ سی

شاید اوہ وی اوہدا خاوند ورتدا ہوتا اے۔ اسیں میٹرس تے جا بیٹھے۔ اوہ میری ہر گل سمجھ رہی سی۔ مینوں لکیا

میں اوہدی ہر گل تُوں پہلاں ای سمجھ چکیا ساں۔ میں اچنی تمیز لاہی تے ہولی ہولی گلاں شروع ہو

گئیاں۔ اوہ مینوں کسے گلوں وی ڈک نہیں سی رہی جس کر کے میں کسے گلوں وی اپنے آپ تُوں

ڈکنا نہیں چاہندا ساں۔ اوہدے سارے جسم تُوں اک چنگے ناول وانگ پرکھدا پیا ساں۔ اک وڈے

توبا

”میں تے تینوں چھوہ لیا سی۔“

”تینوں یاد اے۔“

”ہاں۔“

”کرتا کُو؟“

”سبھ کُجھ یاد اے۔ تُوں مینوں چھوہ لیا سی.....“

”بس اینا ای یاد اے۔“

میں گل کردا کردا جا رہیا ساں تے اوس میرے دل گردن ونگی کر کے تے اپنی اک اکھ تُوں

تھوڑا میٹ کے گل کیتی۔

”میں تینوں چھوہ کے اپنے آپ تُوں حاصل کر لیا سی“ تُوں تاں اپنے آپ تک وی نہیں بچ

نقاد وانگ اک وڈے مداح وانگ..... تے اوہ ناول میرے ہتھاں وچ سی تے میرے سینے نال
سی۔ میرے دماغ اندر ڈگیا تے اوس ناول تُوں میں پورے دا پورا سمجھ گیا۔

گل اگانہ ودھدی جا رہی سی۔

زمین تے آسمان داملاپ ہون دا ویلا۔

”روحانیت شاید جسمانی قرب دے وچوں ای ملدی اے۔“ ایوں ای میرے مہتر شراب

دے نشے وچ دُھت پتا نہیں کیہ کہندے نیں۔ اسیں دوویں انج پئے ساں جو یں پیدا ہون والے ویلے
ساں تے میں اپنی ”آخری“ گل منوان لئی اُتا والا ساں۔ پراوہ نہیں سی من رہی۔

”پلیز.....“ میں شاید پہلی وار کسے عورت تُوں کہیا۔

”بس اک وار..... پلیز پلیز.....“ میں ترلے منتاں تے ساں۔

”اٹھ ہُن.....“ اوہ بڑے سچ سبھا نال بولی ”میں تے دیکھنا چاہندی سی تُوں کنا کُو

عورت دی نفسیات جانتا ایں..... وڈا کہاں کاربند اے۔“ میں اوہ دے گھر دا بوہا ڈھوہا ہر ودھدے
انہیرے وچ بھاری قدماں نال ٹردا سوچ رہیا ساں۔ ”مینوں ہو یا کیہ.....“

خیر دیکھدی کوئی گل نہیں اک نویں گل ای تے پتا چلی اے۔ اگانہ دوڑنی سڑک اُپر بھیر بہتی

لگ رہی سی پر میرا دھیان اپنے ودھدے اکلا پے ول جاون لگا۔

سکی۔ تُوں اپنے آپ توں وی بہت دُور ایں۔“
”کئی دُور؟“

”اینی دُور جتا دُور کوئی اپنے آپ نال ہو سکد اے تے اپنی دُور جتی دُوری تُوں ناپیا وی نہیں جاسکد اے۔“ اوہ اسمانی رنگ دی چُٹی تُوں اپنے گلے وچ پائی بیٹھی اے۔ اج وی اوس بیل بوٹم ای پایا اے جہد اج کل فیشن اے۔ اوہ اپنے ورگی اے تے کوئی اوہدے ورگا نہیں۔ اوہناں دناں وچ میں دُدھ تے سندور نال جی کسے شے دی تلاش وچ ساں تے اوہ اپنے پورے بدن تُوں لکونی سورج نکلن توں پہلاں موڑ کھدی ملدی۔ میں وی اوہدی خاطر اوس ویلے جاگنا شروع کیتا۔ دُدھ وچ سندور پا کے اوہدے بدلدے رنگاں تُوں ویکھد ارہیا، اوہدا بھرواں بدن مینوں رومان اُتے لکھیاں سوکتاباں توں وی ودھ کے سبق دینا گیا۔

میں سگرٹ دھنایا۔

جیب وچوں موبائل کڈھ کے اوہدے اُتے نواں وال پیپر سیٹ کیتا، سوچیا ج نیٹ توں ہور نوں وال پیپر ڈاؤن لوڈ کراں گے۔ ایہ چھتر تصویراں توں ہُن جی بھر گیا اے۔ ایہناں تُوں ہُن ڈلیٹ کردیاں مینوں کوئی افسوس نہیں ہون لگا۔ ہاں اوہ ویلا کوئی ہور سی۔ ہُتا حساس ہونا کیہ ہوندا اے، نہیں سمجھ آ وندی۔ آ وندی واری رضیہ دے کالج دے لان دا گھاء ای چک لیا یا ساں۔ اج وی اوہ کسے شاپنگ بیگ وچ لہھیٹیا ہو یا رکھیا اے۔ کیوں؟ ایہ مینوں نہیں پتا تے شاید اوس ویلے وی نہیں سی پتا۔ رضیہ نے تے جانا ای سی پر فریوہ آئی ای کیوں؟ اوہنوں آ ونا ای نہیں سی چاہیدا میری زندگی وچ.....

دھرتی جیوں ہل رہی سی۔

میں اج کجھ زیادا ای مسالا سگرٹ وچ سٹ لیا اے۔ حالے کل دی گل اے، مسالا سپلائی کرن والے نال بیٹھا چکن دی بوٹی چتھ رہیا ساں تے اوہ دسن لگا، ”ایہناں بوٹیاں وچ وی جان کتھوں پے سکدی اے۔ ایہ تاں اپنے آپ توں وی اواز ارنیں، تُوں پائیں جاندا ایہناں توں۔“

”ہاں یار ایہ ولایتی لکڑیاں وی کسے کم دیاں نہیں ہوندىاں۔“ کوک دی بوتل وچ پیا ہو یا سٹرا (Straw) اوہ اپنے بلھاں وچ چوڑن توں پہلاں پھس پیا۔ ”پتا ای کھاندىاں کیہ نہیں؟“
”کیہ؟“

”آندراں شاندران نال ایہناں دی خوراک بدی اے..... تے پتا نہیں کیہ کیہ گند بلا۔“
”بس مینوں تے اپنا پتا اے کہ لکڑیاں بھر کے لے جاؤن والی گڈی وچوں بوہ دے بھجو کے کدیاں نوں تک بند کرن لئی مجبور کر دیندے نیں۔“
”پر دیس وچ اجہی گل نہیں ہوندى؟“

”ہاں اوہ چین چینیاں جھیاں لکڑیاں..... سنیا اے سوادى ہوندىاں نیں۔ بوہ اوہناں کولوں وی آ وندی ہووے گی.....؟“ میرے سوال اُتے اوہ تھق مار کے ہس پیا۔ حالے اک مہینا پہلاں ای اوہدا ویاہ ہو یا اے۔ میں اوہدے ول گوہ نال ویکھیا۔ اوہدیاں اکھاں دوا لے کالے حلقے ودھ گئے سن۔ اوہنوں کسے ہور گا بک ولوں فون آ گیا۔ میں اوتھوں نکل آیا تے تُوں داؤدا گوشت دیاں کئی ڈکاناں کولوں لنگھیا۔ نکلے، وڈے بیمار جنوراں دا گوشت، بہتی چربی والا تے رُکھا گوشت۔ جتا جنورنگرا ہووے، گوشت وی اونای سوادى۔

”میں فکراں توں اگے ودھ کے جینا چاہناں..... سوچیا تینوں وی نال ای لے کے جاواں۔“
دہسکی دی بوتل ساہمے رکھ کے میرے توں پہلاں ای سلیم میرے کمرے دے وچھے قالین تُوں سدھا کر کے بیٹھا۔ موبائل اُتے کسے نال گل مَکاندىاں میرے ول متوجا ہو گیا۔ ”مینوں اج کجھ سچھ نہیں رہیا، کیہ کراں؟“ اوہنوں نوں نوں اک موبائل فرنجائز اُتے جاب ملی سی جتھوں اوہ ہتھیاں چھٹیاں پاروں کڈھ دتا گیا تے اج کل ویلھا ہووے تاں میرا سر کھاون نوں آ جاندا اے۔ نال نال وکالت دی ڈگری لین لئی وی کالج جوائن کر لیا ہو یا اے۔

بے تگیاں گلاں نال میرا ویلا ضائع کردا ہو یا اوتھے ای نشے وچ دُھت سول گیا تے سویرے

اُٹھدا ای میرے موڈھے لگ کے رون لگاتے مینو ہٹلو ریاں وچ دسن لگا ”میں کل ای اپنی ماں توں موڑ کے لیا یا داں..... اوہ کسے نال.....“ اوہنے پچکی بھری۔

”کیہ بک رہیا ایں۔“

”میرے سرو وچ سواہ پے جانی سی۔ اوہنوں میرے بارے تاں سوچتا چاہیدا اے۔ لوکی مینوں کیہ آکھن گے؟ ایہ یورپ تھوڑا اے.....“

اوہنوں میں ورچا ندیاں ہو یاں کجھ وی نہ کہ سکیا۔ اوہنے ای رات توں نجی چینل اُتے میں کنیاں ای قتل دیاں خبراں سنیاں۔ کسے ای ریپ کیس اُدھلیاں ہو یاں دیاں وارداتاں تے اپنے ای ہتھیں اولاد توں وڈھن دیاں خبراں.....

اگلا دن فیر دُھند بھریا ای جھمیا۔

کسے دن توں سورج اُگن دانان نہیں لے سکیا۔

دُھند وچ کئی چہرے گواچ گئے۔

شیواں دی اصلیت وی کدھرے دی کدھرے پہنچ گئی۔

سلیم دی کوئی اگھ سگھ نہیں مل رہی۔

اپنی گڈی توں راہیاں دا ترلا کروا کے دھکا لوایا، سٹارٹ کیتی تے نکلیاں نکلیاں راہواں ول

مڑ پیا۔

.....

اوہنوں سجنا سنورنا آ وندا سی۔ اوہ ٹیالے رنگ توں وی اپنے بدن اُتے سجا کے چمکیلا کر دیندی۔ نت نوین فیشن کرنا اوہدی پسند سی ایسے لئی تاں اوہ کدے سر اُتے پرچلت فیشن دی طرحاں پکڑی جہی جھ آ وندی۔ گٹیاں تک تنکیاں لتاں..... جن والاں دیاں پنجبیاں۔ ہاں ہاں اوہ اوہناں بخش قسمت عورتاں وچوں سی جہناں دے پنڈیاں دے وال بہت گھٹ ہوندے نیں۔ کہندے نیں

برہمن جاتی نال تعلق رکھن والیاں دے پنڈے دے وال بہت گھٹ ہوندے سن۔ ہوسکدا اے، سکوں مینوں تے لگدا ای اے کہ ایہ اک نرا ٹیوا اے، جہدا جتھے لگ جاوے، لگیا رہندا اے تے ایہ ٹیوا کافی چنگا لگدا اے۔ ہاں جس دیاہاڑے میں اوہدے کول اپنی گڈی روکی، اوہدے سر اُتے جوڑا سی۔ سنگترنی قمیض آر پار جاندی نظر توں ڈکن داوی کم دے رہی سی۔ جوڑے وچ کوئی پھل نہیں۔ اوہدے واسطے شاید پھلاں دا موسم ای نہیں سی۔ ویسے اوہدے مکھ توں دیکھن توں بعد کسے پھل دی لوٹ نہیں رہندی۔ آپ مہارے ای میری گڈی دے ٹائراں وچ جو یوں کسے نے جیم بریکر لادتا ہووے۔ گڈی میرے وانگ مثل ہوندی جا رہی سی۔ ہو یا انج کہ انتاں دیاں دُھنداں نے مینوں اپنا راہ بدلن اُتے مجبور کر چھڈیا۔ دُور دُراڈے سفر کرن دی وجھا توں میں گھروں نکلدیاں ای لے رُوٹ اُتے نہیں ساں پنیدا۔ اک تاں اوہ تھے سناٹا بہت ہوندا اے تے دُوجا دُھند دی بھر مار۔ کسے انگریز شاعر نے کہیا سی ناں کہ دُھند بلی دے پچھلے پیراں دی طرحاں آ وندی اے..... چُپ چاپ تے فیر آ وندیاں ای چھا جاندی اے۔ ہر شے توں اپنے اندر ولھیٹ رہی ہووے جیوں۔ اپنی سردی وچ میرا کافی پین نوں جی کر رہیا اے۔ کم کردی ملازما اپنے پنڈ ٹرنگی سی۔ ہاں اوہنے ای پنڈ جتھے اک وار جا کے میں حُسن دی تلاش وچ پھردا پھر اندا نہر دے کنارے پہنچ گیا ساں۔ نہر دے وگدے پانی وچ مینوں رو بی دیاں گلاں کرن دی اواز آ رہی سی۔ اوہ ہسدی تے میں اوہنوں انج دیکھدا جیوں میرا سبھ کجھ اوہی ہووے۔ کسے بگے وانگ چٹے دند..... رُوں ورگے ٹو لے گرم بکھ..... جدوں ساڈی گل شروع ہوئی سی، میں تے اوہ بچھے وچ پھر رہے ساں۔

سورج دی نکلی گواچن والی سی۔

رُکھاں دے ددھدے ہوئے گاڑھے ہوندے پرچھوایاں وچ کول ای ساڈے وڈے بیٹھے گلاں کر رہے سن کہ اچانک اسیں جوان اکھاں نے اک دوجے نال بن لفظوں گل کیتی تے ایدھر آ گئے۔ گول جہیا دا راجد اسی بچھے دے آل دوالے جتھے اسیں اپنے آپ توں ٹورا شروع کردتا۔ اسیں کیڑی دی رفتار وانگ گل کر رہے ساں تے گل شروع ہوئی سی آپسی سمجھدی، رنگاں دی دنیا دی تے فیر

ہوندی ہوندی اوہدیاں اکھاں اُتے آ مگی۔ میرا مہتر کہند اے گلاں تُوں موت آوندی اے۔ میں نہیں مہدا۔ گلاں موت تُوں کوں جہم دیدیاں نیں۔ گلاں تاں زندگی نیں۔ حیاتی دے پل ہور ودھادون وچ اہم کردار ادا کردیاں نیں۔ ہاں اوہنوں میریاں گلاں سُنن داشوق ہو گیا۔ ٹھنڈی لہر ودھدی پئی اے۔ میں اوہنوں گھور اُتھیرا ہون توں پہلاں بھر پور نظراں نال دیکھنا چاہندا ساں پر اوہدے وانگ ای اوہدیاں الجھیاں ہونیاں زلفاں اوہدی کن پئی توں ودھدے ہوئے بھُورے بھُورے وال تے اُبھریاں اُبھریاں گھاس مٹدی ہوئی سورج دی روشنی وچ مینوں بہت اپیل کرن لگے۔ اوہ میرے توں کوئی پندرہاں گھوڑے وڈی ہوئی اے۔ چاہ دیاں پیالیاں اسیں تُوں دے ای پینا چاہ رہے ساں۔ چاہ دی پیالی مُکا کے میں اوہدی پیالی وی اپنے ہتھ وچ ای پھڑی ہوئی سی۔ جدوں اوہنے گلی وار آون دا کہیا، تاں میں اوہنوں ہاں وچ سر ہلایا تے کہن لگی کہ قسم کھا.....

میں کہیاسی:

”تیرے سُجھل بکھاس دی قسم.....“

☆☆☆☆☆

بچ کردے موسم وچ صنم تُوں نال والی سیٹ اُتے دیکھ کے رب دی تعریف کرن اُتے جی چاہن لگ گیا پر میں اپنا سارا دھیان دُھندلی سکریں توں باہر دیکھن ول لایا ہو یا سی۔ اک دیہاڑے تاں اوہ اکھاں تک کج کے آئی سی۔ اپنیاں بہت لمیاں انگلاں اُتے وی دستاں چڑھائے جویں کدھرے ڈاکا مارن آئی ہووے۔ میرے نال اوہدی ایس لئی بن گئی کہ اوہ جس پراجیکٹ اُتے کم کر رہی سی اوہدے اُتے میرا کُجھ کم ہو یا دیکھ کے کُشش ہوئی تے ساڈا سنبندھ کُجھ چر لئی جیوں ودھ گیا ہووے۔ ہر روز ای اوہ کینوس اُتے کدھرے اپنے لیپ ٹاپ تُوں سیٹاں اُتے رکھ کے مینوں اپنا پروجیکٹ دس رہی نال نال میری تنقید تُوں وی برداشت کردی رہندی۔ اوہدا نکا بھرا اوس توں عمر وچ

کوئی پندرہاں گھوڑے چھوٹا ہونا اے۔ کیوں جو اوہدی ماں نے دُوجا ویاہ کیتا سی۔ صنم دی ماں دا ویاہ دُئی وچ ہو یا جتھے اوہدی پرواز ہفتے وچ دودن جاندی سی۔ اوہدی ماں بہت منافع کماندی ہوئی ہوائی کمپنی وچ اتر ہوئیں اے۔ اک دیہاڑے تاں اسیں دوویں رنج گلاں کردے کردے اوہدے گیٹ اُتے ای جا کھلوتے ساں تے اوہ کُجھ چر لئی جھینپ دی ہو گئی.....

صنم جس یونیورسٹی وچ پڑھدی اُکا احساس نہیں سی کہ استھے مشرقی روایات ورگی وی کوئی شے ہوندی ہووے گی کیوں جو پرائیویٹ یونیورسٹی چلاون والیاں بغاوت سکھاون وچ اپنا اہم کردار ادا کرنا ہوند اے تاں جو اوہ ایس سسٹم دا حصا وی نہ بن سکے۔ ایس لحاظ نال جے اوہ نہ سوچن تاں شاید اوہناں دا ”یونیورسٹی کارخانا“ ای بند ہو جاوے۔ ایسے ای یونیورسٹی کارخانے اندر صنم آج اچھے کپڑے پا کے آئی سی جہنوں دیکھ کے میں ایہی سوچ سکدا ساں کہ ایہ کپڑے ایہدے نال نال ای وڈے ہوئے ہون گے۔ آوندیاں ای اوہنے گڈی دے شیشے پٹھاں کروا لئے۔

گڈی وچ سیت بھر گئی۔

جُسیاں دی آگ مدھم ہون لگی تاں اوہنے اپنیاں لال ہوندیاں تلیاں تُوں رگڑ کے گوڈیاں وچکار چھپا لیا۔ ”مینوں انج ٹھنڈا نجوائے کرنا چنگا لگدا اے“۔ اوہ بولی۔

”آج میرا پراجیکٹ مکمل ہو گیا اے۔“

”وکھاؤ۔“

دُھند وچ ٹریفک دا حادثا اک لمی لائن لگی سی کاراں بساں دی تے چھاتی نال لگا دُدھ چنگھدا بال جہدی ماں خوف نال ای موٹی پئی سی.....

”پراج میں ایس اُتے ڈسکس نہیں کرنا۔“

”کیوں.....؟“ میں اوہنوں بہت کُجھ سمجھانا چاہندا ساں۔

”آج میں موسم دے نال رہا اے۔“

”موسم تُوں اپنے اندر سمونا چاہیدا اے۔“

”اج میرے اندر دوسم بہت بدلایا اے۔“

اوہنے اپنے پرس وچوں کڈھ کے گلوس بکھاں اُتے لائی، مفلر تُوں ادھاموڈھیاں توں بچھانہ

سُٹیا۔

کولوں شاں کردا وڈا ٹرک، دُھندی پرواہ کیجے بغیر لنگھ گیا۔

صنم نے اپنے کتاں اُتے ہتھ رکھ لئے۔

میں گڈی نوں سا بیڈتے لالیا۔ سارے شیشے بند کر کے پردا تانیا۔

کئی دیر نموشی وچ لنگھ گئی۔ کتاں اُتے ہتھ رکھی مینوں اوہ کسے ولایتی کڈی وانگ لگ رہی

سی۔ جدوں اوہ شیشیاں تُوں اُپر چاڑھ رہی سی۔ سانوں دوہاں تُوں لگیا جویں کوئی کڈیاں لے جاوَن

والا وڈا ٹرک بوئے دے کئے ای بھکے لے کے ساڈی گڈی نال آکھلوتا ہووے۔

اوہدیاں اکھاں بند ویکھ کے میں کئے ای لے ساہ اندر تُوں کھچے۔

”توبا.....“ اوہ بند اکھاں نال بولدی رہی..... تے میں اپنے آپ تک پہنچن دی کوشش

کردیاں دُھند وچ اگے دی کُجھ سوچ رکھے بغیر ای لے راہ اُتے ٹریا جاندا پیا ساں..... گڈی وچوں

سیت ہوئی ہوئی تُوں دی جا پین لگی۔

سیک

اوہ بنا والاں توں اک چہرا اے۔

معمول توں ہٹ کے دلکش بلنگل اوویں دا جویں دا تئیں شہر توں پنڈول سفر کردے اوتے

راہ وچ اک ادھا دکھائی دیندا اے۔ اتھے شہر وچ تاں بناوٹ نے حقیقت تُوں پچھانہ کردتا اے۔

حقیقت ایہی پچھانہ ہو گئی اے کہ اوہ بناوٹ دے پچھے ای کدھرے گواچ گئی اے۔ کرائے دا مکان

لہھا وی اوکھا کم اے تے ایہدے وچ تہانوں جو کُجھ بھکتنا پیندا اے اوہ تئیں ای جان سکدے او۔

کدی وی رب کسے نوں کرائے دار نہ بناوے۔ ایسے ای روہ وچ رہندی اوہدی ماں تُوں فالج ہو گیا۔

نال دے مکان وچ اج وی تن چار گڑیاں رہندیاں سن جہناں وچوں اک مڈوانفری کردی دُوجی کسے

پرا یوٹ سکول وچ مڈل دی پڑھائی کرواں لئی اُستانی بن گئی۔ اوہناں دوہاں تُوں ویکھ کے اوہ اپنے

آپ تُوں قیدی محسوس کرن لگی جویں اوہدی مرضی توں بغیر ای اتھے کسے نے رکھ دتا ہووے۔ جیوں قید

کیتا ہووے۔ اج اوہ محسوس کردی سی کیوں کہ اوہنے محسوس کرنا سکھ لیا ہو یا اے۔

”توں کدھر آئی ایں.....؟“

”بس ایویں ای۔“

”کیہ دساں؟“

اونوں ہسنا وی آ گیا اے۔ ”جی گھیرا رہیاسی۔ اُتائے توں آسمان ول کھلے آسمان ول تلن

نوں جی کر رہیاسی۔

میں وی کنا پاگل ساں۔ اپنے توں کئی ورھے وڈی کولوں بے تنگے سوال کری جاندا..... کری

جاندا۔ میں جدوں چھت اُتے جاندا نال والیاں دی ڈوگھی جہی چھت اُتے کوئی نہ ہوندا پراج اوس

بنا والاں دے چہرے توں ویکھ کے مینوں چھتا ہوئی سی۔ ایہ اتھے کیہ کرن آگئی تے کیوں آگئی؟ نئی عمر

دے احساس توں آج دی میں اپنے اندر زندا رکھیا اے۔ میں ایس احساس توں کئی وارد بایا تے گھٹیا دی

اے پر فیروہ ایہ کدھرے نہ ٹکن والا احساس اے۔

”توں ایسے سوال کسراں کر لینا ایں؟ حالے تے توں چھویں وچ پڑھنا ایں۔“

”سوال..... میں تے بس چھیا ای سی۔“

”چھنا ای تے سوال ہوندا اے۔ دسنا جواب ہوندا اے جے میں نہ دساں تے فیروہ

جواب تینوں نہیں مل سکدا۔“

پٹھاں صحن وچوں چائے ہوائی رکھی تھاں توں پاٹی ہوئی اواز آ رہی سی..... تے اوہدی چھکنی

اواز دے جواب وچ منگ گئی۔ اوہدی ماں نوں فالج ہو چکیا اے۔ اک پاسے دی لت تے بانے نے کم کرنا

اُکا بند کر دتا۔ گھجہ چر پہلاں تک اوہ چنگی بھلی ہوندی سی۔ اک واری جد میں سکولوں آیا تاں اوہ میری

ماں کول بیٹھی سی۔ اوہوں میری ماں دی شام دی ڈیوٹی ہوندی سی۔ جہناں دیہاڑاں وچ دن دی ڈیوٹی

ہوندی کوئی وی نہ آوندا۔ جد میں کدے بھتا بیمار ہو جانا تاں اوہ مینوں نال ای سرکاری ہسپتال لے

جانندی تے جس وار ڈوچ اوہ کم کر رہی ہوندی اتھے مینوں وی لٹا دتا جاندا میری ماں دیاں سہیلیاں زرساں

مینوں آ کے پیار کردیاں، گھہ توں کھچدیاں، والاں وچ ہتھ پھیر دیاں، پراوہناں کولوں مینوں ڈر لگدا سی،

دوایاں دی بو آوندی رہندی۔ تے ایس بنا والاں دے چہرے دی تاں گل ای وکھری اے۔

اک دیہاڑے میں سکولوں پڑھ کے آیا۔ خالا مینوں ہوم ورک کراون لگی۔ اوٹھے اک

گوانڈھن وی آ بیٹھی۔ ”باجی! میری تے ایہ بگ ٹٹ گئی.....“ میں ٹٹی بگ توں ویکھن لئی سر چکیا۔

”نالے ایہ سلائی وی اُدھر گئی اے.....“ گردن نوں تھلے کردیاں اونے موٹے جے کپڑے دی پٹی

وکھائی، کالے رنگ دی پٹی..... اوہ پتا نہیں کدھرے کدھی جاوے۔ ایہ چھویں دی نہیں تیجی دی گل

اے۔

”توں ایدھرائی ویکھی جا.....“ اوہدیاں سہیلیاں ہس پدیاں، کنا چر کھڑکھڑاندیاں رہیاں

تے فیروہ کپڑے توں اوہ میری خالا کول گھلن دا وعدا کر کے چلی گئی کیوں کہ اوس اُتے سلائی خالانے

ای لائی سی جہڑی کہ لیڈیز ٹیلرنگ کرن پاروں وی چنگا دیہار رکھدی سی۔ رنگ برنگے کپڑیاں توں دکھ

موٹے جے کالے کپڑے دی پٹی نے مینوں حیران کر دتا سی۔ میں اوس بنا والاں والی نوں چھنا چاہندا

ساں کہ ایہ کیہ ہوندا اے؟ کدھرے اوہ وی ہس نہ پوے۔ میرا ہاسنا اُڈا اے، میں ایس بارے سوچتا ای

بند کر دتا تے فیروہ جیہا ہو یا کہ ہور کینیاں چنگیاں گلاں نال ایہ وی وسر گئی۔

چتا چر میری ماں دی رات دی ڈیوٹی رہندی میں اکلا پے داہور بھتا شکار ہو جاندا۔ بھاویں

سرکاری ہسپتال دروازہ کھلن نال ای اگانہ گلی توں شروع ہو جاندا سی تے گھجہ لوک ساڈے ٹٹے پھٹے

گھراں توں وی ہسپتال دا اک حصا سمجھدے سن جہڑا مینوں بہت بُرا لگدا۔ ماں مینوں گھر چھڈ جانندی۔

کھاوون لئی بہت ساریاں شیواں فرتج وچ پدیاں رہندیاں۔ میرا کھاوونوں اُکا جی نہ کردا۔ اُنچ تاں

اپنے ولوں مینوں اوہ گوڑھی نیندر سواں کے ای جانندی۔ سویرے میرے اُٹھن توں پہلاں میرے واسطے

گرم پراٹھے تے چاہ دانا شتیا تیار ہوندا سی۔ جداوہدی دن دی ڈیوٹی ہوندی تاں سکولوں آ کے میں چھت

اُپر آ جاندا۔ گلی وچ کھید دے پچیاں نال کھیدن لئی مینوں اجازت نہیں سی ملدی تے ہن ایہ سبھ مینوں

خُد وی چنگا نہ گدا۔ اوہ گالھاں کڈھ کے آپس وچ گلاں کردے ہوندے سن۔ وجہہ تے اوہدا اصل نال سی پرسکول وچ اوہنوں ٹلی کہیا جاندا۔ اوہدی اواز بڑی تیکھی سی۔ کدے کدر میں تے ٹلی کھٹیاں بیٹھ کے چھت اُتے ہوم ورک کردے ہوندے ساں تے فیر پتا نہیں کسراں دی کھنگھ اوہدی ماں نوں لگی کہ ٹلی دی اپنی ماں وڈے ہسپتال وچ جاوسی۔ ہُن میرے کول نال دے گھراں وچ کوئی سنگی نہیں سی رہ گیا۔ کیوں جے ہور کوئی وی سکول نہیں سی جاندا۔ سکول وچ پڑھن والیاں نال دوستی کرن دی اجازت میری ماں نے دے دتی سی۔

”کا کے گل سُن“

چھت اُتے آ کے اوہ مینوں پُکار رہی سی۔

”کیہ..... اے.....!!؟“

”اُرا نہ آ۔“ اوہنے میری گلھ نوں پلوسیا۔ ”کیہ اے..... نہیں“ جی“ کہندے نیں۔ کئے گرم

تے کولے کولے ہتھ سن تے چھنے ہوں لے لے میں سر نیوں دتا۔

ایہ کاغذ اُتے شیواں لکھیاں نیں، ساہمی گلی وچ وڈے سٹور توں لے آ“ تے پیسے اوہنے

میرے کھبے پاسے سینے والی جب وچ پادتے۔ میں دوڑ دا ہویا چلا گیا۔ اوہدے کم کرن وچ مینوں سکون

ملدا۔ کینیاں ساریاں شیواں اوس مینوں لفافے وچ پاکے دتیاں سن۔ جہناں وچوں کھان بیبن دیاں

شیواں گھٹ تے انگریزی کڑیاں دیاں تصویریاں والیاں شیشیاں چوکھیاں سن۔ اک ڈبے اُتے تاں

بلگل اوہدے ورگی ای چٹی گوری کڑی سی جہدے کالے لے وال اوہدے ہتھ وچ سن تے باہواں تے

لتاں بتلیاں۔ انگریزی وچ لکھیاں کجھ پڑھ نہیں سکیا کہ ایہ کیہ ہووے گا؟ میں اوہنوں کھڑکا کے دیکھیا

اندر کجھ شے کھڑکے۔ جیوں اوہدے وچ کجھ نائیلون دے ٹکڑے ہون۔ دُہرے لفافے وچ سٹور

والے نے جلدی جلدی لکھیٹ کے مینوں سارا سامان پھڑایا تے میں آ کے اوہدے حوالے کر دتا۔

ایہدے وچ کیہ اے اوہنے دیکھیا تے چھیتی نال تھلے اُتر گئی۔ ٹھنڈا مٹھا دلایا لے کے اوہ پرتی تے مینوں

کھواون لگی۔

”کا کا توں بہت بیباں..... باقی گلی دے مُنڈے بد تمیز نیں۔ مینوں اوہدے کولوں مٹھی

مٹھی سوندھی خشبو آ رہی سی۔ جی کردا بیباں اوہ میرے کول ای بیٹھی رہوے اخیر اوہ پائی ہوئی اواز سن

کے چلی گئی۔ میرا ج بہت جی کیتا کہ اوہدے کولے کولے ہتھاں نوں اک وار فیر چھوہ کے دیکھاں

تے گلابی لچھے وانگ اوہدے گلابی رنگے ہتھاں نوں چھوہاں۔

اج مینے دا اخیر لا ہفتا سی۔ سکولوں چھٹی سی۔ ماں مینوں ناشتا کروا کے کُرائی۔ میں دُھپ

سیکن لئی چھت اُتے آ گیا۔ نال دے بھ گھراں توں اوہناں دا کوٹھا نکا اے۔ اج اوہ ساڈے کوٹھے

اُتے ای دیوار اُتے چڑھ کے آ گئی۔ آڈھی منجی نال اوہ کئی اسانی نال میرے کول پہنچ گئی سی۔” میں تے

سردی وچ مر گئی۔“

بھجے پنڈے توں میں انداز الا یا کہ اوہ نہا کے آئی اے۔

”میری ماں تے مینوں گرم پانی نال ای نہاؤن دیندی اے“

”کنا کُ پانی گرم کراں..... توں نکا ایں تیرے لئی تھوڑا پانی دی بہت ہووے گا۔“ اوہ

والاں نوں چھنڈن لگی۔ سر اُتے تولیا ولھیٹ کے اوہ اپنی گرم چادر دی بکل وچ بہ گئی۔ پیراں نوں

دُھپ لواون لئی اوہنے پیر باہر رکھے ہوئے سن جہڑے رُوں دے گالے وانگ میرے پیراں نال

چھو ہندے۔ بے دھیانی دا دکھالا کردیاں میں اوہدے پیراں نال دوواری پیر چھوہے تے یقین کر لیا کہ

ایہ اصلی ماس دے ای نیں رُوں دے نہیں.....

اوہ دُھپ دا سواد لیندی منجی اُتے سدھی ہو گئی۔ میں اپنے حساب دے سوال کڈھن وچ

رُجھیا وی اپنے آپ نوں ویلھا سمجھ رہیا ساں۔ اوہدا اک پیر میرے گوڈے نوں اُتاناہ نوں چھو رہیا سی۔

اوہ بے سُر ت ہوندی جا رہی سی۔ میں حساب دے سوالاں وچ رُجھیا غلط فارمولے اپلائی کری جاواں۔

کدے کدے اک ہند سا غلط لکھن نال سارا سوال ای غلط ہو جاندا اے۔ میں درسی کتاب وچوں سوال

تلن لئی بیگ دی زپ کھولی۔ اک وڈی ساری جھنجھنی آئی..... ساری عبارت ٹھیک ای سی۔ میں اوہ فارمولا اپلائی کر رہیا ساں جو پچھلی کلاس داسی۔ میریاں اکھیاں بند ہویاں تے وڈی ساری جھنجھنی نال پورا جسم بل گیا۔ میں بھجدا ہو یا پٹھاں گیا تے ماچس دی تیلی جلاون توں پہلاں سوچ رہیا ساں۔

کرنا گو پانی گرم کراں گا؟ آگ بالن توں پہلاں مینوں آل دوآ لے کھل دی ہوئی مٹھی سوندی خشبو مد ہوش کرن لگی سی پر میں ماچس دی تیلی بال چکیا ساں..... اوس دن توں بعد پتا نہیں ماں توں کیہ ہو یا کہ مینوں گلی وچ کھیڈ دیاں بالاں نال دی کھیڈن دی اجازت مل گئی۔

کدوں کوں تے کتھے؟

(اک وڈا سارا ڈرائیگ روم، کالی ٹالھی، نگھر پرانے فیشن والے لکڑی دے صوفے ویہ سال پُرانے ہون دے باوجود وی لاش پش کردے۔ شیشے والا نوں فیشن دامیز، اُپر سونے رنگے شو پیس وچ گلابی گلابی ٹشو پیپر، مالکن ہوری سنگل صوفے تے بیٹھے صفائی کردی وکٹوریا توں ویکھ رہے نیں۔ وکٹوریا صفائی کرن والی داناں اے)

وکٹوریا: بی بی جی، تسیں اپنا فرنیچر بڑا سا نبھ کے رکھیا اے۔

مالکن: ہاں! ہاں! کیوں نہ رکھدی سا نبھ کے میرے مایاں دی اخیر لی نشانی ہن ایہ ای رہ گئی اے میرے کول۔ (رعب نال) بالاں نوں وی ہتھ نہیں لاون دتا۔ اندر شو کیش وچ تے توں ویکھے ای نیں، پتل دے چھنے، گلاس، کولیاں، کڑا ہیاں..... بس اک گاں سی جو میں وچ دتی۔

وکٹوریا: کیوں بی بی جی؟ اپنا مال ڈنگر کوئی وی بچد اے؟

مالکن: دل تے میرا وی وچکن نوں نہیں سی کردا پر شہر وچ کون سنجال کردا پنڈ تھان ہوندی

تے میں آپ سبھ کجھ کر لینی۔

وکتوریا: ایہ تے ہے بی بی جی۔ اتھے شہراں وچ جکے جکے گھر نہیں بندے اتھے پوری طرحاں
فٹ نہیں آندے جنور.....

(میں گیٹ توں گھنٹی وجدی اے)

وکتوریا: بی بی جی وکھ کے آندی آں باہر کون آیا اے۔

مالکن: مولوی آیا ہونا اے اج مہینے دا ڈوجا اتوار اے ناں۔ مسیت دا چند البند اے۔

وکتوریا: اچھا بی بی لیا و دیو دے آندی آں۔

(دوجی وار گھنٹی وجدی اے تے وکتوریا میں گیٹ ول چلی جاندی اے)

مالکن: (اپنے آپ نال گلاں کردی ہوئی) میری دھی سونیا ٹھیک ہوندی تاں مینوں وکتوریا

نوں کم کرن لئی کیوں رکھنا پیندا۔ اوس نے تاں مینوں بڑھائی کردتا اے۔ اوہا بیوی ایسے ای دُکھ پاروں

دل دا دور اپن نال مر گیا۔

(وکتوریا کمرے وچ آ کے صفائی دے کماں وچ لگ جاندی اے)

مالکن: سونیا نوں دوائی کھو ادتی؟

وکتوریا: اوہ حالے سٹے ہوئے نہیں۔ اٹھن گے تاں کھو ادیوں گی۔

مالکن: یاد نال کھو ادیں۔ اوہ اک ہفتے تک ناغا بلکل نہیں کراں۔ زبردستی بھاویں کھوانا

پوے۔ (اک لمسا راسا لے کے) جے نہ کھاوے تے مینوں ضرور دسیں میرے کولوں کجھ لکائیں نہ۔

وکتوریا: اُنج بی بی جی ہو یا کید اے سونیا بی بی نوں؟

مالکن: کجھ نہیں نظر ای لگ گئی اے۔

وکتوریا: ہونہ..... ہے وی رچ کے سوئی۔ اکھ تک لے وال.....

مالکن: بس ایہ ای اوہدی بلا بن گئے۔

وکتوریا: فیروی..... ایہ سبھ کویں ہو یا؟

مالکن: اٹھویں وچ اک سکولی پارٹی لئی تیار ہو کے گھروں نکلی، چوری چوری میرا پر فیوم مڑھ لیا،
لے لے جھمکے پائے، کھلے وال چھڈ کے اوہ سکول تک اپنیاں سہیلیاں نال گئی جدوں پرتی ہتھ پیر مڑ گئے
اکھاں اُتائے نوں چڑھ گئیاں تے زور زور دی چیکاں مارن لگی۔

وکتوریا: تو بااے بی بی جی۔ اج دیاں گڑیاں تے گل مہدیاں ای نہیں۔ سانوں اپنیاں

دُشمن سمجھدیاں نہیں۔

(ایسے ای دوران مالکن دے دوویں پُتر عمر خان تے کبیر خان اندر داخل ہونداے نہیں)

مالکن: وے عمر خان تیری بیوی کیہ کردی پئی اے؟

عمر خان، ماں جی چاہ لئی پائی دھریا ہو یا سو اُبلنا.....

کبیر خان: سبھ لئی اج ای چاہ بن رہی اے؟ چھٹی دادن تے ہوندا اے جدوں اسیں دُپہر

دے کھانے بعدوں اکٹھے چاہ پیندے آں.....

مالکن: جا وکتوریا ہُن سونیا نوں وی اٹھالیا پھکا چاہ دا ای بی لویئے ساڈے نال۔

وکتوریا: جی بی بی جی۔ جویں تہا ڈاکھ.....

مالکن: تے آندی واری سرہیوں دے تیل دی شیشی پھر لیا میرے سروچ جھس

دیویں بہت دُکھ رہندا اے جے سکا ہووے میرا سر۔

وکتوریا: رکھے رکھیا اے؟ (تھوڑی دیر بعد آ کے پچھدی اے)

مالکن: تینوں تن مہینے ہو گئے نیں حالے تیکر گھر دیاں شیواں دی خبر نہیں ہوئی کھڑی شے رکھے

ہوندی اے تے رکھے ہوئی چاہیدی اے۔ باہر والی چلچلی دے نال مونہ دیکھن والے شیشے دے ساہویں

شلف اُتے دھریا اے..... لے آ۔

(سونیا ٹوتھ برش مونہ وچ پائی اندر آ وڑدی اے وال کھلے ہوئے تے اک موڈھے توں

مالکن: وکھ عقل نہیں حالے۔ کوٹھے جڈی ہو گئی اے۔ جا باہر جا کے برش کر کے آ۔

سونیا: کوٹھے جڈی ہون دا عقل نال کیہ تعلق؟ ویڑھے وچ گرمی بہت سی۔

مالکن: وڈیاں اگوں نہیں بولی دا۔ جدوں ساڈا ویلا ہوندا سی اودوں انج بلکل نہیں سی

ہوسکدا۔ سانوں لگدا جویں کئی صدیاں دی اخلاقیات سکھا دتی ہووے۔

سونیا: (اپنا ٹوتھ برش مونہوں باہر کڈھ کے اوکھی ہو کے بولن لگی) ابھی تے ساڈا سبھ توں وڈا

دکھانت اے جدوں اسیں کوئی سوال پچھدے آں تے جواب سانوں پندرہاں تے دوسو ہزار ورھیاں

پُرانا دیندے او.....

مالکن: کتاباں نے تیری مت مار دتی اے پتا نہیں کیہو جھیاں کتاباں پڑھدی رہندی ایں؟

سونیا: اسیں آئی ٹی دی دنیا وچ آں۔ سانوں اگانہ دو ہزار ورھیاں دے آون والا جواب

کیوں نہیں دیندے۔ ڈرکا ہدا اے۔ ساڈے خاب ساڈے کولوں کون کھو رہیا اے۔

(ایہ گلاں کردی سونیا باہر چلی گئی)

کبیر خان: ایس نوں چنگے جے سائیکا لو جسٹ نوں دکھانا پوے گا۔ ایہدے دماغ نوں گجھ

ہوندا جا رہیا اے۔ کل میری داڑھی اُپر تنقید کرن لگی۔

بس ایہدے دماغ دی وجھاتوں ای تہاڈے کزن نے ایس نال ویاہ توں انکار کردتا۔ میرا

بھتیجا مینوں پُتر اں توں وی ودھ کے پیارا لگدا سی۔

ایس لئی تے تئیں اوہنوں کاروبار وی کروایا چو کھے پیسے لاکے۔

میری بھرجائی مرن لگیاں اوس نوں میرے حوالے کر گئی سی تے میں تاں اپنا فرض نبھایا پر

میرے بھرانے بچپن وچ ای ایہناں دی منگنی کر دتی۔ نکاح ای کردیندا تاں چنگا سی۔ (وکٹوریا اندر

کمرے وچ داخل ہوندا اے تاں عمر خان اپنے لیپ ٹاپ نوں کھول کے فیس بک اُپر الہامی آیات تے

علمائے کرام دیاں دانش بھریاں گلاں اپ لوڈ کردیندا اے۔)

عمر خان: ایس انٹرنیٹ نے سانوں اپنا مشن پھیلاں وچ بہت فایدا دتا اے۔ اسیں اچھی گل

پوری دنیا تک پھیلا دیندے آں۔

سونیا: (اندر کمرے وچ داخل ہوندا اے) انسان دا امیج ای تاں غلط بعد اجا رہیا اے ساری

دنیا وچ۔

عمر خان: تیرے نزدیک انسان دا امیج کیہ اے؟

سونیا: جے انسان وچ انسانیت نہیں تاں اوہ کسے وی مذہب دا اے میں اوس نوں انسان

نہیں من سکدی۔ مینوں تئیں دس سکدے او کہڑے مذہب نے سانوں انسانیت توں دُور کیتا اے؟

عمر خان: انسانیت دی مثالی شکل تاں ساڈے کول ای موجود اے نا۔

سونی: ہاں جی تئیں کافر کافر تے مومن مومن دے چکر وچ انسان بناتے بھٹل ای جاندا

او۔

مالکن: چھڈ وایہ گلاں۔ عمر ذرا فاطمہ نوں اواز دے چاہ وچ کئی گودیرہ گئی اے؟

عمر خان: فاطمہ..... چاہ لے وی آہن۔ کہڑیاں ہڈیاں گالن بہ گئی ایں؟

(فاطمہ اک ٹرے دے نال کمرے وچ داخل ہوئی تے اچھی سس سامعے ٹرے رکھ کے چاہ

دی پیالی اوہناں ول ودھان توں بعد شامی کباب وی پیش کیتا)

فاطمہ: تہانوں کالھ پے جاندا اے۔ فریز ہوئے پئے سی کباب ایس لئی تلدیاں ذرا دیر ہو

گئی۔

عمر خان: ویری گڈ۔

مالکن: جیوندا رہ دھیے۔ چنگی دھی چنگے رنگ ڈھنگ نال ای گھر نوں جنت بنا دیندا اے۔

فاطمہ: (وکٹوریا نوں ویکھدیاں) توں وی اندروں اپنے کپ وچ چاہ پالیا۔

و کٹوریا: جی بی بی۔ بس ہئے لیائی۔

سونیا: ساڈے کپ پیالیاں تے اک ہونہیں سکے اسیں کیہ اک ہونا۔

کبیر خان: باجی بس وی کریا کرو۔

سونیا: (اوہ زور دی اُچی ہسی) مساوات، عدل و انصاف، رنگ فرقی، نسل ایہ سبھ کیہ

میں؟ (اوس خُدا کلامی کیتی)

کبیر خان: تہاڈی سوچ نہیں بدل سکدی۔

سونیا: میں ای تے ایس گھٹن اندراہنی سوچ بدلی اے۔ میرے نیڑے اج وی و کٹوریا تے

میرا کپ اکوای اے۔

فاطمہ: باجی سونیا ایہ شامی کباب ذرا چکھو تہا نوں پسند آوے گا۔

مالکن: وڈے گوشت دے بنائے ای۔

فاطمہ: جی ہاں۔

مالکن: نہیں نہیں سونیا ایہ نوں ہتھ وی نہ لاویں۔ پورے چالھی دن تک ایس نوں وڈا گوشت

نہیں دینا (فاطمہ ول اشارا کردی اے) نہ ای ایس نوں کسے گھروں آئی شے کھان دیتی جے۔

سونیا: تہا نوں میرا دماغ خراب لگدا اے ناں۔

مالکن: نہیں تے۔

عمر خان: ڈاکٹر کہند اے ڈپریشن ای اے بس۔ باجی تئیں پُرسکون رہیا کرو۔

مالکن: مینوں تے کسے کافر جن داسایا لگدا اے۔

فاطمہ: میری بھر جائی دے بھر بارے تئیں سوچیا ای نہیں سونیا ای کہو جھیا رہوے گا۔

کبیر خان: اوہ تے دوہا جو اے۔ اوہ دے نال کویں.....؟

مالکن: اوس اہنی بیوی نوں طلاق تاں دے دتی اے کوئی بچا شچاوی نہیں اے۔ فیر کس گل

داہرج اے۔

سونیا: اپنی بیوی اُپر ہتھ چکد اسی اوہ۔ ایہ کوئی ایڈا وڈا جرم تاں نہیں لگدا نہ تہا نوں۔ کدے

قربانی دے بکرے کولوں وی چُچھ لیا کرو اوہ ثواب لئی تیار وی اے کہ نہیں۔

مالکن: ایہدی فیر بک بک شروع (و کٹوریا نوں مخاطب کر کے) جا ایہدی دوائی لیا کے ایس

نوں دے۔

سونیا: میں آپ جا کے کھالیندی آں۔ پر میری گل سبھ سُن لوو میں قربانی لئی تیار نہیں۔ اہنی

زندگی جیہا چاہندی آں۔ (آ کھدی اوہ چلی جاندی اے تے پچھے پچھے و کٹوریا)

مالکن: (فاطمہ نال مخاطب ہوندا یاں) ایہد اکیہ کراں میں بُہت پریشان رہن لگی آں۔

عمر خان: تئیں ماں جی پریشان نہ ہوو کجھ کر دے آں۔

کبیر خان: اسیں اخبار وچ اشتہار دے دیندے آں۔

فاطمہ: او تھے بہت دھوکے فراڈ ہوندے نیں۔

عمر خان: اک دین دار گھرانا میری نظر وچ اے۔ میرے دفتر ای کم کر دا اے۔

مالکن: جے انج ہو جاوے تاں بہت سکون آ جاوے میری زندگی وچ..... بس برادری اہنی

ہونی چاہیدی اے۔

عمر خان: جی ماں جی۔ اہنی ای برادری اے۔ فیر اسیں کبیر دا مسئلا وی حل کرنا اے۔

و کٹوریا: (اندر داخل ہوندی اے) کھوا آئی آں بی بی دوائی۔ اوہناں نوں فیر نیندر آرہی

سی۔

فاطمہ: کوئی گل نہیں ڈاکٹر کہند اسی تھوڑی غنودگی آوے گی۔

مالکن: پتا نہیں ایس کڑی توں کہڑی گل داروگ لگ گیا اے۔ (اپنے متھے اُتے ہتھ رکھ کے)

اپنے جیوندے جی ایس دے تھہ پیلے کر جاواں تاں چنگا اے۔

عمرخان: (غصے وچ بولدائے) اوہدا مومنہ لپ ٹاپ دی سکرین ول) ایہ کافر ساڈے خلاف سازشاں کر رہے نیں، ایہ دیکھنوں حکمت عملی، نویں نسل نوں مذہب توں دُور لے جائی جا رہے نیں۔ اک کلک نال زندگی تباہ وی ہوسکدی اے۔ ایہناں نے کیہ حفاظت کرنی اے۔ ساڈا ای سبھ گجھ ایہناں نے اپنالیا تے کامیاب ہو گئے۔

مالکن: ٹسیں وی کجھ کرو۔ سوچو اٹ دا جواب پتھر نال دینا چاہیدا اے۔ تہاڈے کول تے سبھ گجھ موجود اے اوہناں کول کجھ وی نہیں فر وی اوہ کامیاب ہوئی پھر دے نیں۔ تہاڈیاں راہواں نوں کہنے ڈکیا اے؟

عمرخان: (اچنی عینک سدھی کیتی تے چٹی ہوندی داڑھی نوں کھر کدیاں) اسیں وی جواب دے رہے آں۔ ٹسیں دیکھو گے جلدی سبھ کجھ انجے ای ہو جاوے گا جو ایں ساڈے پروردگار دافرمان اے۔ حالے دیر ہے انھیر نہیں اے۔ ڈلھے پیر چک رہے آں۔

مالکن: پتا نہیں وکٹوریا کتھے مر گئی۔ میں سوچیا اوہدے کولوں سروچ تیل لوواں گی۔ سونیا نوں دوائی دین گئی، کدھر رہ گئی۔

فاطمہ: میرے کمرے دی صفائی کر رہی ہوئی اے۔ میرا کمر اصراف ہوون والا رہ گیا سی ناں۔ فیر بالاں نے آجانا اے۔ اوہناں نوں اتیوار دی چٹھی نہیں ہوندی۔ تہانوں تے پتا اے۔ میرے لئی جمعے دا دن ای اوہناں نال مناوون واسطے ہوندا اے۔

مالکن: خیری مہری رہن۔ بس رہ گئے چار سال فیر ماشاء اللہ دوویں پتر حافظ بن جاوون گے۔ میری تے آخرت ای ایہناں نے سواری اے۔ (آکھ اوہ تیل دی شیشی پھڑ وکٹوریا نوں اواز ماردی باہر نکل گئی۔)

کبیر خان: (ماں نوں جانندیاں دیکھ کے اچنی بھرجائی فاطمہ نال گل کرن لگا) بھابی جی فیر ٹسیں وکٹوریا نال گل کیتی.....؟

فاطمہ: ہاں کیتی تے اے پر۔

کبیر خان: پر کیہ.....؟

فاطمہ: اوہ کہندی اے..... بس نہیں مہری۔

کبیر خان: کیوں.....؟

فاطمہ: کہندی اے جس راہ اُپر اوہ چل رہی اے اوہی اوہدے لئی صحیح راہ اے تے جس راہ

اُپراسیں چل رہے آں اوہ وی ٹھیک اے۔

کبیر خان: دورا ہواں دور سے کویں ٹھیک ہوسکدے نیں۔ ایہ گمراہواں وچ شامل ہوندی

جا رہی اے۔

عمرخان: شی ازلا سٹ شیب۔ اوہنوں سدھی راہ تے لیاؤ۔

کبیر خان: پر کویں؟

فاطمہ: کوئی حکمت عملی اپنائی پوے گی۔

سانوں وی کوئی پُن کمانا چاہیدا اے اچنی آخرت نوں سنوارنا اے بس۔

عمرخان: میرے ابا جی ایہناں نال بہت گھل مل کے رہندے سن۔ ایہناں دیاں عیاداں

تے آندے جاندے رہے۔ پہلوں وکٹوریادی ماں الزبتھ وی اتھے ای کم کردی سی۔ ابا جی نے تاں

بھانڈے وی وکھرے نہیں کیئے سن۔

فاطمہ: مبینوں تے ایہ کرنا پیا۔ ساڈے گھراں وچ تے انج نہیں ہوندا۔

کبیر خان: ہُن تے میرا وی جی نہیں کردا۔ جہڑا ساڈے رب رسول نوں نہیں مہدا اسیں

اوہنوں مان کویں دیئے؟

عمرخان: گل تے تیری حقی اے پر ہُن کیتا کویں جاوے ایہ سبھ کجھ۔

فاطمہ: میرے تے ذہن وچ اک گل ہو رآندی پئی اے۔

عمر خان: کیہ؟

فاطمہ: پر کبیر توں برا لگے گا۔

عمر: ”گل تے دس کیہ اے؟“

فاطمہ: کبیر بھائی تہانوں برا لگے تے پہلوں ای معافی منگدی آں۔

عمر: نہیں، نہیں بھابی جی تسیں بغیر جھجک دے بولو۔ میں تہاڈا زکا ویروی آں نرا دیواری

..... نہیں

فاطمہ: گل ایہ اے کہ میرے ذہن وچ آیا کہ جے اسیں ایہنوں مومن کر لینے.....

عمر: ایہ تے بڑی چنگی گل اے فیر مسئلہ کیہ اے؟

فاطمہ: اک دیہاڑے کہن لگی میں اپنی برادری وچ کوں جاواں گی؟

عمر: ہاں اوہدی برادری والے تے ایس نوں قبولن نہیں لگے۔

فاطمہ: ایہداتے مینوں وی ڈراے۔

عمر: رنج تے ہونا ای اے۔

فاطمہ: کیوں اسیں ایہنوں اپنے گھرای رکھ لینے۔

فاطمہ: (گجھ دیر خموشی کرن توں بعد) کبیر دی ووہٹی بنا کے.....

(پورے کمرے وچ اک دم سناتے داراج ہو گیا)

عمر خان: مشوراتے تیرا سولھاں آنے ٹھیک اے پر جے کبیر بھائی منن تاں.....

کبیر خان اُچی اُچی بولد آ رہیاسی ”تہاڈی سوچ کدے نہیں بدل سکدی“۔

اذان

اک فرقے دی اُچی او از وچ اذان.....

”جنگے گلے والا ای اذان دے سکد اے نا.....“ اک شرارتی جے پڑھیار نے

اودوں کچھیا جدوں میں پڑھانندیاں ہویاں واٹ بورڈ اُپر گجھ لکھن لئی مار کر داکھولیا۔ ”پر

ایہ.....“

”گجھ گلّاں وچ خموشی..... میں کہندا ہو یا اپنی اُنگل اپنے ہونٹھاں اُپر رکھ دتی۔

”میں کہندا ہاں ایہ ایہدے فرقے دی اذان نہیں ناں ایس لئی.....“ اک ہور

بولیا۔

”فرقیان دیاں تاں دکھ دکھ اذاناں ہوندیاں نیں۔“

دواک واری بولے۔

گڑی نے کہیا ”جس نے نماز پڑھنی ہے وہ جاسکتا ہے بحث کا ہے کی۔“

سبھ توں ودھ فیشن ایبل نے گل کیتی۔

”ویٹ ازداپوائنٹ“ نقاب والی بول پئی۔

اذان مک گئی۔

میں اگانہ پڑھانا شروع کر دتا فیر ایس پینتالی منھاں وچ پنج اذاناں ہوئیاں فیر نہ تے کوئی اٹھ

کے گیا نہ کوئی بولیا۔ سارے اپنے اپنے نوٹس تیار کرن وچ لگن رہے۔

توں کہانی تے میں

توں کہانی تے میں
